

Kvalitetno novinarstvo u Jugoistočnoj Evropi

UDŽBENIK I PRIRUČNIK ZA UVEŽBAVANJE
NOVINARSKIH TEHNIKA RADA

SA PREDGOVOROM GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA
NEMAČKE NOVINSKE AGENCIJE DPA

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Western Balkans

Dr Thomas Brey

Kvalitetno novinarstvo u Jugoistočnoj Evropi

UDŽBENIK I PRIRUČNIK ZA UVEŽBAVANJE
NOVINARSKIH TEHNIKA RADA

SA PREDGOVOROM GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA
NEMAČKE NOVINSKE AGENCIJE DPA

Dr Thomas Brey

IMPRESUM

Autor

Dr Tomas Braj / Dr. Thomas Brey

Uredništvo

Dr Tomas Braj

Mihael Roik / Michael Roick

Ilustrator

Rajnhard Vicorek / Reinhard Wieczorek

Pisci predgovora i uvoda

Sven Gezman / Sven Gösmann

Mihael Roik / Michael Roick

Prevodilac

Ana Dragutinović

Izdavač

Fondacija Fridrih Nauman za slobodu / Friedrich Naumann Stiftung für die Freiheit
Zapadni Balkan / Westbalkan

Bulevar Kneza Aleksandra Karadjordjevica 13/A8, 11040 Beograd, Serbia
00 381 11 3066824

westbalkan@fnst.org

<http://westbalkan.fnst.org>

www.freiheit.org

ISBN-978-86-81950-00-5

Štamparija Manuarta

Mesto štampanja Beograd

Tiraž 200

Copyright © 2020

Fondacija Fridrih Nauman za Slobodu / Friedrich Naumann Stiftung für die Freiheit
Sva prava zadržana.

Sadržaj

Uvodna reč glavnog urednika nemačke novinske agencije dpa	7
Predgovor	9
Teorijske osnove novinarstva	11
Uvod	11
Demokratija i mediji	12
O društveno-političkoj funkciji medija u demokratijama.....	12
Aktuelno stanje u medijima	17
Štampa	17
Radio i televizija	25
Novi mediji	30
Konzumiranje medija	32
Novinari: njihov rad i njihovi kritičari	40
Osnove novinarstva	50
Oblici novinarskog izražavanja	50
Vest/izveštaj	51
Naslov	52
Tizer.....	53
Lid – Uvod.....	53
Komentar.....	54
Reportaža – fičer	55
Intervju	56
Portret.....	57
Listikl.....	58
Pitanja i odgovori.....	59
Šta znamo – a šta ne znamo.....	59
Citat-izveštaj.....	60
Pozadina.....	60
Jezik i stil	61
Strane reči.....	62
Medijsko-pravne osnove za ozbiljno novinarstvo.....	63
Odnos prema izvorima	63
Citiranje.....	64
Informant.....	65
Iznošenje činjenica naspram izražavanja mišljenja	66
Izveštavanje zasnovano na sumnji	66
Obaveza dužne pažnje (tekst)	67

Obaveza dužne pažnje (slika).....	68
Pravo ličnosti.....	69
Privatna sfera	70
Izveštavanje o procesima	71
Imena počinilaca	73
Zaštita žrtava	74
Samoubistvo	74
Superlativi	75
Verifikacija.....	75
Ukratko o osnovama žurnalizma.....	77
Praktične vežbe	81
Fotografije	82
Nema izveštaja bez pozadine	98
Nejasni sadržaji – za čitaoce nepregledni tekstovi.....	109
Novinarstvo u kampanjama	164
Jezička preterivanja	170
Najsitniji detalji prikrivaju suštinu teme	174
Jednostrano izveštavanje – osuda unapred – stub srama	186
Mišljenja – komentari – mišljenja.....	198
Odnos prema izvorima	202
Ruski državni mediji u srpskim novinama/na srpskim portalima	210
Zahvalnost	227
O autoru.....	227

Uvodna reč glavnog urednika nemačke novinske agencije dpa¹

Sledeći citat se u najrazličitijim oblicima pripisuje brojnim autorima: „Prva žrtva rata je istina.“ Neki kažu da potiče od grčkog pisca Eshila (525-456), neki da potiče od dobitnika Nobelove nagrade tvorca „Knjige o džungli“-Radjarda Kiplinga (1865-1936). Ili je to možda američki senator Hajram Džonson (1866-1945) izjavio u Prvom svetskom ratu. Ova tri fanatičara istine vekovima je spajalo to što su rat smatrali najvećom ljudskom ekstremnom situacijom – pored ljubavi. Čim vojska maršira, uvek se laže. Od Troje do Emske depeše, od Mi Laja do Sarajeva.

Ipak, odavno je moderan čovek naučio da mu uopšte nisu potrebni najgori od svih slučajeva da bi na izgovorenu, poslatu, odštampanu reč reagovao sa nepoverenjem. Za laži i njihove mlađe sestre dezinformaciju i propagandu nije potreban ekstreman slučaj da postanu javne. Dovoljni su relativno manji ciljevi poput očuvanja moći, finansijske ili političke dobiti.

Odvajkada je u slobodarskim, a naročito u društvima koja nisu slobodna, zadatak, izazov i rizik novinara da se suprotstave tom trendu čovečanstva. Ovde nije reč o prezenterima novinarstva u zapadnim tok-šouima, nego o stručnjacima koji iz dana u dan na licu mesta proveravaju da li je tačno ono što se tvrdi.

Ko je, kao ja, imao sreće da u toku svog novinarskog bitisanja upozna mnogo takvih kolega kao što je autor ove knjige Tomas Braj (Thomas Brey), taj još ne gubi nadu da se svim tim malim i velikim lažima, poluistinama, izvrtanjima u politici, u kulturi ili privredi niko neće suprotstaviti. Iako su prečesto upravo novinari uključeni u prenošenje lažnih činjeničnih stanja u svet pod velom informacije. Ova knjiga tužno svedoči o tome.

U bivšem Sovjetskom Svezu bio je to „Radio Erevan“, u vic pretočeno podrugivanje stanovništva koje od svojih medija više ništa nije očekivalo. U svakom društvu koje još uvek ima svih pet čula postoji taj podsmeš, ta sposobnost da se čita između redova, da se otkriva izostavljeno.

To viđenje valja svaki dan uvežbavati, da se čula izoštre kao oštrice noža. Zato su neophodni novinari kao što je Tomas Braj. Decenijama je izveštavao iz balkanskih zemalja kao upućen izveštač za nemačku novinsku agenciju dpa. Iz regiona sveta koji, kako u ratu, tako i u napeto mirnodopsko vreme od tada pati od slabljenja demokratskih struktura.

1 Deutsche Presse-Agentur, dpa

Tomas Braj nije prestao da izveštava, da otkriva, da sa nepoverenjem prima zvanična saopštenja i da ih kroz dpa službe razvrstava za milione i milione čitalaca, korisnika, slušalaca i gledalaca. Njegove odlike su, pored poznavanja zemlje, ljudi, jezika i kulture, uvek i pre svega tri osnovne novinarske vrline: ostao je skeptičan, moćnicima je bio teret, a za one bez moći i neupućene, svetlo u tami dezinformacija.

U prilog njemu i ovoj knjizi govori i to što on sad svoje znanje deli i prenosi, da bi očuvao to svetlo. Mogu svima nama samo poželeći da ova knjiga nađe svoj put do brojnih čitalaca, a Tomasu Braju učenike koji brzo uče.

Berlin, septembra 2020.
Sven Gezman (Sven Gösmann)
glavni urednik agencije dpa

Predgovor

Situacija u medijima u Jugoistočnoj Evropi, a posebno na Zapadnom Balkanu, već duže vreme nije dobra. Izloženi su snažnom političkom uticaju, tako da svoju ulogu sedme sile ne mogu adekvatno da ispunjavaju, nedavno je ponovo konstatovao poverenik za ovaj region u Ministarstvu spoljnih poslova Vlade Savezne Republike Nemačke. Da i ne pominjemo ostale raznovrsne strukturne i društveno-političke deficite u regionu.

Srbija je, primera radi, na rang-listi „Reportera bez granica“, gde se na godišnjem nivou analizira sloboda medija i štampe, od 2014. godine pala za 33 (!) mesta.

U toj van sumnje složenoj medijsko-političkoj situaciji koja ostavlja malo prostora za nadu pojavljuje se ova knjiga sa tekstovima, udžbenik i radna sveska novinara i autora Tomasa Braja namenjena mladim novinarima kao i studentima koji slede ovaj profesionalni cilj.

Ona pak čitaocu ne obećava magične trenutke prosvećivanja i izveštavanja putem uverljivih istraživačkih nalaza već upućuje i sasvim trezveno objašnjava i nespektakularne elementarne novinarske standarde, načine rada i vidove izražavanja: teorijski i sasvim praktično. Zašto?

Zato što, polazeći od decenijama dugog radnog i životnog iskustva autora u ovom regionu, upravo to nedostaje. I zato što ozbiljan novinarski zanat nije samo „donekle“ važan i da bi samo „donekle“ morao da ima svoje mesto.

Ne! Kvalitetno novinarstvo prosto je nezamenljivo i neizostavno u doba teorija zavere koje se sve više šire i raznih teorija sreće i dobrostanja, laži, prevara i trikova, gde se sve i svašta osporava, pa čak se i službeno bestidno i bez posledica besmisleno govori o „alternativnim činjenicama“.

Pritom autor jasno stavlja do znanja da novinarstvo nije ni filozofija, ni nauka, ni umetnost, već zanat, koji se savesno mora izučiti i obavljati.

Autora ovih redova, kao odgovornog direktora Fondacije Fridrih Nauman za Zapadni Balkan, nije dugo trebalo ubeđivati u projekat izdavanja ove knjige Brzo je postalo jasno o kakvom poznavao regiona i profesionalnom novinaru je reč kad je u pitanju Tomas Braj. Uvodna reč glavnog urednika agencije dpa Svena Gezmana (Sven Gösmann) to podvlači i na isti način „hvali“ autora knjige.

„Nezavisno, kritično, posvećeno istini ...“, tim rečima je jednom prilikom glavni urednik Frankfurter Rundschau², Roderih Rajfenrat (Roderich Reifenrath) izneo srž vodećeg principa kvalitetnog žurnalizma. To bi moglo da bude dodato u naslov knjige koja je pred nama. Sven Gezman je to potvrdio svojim rečima.

2 Frankfurter Rundschau, dnevne novine koje se izdaju u Frankfurtu.

Sad ova knjiga sa tekstovima i udžbenik, ova „preporuka“ u pravom smislu te reči, čeka da bude iskorišćena u našem radu sa mladim novinarima na političkom obrazovanju. Nadamo se da će se trezvenosti pridružiti i strast: strast za istinom i slobodom!

Mihael Roick (Michael Roick)

Direktor fondacije
Friedrich Naumann za Zapadni Balkan

Uvod

Višedecenijsko autorovo bavljenje jugoistočnom Evropom dovelo je do ideje za ovu knjigu. To iskustvo je pokazalo da postoji mnoštvo prepreka za reforme i tranziciju, kao i za modernizaciju zemalja na Zapadnom Balkanu: nedostatak podele vlasti, disfunkcionalnost državnih institucija, dirigovanje pravosuđem, nedovoljno razvijeno građansko društvo ili državna privreda – da navedemo samo neke od njih. Nedomnokratska organizaciona struktura političkih stranaka, koje su kao (partikularno) interesne organizacije u potpunosti usmerene ka jednom neosporavanom čelnom političaru, kao i medijska scena, svakako spadaju u najvažnije uzroke za društveno-političke deficite u regionu.

Ovde bi tema trebalo da budu mediji. Pritom je fokus na praktičnom novinarskom radu. Nije reč o naučnoj analizi aktuelne medijske scene. Pred vama je štaviše udžbenik, priručnik za svakodnevni rad novinara, udžbenik za čitanje sa vežbama koji može da služi za uvežbavanje novinarskih tehnika rada.

Poslednjih godina su se često nudili novi kursevi inicijalnog obrazovanja i usavršavanja, što treba pozdraviti: od strane novinarskih organizacija, izdavačkih kuća ili stranih strukovnih udruženja i političkih fondacija. Brojni predavači i stručnjaci su pokušali da prenesu teorijske pristupe medijske politike i novinarskog zanata iz zapadne Evrope i SAD-a na situaciju u regionu.

Ovde je izabran sasvim drugačiji put. Autor je dugi niz godina sakupljao primere iz poznatih medija sa jugoistoka Evrope. Na tom materijalu pokazuje gde leže strukturni zanatski problemi i kako mogu da se reše. Istovremeno, izvorni materijal specifičan za određenu zemlju služi za konkretnu primenu novinarskog načina rada. Osnovu, dakle, ne čine suvoparna teorija i sitničavi naučno-teorijski modeli, nego već objavljeni tekstovi iz svakodnevnog rada. Većina primera potiče iz Srbije, ali oni po pravilu mogu da se prenesu i na druge zemlje regiona u odnosu 1:1. Osim njih, tu su i tekstovi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

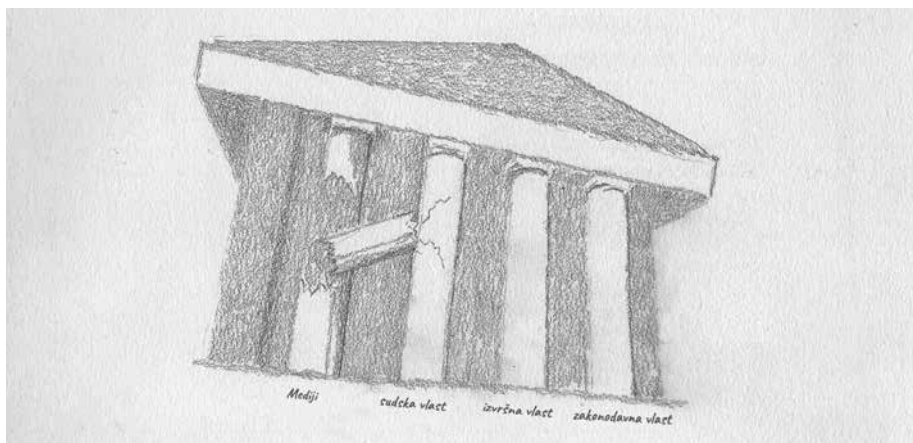
Iako je fokus na pristupu praktičnog rada, u prvom delu će biti dat kratak teorijski uvod u funkciju medija u parlamentarnim demokratijama. Na taj način se prvo opisuje idealno-tipični cilj medijske scene koja funkcioniše, a koji u tom čistom obliku u praksi i ne može da postoji, jer ima previše ljudskih, državno-političkih, društvenih i ekonomskih uticaja na strukturu medija. Zato se ova teorija u svakodnevici suočava sa ometajućim faktorima, da bi oslikala obrise realnog medijskog sveta. Budući da kod ovog teorijskog dela nikako nije reč o naučnom ekskursu nego o predstavljanju nekoliko modela i njihovoj primeni u praksi, citirani izvori su uvek prevedeni. To treba da služi lakšem čitanju. U svakom slučaju uvek su navedeni i egzaktni izvori, čime se omogućava da se naknadno pročita i original.

Demokratija i mediji:

O društveno-političkoj funkciji medija u demokratijama

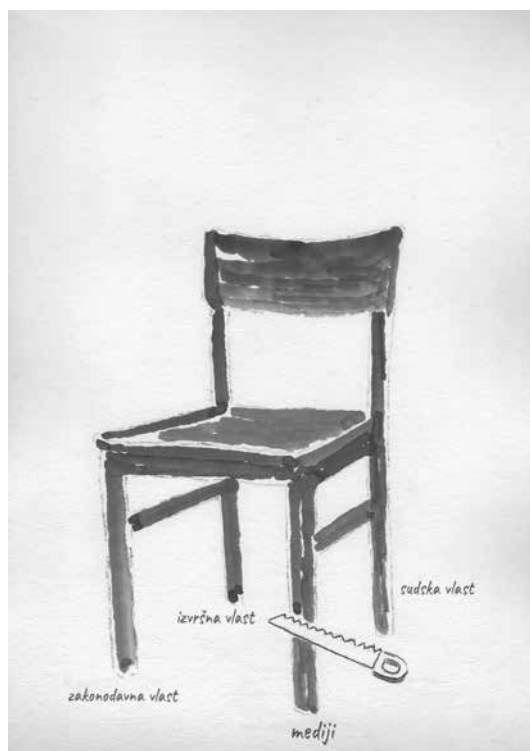
Evropska komisija je angažovala međunarodne stručnjake koji su se nakon konsultacija sa brojnim drugim stručnjacima bavili razmišljanjima o ulozi medija u demokratskim društvima. ³ Došli su do rezultata da su parlamentarne demokratije moguće samo ako svi građani imaju šansu da učestvuju u najvažnijim procesima odlučivanja. Ta participacija, po mišljenju stručnjaka, ima smisla samo ako su ljudi dovoljno informisani. Te informacije moraju biti na raspolaganju u pluralistički strukturisanoj javnosti. Mediji značajno utiču na javni prostor, imaju funkciju da generišu i da objavljuju. Objavljuju informacije političkih aktera, generišu mišljenja i procenjuju društveno-politička zbivanja. Na taj način, mediji prema viđenju ovih stručnjaka koje je angažovala EU poseduju značajnu moć kao „četvrti stub“ društva pored zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u podeli vlasti kao demokratskog principa. Ta funkcija medija bi mogla da bude ugrožena političkim mešanjem, prevelikim ekonomskim uticajem ili nezainteresovanošću delova građanstva.

Značaj medija u parlamentarnim demokratijama prema zapadnom modelu često se prikazuje pomoću hrama koji stoji na četiri stuba: zakonodavnoj, sudskoj, izvršnoj vlasti i štampi/medijima. Ako se mediji kao jedan od nosećih stubova objekta oštete ili čak otpadnu, ceo objekat postaje nestabilan:

-
- 3 A free and pluralistic media and pluralistic media o sustain European democracy; The Report of the High Level Group on Media Freedom and Pluralism; Brussels 2013: http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/doc/pluralism/hlg/hlg_final_report.pdf

Nemački umetnik Rajnhard Vičorek (Reinhard Wieczorek) dao je novu interpretaciju ove teme na jednom crtežu i preveo je na jezik svakodnevice. Prema ovoj interpretaciji, stolica kao simbol funkcionišuće demokratije brzo može da izgubi ravnotežu, ako se preseče jedan od četiri nogara koji je drže:

Opšte je poznato da je sloboda izražavanja jedno od centralnih obeležja demokratija. Mediji imaju odlučujuću ulogu u ispunjavanju ovog načela životom. „Tek kada i ukoliko mediji prenose eventualne informacije i na taj način otvaraju mogućnost za kritičku razmenu (mišljenja), u dovoljnoj meri mogu da se razvijaju individualni i javni procesi formiranja mišljenja.“⁴ Dok su ljudi ranije informišući se o događajima «sopstvenim očima» direktno mogli da formiraju mišljenje, u modernim masovnim društvima to više nije moguće. Nije više dovoljno da se kao u nevelikim seoskim ili malim gradskim sredinama srednjeg veka ode na glavni trg ili u gostionicu da bi se dobile informacije iz prve ruke. Danas sveobuhvatno informisanje može da se ostvari samo pomoću masovnih medija. Štaviše, celokupno znanje se crpi iz masovnih medija.⁵

4 Boris P. Paal; Die Rolle der Medien in der Demokratie; Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehen, tv diskurs 2/2013, S. 24-29

5 Niklas Luhmann; Die Realität der Massenmedien; Opladen 2004, S. 9

„U velikim industrijskim društvima bez medija ne može biti demokratije, jer bez njih nedostaje širina i intenzitet komunikacije kojom se konstituiše demokratija.“⁶ „Mediji su oni koji uopšte i omogućavaju distribuciju i prijem informacija i mišljenja na širokim osnovama, što usled velikog broja aktera u procesu komuniciranja i prostornih razdaljina direktnim putem praktično ne bi ni bilo izvodljivo.“⁷

Veoma slično je i nemački predsednik Frank Valter Štajnmajer (Frank-Walter Steinmeier) definisao značaj medija u demokratskim društvima: ⁸ „Demokratiji je potrebno nezavisno novinarstvo. Neophodno joj je već i iz samog razloga što su za demokratiju potrebni informisani građani i informisane građanke, zato što svet postaje sve kompleksniji i procesi u njemu zahtevaju da budu klasifikovani. Ideja sa početaka društvenih mreža da je svako istovremeno i čitalac i urednik, bila je naivna. Za demokratiju je potrebno profesionalno, politički i ekonomski nezavisno novinarstvo, koje ume da postupa bez straha i čuva ravnotežu između distance i empatije. Novinarstvo koje izveštava, analizira i komentariše, ne da bi držalo lekcije, nego da bi doprinelo informisanju, te da bi svoje čitaoce osposobilo za kritiku.“

I dalje: „Ipak logika ekonomije platformi teško može da se primeni na ovu vrstu kvalitetnog novinarstva, jer je njen pokretač što veće uzbuđenje, moglo bi se reći i što veća buka, manipulacija, klikovi, lajkovi i šerovi, kada su važni samo permanentno registrovanje akcije i reakcije, te što brže prebacivanje interesovanja na oglase i opcije za kupovinu, onda se mora konstatovati: digitalno okruženje pod takvim uslovima nije povoljno okruženje. Ono zadire u standarde profesionalnog novinarstva i tiče se osnovnih preduslova demokratije. Demokratija je naime upućena na nezavisne i istinite informacije.“

Mediji prema čistoj teoriji imaju brojne funkcije koje su neizostavne za demokratske sisteme:

- a) Kreiranje javnosti
- b) politička socijalizacija i integracija
- c) kritika i kontrola
- d) političko obrazovanje
- e) rekreacija i zabava
- f) ekonomija

6 Adolf Arndt; Die Massenmedien in der Demokratie; in: Martin Löffler; Das Publikum; Berlin 1969, S. 1-21, hier S. 17

7 Paal, S. 26

8 U jednom govoru u Berlinu 6.10.2020: https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Frank-Walter-Steinmeier/Reden/2020/10/201006-Axel-Spinger-Neubau.html?sessionid=48287AA734527D77A5F544D94A9C24EC.2_cid323

Javnost koju mediji obezbeđuju predstavlja sponu između građana i državnih institucija. „Uspostavljanje javnog je osnovni preduslov za formiranje mišljenja i volje u pluralističkim društvima i zato se naziva i primarnom političkom funkcijom.“⁹

Javnost koju obezbeđuju masovne komunikacije predstavlja dakle osnovni uslov za demokratiju. „Funkcija novinarstva je da skrene pažnju javnosti na teme koje su relevantne za kolektiv, da ih proceni i da na taj način podstakne procese učenja. U tom smislu mediji predstavljaju neizostavni preduslov za sposobnost političke artikulacije i opažanja politike. Za građane oni pružaju (bilo kao «glasnogovornici» ili kao «advokati» građana) neizostavnu osnovu za mogućnost praktikovanja suverenosti naroda na delu. Toliko o normativnoj ideji vodilji.“¹⁰

Mediji treba da pospeše i političku **socijalizaciju, integraciju i orijentaciju**. Kroz prenošenje društvenih vrednosti, socijalnih vidova ponašanja i transparentnosti političkih procesa odlučivanja, građanima prema teoriji treba da se omogući integracija u društveno-politički poredak. Na toj osnovi je poželjno formiranje konsenzusa, na čijim opšte priznatim principima treba da se odvija suživot.

Mediji se u zapadnim demokratijama često nazivaju «četvrtim stubom vlasti», pored zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Njima prema tome pripada uloga **kritike i kontrole** u javnom prostoru. U jugoistočnoj Evropi se analogno tome govori o «sedmoj sili». Taj naziv potiče iz 19. veka i vezuje se za tadašnjih šest velikih država, Osmansko carstvo, Francusku, Veliku Britaniju, Habsburšku monarhiju, Prusku i Rusiju. Masovni mediji koji su nastajali pored tih država kao velesila, opisivani su kao «sedma sila». Prema tom modelu, celokupna državnost se urušava ako se zadre u stub medija kao jedan od nosećih elemenata. Mediji kao „watch dogs“ u idealnom slučaju pomno treba da prate šta rade vlade, stranke, udruženja i državne institucije, da bi otkrili presteupe i zloupotrebe. Mediji treba da nadziru i propisnu upotrebu javnih sredstava (novac koji su građani dali kroz porez) iz budžeta odnosno fondova socijalnih sistema. Na kraju, oni treba da se postaraju i za transparentnost organizacionih procedura koje za građane moraju da budu razumljive.¹¹

Budući da mediji imaju tako velik značaj u demokratskim društvima, oni su i važan deo **političkog obrazovanja** građana. „Oni, i načelno samo oni, prenose svet politike u opažanje i život većine građana. Njihovo političko izveštavanje prati one koji su zainteresovani za politiku ceo život i ima funkciju izvora političkog obrazovanja, pa čak i tada i tamo gde se gube tragovi školskog obrazovanja i obrazovanja odraslih.“¹²

9 Claudia Mast (Hrsg.); ABC des Journalismus. Ein Handbuch; 12. Ausgabe Konstanz, München 2012, S. 28

10 Ulrich Sarcinelli; Medien und Demokratie; Friedrich-Ebert-Stiftung 2011, S. 12

11 Claudia Mast (Hrsg.); ABC des Journalismus; 12. Auflage, Konstanz, Wien 2012, S. 28

12 Werner J. Patzelt, Politische Bildung in der Mediengesellschaft; in: Andreas v. Below /

Imajući u vidu tako veliku ulogu medija u svakodnevnom životu građana, većina istraživača zagovara to da se medijsko obrazovanje uvede u nastavne planove u školama i da se u širem spektru nudi i kroz vanškolske aktivnosti. Cilj je razvijanje medijske kompetencije koja se smatra ključnom kompetencijom.¹³ Pošto samo tako građani mogu delom da sagledaju mehanizme medijske scene i da iz toga izvedu zaključke za svoje procene.¹⁴ Političko obrazovanje mora da dovede građane u poziciju da razumeju političke i društvene procese, na način na koji ih mediji predstavljaju. To je neizostavan preduslov za formiranje mišljenja i volje u demokratijama.

Novinarstvo se u idealnom slučaju posvećuje «autopercepciji društva». To znači da novinarstvo stvara celokupan pregled relevantnih i realnih zbivanja. Na taj način (i) politika može da sazna šta se događa u privredi i obrnuto. Novinarstvo za delove sistema kao što su politika (kritika i kontrola moćnika, unapređenje slobodnog, individualnog i javnog formiranja mišljenja, itd.) i privreda (transparentnost tržišta, itd.) pruža shodno i specifične usluge, tako što posreduje u okviru tih delova sistema između građana i političara, između konzumenata i preduzeća. Ono što važi za delove sistema u celini, važi i za pojedinačnog korisnika (tj. recipijenta). On želi da ostane u toku sa svim onim što je najvažnije. Zbog toga dnevne novine u svojim rubrikama pokrivaju važne oblasti društva poput politike, ekonomije, kulture, nauke, obrazovanja, zdravstva i sporta.¹⁵

Mediji građaninu više nego ikad služe kao sredstvo za **rekreaciju i zabavu**. Bilo da je na radiju i televiziji reč o klasičnim ili pop-koncertima, kvizovima ili prenosima sportskih događanja, opuštanje gledalaca kroz ove teme zauzima sve više prostora u životu ljudi. Sa ciljem opuštanja od svakodnevnog stresa građani izdvajaju sve više i više vremena za korišćenje interneta. Pretraživanje interneta, igrice, slušanje muzike i gledanje video-snimaka samo su mali deo širokog spektra ponude. U novinama nigde nedostaju stranice sa enigmom, vestima iz sveta zvezda i javnih ličnosti, save-tima za slobodno vreme i uslugama kao i pomoći u svakodnevici. Društvene mreže

.....
Jörg-Dieter Gauger (Hrsg.); Der Demokratie verpflichtet. Bausteine für die Zukunft der politischen Weiterbildung; Sankt Augustin: Konrad-Adenauer-Stiftung 2004, S. 67-98, hier S. 67

13 Sabine Manzel, Medienkompetenz als eine Schlüsselkompetenz für politische Urteils- und Handlungsfähigkeit, in: Harald Gapski/Monika Oberle/Walter Staufer (Hrsg.), Medienkompetenz. Herausforderungen für Politik, politische Bildung und Medienbildung, Bonn 2017, S. 207-217

14 Patzelt, Politische Bildung, S. 68

15 Christoph Neuberger, Peter Kapern; Grundlagen des Journalismus: Springer Wiesbaden 2013, S. 26

takođe zaokupljaju slobodno vreme ljudi. Iz toga takođe sledi „Internet konačno briše granice između masovne i individualne komunikacije“.¹⁶

Masovni mediji su važni akteri u **ekonomskim tokovima**. Oni su prenosioci reklama, dakle klasični akteri propagande. Za svoje vlasnike oni su istovremeno i preduzeća koja treba da donose dobit. Kasnije će uslediti osvrt na to u kojoj meri ova funkcija medija može da dođe u koliziju sa njihovim ranije opisanim funkcijama u političkom i javnom životu. Mediji su međutim i kroz svoje izveštavanje o ekonomskim temama deo ekonomskog sistema. Svojim žurnalističkim proizvodima poput analiza i reportaža o kursevima akcija, strukturama preduzeća, glavnim skupštinama akcionarskih preduzeća ili čitavim branšama i sami mogu da postavljaju snažne akcente za poslovanje. Poslovni ljudi zato često kritikuju kvalitet tog izveštavanja, bilo da je isuviše negativno (samo o nezaposlenosti i stečajevima), često tendenciozno ili ideološki obojeno i da ne odražava stvarnost.¹⁷

Aktuelno stanje u medijima

Aktuelna situacija u medijima u zapadnoj Evropi se opisuje na primeru nemačkog tržišta. U meri u kojoj to dopušta mala količina podataka, biće ubačene reference vezano za medijsku scenu u Srbiji i Hrvatskoj.

Štampa

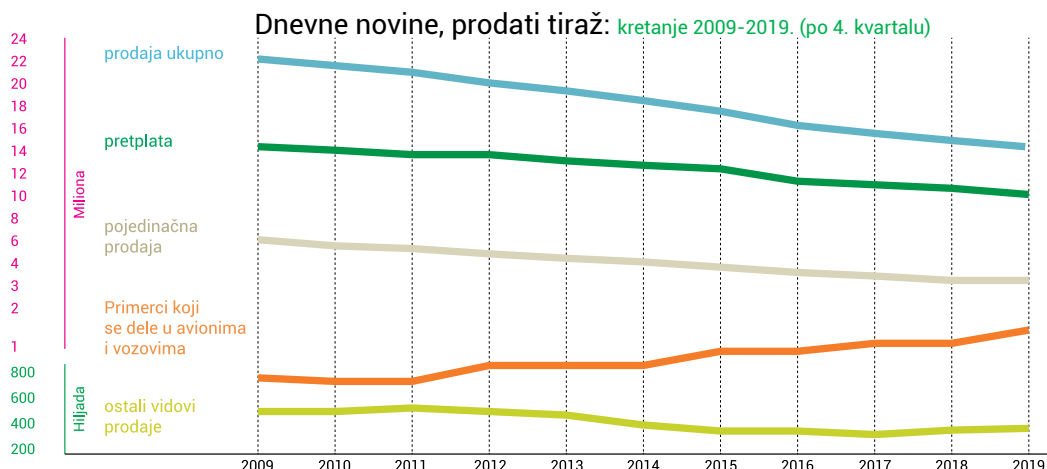
Tiraž štampanih dnevnih novina u **Nemačkoj** već decenijama dramatično opada. Dok se 1991. prodavalo više od 27 miliona primeraka dnevno, 2019. brojke su jedva dostizale 15 miliona.¹⁸

16 ABC des Journalismus; S. 31

17 Maïke Müller-Klier, Wie Medienberichterstattung über Wirtschaft das Bild der Menschen von der Wirtschaft prägt, Nürnberg 2010: [https://csrgermany.de/www%5Carbeitgeber.nsf/res/NamensartikelOCCW.pdf/\\$file/NamensartikelOCCW.pdf](https://csrgermany.de/www%5Carbeitgeber.nsf/res/NamensartikelOCCW.pdf/$file/NamensartikelOCCW.pdf) und Oliver Castendyk und Christian Wellbrock; Die Wirtschaft im Spiegel der Medien; Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitsgeberverbände (BDA); ohne Jahr

18 IVW-Geschäftsbericht 2019, S.39: <https://www.ivw.de/sites/default/files/ivw-gb2019-2020.pdf>

Kretanja tiraža proteklih deset godina:

pretplata	15.016.630	14.762.499	14.465.824	14.108.866	13.855.575	13.412.914	12.938.342	12.005.797	11.602.650	11.188.594	10.747.359
pojedinačna prodaja	6.525.294	6.228.046	5.830.636	5.342.724	4.885.605	4.393.250	3.605.138	3.605.138	3.241.415	2.928.213	2.618.359
primerici koji se dele	518.752	511.620	540.588	516.867	490.369	420.302	385.524	382.769	354.314	394.097	406.915
ostali vidovi prodaje	786.306	754.557	741.599	869.211	870.516	877.484	978.987	957.442	1.027.796	1.048.889	1.120.121
prodaja ukupno	22.846.982	22.255.722	21.578.647	20.837.668	20.102.065	19.103.950	18.279.293	16.951.146	16.226.175	15.559.793	14.892.804

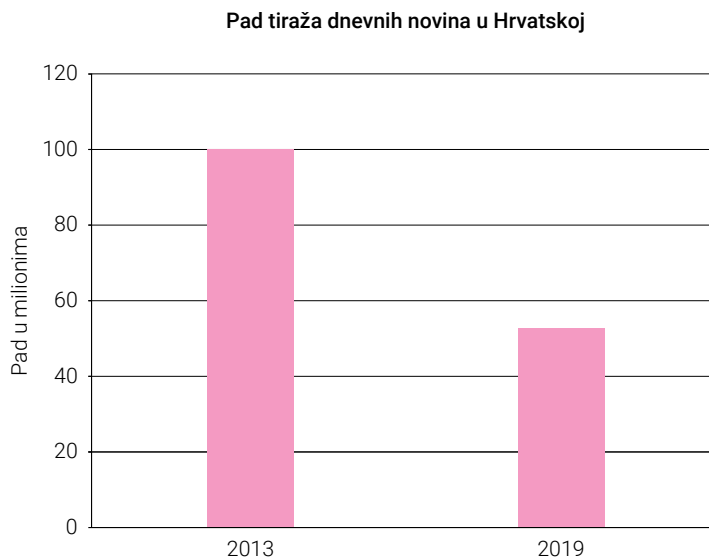
Time je Nemačka u zapadnoj Evropi i dalje daleko najveće tržište dnevnih novina i na 5. mestu u svetu posle Kine, Indije, Japana i SAD-a.

Paralelno sa padom tiraža u Nemačkoj se beleži sve jači trend koncentracije tržišta. Deset najvećih grupacija izdavača objavilo je 2018. godine 61,6 posto ukupno prodatog tiraža.¹⁹ Raznolikost je ipak i dalje impozantna: 2019. godine izdato je 327 dnevnih novina sa 1.452 lokalna izdanja. To znači 198 primeraka novina na 1.000 stanovnika. Oko 60 procenata svih Nemaca starijih od 14 godina redovno čita neko štampano izdanje dnevnih novina (42 miliona ljudi). Pored toga, na internetu 47 miliona korisnika starijih od 14 godina (68 posto stanovnika) pristupa sa pojedinačnih IP-adresa (unique user) internet-verziji izdanja novina. Kao okvirno pravilo važi da se stariji drže štampane verzije novina (oko 75 posto starosne kategorije 50+), mlađi znatno manje (u kategoriji 14-19-godišnjaka samo 23 procenata). Sa oko 80 posto dometa uzrasna kategorija 14-29-godišnjaka ostvaruje najveći udeo kod onlajn-ponuda novina.²⁰ Tematski prvo mesto zauzimaju lokalne vesti, neposredno iza njih slede politički izveštaji iz Nemačke, a potom sadržaji iz inostranstva i mešano.

¹⁹ „Eine Katastrophe für die Vielfalt“. Zeitungsforscher Horst Röper über Monopole, Zentralredaktionen und Lokaljournalismus im Netz; in: Der Tagesspiegel vom 06.07.2018: <https://www.tagesspiegel.de/gesellschaft/medien/interview-zur-pressekonzentration-eine-katastrophe-fuer-die-vielfalt/22772742.html>

²⁰ Bundesverband Digitalpublisher und Zeitungsverleger (BDZV): <https://www.bdzv.de/maerkte-und-daten/marktdaten/zeitungen-in-zahlen-und-daten/>

U **Hrvatskoj** primećujemo isti trend: ukupni tiraž dnevnih novina na godišnjem nivou je sa oko 100 miliona 2013. godine pao na 53,3 miliona u 2019. godini.

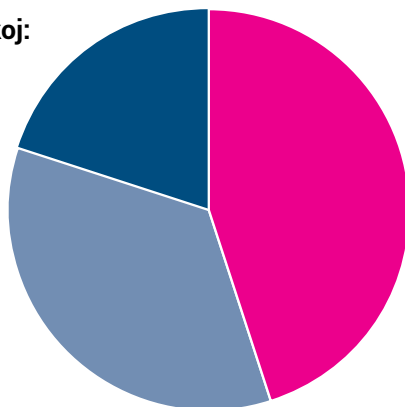
Tiraž se stoga u roku od samo šest godina praktično prepolovio. Taj trend se nastavlja. I ovdje se beleži koncentracija tržišta, znatno drastičnije nego u Nemačkoj. Novine „24sata“ pokrivaju 30-40 posto tržišta i godinama drastično gube tiraž kao i „Jutarnji list“ koji je na drugom mestu i ima udeo u tržištu od 20-30 posto. Na trećem mestu je „Večernji list“ sa 10 do 20 posto udela na tržištu.

Koncentracija tržišta dnevnih novina u Hrvatskoj: **TIRAŽI**

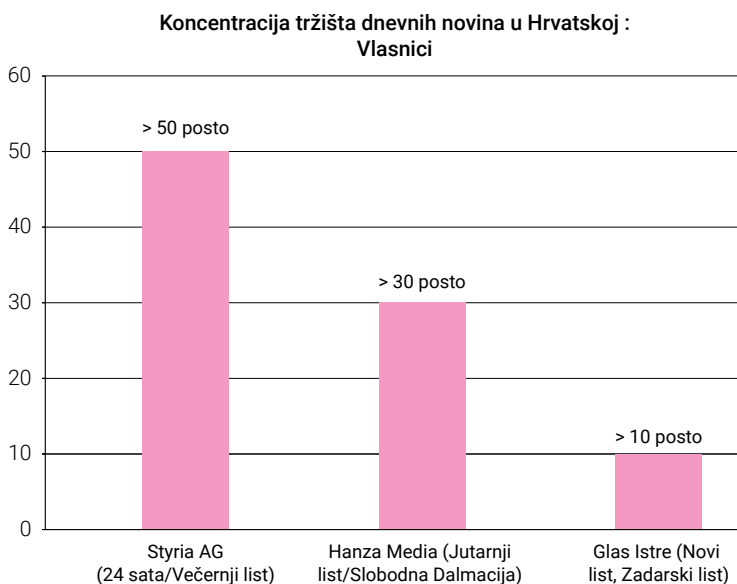
 24 SATA

 JUTARNJI LIST

 VEČERNJI LIST

50 do 60 posto pokrivenosti tržišta je u rukama austrijske Styria AG („24sata“, „Večernji list“), sledi 30 do 40-procentni udeo Hanza Media Group-e („Jutarnji list“/„Slobodna Dalmacija“) na drugom mestu. Treći veliki igrač je Glas Istre („Novi list“, „Glas Istre“, „Zadarski list“) sa udelom 10-20 procenata. Slovačka JOJ Media House iz Bratislave je 2016. godine preuzela kontrolu nad ovim preduzećem sa sedištem u Rijeci.²¹

Medijsko tržište generalno, pa tako i tržište štampanih izdanja novina nedovoljno su transparentni u **Srbiji**. U Agenciji za privredne registre registrovano je 881 štampanih izdanja. Na osnovu podataka o istraživanju tržišta, 1,5 miliona ljudi se informiše preko dnevnih novina, dok 2,5 miliona kupuje nedeljna izdanja/časopise. Za 2010. godinu očekivalo se sa ukupnim godišnjim tiražom dnevnih novina od oko 140 miliona primeraka. Godinama se beleži trend opadanja tiraža. U periodu od 2007. do 2017. ukupan tiraž praktično je prepolovljen, stoji u Nedeljniku bez navođenja detalja.²² I u Srbiji vidimo visoku koncentraciju tržišta. Prema istraživanjima preduzeća za tržišna istraživanja IPSOS 2017. godine četiri najveća vlasnika pokrivalo je preko 70 posto svih čitalaca: država je tada sa izdanjima „Večernje novosti“ i „Politika“ pokrivala oko 21 posto čitalaštva. Krajem 2019. godine list „Novosti“ dobio je novog vlasnika, jav-

²¹ <http://www.aztn.hr/stagnacija-trzista-tiska-i-nastavak-pada-prodanih-naklada/>

²² <http://admin.nedeljnik.rs/nedeljnik/portalanews/stampa-u-srbiji-od-2007-do-2017-kako-su-se-pokretale-i-gasile-novine/>

nosti do tada nepoznatog Bobana Rajića. Njegovo preduzeće „Media 026“ osnovano je manje od godinu dana pre toga sa osnivačkim kapitalom od 100 dinara (0,85 evra) u Smederevu nadomak Beograda.²³ Gotovo isti procenat čitalaštva pokrivalo je i nemačko-švajcarsko zajedničko preduzeće Ringier Axel Springer Media dnevnim novinama „Blic“ i nedeljnikom „NIN“. U januaru 2020. srpski organi su dopustili ulazak investicionog fonda SAD-a KKR u ovu izdavačku kuću kao suvlasnika.²⁴ Izdanje žute štampe „Informer“ sa procentom čitalaca ispod 20 posto zauzima treće mesto kod dnevnih novina. Na četvrtom mestu sledi grupacija Adria Media Group sa svojim poznatim izdanjem „Kurir“.²⁵ „Informer“ i „Kurir“ kao i izdanja koja se takođe ubrajaju u žutu štampu „Alo“ i „Srpski telegraf“ „se smatraju nezvaničnim glasnogovornicima režima u Beogradu“. ²⁶ Prema istraživanjima iz 2019. godine, danas se, međutim, samo 29 posto građana informiše preko dnevnih novina. Opalo je i poverenje u dnevne novine. Samo još oko 15 posto građana ih smatra pouzdanim izvorom informacija.²⁷

Gde leže razlozi za gubitke u sektoru štampanih izdanja? Na jednoj strani, njih treba tražiti u dramatičnim promenama medijskih navika mladih ljudi, a na drugoj, u iz osnova izmenjenim kanalima distribucije za politiku, zabavu i reklamu. Načelno važi: udaljšavanje od «starih» i sve veća zastupljenost novih digitalnih medija. Usled toga, dnevne novine koje čitalac drži u rukama stižu sa jednim danom zakašnjenja, te bar kad su u pitanju glavni naslovi samo ponavljaju ili u najboljem slučaju podrobnije iznose vesti sa televizije od prethodne večeri, što predstavlja značajan nedostatak u odnosu na konkurenciju. U međuvremenu su novinske izdavačke kuće bez izuzetka uspostavile veća onlajn-uredništva, sa ciljem da se kompenzuje izostanak prihoda kod štampanih izdanja. Pošto se i dalje teško nalazi način da se preko modela plaćanja za medijske sadržaje onlajn generišu značajniji prihodi, neki održivi model poslovanja se još uvek ne nazire.²⁸

Matijas Depfner (Matthias Döpfner), predsednik nadzornog odbora najveće nemačke medijske izdavačke kuće Springer, od jeseni 2016. godine je ujedno i novi

23 <https://www.slobodnaevropa.org/a/ko-je-kupio-ve%C4%8Dernje-novosti/30136465.html>

24 <https://www.glasamerike.net/a/komisija-odbrila-ameri%C4%8Dki-kkr-suvlasnik-blica-i-nin-a/5258611.html>

25 <https://serbia.mom-rsf.org/rs/mediji/print/>

26 Al Jazeera vom 27.07.2020: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/da-li-se-beograd-udaljšava-od-moskve>

27 <https://www.danas.rs/drustvo/manje-od-trecine-gradjana-srbije-informise-se-u-dnevnoj-stampi/>

28 Vertiefend: Rainer Link, Printmedien und Digitalisierung. Mit Strategie gegen die Zeitungskrise, in: Deutschlandfunk vom 07.05.2019: https://www.deutschlandfunkkultur.de/printmedien-und-digitalisierung-mit-strategie-gegen-die.976.de.html?dram:article_id=448109

predsednik Saveznog udruženja nemačkih izdavača dnevnih novina (BDZV). U svom obraćanju prilikom stupanja na ovu funkciju izneo je sveobuhvatnu analizu situacije uključujući i predloge strategija za budućnost.²⁹ Po njegovom mišljenju treba raditi na daljem obezbeđenju budućnosti novinarstva i društveno-političke uloge izdavačkih kuća, jer su za demokratiju neophodni novinari koji kritički istražuju. Njihov zadatak i u budućnosti mora biti da kontrolišu političku, ekonomsku i društvenu moć. Preduslov za to je zdrav i atraktivan model poslovanja.

Razlozi zašto to danas više nije tako, po Depfneru, su sledeći: više nema zaštite intelektualne svojine, jer se svi drže pogrešne parole „Content is free“ („sadržaj je besplatan“). Distributeri novinskih sadržaja na internetu ostvaruju prihode kao monopolisti distribucije, dok onima koji sadržaje dostavljaju ne ostaje ništa. To je „obespravljanje izdavača“. Kroz ovaj model blede i najugledniji medijski brendovi u korist društvenih medija. Autore sadržaja kao što su dnevne novine sve više kao autore zamenjuje npr. Fejsbuk. Na taj način se stvara opasnost da oni koji imaju monopol distribucije i prodaje kao npr. Gugl, postanu ujedno i monopolisti sadržaja. Kuda sve može da odvede monopol društvenih medija u funkciji super-izdavača i cenzora, to prema ovom izlaganju već pokazuju negativni istorijski primeri monopola nad medijima u Hitlerovom nacizmu, socijalističkoj Nemačkoj Demokratskoj Republici ili u Nemačkom carstvu. Nasuprot tome, ostaje važna uloga onog novinarstva koje je posvećeno kritičkom istraživanju, trezvenoj kategorizaciji i proceni, verifikaciji činjenica i trendova. To izričito uključuje i ispravke sopstvenih zabluda. Novinarstvo se mora rukovoditi etosom koji je posvećen traženju istine, a time i verodostojnosti.

Kako se prema Depfnerovom uverenju mogu ostvariti ovi ciljevi? Kao prvo, zakonski se mora obezbediti da društveni mediji budu samo platforme za distribuciju i tehnološke platforme, a ne izdavači ili urednici. Zbog toga ne sme da bude dozvoljena cenzura (npr. «Napalm devojčica», gola statua u Bolonji). Za sadržaje koje distribuira pretraživači i platforme mora da se plaća. Facebook & Co. treba da budu uređeni u evropskim okvirima kao i pre toga branša telekomunikacija. Pojedinačna rešenja na nacionalnom nivou mogu da se zaobiđu prebacivanjem sedišta. Pored toga, mora da se stvori evropsko autorsko pravo kojim se garantuje da će proizvođači/sadržaji/članci ostati vlasništvo onog ko ih stvara. Ovu vrstu uređenosti na nivou zakonskih odredbi država mora da obezbedi. Na drugoj strani, mediji moraju da se dokažu izuzetnim kvalitetom sadržaja u oblasti informisanja i zabave i da tako opravdaju svoje postojanje.

29 https://www.bdzv.de/fileadmin/bdzb_hauptseite/aktuell/pressemitteilungen/2016/assets/Pressefassung_Rede_D%C3%B6pfner_1.pdf

Zašto novine i u Srbiji velikom brzinom gube značaj i uticaj? Odgovor daje dugogodišnji generalni direktor „Večernjih novosti“, Manojlo Vukotić.³⁰ On navodi da je ukupan tiraž beogradskih dnevnih novina po danu objavljivanja manji od 400.000 primeraka. Nedeljnici izdaju manje od 40.000 primeraka. Najvažnije srpske dnevne novine, prema njegovim rečima, beleže u 2017. godini sledeće dnevne tiraže: „Informer“ 105.000, „Kurir“ 66.000, „Novosti“ 65.000, „Blic“ 55.000, „Politika“ ispod 40.000, „Srpski telegraf“ 30.000 i „Alo!“ 40.000.

Prvi razlog za pad tiraža Vukotić vidi u tome što su „na čelu listova (su), u većini, nekompetentni urednici, neostvareni novinari“. Neki od njih su postavljeni na te pozicije direktno od strane vlasti ili vladajućih stranaka. Te izdavačke kuće su onda dužne da budu lojalne vlasti. Ta zavisnost „vodi u jednosmernost, sluganstvo i nekreativnost“. „Jezgra čine nedoučeni i neobučeni novinari“. Sve dnevne novine iz gore navedenih razloga uvek posežu za istim sagovornikom i informantom. Iz tog razloga dnevne novine su, po Vukotićevom mišljenju, izgubile svoje profile i svoj identitet. Posledica je da, na primer, tri dnevne novine jednog dana objave iste naslove, jer glavni urednici i izdavači smatraju da će se to dopasti vlasti. Ili pak tri dnevne novine objave istog dana intervju sa jednim te istim ministrom.

Važan razlog za pad tiraža nekadašnji šef „Novosti“ vidi u netransparentnim vlasničkim strukturama. „Dalje se skriva vlasnička struktura“. Takve novine su „neubedljive, površne“. „Može se vlast i grditi za pritiske, za ‚cenzuru‘, za vlasništva, za strategiju, za zakone, ali se novinarska armija time ne može odbraniti za ovako katastrofalno stanje tiraža. Jer, lako je vidljivo, ona ne pokazuje znanje, kreativnost, stvaralački nagon, maštovitost, životnost, sveživotnost, odanost čitaocu i njegovoj želji“.

Drugo objašnjenje za nastojanje dnevnih novina da ne izgube i poslednjeg čitaoca daje direktor nedeljnika vreme „Vreme“, Stevan Ristić.³¹ „Tiraž dnevne štampe bi značajno opao ako bi samo tri dana zaredom imala ‚normalne‘ naslovne strane“. Prema toj interpretaciji dnevne novine na svojim naslovnim stranama stalno moraju da ističu senzacionalne i često izmišljene i neuverljive stvari, jer „ljudi očekuju tu dozu slatke jeze i adrenalina svakog dana kada idu do kioska“. A „u Srbiji 30 odsto ljudi pogledaju samo fotografiju i naslov, dok tekst uopšte ne pročitaju“. „Ljudi se ponašaju kao navijači, više ne prate vesti da bi se informisali, već da bi potvrdili neko svoje mišljenje“. Samo tako je moguće da je u dnevnim novinama sa najvećim tiražom godišnje dokazano oko 350 laži na naslovnim stranama. „Opasno je što je laž postala istina, a istina laž i što se danas u medijima i javnom životu dešavaju stvari koje su pre desetak godina bile nezamislive“.

30 <http://www.vukoticmedia.rs/zasto-propadaju-srpske-novine/>

31 <https://www.dijalog.net/ristic-tiraz-dnevne-stampe-u-srbiji-znacajno-bi-opao-ako-bi-samo-tri-dana-zaredom-imala-normalne-naslovne-strane/>

Bacimo na kraju ovog poglavlja još na kratko pogled na forme izveštavanja u srpskim dnevnim novinama. „Senzacionalističko izveštavanje i tabloidizacija su sve prisutniji trendovi u štampanim medijama u Srbiji. Ta praksa je vidljiva i u naslovima, koji u oko 29% tekstova ne zadovoljava standarde profesionalnog izveštavanja. To je, između ostalog, vidljivo i u korišćenju formulacija koje nisu u skladu sa sadržajem teksta, neprihvatljivih reči i uvreda i sličnih praksi“. ³² Kritično se može oceniti i mala diverzifikacija novinarskih mogućnosti izražavanja. Gotovo 80 posto svih tekstova se objavljuje u vidu izveštaja. Samo oko osam posto ispitanih tekstova bili su intervjui, a jedva pet posto komentari. ³³ U obrazloženju ovog deficita u različitim novinarskim mogućnostima izražavanja u obzir treba uzeti tešku finansijsku situaciju u većini dnevnih novina. Za reportažu kojoj je prethodilo uredno istraživanje/za fičer se mora putovati i neophodno je vreme, što već košta. To je raspoloživo samo u izuzetno retkim slučajevima. Znatno povoljnije je pisanje tekstova u redakcijama bez odlazaka na teren .

Koncept ovog udžbenika i zbirke tekstova se suprotstavlja tom sužavanju brojnih oprobanih novinarskih formi izražavanja na jednu jedinu dominantnu formu. Kroz predstavljanje i kasnije uvežbavanje rada sa više varijanti, mediji treba da postanu zanimljiviji čitaocima/gledaocima/korisnicima i da povrate sjaj. Možda bi pomoću zanatski poboljšanih medija mogla da se prevaziđe i duboka sadržajna podela medijske scene. Naime, dok neki nedeljnici kao što je „NIN“, „Novi magazin“, „Nedeljnik“ ili „Vreme“ izveštavaju ekstremno jednostrano protiv vlade i njenih čelnih političara, dnevne novine bliske vladi insistiraju na ponižavanju opozicije. Jedni vrše fundamentalnu opoziciju vladi i predsedniku, dok drugi ne daju opozicionim političarima ni da dođu do reči i predstavljaju ih gotovo isključivo u veoma negativnom kontekstu.

Ovde nailazimo na jedan od više osnovnih problema medijske scene, i to ne samo u Srbiji. Politika na medije gleda, podrazumeva se, kao na instrument u konfrontaciji sa političkim protivnikom. Takvo viđenje medija se direktno nadovezuje na njihovu funkciju u komunističko doba. Tada je njihova uloga bila uloga prenosnika, uz čiju pomoć je komunistička partija (u Jugoslaviji nazivana Savez komunista) prenosila svoju ideologiju i svakodnevnu politiku na široke mase. Mediji su u ono vreme nudili jednosmernu ulicu, odozgo na dole.

Polazeći od takvih razmišljanja i iskustava, bivša glavna urednica najstarijih dnevnih novina na Balkanu, „Politike“, Ljiljana Smajlović, opisala je navodne zadatke ozbiljnih dnevnih novina na sledeći način: „Srbiji su potrebne borbena-patriotske novine, koje ne izbegavaju oštrinu prema velikim silama ali su otvorene i za protivnike

32 Kvartalni Medijametar 04/2019. Analiza štampanih medija u Srbiji oktobar-decembar 2019, S. 37: <https://www.medijametar.rs/pdf/MM-04-2019.pdf>

33 Ibid., S. 43

sukobljavanja sa zapadnim silama. Novine, u kojima ima prostora za ultramodernu odbranu srpstva... Politika je javno dobro...".³⁴ Ona dodaje: „Srbiji su potrebne snažne nacionalne novine, koje štite nacionalne i državne interese ...".³⁵

Ovakav pogled na medijski svet je u najmanju ruku za diskusiju. Redukovanje uloge dnevnih novina na borbeni patriotizam koji brani srpstvo i zastupa državne interese protiv velikih sila, veoma je blizak njihovoj funkciji u komunizmu. Tom geslu bi bili podređeni svi drugi zadaci dnevnih novina i medija prema devizi «svrha opravdava sredstvo». Nasuprot tome, već ranije je opisano, kako bi morao da izgleda idealno-tipični položaj medija u demokratijama. Mediji ne treba da se razmatraju iz perspektive države ili samih medija. Štaviše, profesionalno osmišljene i stoga i interesantne dnevne novine, televizijske emisije i digitalni kanali emitovanja treba da se koncipiraju iz ugla čitalaca/gledalaca/korisnika. Oni u radu novinara, bez uslovljavanja, moraju da budu u prvom planu. U tom smislu, instrumentalizovani mediji konačno treba da napuste svoje političke rovove i da se uhvate u koštac sa konkurencijom da zadobiju pažnju ljudi. U njoj se može opstati samo uz ozbiljnu, ali ipak raznoliku uslugu skro-jenu po meri konzumenata.

Vlast u Srbiji se pak drži tradicionalnog recepta, da zacementira svoj uticaj u medijima u zemlji, čak i ako bi koncepti medijske strategije koji se stalno menjaju trebalo da ostvare suprotno. Nedavno je državni sekretar u Ministarstvu kulture i informisanja, Aleksandar Gajović, najavio da država i ubuduće želi da ostane vlasnik „Politike“. Ovaj ugledni dnevni list „je srpski brend kojim se ne može trgovati“, tako je obrazložio ovaj stav.³⁶

Radio i televizija

Zbog negativnih iskustava iz Trećeg rajha Savezničke sile su u **Nemačkoj** uspostavile javni medijski servis radio i TV-emitovanja po uzoru na BBC u Velikoj Britaniji. Najvažniji zadatak televizijskih i radio-stanica u pojedinim delovima zemlje bilo je prenošenje informacija građanima sa težnjom da budu objektivne. Nadzorna tela tih novih stanica izuzeta su iz centralizovane političke kontrole, na primer od strane vlade. Prema zamisli osnivača trebalo je da se orijentišu prema interesima javnosti i slobodarsko-demokratskog poretka. U nadzornim telima sede stoga, osim političara, odnosno predstavnika politike, i predstavnici takozvanih društveno relevantnih grupa kao npr. sindikata, crkava ili udruženja. Članovi tih tela treba da budu odraz profila

34 Uvodnik u „Politici“ od 25.01.2015.

35 Politika od 21.06.2015.

36 Beta od 12.08.2020: <https://beta.rs/vesti/drustvo-vesti-srbija/131903-gajovic-politiku-izuzeti-od-prodaje-na-trzistu-to-bi-bio-leks-specijalis>

stanovništva. Finansiranje javnog medijskog servisa TV i radio stanica vrši se preko pretplata i reklamiranja.

Od 1984. godine oblast radija i televizije dopunjena je privatnim TV i radio-stanicama. Pionir je bio RTL. Finansiranje se obezbeđuje kroz reklame. Sa privatnim stanicama utemeljen je dualni medijski sistem radija i televizije koji do dan danas postoji. Instance za kontrolu i nadzor za program su pokrajinski zavodi za medije.³⁷ Oni treba da spreče stvaranje medijske moći putem koncentrisanja i da obezbede raznolikost elektronskih medija, a time i funkcionisanje političke javnosti.

Kad je u pitanju konzumiranje medija, u Nemačkoj kod stanovnika uzrasta 14 godina i starijih prednjače TV i radio sa 77 posto odnosno oko 60 posto. Internet je rame uz rame sa njima, a slede dnevne novine sa 35 posto.³⁸ Već godinama važi okvirno pravilo: što je stariji gledalac/čitalac, to više polaže na radio/televiziju – što je gledalac/slušalac mlađi, to više koristi internet. „Internet je kod mlađih odavno zamenio klasične medije“.³⁹

U julu 2020. na četiri najvažnija igrača na tržištu televizije odlazi više od 75 posto. Na prvom mestu je ARD (*prvi program nemačke televizije*) sa svojim trećim (regionalnim) i sektorskim programima sa oko 25 posto udela u tržištu gledalaca. Na drugom mestu je privatna grupacija RTL sa oko 20 posto. Privatna televizija ProSiebenSat1 je na trećem mestu sa 18 posto. ZDF (*drugi program nemačke televizije*) dostiže oko 13 posto.⁴⁰

U **Srbiji** postoje četiri TV-stanice sa nacionalnom frekvencijom. Najvažnija, budući da je najveća i da ima najveći domet, je bivša državna televizija RTS, koja je u doba komunizma u Jugoslaviji i kasnije u vreme ratova i raspada etnički šarolike države bila centralni oslonac vlasti i političkih elita kao instrument za propagandu. Danas je RTS koncipiran kao javni medijski servis, ali se vlast i njeni kritičari na strani opozicije spore kako se ovde direktno još uvek vrši uticaj od strane države u smislu cenzure i autocenzure. Analogno ovoj stanici funkcionise (funkcionisala je) radio-televizijska stanica RTV u srpskoj pokrajini Vojvodini (Novi Sad).

Najveća privatna medijska stanica je Pink koja pripada oligarhu Željku Mitroviću. Osnovana je 1994. godine kao privatna medijska kuća, svoj brend je izgradila pomoću domaćih serija, turbo-folk muzike i nacionalističkih tema, kao i rijaliti-formatima.

37 Detalji: <https://www.die-medienanstalten.de/ueber-uns/landesmedienanstalten>

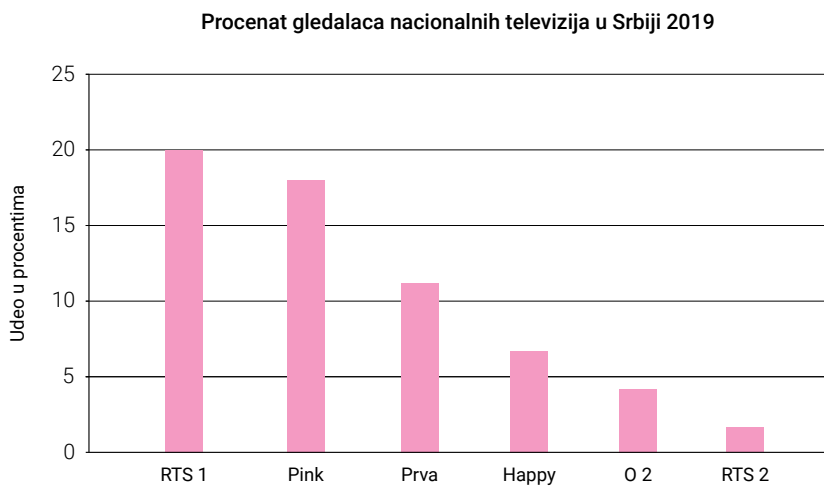
38 Gewichtungsstudie zur Relevanz der Medien für die Meinungsbildung in Deutschland 2018: https://www.die-medienanstalten.de/fileadmin/user_upload/die_medienanstalten/Themen/Forschung/Mediengewichtungsstudie/MedienGewichtungsstudie_2018-2.pdf

39 Kommission zur Ermittlung der Konzentration im Medienbereich, 21. Jahresbericht 2018/2019, S. 52 ff.: https://www.kek-online.de/fileadmin/user_upload/KEK/Publikationen/Jahresberichte/21._Jahresbericht.pdf

40 <https://www.agf.de/daten/tvdaten/marktanteile/>

Mitrović je uvek negovao bliske odnose sa odgovarajućim političkim elitama. Njegovi programi stoga čelnim političarima neograničeno stoje na raspolaganju za prezentovanje njihovih želja. Zauzvrat, ova stanica dobija državne kredite, iako je u određenim periodima bila među najvećim poreskim dužnicima u zemlji⁴¹. Treća po veličini televizijska stanica je TV Prva, čiji je prethodnik emitovao program od 2006. godine. Ova televizijska stanica je specijalizovana za zabavu kroz serije, muziku i sport. Krajem 2018. godine Srđan Milovanović je u neposrednom dogovoru sa političkim vrhom kupio ovu stanicu zajedno sa stanicom B92 za do 200 miliona evra. Do novca za ovu nabavku Milovanović je navodno došao precenjenom prodajom svog udela u kablovskom operateru Kopernikus državnom Telekomu.⁴² Na kraju, u Srbiji program na teritoriji cele zemlje emituje i privatno preduzeće Happy koje fokus stavlja na raznolike formate poput rijalitija i tok-šoua, kao i domaće i strane filmove.

Teško je utvrditi realnu gledanost sprskih TV-stanica koje signal emituju u celoj zemlji. Postoje, doduše, analize tržišta, kao na primer analiza Instituta za tržišna istraživanja «Nielsen» koje pak pre svega služe marketinškom sektoru i nisu javno dostupne. Nedavno su, međutim, objavljeni izvodi iz tih Nilsenovih analiza za 2019. godinu.

41 <https://www.cins.rs/drzava-pinku-odlozila-placanje-preko-152-milijarde-duga/>

42 <https://serbia.mom-rsf.org/rs/nalazi/lokalni-mediji/>

Prema njoj, RTS svojim prvim programom gleda oko 20 posto gledalaca. Za PINK, koji je na drugom mestu, ta brojka iznosi oko 18 procenata. Prvu gleda skoro 11 posto svih gledalaca, a Happy oko sedam posto. Stanica O2⁴³ koja je u međuvremenu fuzionisana sa Prvom ima gledanost od četiri posto svih gledalaca. Na kraju, Drugi program RTS-a prati 1,63 posto svih gledalaca.⁴⁴

Pošto je tržište reklama za TV-stanice u Srbiji u 2018. godini procenjeno na oko 110 miliona evra, neke TV-kuće moraju biti upućene na druge izvore prihoda. Nedostatak srpske TV-scene koji se uvek i iznova kritikuje je netransparentnost vlasničkih struktura i tokova novca na tržištu.⁴⁵ Sistem radija je u Srbiji još nepregledniji od televizijskog tržišta. U 2018. godini u Srbiji je bilo 314 registrovanih radio-stanica uz procenjeno tržište reklama od devet miliona evra.

Na dan 1. mart 2020. prema prikazu Saveta za štampu (nezavisne institucije osnovane pre više od decenije od strane udruženja izdavačkih kuća i strukovnih udruženja) u Srbiji je bilo registrovano oko 2.500 medija, među njima 900 dnevnih ili drugih periodičnih novina, 800 internet portala, 330 radio-programa, 240 TV-programa, oko 30 novinskih agencija. Izuzev malobrojnih medija sa nacionalnim dometom, praktično svi drugi elektronski i štampani mediji imaju značaj samo na lokalnom nivou. Njihov glavni izvor finansiranja su javna sredstva. U 2019. godini sredstva koja su predviđena za korišćenje medija iznosila su 18 miliona evra.

Posledice tog nedovoljnog finansiranja su dramatične i u očima Saveta za štampu: „Lokalni mediji, osim retkih izuzetaka koji profesionalno i odgovorno izveštavaju građane i zbog toga su na udaru, (p)ostali su "megafoni" funkcionera i vladajućih partija. U kombinaciji sa privatizacijom medija u javnom vlasništvu, od kojih su mnoge kupili ljudi bliski vladajućim političkim strukturama, novac namenjen nepristrasnom i istinitom informisanju građana postaje nagrada za poslušnost i hvaljenje vlasti.“⁴⁶

Sasvim slično izveštava i privatna novinska agencija Beta o analizi „Lokal pre-

43 U februaru 2020. godine O2 je postala b92

44 <https://www.istinomer.rs/izjava/rejting-televizije-n1-je-jedan-odsto/>

45 <https://serbia.mom-rsf.org/rs/mediji/tv/>

46 Savet za štampu, Sufinansiranje medija koji krše etičke standarde, Beograd 2020, S. 4: <http://www.savetzastampu.rs/latinica/uploaded/Izves%CC%8Ctaj%20-Sufinansiranje%20medija%20koji%20kr%C5%A1e%20eti%C4%8Dke%20standarde.pdf>

Problematično finansiranje projekata analizirano u studijama npr.

NUNS: <http://nuns.rs/reforma-javnog-informisanja/projektno-finansiranje-medija.html>

UNS: <https://finansiranjemedija.rs/>

BIRN: <http://serbia.mom-rsf.org/rs/>

ss", asocijacije lokalnih nezavisnih medija u Srbiji:⁴⁷ „Većina lokalnih medija postala je propagandni servis vlasti i ekonomskih moćnika. Sprega vlasnika medija i lokalnih političkih i ekonomskih centara moći sa lokalne scene eliminiše sve one koji pokušavaju da opstanu na uređen način, dakle vestima, a ne PR-saopštenjima, istraživačkim pričama, prodajom, oglasima i projektima od javnog interesa. Za takve medije u Srbiji naprosto nema interesovanja, bar ne na mestima gde se donose ključne odluke o novcu.

“Alternativni” način opstanka i rada bez samo/cenzure i uticaja snažnih klika je vlasnik/izdavač koji ne postavlja pitanje troškova profesionalnog rada medija. Primer koji to potvrđuje je portal “Južne vesti”, koji radi profesionalno zahvaljujući činjenici da ih osnivači ne ostavljaju na cedilu. Opet zahvaljujući toj poziciji i dobrom sadržaju, oni su u prilici da konkurišu kod domaćih i stranih organizacija i institucija za projekte, što opet uvećava kvalitet i održava sam medij.

No, to je situacija o kojoj većina može samo da sanja. Najuticajniji lokalni mediji u Srbiji su u posedu nekoliko porodica, koje su u bliskoj vezi sa vladajućom strankom ili su njen deo. Najpoznatiji “tajkun” koji je na javnom nadmetanju kupio više lokalnih i regionalnih RTV-stanica je Radoica Milosavljević, kom je to pošlo za rukom iako zvanično nije posedovao potreban kapital! Među porodicama koje imaju ogroman uticaj na medije, naročito one lokalne, ubraja se i porodica šefa srpske Bezbednosno-informativne agencije (BIA) Bratislava Gašića.

Za te nazovi medije nema zime sve dok se drže devize “gde vlast, tu i ja”, kao prirepak, megafon, PR-služba. Zbog toga su njihovi programi, a često i projekti, posebno oni koji se sufinansiraju iz lokalnih budžeta, satkani od izjava i priča lokalnih političara na vlasti i vlasnika moćnih kompanija, bez analize i kritike. Takav način “izveštavanja” u svakom uređenom društvu bio bi smrt medija, ali u Srbiji je to “slamka spasa”, ali samo za malobrojne zaposlene i same te firme, ne i za profesiju.

Imajući to u vidu, ne čudi da je reputacija medija u Srbiji mala: 38 % građana smatra da su mediji u Srbiji pod značajnim političkim pritiskom i da ne postoje uslovi za slobodno i objektivno informisanje građana; 39 % da su mediji samo povremeno izloženi pritiscima i da sloboda medija nije ugrožena i 16 % smatra da su mediji u Srbiji potpuno slobodni i nezavisni. ⁴⁸ Zahtevi i želje koji se upućuju na adrese medija takođe su problematični. Samo polovina građana Srbije u anketama navodi da mediji treba da izveštavaju analitički i da kritički prate rad političara i institucija.

47 Od 15.06.2020: <https://beta.rs/su-pro-media/supromedia-srpski/128866-analiza-ubrzanopropadanje>

48 <https://crta.rs/wp-content/uploads/2019/04/Mediji-u-Srbiji-%E2%80%93-U-slobodnom-padu.pdf>

Medijski analitičari vide tri suštinska problema:

„Privatizacija medija nikada nije do kraja sprovedena, projektno sufinansiranje medijskih sadržaja pretvorilo se u efikasno sredstvo kontrole nad medijima, a državni organi i dalje su najveći oglašivači. Većina medija nije finansijski samoodrživa i u značajnoj meri zavisi od državnih sredstava. Iz budžeta se i dalje finansiraju i javni medijski servisi, a deo javnosti smatra da postoji uticaj vladajućih struktura na izbor organa ovih servisa. Iako je zakonom predviđena mogućnost učešća građana u kreiranju programa javnih medijskih servisa oni nisu dobili priliku da praktikuju ovo svoje pravo. Sve ovo rezultira time da veliki broj građana javne medijske servise vidi kao režimske.

Regulatorno telo za elektronske medije, osnovano da bi doprinelo očuvanju, zaštiti i razvoju slobode mišljenja visoko je politizovano. Monitoring ponašanja pružalaca medijskih usluga tokom izbornih procesa REM nije obavljao 2017. i 2018. godine, a prijave građana koji su ukazivali ne-regularnosti odbacivao je bez pokretanja postupka. Na taj način, REM je omogućio da zastupljenost kandidata tokom kampanje ne bude ravnomerna, a građanima ograničio pravo na informisani izbor.

Savet za štampu izdvojio se kao telo koje podstiče poštovanje Kodeksa novinara, kako kroz edukaciju medijskih profesionalaca tako i izricanjem mera onim medijima koji krše pravila bazične etike. Ipak, ne postoji mehanizam koji bi obezbedio da se odluke Saveta poštuju pa u praksi one nisu proizvele značajan efekat na povećanje profesionalne etike novinara.⁴⁹

Novi mediji

Javnost je prostor u kom se između stanovništva, politike i institucija države i društva razmatraju teme i u tom postupku oko njih postiže razumevanje. Digitalni mediji su ovom javnom prostoru, u kom su do sada klasični mediji imali centralnu funkciju prenošenja, doneli dalekosežne promene. Informacije se sada šire gotovo u realnom vremenu (1) za razliku od ranijeg krutog informacionog okvira (vesti na televiziji samo u neko fiksno definisano vreme, nezavisno od događanja, izveštavanje sa danom kašnjenja od strane dnevnih novina). Drugo obeležje digitalnih medija je njihova interaktivnost (2). Korisnik je uredno i davalac i primalac informacija, dok se kod analognih medija šema prvobitno orijentisala prema modelu pošiljalac-prijemnik (iako moderne novine, pa i tradicionalne TV-emisije danas sve više polažu na povratni kanal, preko kog čitaoci/gledaoci mogu da ostave svoje reakcije i komentare). Treće obeležje digitalnih medija je njihova anonimnost (3), čime je kod mnogih učesnika prenisko spušten prag sputanosti društvenim normama kad su u pitanju izjave i mišljenja (govor mržnje). U

49 Ibid. S. 6

digitalnoj eri klasični mediji su izgubili monopol u informacionom sektoru (4). Pre svega mladi se sve više informišu preko digitalnih ponuda. Komunikacija je usled toga postala individualizovanija i personalizovanija. To dovodi do toga da na primer političari, sportisti ili poznate ličnosti neguju direktnu komunikaciju sa svojim poklonicima/obožavateljima preko sopstvenih digitalnih kanala (5). Ranije neophodna funkcija premošćavanja koju su klasični mediji imali između davalaca informacija i njihovih ciljnih grupa sve više izostaje.⁵⁰

Digitalni mediji su doveli do do sada nepoznate poplave informacija. Nove količine informacija koje praktično svako ima na raspolaganju drastično su pojačale konkurenciju oko pažnje u javnom prostoru. Zbog toga pažnju privlače ne izveštaji sa najviše sadržaja, nego pre svega originalni, glasni i senzacionalni izveštaji. Stalna preplavljujuća ponuda informacija mnogim korisnicima može da stvori probleme u orijentaciji. „Pri tom je orijentacija pod tim novim okolnostima neophodnija nego ranije, dok sa širenjem ponude ruku pod ruku često ide i trend ka ekscentričnom, često polarizujućem prikazu koji je povezan sa imperativom zadobijanja pažnje. Tamo gde ima više sadržaja, vest mora biti upadljiva, u suprotnom prolazi neprimećeno.“⁵¹

Stoga bi već u školama morala da se razvija medijska pismenost da bi pre svega mladi ljudi bili u stanju da razlikuju prave vesti od lažnih (fake news). Naime, empirijska istraživanja su pokazala da upravo mladi ljudi teško mogu da procene kvalitet neke konzumirane informacije.⁵²

Sasvim slični trendovi, problemi i zahtevi se primećuju u Srbiji, iako se tu internet usled sankcija sa Zapada zbog građanskih ratova 90-ih godina razvijao sa zakašnjenjem. Po prvi put internet je dobio na značaju na studentskim protestima 1996/97. Radio stanice B92 i Radio indeks koje je vlast zabranjivala, mogle su da se prate preko interneta.

Danas je situacija slična kao i u drugim evropskim zemljama: „Utvrdeno je da građani kreiraju sopstvene sadržaje i distribuiraju ih posredstvom interneta i da na taj način utiču na promenu uloge medija koji više nisu jedini koji određuju teme od javnog interesa, već sada to čine i građani kao stvaraoci sadržaja na webu. S druge strane, zbog obilja informacija u digitalnom dobu sve značajnija postaje uloga medija u pružanju orijentacije i interpretacije događaja.“⁵³

50 Marianne Kneuer, Politische Kommunikation und digitale Medien in der Demokratie, in: Harald Gapski, Monika Oberle, Walter Staufer (Hrsg.), Medienkompetenz, Bonn 2017, S. 43-52

51 Andreas Busch, Informationsinflation: Herausforderungen an die politische Willensbildung in der digitalen Gesellschaft, in: Ibid., S. 53-62, hier S. 57

52 Ibid. S. 59

53 Anka M. Mihajlov Prokopović, Transformacija tradicionalnih medija u novom tehnološkom okruženju, Beograd 2016, S. 169

Konsumiranje medija

U **Nemačkoj** 63 miliona ljudi bar povremeno koristi internet, što je oko 90 posto stanovništva koje govori nemački uzrasta od 14 godina naviše. Oko 50 miliona stanovnika u Nemačkoj 2020. godine imaju svakodnevni kontakt sa onlajn svetom. To je tri miliona više nego prethodne godine. Prosečni Nemač provodi oko tri sata dnevno na internetu. U kategoriji mlađih od 30 godina to je oko šest sati, odnosno duplo više.⁵⁴

Većina mladih se o političkim temama u međuvremenu informiše onlajn. Pritom vode internet stranice i portali sa vestima (20 posto ispitanika). Oko 23 procenata mladih navode televiziju kao svoj izvor informacija. Od toga 15 posto koristi i radio,, dodatnih 15 posto se informiše preko klasičnih medija, ali preko njihovih sajtova na internetu. Najveće poverenje uživaju klasični mediji. Emisije sa vestima prvog (ARD) i drugog (ZDF) programa velika većina mladih ljudi i dalje smatra dostojnim poverenja. Slično veliko poverenje uživaju i nadregionalne dnevne novine. Svaka druga mlada osoba YouTube karakteriše kao manje dostojnim ili nedostojnim poverenja. Kod Fejsbuka nešto više od dvoje od troje mladih nema poverenja u informacije koje se šalju putem ovog kanala. I Tviteru veruje samo manjina. Mladi usled toga ni isključivo ni pretežno ne traže informacije na kanalima društvenih mreža.⁵⁵

U **Srbiji** internet omogućava rad čak 300 radio-stanica, preko 200 TV-kanala i skoro 600 veb-portala. Zbog ove relativno velike ponude uz procenjen godišnji budžet za reklame od 170 miliona evra, većina medija je upućena na državnu pomoć.⁵⁶

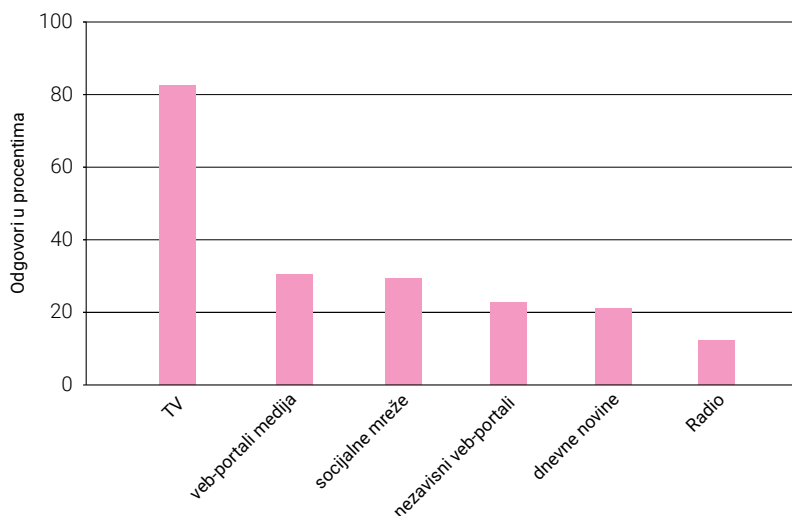
Reprezentativna anketa Instituta za istraživanje tržišta IPSOS u 2019. godini pokazuje konzumiranje različitih medija:

54 ARD-ZDF-Online-Studie 2019: <http://www.ard-zdf-onlinestudie.de/>

55 Shell-Jugendstudie 2019: https://www.shell.de/ueber-uns/shell-jugendstudie/_jcr_content/par/toptasks.stream/1570708341213/4a002dff58a7a9540cb9e83ee0a37a0ed8a0fd55/shell-youth-study-summary-2019-de.pdf

56 <https://serbia.mom-rsf.org/rs/sadrzaj/upotreba-medija/>

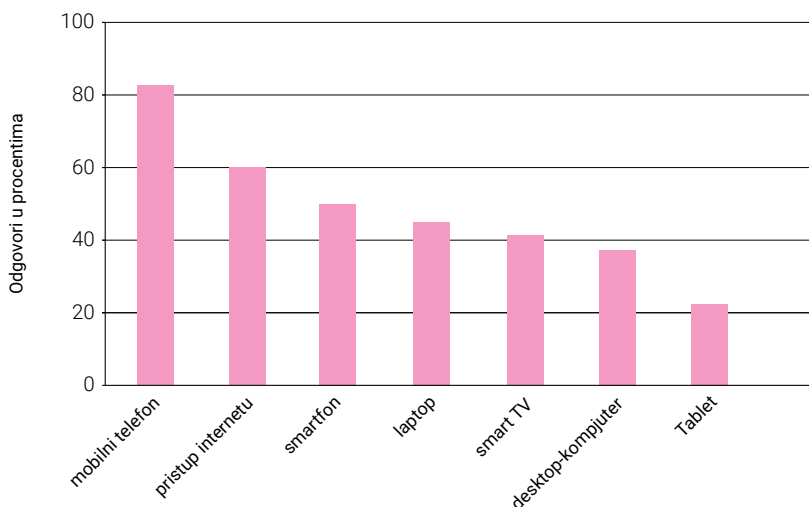
Kako se informišete? (Mogući višestruki navodi)

Što su mlađi, to više koriste internet, što su stariji to češće gledaju klasičnu televiziju.⁵⁷ U starosnoj kategoriji 18 do 29-godišnjaka, 88 posto za informisanje koristi internet, a 58 posto se informiše na televiziji. U kategoriji 45 do 59-godišnjaka je obrnuto: 88 koriste televiziju, a 40 posto Internet.

Situacija na tržištu kod tehničkih uređaja u Srbiji izgleda ovako:

Šta posedujete?

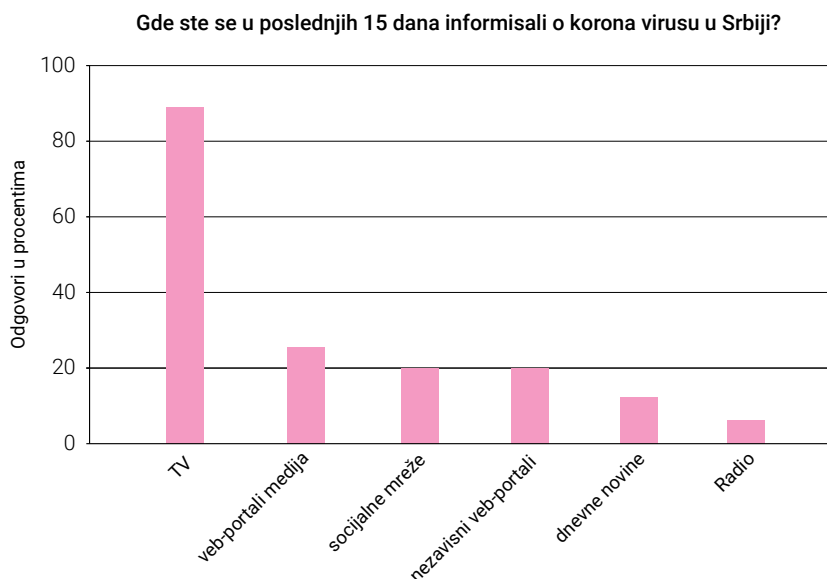
⁵⁷ Svi podaci koji su ovde navedeni potiču iz ankete „Istraživanje Ipsos“: Medijske navike i upotreba tehnologije: <https://www.instore.rs/srbija/istrazivanje-ipsos-medijske-navike-i-upotreba-tehnologije-9996.html>

I kod pristupa internetu važi: što mlađi, to ga intenzivnije koriste – što stariji, to manje: u kategoriji 18-29-godišnjaka 99 posto ima pristup internetu. U kategoriji 45 do 59 godina starosti samo 61 posto. Na pitanje korišćenja različitih kanala na internetu ispitanici su odgovarali ovako:

75 od sto	Facebook
66 od sto	E-Mail
48 od sto	Instagram
27 od sto	Skype
11 od sto	Twitter
10 od sto	Pinterest

74 posto ispitanika je navelo da svakodnevno koristi društvene mreže.

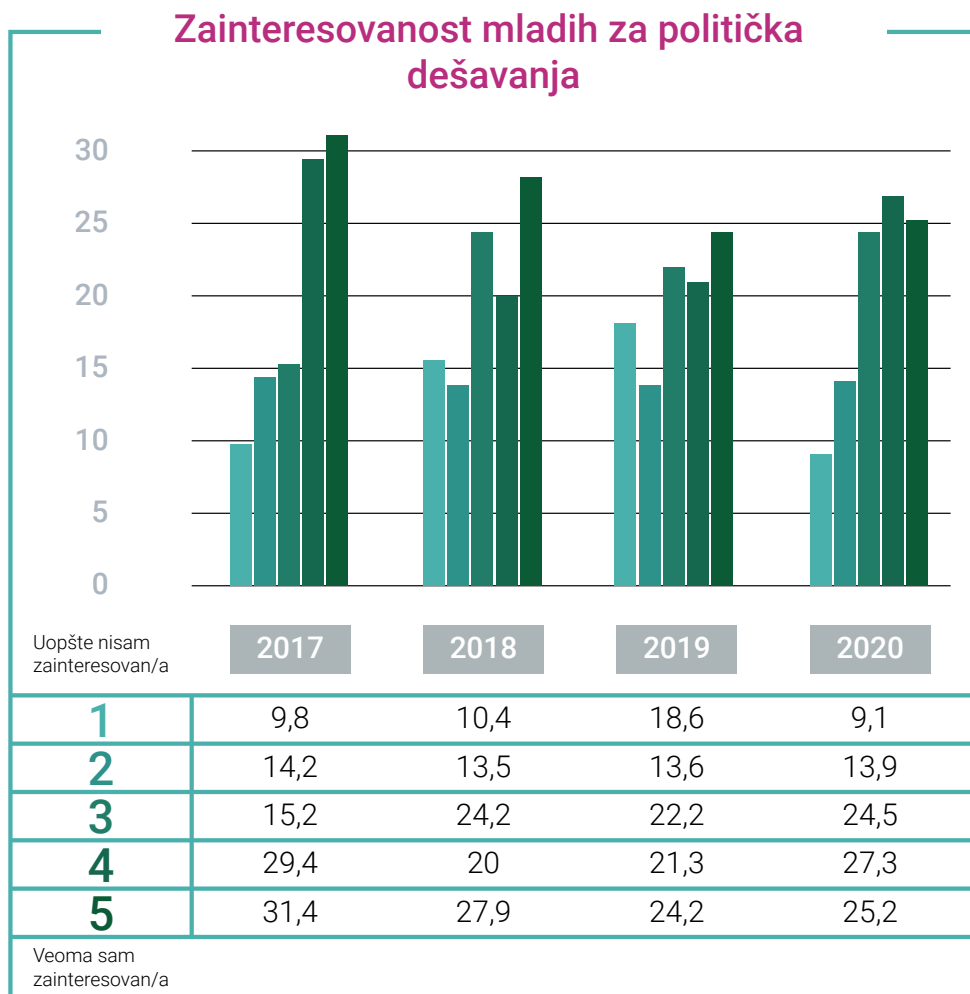
Ipsos-ova anketa u drugoj polovini aprila 2020. potvrdila je, imajući u vidu pandemiju korone, u suštini već poznate navike korišćenja, pri čemu je televizija opet profitirala.⁵⁸

Ukoliko građanke i građani u demokratiji žele/mogu da učestvuju u odlučivanju, onda moraju da se informišu o najvažnijim političkim temama i odlukama. Ipak, ovaj

⁵⁸ <https://www.ipsos.com/sr-rs/toliko-toga-nas-spaja-medijska-slika-regiona>

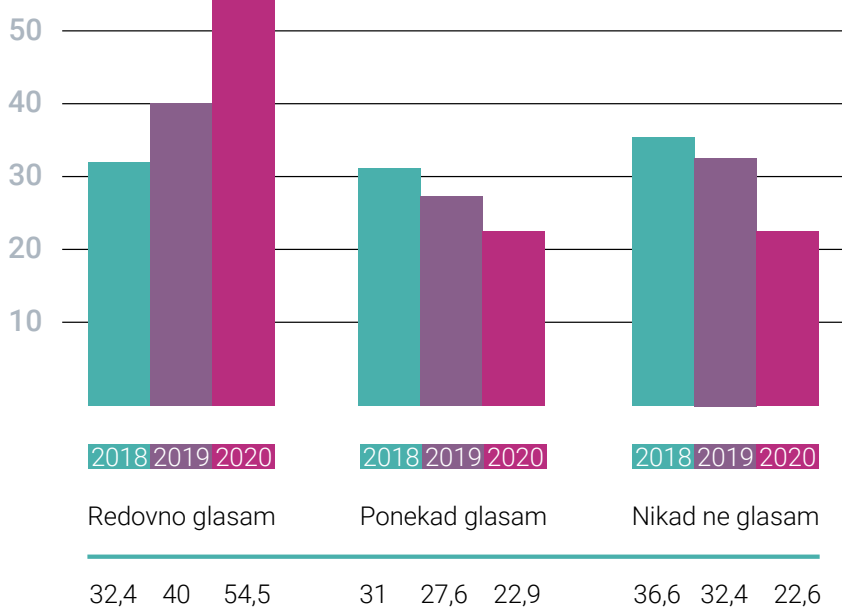
mehanizam čini se da ne funkcioniše pre svega kod mladih u Srbiji danas, kako pokazuje reprezentativna anketa iz leta 2020. sprovedena među 1.200 mladih između 15 i 30 godina starosti.⁵⁹ Prema toj anketi, zainteresovanost za politička dešavanja je umerena:

⁵⁹ Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u republici Srbiji 2020, Beograd 2018, S. 106: <https://koms.rs/wp-content/uploads/2020/08/Alternativni-izves%CC%8Ctaj-o-polo%CC%8Caju-i-potrebama-mladih-u-RS-2020.pdf>

Shodno tome, izlaznost mladih na izbore u Srbiji je nedovoljna:⁶⁰

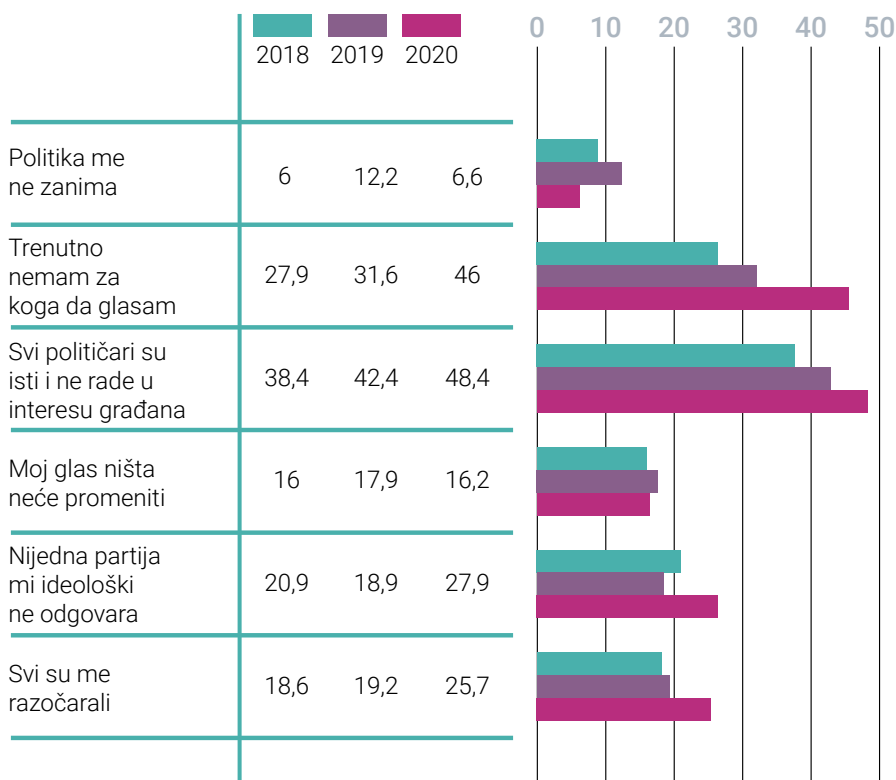
Da li glasate na izborima?

60 Ibid., S. 111

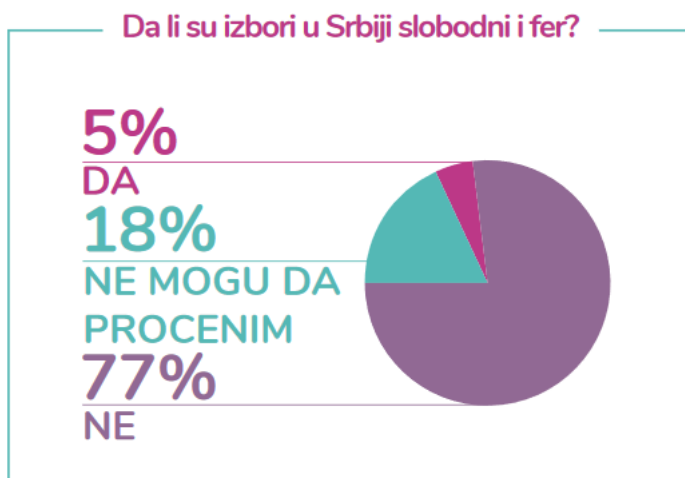
Razlozi za ovu relativno veliku apstinenciju od izbora kriju se, prema anketi, u razočaranju mnogih mladih u politički sistem u Srbiji.⁶¹

Razlozi zbog kojih ne glasate na izborima

61 Ibid. S. 113

Razlog za nedostatak euforije za izbore krije se u proceni da parlamentarni ili lokalni izbori ionako nisu fer i slobodni:⁶²

Analogno ovim rezultatima izgleda i politički sistem vrednosti kod mladih. Na pitanje da li je demokratija najbolji oblik vladavine samo 45 posto ispitanika odgovara sa da:⁶³

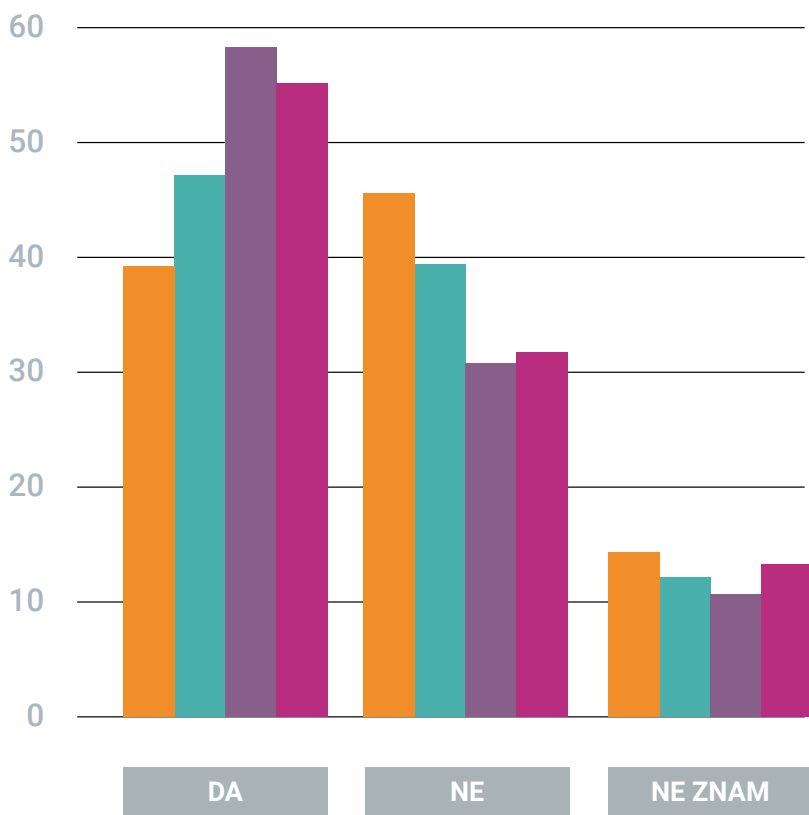

62 Ibid. S. 119

63 Ibid. S. 138

Znatno više od polovine mladih štaviše priželjkuje nekog ko je „jak lider i vođa kojeg će narod slediti“.⁶⁴

Da li je Srbiji potreban jak lider i vođa kojeg će narod slediti

64 Ibid., S, 141

Novinari: njihov rad i njihovi kritičari

„Novinar“ u **Nemačkoj** nije zaštićeno zvanje. Svako se može nazvati novinarom, jer je tu reč o takozvanom slobodnom zanimanju. Novinar je nadređeni pojam za mnoge i različite aktivnosti: stalno zaposlen novinar kod nekog medija u Nemačkoj se zove redaktor (Redakteur). Reporteri su često na terenu van redakcije zbog svojih istraživanja, ali su novinari koliko i dopisnici koji ne izveštavaju iz redakcije nego „sa terena“ u zemlji i inostranstvu. Mogu biti zaduženi za pojedine zemlje ili resore (npr. sport, kultura). Voditelji vode svoju emisiju ili tok šou, kolumnisti redovno formulišu mišljenja u svojim tekstovima, fotografi se staraju da priloge potkrepe slikama. Svi su oni novinari koliko i video-novinar. Poslednjih godina u prvi plan su delimično dospeli i „građani-reporteri“. Reč je, na primer, o ljudima koji slučajno prisustvuju nekom događaju i kao svedoci izveštavaju neki medij ili na raspolaganje stavljaju fotografije ili video-snimke sa svog mobilnog telefona.

Područja rada su takođe raznolika. Novine, časopisi, radio, TV-stanice, novinske agencije, content marketing, corporate publishing, kanali društvenih mreža poput blogova zapošljavaju novinare. Tu oni organizuju, istražuju, formulišu, dokumentuju, uređuju sadržaje. Spektar tema je širok: politika, kultura, privreda, sport i ostalo, da navedemo neke od njih.

U Nemačkoj ne postoji nikakav propisan vid obrazovanja za novinare. Pored brojnih škola novinarstva i volontiranja u samim medijima, postoje i brojni drugi putevi u ovom zanimanju. Tu spadaju specijalizovane studije ili dugogodišnja novinarska praksa (kao sporedno zanimanje) sa različitim temama, čisto da navedemo dve mogućnosti. Za novinarski rad je u najširem smislu važna nezavisnost. Novinari o događajima izveštavaju „kao eksterna lica“, oni su dakle suprotnost u odnosu na eksperte za odnose sa javnošću i glasnogovornike (predstavnike za medije) koji svog naručioca posla ili poslodavca žele da „prodaju“ u što pozitivnijem svetlu. Kod ozbiljnog novinarstva reč je o viđenju/prikazu sa strane (eksternom prikazu). Novinari pri svom radu ne bi trebalo da zastupaju nikakve interese, ma kakvi oni bili. Treba da budu nepristrasni i po mogućstvu lišeni prethodno formiranih mišljenja (a priori stavova) o nekoj temi. Na kraju, temu treba da predstave na sveobuhvatan način, a ne da izostave aspekte koji se ne uklapaju u njihovu subjektivnu sliku. „*Audiat et altera pars*“ (saslušati i drugu stranu) nije samo princip rimskog prava, već i nesalomivo načelo ozbiljnog novinarstva. Ukoliko se propusti poštovanje ovog osnovnog zahteva, po pravilu dolazi do demantija odnosno (suprotnog) prikaza viđenja zanemarene strane koje medij takođe mora da objavi.

„Reći kako jeste“, tako glasi jedna od najkraćih definicija ozbiljnog novinarstva. Taj moto je, na primer, za sebe preuzeo nemački najvažniji informativni nedeljnik

„Špigl“ („Der Spiegel“). Da bi nepristrasno novinarstvo koje teži objektivizmu moglo da funkcioniše, novinari moraju biti finansijski nezavisni. Platu ne smeju primati od onih o kojima izveštavaju. Pored toga, njihova profesionalna budućnost ne sme biti ugrožena njihovim radom (osim u slučaju teškog kršenja novinarskih načela). Posledica bi bila autocenzura: da ne bih ugrozio vlastitu poziciju, radiću tako da ne izazovem negodovanje vlasnika medija ili nadređenog.

Što senzacionalnije, neverovatnije i zamršenije ispadnu izmišljene priče, to više pobuđuju pažnju u javnom prostoru preplavljenom temama. Još krajem 90-ih godina austrijski profesor arhitekture Georg Frank (Georg Franck) razvio je „ekonomiju pažnje“. U njoj opisuje pažnju kao drogu, o kojoj su bez izuzetka ovisni političari, javne ličnosti i istaknuti privrednici. Pa i više od toga. Prema ovoj teoriji čak i bogatstvo gubi sjaj u odnosu na slavu. Digitalni mediji su tu tendenciju jasno pojačali, rekao je Frank u jednom intervjuu stručnom časopisu „Horizont“. ⁶⁵ „Zbog toga je slava iznad moći, zato bogatstvo blede pored istaknute pozicije u javnosti“, tako je formulisao suštinu svojih teza. Pažnja je postala valuta koje sve manje ima.

Na društvenim mrežama sadržaji se nude besplatno – konzumenti plaćaju samo pažnjom koju poklanjanju nekom sadržaju, koja se potom koristi za reklame. Mnogi ljudi sami od sebe prave brend tako što moljakaju za pažnju (lajkove, pratioce).

Paralelno opada spremnost korisnika da plaćaju za novinarske sadržaje. Kao posledica toga, redakcije se sve više smanjuju i sve su neotpornije na grupu eksperata za odnose sa javnošću koja je u stalnom porastu. Pritisak rokova, slaba pokrivenost kadrovima, kao i mnoštvo tema navode na stranputicu da se PR sadržaji više ne proveravaju detaljno nego da se prosto preuzimaju. Društvene mreže i pretraživači su drastično povećali problem lažnih vesti. Ako neko na internetu želi da generiše pažnju, nisu mu više potrebne klasične fabrike trolova. Dovoljne su mašine, odnosno veštačka inteligencija, socijalni botovi. Oni mogu da proguravaju teme i da umnožavaju mišljenja sa uvek novom raznolikošću.

U međuvremenu je i nauka počela da istražuje ovaj fenomen. Na osnovu predsedničkih izbora u SAD-u 2016, predsedničkih izbora u Francuskoj godinu dana kasnije i izbora za Evropski parlament 2019. godine istražuje se kako botovi kojima upravljaju roboti mogu da ugroze egzistenciju zapadnih demokratija.⁶⁶ Uspeh botova koji se jeftino mogu proizvesti zasniva se na sistemski imanentnoj logici društvenih mreža

65 Vom 24.10.2017: <https://www.horizont.net/medien/nachrichten/Georg-Franck-Warum-der-Begründer-der-oekonomie-der-Aufmerksamkeit-immer-noch-goldrichtig-liegt-162087>

66 Philip N. Howard, Lie machines. How to Save Democracy from Troll Armies, Deceitful Robots, Junk News Operations, and Political Operatives, London 2020
The Computational Propaganda Project, Algorithms, Automation and Digital Politics:
<https://comprop.oii.ox.ac.uk/>

da promet na internetu dozvoljava zaključke o stavovima ljudi, a time i birača na najrazličitije teme.⁶⁷ Jedino sredstvo protiv toga na duge staze jeste izgradnja kompetencije informisanja kod korisnika koja mora početi još u školskom uzrastu. Cilj takve pismenosti mora biti sposobnost da se klasifikuju informacije, preispitaju izvori, te da se izgradi imunitet protiv očiglednih lažnih vesti i komentara iz mržnje.

Ova unutrašnja logika interneta je plodno tlo na kom sjajno uspevaju lažne vesti. Reč je o lažiranim, često potpuno izmišljenim lažnim vestima. Lažne vesti koje se pretežno šire internetom služe za propagandu onog ko ih šalje ili treba da zacrtaju suverenitet u tumačenju nekog događaja i mišljenju o njemu, te često doprinose stvaranju nesigurnosti. U provincijalnom gradiću Velesu u Severnoj Makedoniji mala grupa mladih je postala poznata u celom svetu, jer je pomoću lažnih vesti pokušala da utiče na izbore u SAD-u 2016. godine, te da (budući da su zbog svojih senzacionalnih sadržaja njihove internet stranice često otvarane i sakupile dosta klikova) zaradi lep iznos novca.⁶⁸

U Srbiji je u aprilu 2020. pažnju probudilo brisanje 8.558 naloga na Tviteru. Obrazloženje je bilo da su oni kao lažni nalozi navodnih botova otvoreni isključivo za promociju i hvaljenje Vlade Srbije, vladajuće stranke SNS-a i njenog predsednika Aleksandra Vučića.⁶⁹

Alternativne činjenice koje su u međuvremenu postale društveno prihvaćene potiču od jedne savetnice tadašnjeg predsednika SAD-a Donalda Trampa. Ona je u sporu oko broja ljudi na njegovoj inauguraciji verziju Trampovog tabora nazvala "alternativnim činjenicama". Time je trebalo da se "opravda" što je Tramp tvrdio da je na njegovoj inauguraciji bilo više ljudi nego na inauguraciji njegovog prethodnika Baraka Obame. To je bio eufemizam za čistu lažnu vest. Poređenjem aerosnimaka sa ova dva događaja dokazuje se upravo suprotno.

.....
Elizabeth dubois, Fenwick Robert McKelvey, Political Bots: Disrupting Canada's Democracy, in: Canadian Journal of Communication, 44, Bd. 2, 2019

<https://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/3511>

Bruce Schneier, Bots Are Destroying Political Discourse As We Know It, in: The Atlantic vom 7. Januar 2020

<https://www.theatlantic.com/technology/archive/2020/01/future-politics-bots-drowning-out-humans/604489/>

Chris Baraniuk, How Twitter Bots Help Fuel Political Feuds, in: Scientific American vom 27. März 2018

<https://www.scientificamerican.com/article/how-twitter-bots-help-fuel-political-feuds/>

67 Caldarelli, G., De Nicola, R., Del Vigna, F. et al., The role of bot squads in the political propaganda on Twitter, in: Communications Physics 2020: <https://www.nature.com/articles/s42005-020-0340-4>

68 <https://money.cnn.com/interactive/media/the-macedonia-story/>

69 <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/kad-botovi-utihnu>

Sa Trampom su lažne vesti ("fake news") i alternativne činjenice dramatično dobi-
le na značaju u međunarodnoj politici. Predsednik je "okrenuo batinu" i upravo ugled-
ne kvalitetne medije poput Njujork tajmsa ili Vašington posta paušalno naziva „Fake
News Media“, „Zero credibility – total losers!“ ili „Corrupt News Media“ i „Enemy of
the people“, jer su izneli kritičke stavove o njegovoj politici i time se suprotstavljaju
zvaničnoj retorici⁷⁰

Ova subjektivna stvarnost usled selektivnog opažanja i političkih ciljeva zadobija
pažnju stalnim ponavljanjem uvek istih lažnih vesti. Dok god im se veruje. Očigledno
se kod alternativnih činjenica radi o argumentacionoj tehnici na koju se često nailazi,
da se neprimerene teme beskrajnomo tiradom učine primerenim. Sam Tramp pravi
razliku između "pravih vesti", dakle njegovih vlastitih i "lažnih vesti", dakle vesti svih
drugih medija. Čini se, međutim, da se Trampovoj argumentacionoj tehnici privida
sve češće izbijaju argumenti iz ruku. Od proleća 2020. Tviter i Fejsbuk su više puta
okarakterisali Trampove tvitove i postove kao problematične ili čak da vode u zabludu
jer su netačni. Dnevne novine i specijalizovane internet stranice su se specijalizovale
za otkrivanje laži i lažnih vesti pomoću provere činjenica.⁷¹ Na promenu u načinu
razmišljanja na kanalima društvenih mreža upućuje i Fejsbukova inicijativa, da se
zajedno sa istaknutim novinarima u brojnim zemljama organizuju provere činjenica.⁷²

Po alternativnim činjenicama poznat je i predsednik Brazila Žair Bolsonaro (Jair
Bolsonaro). On alternativnim činjenicama reaguje na međunarodnu, ali i domaću kri-
tiku zbog masovnog krčenja prašuma Amazonije. Bolsonaro reagujući na alarman-
tna naučna istraživanja okrivljuje autore tih analiza da po nalogu opskurnih sila i ne-
vladinih organizacija objavljuju falsifikovane podatke. On se kao u beskonačnoj petlji
tome suprostavlja govoreći „Mi štitimo našu šumu“.

70 Nepotpuna lista sa neistinama i lažima: Reuters Institute for the Study of Journalism, All
predisent's lies: Media coverage of lies in the US and France: [https://reutersinstitute.
politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2017-10/Taksdal%20Skjeseth%2C%20All%20the%20
President%27s%20Lies%20-%20Media%20Coverage%20of%20lies%20in%20the%20
US%20and%20France.pdf](https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2017-10/Taksdal%20Skjeseth%2C%20All%20the%20President%27s%20Lies%20-%20Media%20Coverage%20of%20lies%20in%20the%20US%20and%20France.pdf) und [https://en.wikipedia.org/wiki/Veracity_of_statements_by_
Donald_Trump](https://en.wikipedia.org/wiki/Veracity_of_statements_by_Donald_Trump)

71 U SAD-u npr. <https://www.politifact.com/> ili u Evropi: EU versus Disinfo: [https://euvsdis-
info.eu/news/](https://euvsdisinfo.eu/news/)

72 U Nemačkoj to za Fejsbuk, pored ostalih, radi i nemačka novinska agencija dpa: [https://
www.dpa.com/de/unternehmen/faktencheck/#faktencheck-regeln](https://www.dpa.com/de/unternehmen/faktencheck/#faktencheck-regeln)

U **Srbiji** se očigledni članci sa lažnim vestima podele na društvenim mrežama u proseku 927 puta, kako pokazuje jedno istraživanje za 2019. godinu.⁷³ U međuvremenu postoje brojne internet stranice koje se bave otkrivanjem lažnih vesti i alternativnih činjenica.⁷⁴

Više puta smo videli podatke koji upućuju na utemeljeno i široko rasprostranjeno nepoverenje građana prema mnogim medijima u Srbiji. Detaljne empirijske studije na ovu temu još uvek su retke. U **Nemačkoj** je sprovedeno takvo reprezentativno naučno istraživanje krajem 2016. godine, kada je 1.200 ispitanika anketirano na ovu temu.⁷⁵ Oko polovina svih ispitanika je izjavila da mediji zaobilaze njih i njihove probleme i nameću ljudima šta da misle. Oko 60 posto je navelo da ima utisak da se medijima nalaže o čemu i na koji način da izveštavaju. Na drugoj strani, 69 posto ispitanika veruje javnoj televiziji (javnom servisu), 66 posto dnevnim novinama, a 24 posto internetu.⁷⁶ Istraživači navode brojne kritike koji građani upućuju medijima:

- mediji više vole da citiraju one stručnjake koji podržavaju njihovo izveštavanje nego one koji se suprotstavljaju toj orijentaciji (50 od sto)
- mediji sa preterivanjem prikazuju brojne političke skandale (46 od sto)
- mediji uz preterivanje prikazuju teške oblike kriminala poput teškog ubistva ili zlostavljanja dece (39 od sto)
- neutralni izveštaji se često mešaju sa ocenjivačkim komentarima (36 od sto)
- mediji načelno ne izveštavaju o legitimnim mišljenjima, ako ih smatraju nepoželjnim (37 od sto)
- mediji su u Nemačkoj samo glasnogovornici moćnika (31 od sto)
- mediji nameću (propisuju) kako da čovek misli (27 od sto)
- mediji i politika rade ruku pod ruku da bi manipulisali stanovništvom (27 od sto)
- mediji na sistematski način lažu stanovništvo u Nemačkoj (19 od sto)
- mediji u Nemačkoj podrivaju slobodu izražavanja (15 od sto)⁷⁷

73 <http://rs.n1info.com/English/NEWS/a602763/IREX-A-fake-news-article-is-shared-927-times-on-average-in-Serbia.html>

74 Na primer: Fake News tragač: <https://fakenews.rs/>, Istinomer: <https://www.istinomer.rs/> ili Raskrikavanje: <https://www.raskrikavanje.rs/>

75 Tanjev Schultz, Nikolaus Jakob, Marx Ziegele, Oliver Quiring und Christian Schemer, Erosion des Vertrauens zwischen Medien und dem Publikum?, in: Media Perspektiven 5/2017: https://www.ard-werbung.de/fileadmin/user_upload/media-perspektiven/pdf/2017/0517_Schultz_Jakob_Ziegele_Quiring_Schemer.pdf

76 Ibid., S. 247 ff.

77 Ibid., S. 253

Iz anketa autori studije izводе zaljučak da je između 15 i 25 posto nemačkog stanovništva podložno verovanju u klasične mitove zavere. Mali izbor tema:

- Amerikanci nisu sleteli na Mesec
- teroristički napad 9/11 su iscenirale SAD
- princezu Dajanu je ubila obaveštajna služba
- avioni po nalogu vlada raspršuju hemikalije da bi izmenili vreme i klimu ("chemtrail")
- virus ebole potiče iz SAD -proizvodnje biološkog oružja
- priliv migranata/izbeglica u Nemačku je strategija za uništenje nemačkog naroda
- bivši šef Majkrosofta Bil Gejts kao simbol globalnog neprijatelja
- američki milijarder i filantrop Džordž Soroš kao i Gejts želi da zavlada svetom, da kontroliše ljude, prodaje vakcine i na tome zarađuje
- virusi poput HIV-a ili Covid-19 služe samo kao izgovor da se uvede obavezna vakcinacija da bi farmaceutske kompanije profitirale
- stanovništvu treba da se ugrade čipovi

Koje osobe su prijemčive za teorije zavere?

„Ovde formalno obrazovanje ima važnu ulogu: ljudi sa višim nivoom kvalifikacije su češće imuni na mentalitet zavere. Njemu su podložne osobe sa niskim nivoom formalnog obrazovanja, pored toga žene nešto češće nego muškarci, ljudi koji žive u malim sredinama više nego stanovnici gradova. Ljudi koji imaju malo poverenja u politiku, koji imaju veliki strah od ekonomske budućnosti, te se često informišu preko alternativnih izvora vesti na internetu, takođe u većoj meri naginju ka teorijama zavere. Zanimljivo je da se teorijama zavere pridružuju pre svega ljudi koji imaju mali nivo političkog poznavanja činjenica.“⁷⁸

U taj kontekst se uklapa i paušalna kritika na račun medija da šire dezinformacije i da su zato "lažljiva štampa" („Lügenpresse"). Cilj je blaćenje etabliranih medija, kako je to primerom pokazao tadašnji predsednik SAD-a. Oni se smatraju produženom rukom države koja se takođe odbija. Prema tom tumačenju mediji izveštavaju jednostrano u prilog moćnicima/vladi. Oni upućuju na pozitivne strane imigracija koje desni politički tabor striktno odbija. Navodno ugrožavanje Nemačke od strane imigranata se prećutkuje ili umanjuje. Tim za proveru činjenica na veb-portalu „Correctiv“ razotkrio je te uobičajene kritike u konkretnim slučajevima kao "uglavnom neutemeljene".⁷⁹

⁷⁸ Ibid., S. 257

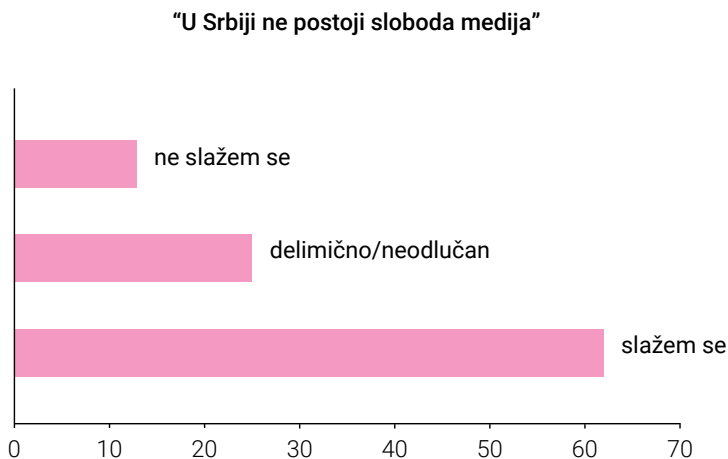
⁷⁹ Narrativ der Desinformation: „Lügenpresse“, in Correctiv vom 17.01.2020: <https://correctiv.org/faktencheck/hintergrund/2020/01/17/narrativ-der-desinformation-luegenpresse>

Pored teme migracija, kritika u pravcu lažljive štampe javlja se i kod goruće teme klimatskih promena. Kritičari opisuju „lažljivu štampu“ kao „borbeni pojam“ na osnovu teorija zavere. Načelna i paušalna kritika koja se upućuje medijima tvrdi da je ona nosilac istine i da je prozrela manipulacije navodnih kreatora mišljenja. Iako je ovaj pojam korišten još u Prvom i Drugom svetskom ratu za difamaciju informacija iz inostranstva kao propagande, on se u aktuelnoj diskusiji ponovo javlja tek na kraju 2014/početak 2015. godine. Pozadinu čine antiislamski pokreti.

Osvrnimo se na kraju i na situaciju u kojoj su novinari u **Srbiji**. Osnovu čini anketa među 1.110 „medijskih radnika (najvećim delom novinari)“ 2015. godine⁸⁰ Polazna tačka je konstatacija:

„Tvrdnja da nema demokratije bez slobode medija danas je opšte mesto. (...) Društva sa medijskim slobodama su demokratska društva ili društva koja su dobrano odmakla na putu ka demokratskoj praksi. (...) Demokratska praksa i sloboda medija imaju zajednički imenitelj u postojanju javnosti koja je demokratska ili barem inklinira ka demokratiji. Javnost, prodemokratska javnost je onaj uslov bez kojeg se ne može ni u demokratiju ni u slobodu medija.“⁸¹

Imajući to u vidu, jasna većina anketiranih novinara izjavljuje da u zemlji nema medijskih sloboda:

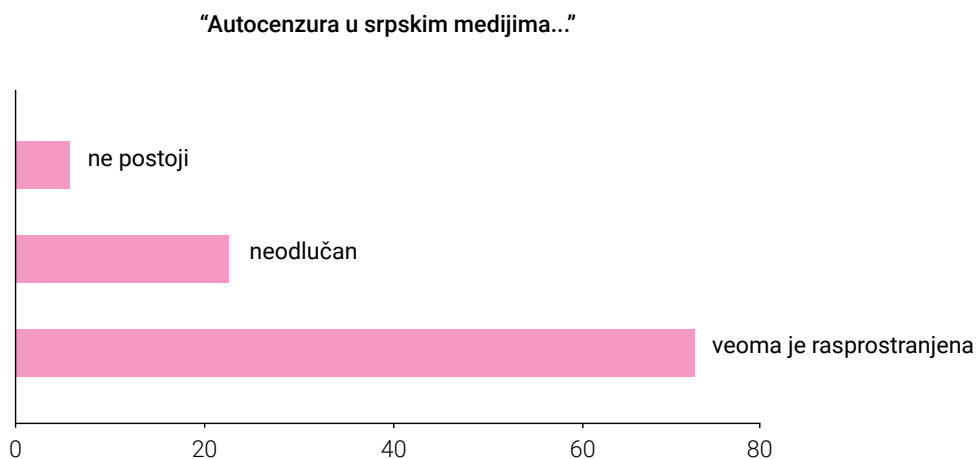
80 Srećko Mihailović (Hrsg.), *Od novinara do nadničara. Prekarni rad i život*, Beograd 2015

81 Ibid., S. 58

Još šira većina kaže da država kontroliše medije:

Gotovo tri četvrtine novinara autocenzuru smatra veoma rasprostranjenom u svojoj struci:

Više od tri četvrtine ispitanika tvrdi da danas ima više autocenzure nego pre, zbog straha od gubitka radnog mesta.⁸² „Teško je reći bilo šta drugo osim da su ovi podaci porazni i po medije i po profesiju novinar!“, tako autori studije interpretiraju ove empirijske rezultate.⁸³

Tri petine ispitanika izražava zabrinutost zbog nesigurnosti, odnosno uslova rada i života koji su opterećeni siromašenjem: „Teško je očekivati veći angažman medijskih radnika u situaciji kada su im ugroženi rad i zaposlenje, i kada im se svakodnevno onesiguravaju uslovi za pristojni život.“⁸⁴

Analitičari idealno-tipične zahteve za medije u demokratskim društvima opisuju na sledeći način: „Osnovne uloge medija, u jednom banalnom i do kraja uprošćenom pristupu, možemo da redukujemo na (1) pružanje pouzdanih informacija, i na (2) ulogu ‚psa čuvara‘ (watchdog).“ U tom pogledu bi moralo da se konstatuje: „mediji danas u Srbiji ne rade valjano svoj posao, odnosno ne obavljaju te dve ključne funkcije“. „Zaključak je da se mediji u sve većoj meri udaljavaju od svoje osnovne funkcije – da informišu građane. Umesto toga približavaju se biltenizaciji, pretvarajući se u sredstvo propagande.“⁸⁵

Novinari su međutim svakako i demotivisani i rezignirani, jer ne mogu da ostvare svoja prava u „korumpiranom i neefikasnom pravosudnom sistemu“. Pored toga, ispitanici vide sve manje profesionalizma u sopstvenoj struci. Na pitanje „Da li ste saglasni sa izjavom da u novinarstvo ulaze ljudi koji većinom nemaju nikakve veze sa tim zanimanjem?“, 67 ispitanika odgovara jasno DA. „Mnogim vlasnicima medija nije u interesu da plaćaju ozbiljne novinare koji će studiozno pisati o ozbiljnim temama. Umesto njih, ‚zaposlic‘ klinge koji će kopi-pejst metodom skidati vesti sa interneta, slagati ih bez veće logike i ukrašavati ih primamljivim fotografijama u boji. I biće slabo plaćeni za taj posao.“ Stoga: „Dignitet novinarske profesije je urušen!“⁸⁶ To se poklapa i sa opažanjima drugih kolega, čiji nivo plate kao i kod mnogih kolega iznosi samo 200 evra mesečno.⁸⁷

Autocenzura je prema ovoj introspekciji novinarske svakodnevice ključ za razumevanje osiromašenja medijskih radnika, pišu dalje autori studije. 63 posto ispitanika je izjavilo da se autocenzura opravdava strahom od gubitka radnog mesta. Na drugom mestu se kao uzrok za autocenzuru vidi strah od ugrožavanja odnosa sa nadređenim (npr. sa glavnim urednikom). Na kraju, postoji i bojazan od sankcija protiv

82 Ibid., S. 63-66

83 Ibid., S. 67

84 Ibid., S. 81

85 Ibid., S. 83 und S. 109

86 Ibid., S. 124 f.

87 Beta od 15.06.2020.

medija, u kom novinar radi. Velika većina kaže: „Tabloidizacija medija je očigledna“.

⁸⁸ Poslednji nalaz ove reprezentativne ankete glasi: „Uticaji političara, države i oglašivača na uređivačku politiku medija nesumnjivo su snažni, dok je uticaj čitalaca/gledalaca prilično zanemarljiv.“ ⁸⁹

88 Mihailović, S. 126 f.

89 Ibid., S. 129

Osnove novinarstva

Oblici novinarskog izražavanja⁹⁰

Suštinski zadatak novinarstva je prenošenje vesti, nezavisno od zemlje ili kontinenta. Kao što je već ukratko pomenuto, vesti nam trebaju, jer mnoge od njih utiču na naš život i naše postupanje. To važi jednako za lokalne informacije, kao i za regionalne i nacionalne/internacionalne, kao preduslov za političko delovanje. Bez vesti i u njima sadržanih informacija, građanima se uskraćuju osnove da sa objektivnim usmerenjem utemelje svoje odluke o izborima i da participiraju u političkom životu. Pored toga, vesti unapređuju opšte obrazovanje, da bi svako ko je zainteresovan mogao da se uključi u aktuelne debate. Na kraju, vesti zadovoljavaju i potrebe ljudi za zabavom i upražnjavanjem ličnih interesovanja.

Šta je dakle vest, a šta nije? Kako se vesti biraju? Postoji mnoštvo kriterijuma. Najvažniji među njima su domet i posledice nekog događaja. Ako je, na primer, puno ljudi poginulo ili povređeno, ili ako se nešto odnosi na mnogo građana ili velike grupe građana, tema postaje relevantna za izveštavanje. Da li neki događaj predstavlja novinu, da li postoji aktuelni preokret u nekom već duže poznatom trendu? Uglavnom se, dakle, ne isplati da se izveštava o davno poznatim slučajevima bez aktuelnih zbivanja. Nešto što se podrazumeva, što je uverljivo, verodostojno modeli ponašanja koje stalno i sami doživljavamo, te stoga podrazumevamo i očekujemo, teško da se isplate da budu vest. Nasuprot tome, važno je interesovanje publike. Da li se priča o kojoj se izveštava odigrava u prostornoj blizini ili je psihološki bliska čitaocu/korisniku/gledaocu, da li se on lično oseća pogođenim? Izveštavanje o javnim ličnostima – ma kako da se definiše taj pojam – očigledno je široko rasprostranjena želja u stanovništvu. Na kraju *human interest* ima važnu ulogu. Kurioziteti (dosadno: pas je ujeo čoveka, zanimljivo: čovek je ujeo psa) takođe predstavljaju potencijalne teme kao i borbe/konflikti, humor/zabava, romantika, napetost/neizvesnost, simpatija/empatija, uzrast, seks/ljubav, nauka/napredak, avantura/rizik, tragedija ili životinje.

Kada se tema identifikuje, prvo se o njoj izveštava "kao o vesti". To znači što kraće i sažeto. Prenete informacije treba pritom da budu formulisane na što objektivniji i nepristrasan način. Izričito nije reč o vrednovanju sadržaja ili komentarisanju prikazanog slučaja. Vest je dakle upravo suprotnost u odnosu na komentar ili analizu. Za vest važi princip invertovane ili obrnute piramide. Priče se ne postavljaju hronološki, nego po značaju:

⁹⁰ Poglavlja koja slede zasnovana su na internom pravilniku („Kompass“) nemačke novinske agencije dpa, koji je korišten uz dozvolu preduzeća.

Istraživanja u oblasti čitalaca iznela su u međuvremenu i kritiku prema ovoj međunarodno prihvaćenoj novinarskoj strukturi, pošto bi spremnost čitalaca da kod opadanja relevantnosti/napetosti nastave da čitaju mogla da opada.

Vest/izveštaj

Uobičajena forma kratkog prenošenja informacija, dakle čiste vesti, jeste klasičan izveštaj. On služi kao brza, ali ipak sveobuhvatna prva informacija i u štampanim ili onlajn medijima se često nalazi na naslovnoj strani/uvodnoj stranici ili u takozvanim rubrikama vesti. On opisuje postupak informisanja što kraćim, preciznijim jezikom i uglavnom ima samo jedan glavni aspekt. Po pravilu se piše bez velikog narativnog ukrašavanja ili feljtonskih sporednih aspekata. Po pravilu sledi smernice obrnute piramide. Moguća je pak i drugačija sistematizacija, pre svega u slučaju šarolikih, kuriozitetskih događanja ili vesti o poznatim ličnostima. Izveštaj je u idealno-tipičnom slučaju nezavistani u prvom momentu ne zahteva dodatno izveštavanje. Kad je u pitanju dužina: u novinskoj agenciji **dpa** navodi se 25 redova, ali to ne treba da predstavlja dogmu. Velike teme se obrađuju u vidu zaokruženih dužih izveštaja koji naravno mogu biti znatno duži od prve vesti.

"Ogoljena" vest kod izveštaja daje odgovor na osam ili više suštinskih pitanja:

Ko (who) je nešto uradio, ko planira nešto?

Šta (what) se dogodilo, šta će se dogoditi?

Kada (when) se nešto dogodilo, kada nešto treba da se dogodi?

Gde (where) se odigrava priča, da li je ona doživljena/da li će tek biti doživljena?

Kako (how) se dogodilo ili šta dalje?

Zašto (why) će se nešto dogoditi/zašto nešto treba da se dogodi ili zašto se dogodilo?

Odakle (where from) potiče informacija ili izvor?

Koje posledice će sve to imati (what will be the consequences)?

Za autora/autorku izveštaja važi preduslov da poseduje jasnoću i kompetenciju za informisanje. On/ona bez okolišanja treba da pređe na najzanimljivije i najvažnije i da pri tom izbegava birokratske ili protokolarnе načine izražavanja. O najvažnijem dakle mora da se izvesti što jasnije i što kraće, ali u dužini koja je neophodna. Ne mora se odjednom odgovoriti na sva suštinska pitanja, vest ne sme biti pretrpana detaljima, da na samom početku ne bi delovala odbojno na čitaoca/korisnika. Prednost treba dati jednostavnim, lako čitljivim rečenicama bez puno odnosnih i ubačenih rečenica. Treba izbegavati nepregledne gomile brojki i podataka. Ključne i primamljive reči pospešuju interesovanje čitalaca. Oprez kod veštačkih superlativa (vidi odgovarajuće poglavlje).

Svaki izveštaj koji ne opisuje apsolutno pojedinačan događaj, mora osim vesti da sadrži i odgovarajuću pozadinu. To na primer može biti i priča koja je prethodila aktuelnom događaju. Takođe, za laike razumljivo objašnjenje teme i stručnih pojmova spadaju u sažetu pozadinu izveštaja. Autor ne treba da dopusti da ga zavede floskula, "pa to svako zna". Da li je zaista tako? Ova pretpostavka uglavnom nije bliska realnosti. Mi možda jesmo eksperti za neku temu, ali većina čitateljki i čitalaca nije. Dobra provera bi bila da razmislimo: "Da li to razume moja majka, moj pekar, moj komšija... ?" Čak i ako se tema na desetine puta pojavljivala u vidu izveštaja, ipak mora da sadrži i pozadinu. Što se češće neka tema javlja, pozadina može biti kraća. Nakon duže pauze u izveštavanju, pozadina izveštaja mora opet biti iscrpnija. Poglavlja sa pozadinom često mogu da se recikliraju. Kod događaja koji se mogu predvideti, unapred spremite deo o pozadini.

Naslov

Saznanja iz istraživanja o čitaocima pokazuju: što je naslov jasniji, jednoznačniji, manje kitnjast, to se tekstovi češće čitaju. Ako je naslov isuviše specijalizovan ili isuviše uopšten pa se na prvi pogled ne vidi o čemu je reč, čitalac se ne može zainteresovati da pročita tekst. On ne zna da li ga to zanima, da li ga se to tiče. Zato verovatno neće da se zadrži na tom tekstu i da ga pročita. Naslovi ujedno i informišu i privlače. Oni sadrže jasno uobličenu centralnu tvrdnju teksta i moraju da budu formulisani ispravno, razumljivo i nedvosmisleno. I ovde važi: što kraće moguće, ali u zaista ne-

ophodnoj dužini. Naslovi sadrže ključne reči iz teksta. Oni se pišu u sadašnjem, a ne u prošlom vremenu. U naslovu nema mesta za manje poznate organizacije, imena ili skraćenice. Naslovi ne obećavaju ono što tekst neće ispuniti.

Tizer

U tizeru (to tease – dražiti, izazivati, provocirati) je reč o tome da se suština neke priče predstavi na jezički koncizan i dopadljiv način. Tizeri ne treba da sadrže aspekte koji se ne javljaju i u priči, niti da postavljaju pitanja na koja se ne daje odgovor. Tizer kod formi vesti ne menja lid-paragraf. Važan je dobar sklad između naslova, tizera i početka teksta. Prvih pet reči je veoma važno, jer one treba da privuku čitaoca npr. pomoću provokativnih reči. Tizeri ne bi trebalo da budu jezički isuviše komplikovani: kratke rečenice, bez okolišavih konstrukcija, odnosnih i sporednih rečenica. Tizeri ne moraju da budu kreativno čudo. Pomoću zanatske spretnosti može puno toga da se postigne, jer oni imaju klasičnu strukturu A-B-C: nadražaj (A), teza (B) i zamajac (C). Zamajac na kraju treba da da impuls ili podsticaj za čitanje.

Praktični saveti: Skenirati tekst. Gde zastajem, gde je ono zanimljivo/napetost, apsurdno, važno? Kakvih provokativnih reči ili ideja ima? Ne pisati statički, nego o akterima, onima koji čine, postupaju, koristiti jake glagole. Osobe mogu da se redukuju na kratku funkciju sa prezimenom (predsednik Vučić). Početi što konkretnije. Ne: „Sve više Srba se žali na depresije povezane sa vremenskim prilikama ...“. Bolje: 20 posto (ili jedna petina) Srba pati od depresija uslovljenih vremenskim prilikama...“. Suzdržano koristiti pitanja i citate. Isto važi i za vremenske odrednice, ako nisu neophodne. Na kraju, kao proveru glasno pročitati tizer. Da li bih to mogao da iznesem i na televiziji?

Lid – Uvod

Najvažnije kod dobrog lida: Prva rečenica je presudna za svaki izveštaj. Ona je ta koja treba da probudi pažnju čitaoca i da ga ohrabri da dalje čita. Uspeh nekog izveštaja, pa i većeg rezimea zavisi od toga da li je prva rečenica uspeła. Sastojci za dobar lid su jak glagol za centralnu tvrdnju, ako je moguće neka provokativna reč, te pre svega sposobnost da se odrekemo stvari drugorazrednog značaja. Mnogi neiskusni autori prave grešku kad prvu rečenicu preopterećuju informacijama. Informacije od drugorazrednog značaja u prvoj rečenici odvlače pažnju od centralnog iskaza. U uvodnoj (lid) rečenici nikako ne treba dati odgovor na sva suštinska pitanja (ko, kada, šta, gde, kako, zašto, koje su posledice). Dovoljno je da se to odradi u prvih deset ili dvanaest redova. Zamršene, te stoga i komplikovane rečenice moraju da se podele

na više rečenica jednostavnijih za čitanje. Dovoljno je da se najbitnije navede u prvom pasusu. U lidu stoji suštinski iskaz. Često je to prevod ili interpretacija nekog slučaja. Lidovi treba da se pišu tako da budu pamtljivi i što kraći. Pre svega, kod izveštaja u elektronskim medijima kao okvirno pravilo važi dužina od red i po do maksimalno dva reda. To je po pravilu između 14 i 20 reči.

Mišljenja i nepotvrđene tvrdnje o činjenicama u lidu moraju da sadrže i izvor. Manje ili više konkretan podatak o izvoru ne sme da usledi tek u drugoj rečenici u formi "rekao je..." ili "kako je izvestila...". Reč „očigledno“ kao ograda nije dopuštena u lidovima (ne: „Vlada deli izborne poklone“, nego „Vlada prema viđenju opozicije deli izborne poklone“). Mora se objasniti dimenzija postupka. Pri tom treba izbegavati preterivanja („banatski cunami“) i pažljivo proveriti da li su superlativi ispravni. Važno je da formulacije budu što manje birokratske, a da pritom ne budu netačne. Vremenske odrednice poput „Toliko i toliko godina posle ...“ treba da se koriste samo ako je sa njima povezano stvarno sticanje važnih saznanja.

Nagli porast upotrebe dvotačke u lidu treba izbegavati, iako dvotačka nije zabranjena. Ona treba da se koristi oprezno i dobro promišljeno. Uglavnom je suvišna. Potpuno neprimerene su konstrukcije koje se svode na ocenu/komentarisanje („zaslužena kazna“). Na drugoj strani, konstrukcija sa dvotačkom može da se koristi kao stilsko sredstvo, da bi se pobudila pažnja čitaoca, tako što će se odmah na početku dati informacija o kategorizaciji događaja („Srbija nije videla veći pop-koncert: više od 100.000 posetilaca proslavilo je u sredu uveče ...“).

Komentar

U komentaru autor/autorka izražava sopstveno mišljenje. Reč je o interpretaciji događaja koja često odgovara opštem političkom stavu tog medija. Izuzetak čine tekstovi koji se objavljuju isključivo po šemi za i protiv (pro & kontra). Mišljenje u komentarima ciljano poziva čitaoce/korisnike da ga slede (tekstovi apela). Želja je, dakle, da se izvrši uticaj. I mišljenje ostaje objektivno (odnosi se na temu) i argumentovano kao i jezički trezveno. Uvrede, insinuacije ispod svakog nivoa, vulgarnosti i reči pune mržnje ne smeju da se koriste. Ironija, sarkazam, retorička pitanja, igre reči i polemika su pak poželjni. Komentar mora da održava nit napetosti, da bi naišao na odjek kod čitalaca. To se po pravilu događa pomoću naslova uključujući i markantnu tezu, odmeravanja argumenata i konačno pomoću poentiranog kraja koji se često ponovo vraća na tezu sa početka članka. Za komentar je često preduslov izvesno predznanje o temi. Zato se on ograničava na prikaz slučaja koji se komentariše u dve-tri rečenice. Izražavanje mišljenja se pojačava jezičkim formulacijama koje su kod vesti potpuno zabranjene. Ovde mogu da se koriste procenjivački pridevi, negativni

prikazi, odnosno pojačanja sa negativnim predznakom (besmisleno, nerazumljivo). „Nema komentara bez vesti“, tako glasi deviza. Ne zahteva pak svaka vest neki komentar. Uprkos decidiranom iznošenju mišljenja, u komentaru treba izbegavati ličnu uključenost (lična perspektiva, „ja“). Štaviše, reč je o mišljenju koje je obrazloženo argumentima i koje je opštevažće za određenu grupu čitalaca. Jedan vid komentara je uvodni članak (uvodnik) koji obično predstavlja politički stav ili smernicu medija u slučaju koji je komentaran.

Reportaža – fičer

Reportaža je dugo važila za kraljevsku disciplinu u novinarstvu, bila je osnova brojnih novinarskih nagrada, poprište za novinare sa literarnim ambicijama i materijal za ugledne zbirke knjiga sa velikim tiražima. Usled brojnih slučajeva izmanipulisanih, konfabuliranih i prekrajanih reportaža ovaj nekad otmeni žanr danas je donekle izgubio na ugledu.

Reportaža je neopterećeno i živo napisan izveštaj o događajima iz subjektivnog ugla autora/autorke. Na taj način čitalac treba da se dovede u poziciju da i sam doživi te događaje očima izveštača i da ih emotivno razume. Za ovaj vid teksta naročito su podesne prirodne nepogode/katastrofe, studije o određenim sredinama/miljeima (npr. u socijalnom ili geografskom smislu), sportski događaji, sudbine pojedinaca (npr. izbeglice, žrtve lekarskih grešaka), demonstracije, portreti, zdravstvene i modne teme ili ratna dešavanja, putopisi ili naučne teme. Ovo nabranje nije naravno konačno i služi samo kao primer.

Za razliku od kratke i koncizne vesti, reportaža puno polaže na posmatranje i neke naoko marginalne teme. Važan deo prikaza je atmosfera. Reportaža zato često počinje nekom scenom kao uvodom u temu. Potom slede objašnjavajuće činjenice koje opet pak smenjuje scenski opis. Omiljen je takozvani efekat zumiranja: posle opisa malog odlomka pogled se polako širi i vodi ka načelnom iz široke perspektive.

Stilski je dozvoljeno puno onoga što je u izveštaju nezamislivo: provokativno, šaljivo, naoko nespojivo, subjektivno, zapravo nevažno. Da bi se povećala živost teksta, koristi se sadašnje vreme. Jaki glagoli, brojni citati, poređenja kao i slike i metafore čine suštinu ove vrste teksta. Reportaže naklonjene detaljima po pravilu su znatno obimnije od čisto informativnih novinarskih vidova izražavanja.

Oko razgraničavanja reportaže od fičera postoji spor među stručnjacima. Naime, i u fičeru se opšte pojašnjava na primeru posebnog pojedinačnog slučaja. Poklonici čiste teorije reportažu vide uže od prikaza nekog događaja, najbolje uživo u elektronskim medijima. Fičer je u tom tumačenju pak prikaz neke opšte teme koji se u uvodnoj sceni nadovezuje na neki pojedinačan slučaj.

Intervju ⁹¹

Istraživački razgovor ili razgovor sa stručnjakom po pravilu služi za saznavanje informacija na neku određenu temu. U središtu je tema, a ne čovek koji o njoj nešto govori. Samo ako je pritom reč o nekom poznatom naučniku ili istraživaču koji zastupa kontroverzne teze, onda se može raditi intervju pitanje-odgovor. U većini slučajeva se preporučuje izveštaj. Intervju mora da donese dodatnu vrednost u odnosu na izveštaj. Odgovori intervjuisane osobe moraju biti tako zanimljivi da poželite da ih pročitate kasnije u originalu. To je uglavnom slučaj samo ako je intervjuisana osoba poznata ličnost i ako je tema aktuelna. Intervjui sa direktnim govorom stoga treba da budu izuzetak, jer su za čitaoca često veoma dugi i iscrpljujući.

Intervjui na radiju, televiziji i u onlajn-medijima su po pravilu direktniji u odnosu na kasnije odštampane razgovore. U štampanim medijima se intervjui po pravilu ne objavljuju u celosti nego samo u (interesantnim) delovima. Često se preporučuje da se prvo stvori prijatna atmosfera za razgovor. Ako se intervjuiše neka javna ličnost, ona često želi da pošalje neku poruku: reklamu za novi album, novi film, novu emisiju. Zato bi joj prvo trebalo dati priliku da iznese to što želi. Potom se mogu polako pomenuti pitanja koja vas zapravo zanimaju. Na kraju se samo ovaj deo izveštaja objavi.

Prijatna atmosfera za razgovor, međutim, ne sme da navede na to da se odustane od neprijatnih ili kritičkih pitanja. Nije konačno stvar u tome da se svidite javnoj ličnosti. Mnoge javne ličnosti, bilo iz sfere politike, privrede ili šou-biznisa inače i te kako cene kritički nastrojene novinare, ako nastupaju sa poznavanjem materije.

Na uspešan intervju nikako ne treba doći sa listom pitanja. Blok za beleške takođe treba ostaviti u kancelariji. Kod sebe treba imati isključivo svoj iPhone/diktafon, da bi se snimio razgovor. Sve ostalo smeta. Katalog sa pitanjima vas sprečava da se upustite u razgovor. A onaj ko zapisuje, taj ne može u potpunosti da se koncentriše na ono što sagovornik govori. Osim toga, mnogim ljudima je neprijatno kada ih u toku razgovora ne gledate, nego umesto toga spuštene glave pišete beleške. Indirektno na taj način podrivate i vlastitu poziciju – tad prelazite u ulogu zapisničara koji zapisuje značajne izjave sagovornika.

To što nemate listu sa pitanjima naravno ne znači da prethodno ne treba da razmislite o kojim temama želite da razgovarate sa sagovornikom. Često intervjuisani na određenu temu ne reaguje, u stilu "o privatnim stvarima načelno ne govorim". Onda morate da napravite zaokret ka nečemu drugom. Kod mnogih intervju dobro poznavanje materije je preduslov za uspeh razgovora. U suprotnom, sagovorniku nemate šta da uzvratite.

91 Poglavlja o intervjuu i portretu zasnovana su na nastavnim materijalima dugogodišnjeg novinara dpa Kristofa Drisena

Ne treba se upuštati u to da se autorizuje ceo intervju. Dovoljno je da se autorizuju citati, i to samo ako intervjuisani insistira na tome. Kod direktnih intervjuova je za razumevanje uglavnom neizostavno da se dopišu i pitanja. Ako se već autorizuje, onda autor to može i da iskoristi za sebe. U tom slučaju je svakako u redu da se izjave intervjuisane osobe preciziraju ili jasnije formulišu, preduslov je, naravno, da se ona posle u okviru autorizacije sa njima složi.

Intervju treba da odražava stvarni tok ili karakter razgovora. Zato su izobličene promene redosleda pitanja-odgovora, preformulisane pitanja, sređivanje odgovora ili slične snažne intervencije u sadržaj tabu. Ono što je pak moguće je da se skрати dužina pitanja i odgovora, da se reorganizuju pojedinačni smislaoni odeljci, da se izostavi dosadan blok pitanja-odgovora i da se prečiste čudne rečenične konstrukcije. Dakle, stilističko ugađivanje, promena strukture rečenice i skraćivanje da, ali karakter, atmosfera razgovora, ne smeju da se izobliče, izmanipulišu ili pretvaraju u suprotnost.

Poentirano uvodno pitanje je kao dobra uvodna rečenica. Onaj ko intervjuiše treba da se raspituje, a ne da ispituje. Ne držati se slepo unapred formulisanih pitanja, nego se nadovezati na ono što se čuje. Slobodno se suprotstavite sagovorniku, a kod odgovora postavite dodatna pitanja. Ne dopustiti da vas učutkaju odgovorima. Obratite pažnju na dužinu pitanja i odgovora, intervju treba da zabave i informiše, a ne da dosađuju.

Ako sagovornik ne mora da bude poznat svakom čitaocu, savetuje se da ga predstavite u nekoliko redova: uzrast, funkcija, značaj, možda neka njegova markantna izjava.

Portret

Dobar portret ocrta ličnost nekog čoveka. Šta ga čini? Šta je na njemu posebno? Za te svrhe morate da se bavite njime, a ne da pravite kompilaciju njegovih ranije objavljenih portreta. U idealnom slučaju osoba čiji se portret pravi mora bar ukratko da se upozna, u suprotnom preostaje da se iskoriste samo šabloni i kalupi. Portret treba da se koncentriše na ono najbitnije, da bi portretisanu osobu učinio prepoznatljivom i razumljivom. Kod dobrog portreta zato ne važi geslo „činjenice, činjenice, činjenice“, nego „izostaviti, izostaviti, izostaviti“. Nikakvo insistiranje na kompletnosti! Ne treba da se odverгла ceo život, nego da se na primerima ukaže na poneke lajtmotive. Biografski podaci mogu da se izdvoje u posebno polje sa informacijama (**infobox**), da ne bi zauzimali previše mesta u samom portretu. Stilski je dobro da se uvek počne od najzanimljivijeg, a da se od citata izaberu samo oni najbolji. Previše citata ometa tok čitanja i više odaje utisak razgovora ili intervju.

Često se portreti graniče sa PR tekstovima. Čak i kad nam je neko u ličnom susretu simpatičan, uvek moramo očuvati kritičku distancu. Pri tome važi načelo: što je neko moćniji i verziraniji u medijima, to oštrije načelno može da se piše o njemu. Nasuprot tome, ljude koji nemaju iskustva sa medijima ponekad moramo čak i da zaštitimo od njih samih, jer oni često nisu u stanju da sagledaju posledice objavljivanja. Za sve, pa i za lepe, bogate i moćne važi: svi imaju pravo na fer izveštavanje. Portret mora da bude pravičan.

Kod portreta autor treba da predstavi sopstvene utiske, ako se sastao sa nekom javnom ličnošću ili je intervjuisao i priprema njen portret. Na kraju mora da se prepozna ko je portretisana osoba, možda čak uz pogled iza njene fasade. Podrazumeva se da ne možemo samo da napišemo "On je fin" ili "Taj je gad". U portretu osobu treba pak prikazati tako, kako ste je sami doživeli. Određena mera subjektivnosti je ovde neophodna. U prvom redu, osoba se može opisati što slikovitije: Da li deluje nervozno? Da li ima neku naviku? Da li se veruje u ono što kaže. Na kraju čitalac treba pred sobom da ima živu sliku, a ne lutku od papira.

Listikl

Listikl (takođe i: *listical*) je nastao kombinovanjem pojmova „lista“ i članak („article“) i u malim porcijama sadržaja nudi kompleksne slučajeve. Listikl je tipičan vid onlajn izražavanja, ali se sve više koristi i u štampanim medijima. Radi se o tome da se kompleksan izveštaj razloži na njegove pojedinačne delove i da se poentirano predstavi. Na taj način obimnije priče mogu da se podele na prikladne delove koji mogu da se dobro pročitaju i na pametnim telefonima i tabletima. Listikli se puno koriste u oblasti žute štampe. Pionir je bio BuzzFeed, medijsko preduzeće iz SAD-a osnovano 2006. godine, a danas jedan od najpopularnijih medijskih portala na engleskom govornom području. Ima puno ozbiljnih listikala, punih saznanja, temeljnih, a opet i zabavnih. Još jedna od prednosti ovog vida izražavanja: mnogi ljudi vole liste, bilo da je reč o rang-listama ili nabrajanjima. Više vole da ih čitaju kao nepregledan tekst koji im pak ne daje nikakvu orijentaciju.

Listikli nemaju strogo zadatu formu, ali sledeća struktura teksta se pokazala kao dobra: jedan pasus kao uvod u temu. Na jednu tačku jedan pasus, ne više. Kod kompleksnih tema je bolje da se pojedinačne stavke dalje podele. Svaki pasus treba da bude obeležen jednom reči ili maksimalno sa pola rečenice kao neki vid podnaslova. To može biti istaknuto u štampi npr. velikim slovima, ali ne mora.

Pitanja i odgovori

Ovaj vid teksta je objašnjavanje u vidu pitanja i odgovora. On se po pravilu nalazi pored nekog važnog izveštavanja o nekoj temi i daje objašnjenja o njoj. Broj pitanja i odgovora zavisi od kompleksnosti teme. Nema generalnih smernica. Svaka kombinacija pitanje/odgovor po sebi uzeto treba da bude zatvorena jedinica koja i samostalno/pojedinačno funkcioniše. To olakšava kasnije skraćivanje, ako prvobitno predviđeno mesto za objavljivanje nije dovoljno. Autor u tom delu postavi po jedno pitanje od opšteg interesa i odgovara na njega. Pritom izvor odgovora po pravilu ne treba da bude jedan pojedinačan stručnjak ili jedna stručna literatura. Na pitanja odgovaramo kao kompletni novinari koji su iscrpno istraživali temu, razgovarali sa što više stručnjaka/aktera i koji su analizirali više izvora. Kod naročito spornih izjava ima smisla da se u odgovoru navede tačan izvor.

Šta znamo – a šta ne znamo

Ovaj format teksta služi za brzo informisanje o nekom događaju i stalno se ažurira. On je takozvani asesoar, ne mora dakle da sadrži celu priču o kojoj se izveštava. Posle lida sledi nabrojanje po tačkama ili crticama kao na primer:

- tok dela
- osumnjičeni
- motiv
- beg

Pasusi treba da budu što kraći, pisani sažetim informativnim stilom, ne pripovedačkim. U delu „Šta znamo“ smeju da se navode isključivo dokazane činjenice. Zbog toga što češće treba navesti i izvor informacije. Pretpostavke, glasine, prognoze, sopstveni zaključci ili slično su tabu. Formulacije poput sledećih u tom bloku ne smeju da se javljaju: „prema navodima“, „pretpostavlja se“, „navodno“, „verovatno“, „biće da je“, „veruje se da“, „moguće je“ itd. Poglavlje „Šta ne znamo“ bi trebalo da se bavi stvarno važnim otvorenim pitanjima, a ne sporednim nejasnoćama. Ovde naravno može da se povede diskusija o pretpostavkama i spekulacijama, naročito ako na internetu postaju viralni. Upravo taj deo ovog formata pri svakom ažuriranju ne treba prosto širiti, već bi i dalje nerazjašnjena pitanja trebalo ukloniti u onom trenutku, kada više prosto nemaju neki veći značaj.

Citat-izveštaj

Većim tematskim kompleksima treba prići pomoću raznih formata tekstova. Izveštavanje sa puno varijacija čitaocu deluje zanimljivije, primamljivije. Tako se stvara veći podsticaj za čitanje, pošto se korisnik tako pre "kači" za različite formate nego kod dugačkih tekstova koji deluju odbojno. Izdvajanje naročito preciznih ili značajnih citata ili jednog jedinog citata se pokazalo kao dobro. Citat-izveštaji su sažeti i stoje samostalno. Precizno su beleženi ili su zasnovani na audio-prepisu. Nikako ne smeju naknadno da se "rekonstruišu" po sećanju. Citati ne služe niti da se ilustruju vlastita politička shvatanja, ni loša jezička kompetencija izražavanja citiranog.

Pozadina

Budući da je važno kao podsticaj za čitaoce: velike novinarske priče ne treba da se prikažu u predugačkim, te stoga pre odbojnim i nepreglednim tekstovima, nego u raznolikim formatima koji podstiču na čitanje. Različiti tipovi čitalaca će se pre svega "zakačiti" za različite vidove teksta kao uvod u neku veliku temu. Neko reaguje na fotografiju, a neko na izdvojene citate, grafički prikaz ili neki deo teksta. Diverzifikacija izveštavanja je zato imperativ vremena. Sredstvo za to je pozadina.

Pozadine su opšta objašnjenja. Najvažnije pitanje je pritom: Postoji li dobar razlog da se napiše pozadina? To po pravilu jeste slučaj, ako je reč o gorućoj temi, nekoj potpuno novoj temi ili događaju, koji su objašnjeni kratko i odabranim rečima, kao i dobro i jednostavno. Često naslov ovog formata glasi „Šta znače...“ na primer nove kamate za kredite za stanove ili za potrošačke kredite. Postoji puno podvrsta pozadine. Ona se može javiti u klasičnom obliku (npr. virus ebola – jedan od najopasnijih izazivača bolesti na svetu) ili kao **ključna reč**, koja u kompaktnoj formi predstavlja definiciju nekog pojma (Primirje 1918. u Kompjenju). Skraćeni oblik ključne reči u vidu polja sa informacijama (**infobox**) je ekstremno kratka pozadina. U njoj se pojam ili slučaj prikazuje kratkim rečenicama na jednostavan i razumljiv način. U pokretnom tekstu prilog ne bi trebalo da bude duži od deset redova. Važne brojke, podaci, činjenice, mogu da se prikažu u maksimalno 10 crtica ili dvotački. Pri tom po pravilu tekst posle crtice ne bi smeo da bude duži od jednog reda. Duži delovi bi trebalo pre da se koncipiraju kao ključne reči. U idealnom slučaju, polje sa informacijama (infobox) se dopunjuje grafičkim prikazom.

U pozadine se ubrajaju i **hronologije** kao i **tekstovi za i protiv**. Dok prvi vid teksta sam sebe objašnjava, kod formata za i protiv se slučaj na početku prikazuje izuzetno sažeto. Onda u dva kratka pasusa slede argumenti za i protiv. Takođe i **kratka biografija**, u kojoj se u crticama beleže najvažniji podaci o ličnosti i koja nije duža od 15

do 20 redova, spada u grupu tekstova pozadine. U tabelarnoj formi se za odgovarajuću osobu navode funkcija i godine, bračno stanje, zanimanje, ranije pozicije/funkcije, hobiji, posebna interesovanja/obeležja, veliki uspesi/porazi, omiljena knjiga (film, jelo, autor). Za kreativnost pritom nema granica.

Važno novinarsko postignuće je i **dokumentovanje**. Tu se se u potpunosti ili u delovima prenose govor, objašnjenja ili neki spisi. U to spadaju i centralni citati izveštavanja. Preskočeni delovi se obeležavaju u vidu zagrade i tri tačke (...). Pre citiranog dokumenta stoji lid (uvodna glavna rečenica). Ako neki dokumentovani tekst sadrži očigledne (pravopisne) greške, na to treba skrenuti pažnju.

Na kraju i format teksta **ekstra**⁹² se ubraja u grupu pozadina. Ekstra se preporučuje ako se kod nekog događaja javlja i neki važan sporedan aspekt. Taj sporedan aspekt, koji se po pravilu kasnije više ne javlja i koji zbog nepostojanja konteksta više ne mora da se uzima u obzir, naziva se ekstra. Takođe i zanimljiv mali pojedinačan postupak (na primer neki aspekt sa **human interest**) može da se prenese u vidu ekstre, jer bi se inače izgubio u izveštavanju (primer: Predsednik zalutao u dvorcu – za kasnio na samit).

Jezik i stil

Želimo da pišemo živo, sveže i kreativno, bez zanemarivanja gramatike. Trudimo se da nam jezik bude razumljiv i jasan. Granica kreativnosti je tamo gde se promaši ukus širokih masa i gde se ne poštuju pravopisna pravila. U nedoumici kod sastavljanja i uređivanja tekstova puno može da pomogne kratka diskusija u krugu kolega. Svi autori, sve autorke bi trebalo:

- da formulišu koncizan kratak lid u prošlom ili sadašnjem vremenu (šta je najvažnije/najinteresantnije?)
- da privuku čitaoca fenomenalnim naslovom koji sadrži i provokativne reči (hoću li upečati čitaoca?)
- da pišu kratke rečenice, a da pritom ne zapadnu u stakato-stil
- da u najvećoj mogućoj meri koriste kompletne, a ne polovične citate
- da izbegavaju/prevedu jezik državnih organa, policije, PR-epitete i preterivanja kao i političarske fraze
- razotkrivaju formulacije koje ulepšavaju ili prikrivaju (ako šef nekog koncerna govori o racionalizaciji, reč je uglavnom o smanjenju broja radnih mesta)
- da prevedu usko stručne pojmove na razumljiv jezik

92 U nemačkom novinarstvu postoji forma ekstra (Extra)

- da koriste anglicizme samo ako su odgovarajući ili uobičajeni (npr. laptop)
- da razvrstaju brojeve i naprave poređenja (dva puta veći od Novog Sada, veličine pet fudbalskih terena)
- da koriste samo primerene prideve (da li je nešto zaista „kultno“, „tragično“, „dirljivo“...?)
- da (u citatima) prikazuju opscenosti samo ako su neophodne za razumevanje teksta – ali i ovde važe veoma striktne granice!
- da koriste što više glagola, to tekstove čini tečnijim i življim
- da ne preopterećuju rečenice: 20 reči po rečenici se smatra maksimumom da bi bile razumljive za čitaoce

Jezik i stil su subjektivni i zahtevaju svakako i hrabrost – naročito onda kada se povremeno odstupa od dosadne "norme". Tako, na primer, pripovedački uvod kod izveštavanja o procesu ponekad može da bude puno zanimljiviji nego klasični lid.

Strane reči

Dok god neki stručni pojam ili neki nov naziv nisu opšte poznati i prihvaćeni, za njih moramo da nađemo razumljive pojmove ili parafraze ili da ih ukratko objasnimo. Treba odustati od reči i izreka koje široka publika ne razume bez problema ili koje se ne nude sa neophodnim objašnjenjem. Strane reči treba da se koriste samo onda kada nema ekvivalenta ili bolje zamene u maternjem jeziku – ukoliko je ta zamena savremena i ne deluje zastarelo. Želja da se upotrebom stranih reči koje nisu opšte razumljive ili čak stranih izreka dokaže navodna intelektualna nadmoć autora/autorke je depasirana. Bez izuzetka, kod gotovo svih novinarskih tekstova u fokusu je čitalac/korisnik/gledalac, autori moraju da pređu u drugi plan.

Medijsko-pravne osnove za ozbiljno novinarstvo

Odnos prema izvorima

Svaka vest mora da ima izvor. Preciznost i transparentnost su centralni preduslovi za ozbiljno, a time i dobro novinarstvo. Navođenje izvora u tekstu ne bi trebalo da sputava tok čitanja. Budući da je poverenje u novinare poljuljano u temelju, činjenice u današnje vreme treba duplo da se proveravaju prema geslu koje decenijama važi:

„If your mother says she loves you, check it out“ (legenda američkog novinarstva Arnold Dornfeld (1907-1991) iz 1974. godine. Ili donekle izmenjeno:

„If your mother tells you she loves you, kick her smartly in the shins and make her prove it“ (čuveni američki novinar Edvard H. Julenberg (Edward H. Eulenberg) 1999. godine).

Pouzdana i ispravno citirani izvori čine osnovu za svako ozbiljno izveštavanje. Twitter, Fejsbuk, Instagram – društvene mreže sve češće zamenjuju klasična saopštenja za medije. Zbog toga kod svih digitalnih izvora moramo da postupamo izuzetno oprezno i pažljivo, da proverimo pošiljaoca i izvor. Razlog: digitalni izvori se lako mogu falsifikovati. „Internet“ sam po sebi nije validan izvor. Svaki novinar mora da bude u stanju da dokaže da je oprezno postupao sa izvorima – na osnovu zapisivanja i odlomaka snimaka.

Izvor imenujemo što preciznije i što transparentnije: Ko je, kada, gde i na koji način informisao o tome? Za zaštićene izvore koji ne smeju da se imenuju važe posebna pravila. Izveštavanje potkrepljujemo sa što više izvora. Kod naročito osetljivih sadržaja ili kanala podložnih falsifikovanju po pravilu nije dovoljan jedan jedini izvor. Kod svakog izvora moramo da preispitamo koji je njegov interes da prosledi informacije. Ako to samo po sebi ne proističe iz imena i funkcije izvora, taj interes moramo jasno istaći i u izveštavanju. Lična očekivanja od nekog događaja ili vlastiti stav nisu baš pouzdan izvor, kao ni navodan zdrav ljudski razum. To ne smemo sakriti ni pod veo „stručnjaka“, „diplomata“ ili „posmatrača“.

I za fotografije i za video-snimke važi: autentičnost mora biti proverena. Ljudskim opažanjem se upravo u ekstremnim situacijama najviše može manipulirati. Uvek se mora proveravati da li su vlastito opažanje ili sopstveni utisak zaista tačni. To naročito važi kod sopstvenih zaključaka iz posmatranja fotografija i video-snimaka. Tu se radi uvek samo o delimičnim prikazima nekog događaja.

Kad su šokantne teme u pitanju, kao što su teroristički napadi, nasumični ubilački

pohodi ili slično, lažne tvrdnje i zablude se šire enormnom brzinom. Verodostojnost neke informacije u digitalnoj eri ne raste sa brojem kanala na kojima se ona distribuira. Ono što zvuči isuviše lepo i isuviše čudnovato da bi bilo istinito, često zaista i nije tačno i zato mora naročito pažljivo da se proverí. Ako neka informacija sadrži nekakav konkretan prigovor ili sumnju uperenu prema nekom drugom licu ili instituciji, istima takođe moramo dati priliku da se izjasne.

Ne smemo prosto da prisvajamo informacije iz tuđih izvora (na primer, informacije iz medija). Svaki tuđ izveštaj i svaku ekskluzivnu informaciju drugih medija treba proveriti sa jednakom pažnjom kao i sopstveno izveštavanje.

Pošto mediji u **Srbiji** sebe često vide kao "instrument za političku borbu", odnos prema izvorima neretko je problematičan. Očigledno anonimni izvori sve više postaju osnova za jasno izraženo političko izveštavanje. Prema reprezentativnom istraživanju među dnevnim novinama 2019. godine gotovo je 16 posto svih izveštaja bilo zasnovano na anonimnim izvorima. U listu žute štampe „Informer“ to je čak bilo 30 posto, u „Blicu“ preko 27 posto, a u listu „Kurir“ 25 posto.⁹³ Anonimni izvori treba da budu izuzetak, a ne pravilo. Ako se prekomerno koriste, anonimni izvori deluju proizvoljno i podrivaju poverenje čitalaca/gledalaca/korisnika.

Citiranje

Doslovni citati uvek kada je moguće treba da budu sadržani u svakoj vesti/izveštaju. Oni obezbeđuju neposrednost i autentičnost i često izbegavaju komplikovane formulacije indirektnog govora. Citati ne treba da se ograničavaju na malobrojne reči izvučene iz konteksta. Po pravilu, treba da se citiraju kompletne rečenice. Citati ili moraju pažljivo da se zabeleže odmah na licu mesta ili da se prekucaju sa diktafona. Citati mogu da se pripišu samo pojedincima. Dakle, ne baza stranke je iznela kritiku: „Nas niko ne pita“. Bespotrebno uređivanje u citatima može dovesti do ispravki. Tu spada suvišno „peglanje“ nespretnih izjava. Citat može da bude izvučen iz konteksta i onda kad se njegov neobičan sadržaj predstavlja bez upućivanja na poseban ton glasa, neki prateći gest ili neobičan izraz lica. Vesti/izveštaji ne treba da počinju citatima, fičeri smeju.

Da li su dopuštena blaga "doterivanja" nekog citata – na primer gramatičke ispravke? Vrhovne sudske instance (u Nemačkoj) nisu izrekle apsolutnu zabranu. Svakako, ne dopuštaju da se interpretacije neke izjave smatraju citatom. Iz pravnog ugla, gramatička "doterivanja" citata su moguća uprkos znacima navoda. Ako se izveštava van direktnog govora, onda je važno samo da se sadržaj ispravno prenese. Ako, na

93 Kvartalni Medijametar 04/2019. Analiza štampanih medija u Srbiji oktobar-decembar, str. 104: <https://www.medijametar.rs/pdf/MM-04-2019.pdf>

primer, želimo da izbegnemo neki vulgaran izraz, možemo u potpunosti odustati od direktnog citata. Sadržaj se pak ne sme ublažavati ili doterivati.

Kada novinari uzimaju izjave od ljudi koji imaju malo iskustva sa medijima, onda moramo da im kažemo da želimo da ih citiramo i da ih pitamo da li smemo da navedemo njihovo ime. Takve situacije onda izgledaju ovako: predstavimo se i postavimo naša pitanja. Beležimo odgovore, i to ili pisanim putem i obavezno doslovno ili pomoću diktafona. Postavljamo pitanje o imenu i uzrastu ispitanika. Pitamo da li smemo da citiramo izjave poimenice. U izveštaj potom ubacujemo izjavu sa imenom ili pak bez imena, kao na primer „... rekao je prolaznik uzrasta 42 godine koji nije želeo da ga imenujemo.“

Informant

Novinar koji ne razgovara sa drugima, malo će informacija moći da prosledi svojim čitaocima, slušaocima i gledaocima. Novinari zato gotovo svakodnevno pitaju za stav – političare, sportiste, šou-zvezde, ženu ili muškarca na ulici. Pravno gledano, to je na prvi pogled potpuno neproblematično. To, međutim, ne znači da to u svakom slučaju važi i za objavljivanje. Naime, sama činjenica da je neka osoba dobrovoljno razgovarala sa nekim novinarom, nije opravdanje za prenošenje njenih izjava.

Punovažna saglasnost sa prenošenjem izjava postoji samo ako su sagovorniku kad je odgovarao na pitanja u izvesnom smislu bili jasni vrsta, obim i namena mogućeg korišćenja. Intenzitet neophodnih objašnjenja koje novinar mora da da pritom zavisi od moguće škakljivosti izjava za intervjuisanog. Ako neko treba da se izjasni o svom susedu kog upravo odvođe kao osumnjičenog za neko krivično delo, to za intervjuisanu osobu ima drugačiji kvalitet nego kada ga pitate da da svoje mišljenje o vremenskim prilikama. To važi i za izjave o veoma ličnim pitanjima, na primer o nekoj bračnoj krizi.

Na drugoj strani, stepen informisanosti zavisi od iskustva osobe u ophođenju prema medijima. Kod "medijskih profesionalaca" bez većih detalja možete pretpostaviti da su im jasne posledice njihovih izjava koje se objavljuju. U škakljivim slučajevima novinaru se savetuje da nakon kratkog informisanja u nekom vidu dokumentuje saglasnost. To možda zvuči daleko od prakse, ali enormno smanjuje kasniji rizik dokazivanja. Još jedna važna napomena: ako neki novinar želi da koristi odlomke iz telefonskog razgovora, sagovornika mora da zamoli za saglasnost. U suprotnom se krši poverljivost izgovorenog, što je kažnjivo.

Ako se neki novinar pojavi sa mikrofonom, a upitani spontano odgovori na pitanja, u mnogim slučajevima se može pretpostaviti takozvana konkludentna saglasnost, dakle saglasnost putem očiglednog činjenja.

Za novinare situacija postaje teška kada razgovaraju sa decom i mladima koji još nisu navršili 18 godina i stoga nemaju poslovnu sposobnost. Stručnjaci za pravo u oblasti medija zahtevaju neku vrstu dvostruke saglasnosti: na jednoj strani dete ili mlada osoba i sama mora biti saglasna sa širenjem, a dodatno i njeni zakonski staratelji. Zar to ne sužava značajno mogućnosti da se čuje i „glas dece“? Upravo tako. Naročito kod spontanog postavljanja pitanja na ulici zakonski staratelji ne moraju biti tu, tako da novinar uopšte nije u prilici da zatraži neophodne saglasnosti. Pravno nesporno je kada novinar ne identifikuje dete, dakle kad izostavi njegovo ime. Mnoge redakcije pak to ne vole. Imajući u vidu poteškoće da se dobije pravovaljana saglasnost za prenošenje „izjave deteta“, taj stav bi ipak trebalo da se promeni.

Iznošenje činjenica naspram izražavanja mišljenja

Iznošenje neistinitih činjenica/tvrdnji o nekome nije dopušteno, to je krivično delo. Sloboda medija i sloboda izražavanja ne štite svesno iznete neistinite činjenice i one čija je neistinitost utvrđena već u trenutku davanja izjave. Razlog: takve činjenice ne mogu da doprinesu demokratskom formiranju volje. Ako neistinitost u trenutku davanja izjave još uvek nije bila utvrđena, novinar ne odgovara, jer je poštovao obaveznu pažljivog postupanja. Za razliku od iznošenja činjenica, izražavanje mišljenja je privilegovano. Sve dok ne pređe granicu uvredljive kritike, onaj na kog se odnosi ga mora prihvatati.

Zbog posebne zaštite izražavanja mišljenja, važno je da se stekne osećaj za razgraničavanje širenja mišljenja od iznošenja činjenica. Za razlikovanje se po pravilu koristi sledeća definicija: ako tačnost neke izjave može da se proverí sredstvima dokazivanja istine, sudska praksa polazi od iznošenja činjenica. Kod izražavanja mišljenja se isključuje ovakva mogućnost. Razgraničavanje između iznošenja činjenica i izražavanja mišljenja je, međutim, sve samo ne lako. Uvek mora da se izvrši ukupna ocena teksta.

Izražavanjem mišljenja se, osim toga, smatraju pre svega zaključci. Prikaz događaja u nekoj vesti sudovi će po pravilu smatrati iznošenjem činjenica. U komentaru će biti drugačije, ako je on jasno označen kao takav. Ovde se može poći od toga da će sudovi načelno tekst smatrati izražavanjem mišljenja, ako je to ikako moguće.

Izveštavanje zasnovano na sumnji

Da bi sebe i svog poslodavca pošteđeli skupih sudskih sporova, neophodno je da se poštuje sledeći postupak:

- Kod izveštavanja o teškim optužbama protiv lica ili institucija načelno uvek treba uključiti i nadređenog.
- U tim slučajevima sa pravnom službom treba razjasniti da li da se izveštava tako da se okrivljeni identifikuje ili da se čak iznese puno ime i prezime. Nema izveštavanja zasnovanog na sumnji/optužbama, a da se pritom onima na koje se iste odnose ne da prilika da se izjasne. Oni će uglavnom osporiti optužbe, često će odbiti da daju izjavu. U tom slučaju mora da se razmotri da li da se potpuno odustane od izveštavanja ili da se izveštava uz dodatak „XY do sada nije bio dostupan za izjave/nije želeo da se izjasni“.
- Mediji načelno smeju da izveštavaju i o momentima sumnje – dakle u trenutku objavljivanja su činjenice još nejasne, ili (mogu) da prenose odgovarajuće izjave drugih.
- Još jednom na ovom mestu napomena da je takvo izveštavanje dopušteno samo ako novinar poštuje specifične obaveze dužne pažnje za medije – naročito obavezu potpunosti u smislu uvažavanja stanovišta u prilog nepostojanja krivice, pitanja prema licima na koje se odnosi i objektivnost, što isključuje osudu unapred. Pored toga, mora biti reč o slučaju značajne težine.

Obaveza dužne pažnje (tekst)

Zakoni o medijima obavezuju novinare, i to ne samo u Nemačkoj, na posebnu dužnu pažnju. Novinari koji krše tu obavezu dužne pažnje, su odgovorni Postoji rizik od tužbe na nečinjenje, opoziv ili naknadu štete, a u ekstremnim slučajevima čak i kažnjavanje. Najvažnije stavke kod obaveze dužne pažnje su:

- obim obaveze provere uvek zavisi od dometa novinarske izjave. Ako je reč o nekoj optužbi, što je ona teža, to se više mora istraživati
- obaveza da se provere izvori
- obaveza potpunosti: načelno mediji smeju da rezimiraju. Činjenično stanje ili slučaj se ipak mora preneti dovoljno celovito, da preciziranjem ne nastane pogrešan ili jednostran utisak. Ako slučaj u izvorima nije razjašnjen, to mora da se navede (npr. "prema nepotvrđenim izveštajima")
- obaveza provere kod lica na koje se odnose: naročito kod izveštaja o osumnjičenima slika ne sme da bude iskrivljena usled jednostranog prikazivanja negativnih činjenica. Ako se optužbe iznose na račun neke osobe ili nekog preduzeća, istima se mora dati prilika da se izjasne
- obaveza dužne pažnje i objektivnosti: novinari ne treba da pišu ili govore kao državni službenici. Žargonski jezik pak krije opasnosti. Njime često ne

možete ispravno da prikazete neki slučaj. Izveštaj može biti prosto neistinit. Prilikom prevođenja birokratskog jezika uvek se mora paziti da sam prikaz ipak ostane tačan

- obaveza ispravke: ako mediji pogrešno prenesu neki slučaj, bez odlaganja to moraju da isprave. Nije potrebno da to zahteva lice na koje se to odnosi
- obaveza poštovanja prava drugih: podrazumeva se da novinar pored ovih obaveza dužne pažnje mora da poštuje i dodatna prava drugih – primera radi zaštitu sfere privatnosti. Tako izveštaj o novoj vezi neke zvezde može da bude protivzakonit, čak i ako su ispunjeni ovde navedeni kriterijumi obaveze dužne pažnje

U Srbiji postoji (premda u znatno uopštenijoj formi) sličan pravni okvir za novinarski rad. Ova oblast je uređena članom 9 („Obaveze novinarske pažnje“) „Zakona o javnom informisanju i medijima“. ⁹⁴

Obaveza dužne pažnje (slika)

Vrhovna obaveza dužne pažnje za fotografa ili kamermana je poštovanje odredbi zakona o autorskim pravima koje načelno, osim u navedenim izuzecima, zabranjuju objavu fotografije bez saglasnosti dotične osobe. Dalje važi načelo istinitosti slike. Slike umeju da lažu, i to ne samo od kad postoji digitalna tehnika. Ma kako da su primamljive mogućnosti nove tehnike, fotografije moraju strogo da poštuju načelo istinitosti slike. Prema oceni Saveznog ustavnog suda, čovek ima “pravo da se njegov fotografski načinjen odraz ne izobličuje manipulativno, ako se bez saglasnosti fotografisanog stavlja na raspolaganje trećim licima. Iskaz slike je netačan ako se fotografija menja više od čisto reprodukciono-tehničkih, za sadržaj izraza beznačajnih promena”.

Lica kojih se (slika) tiče mogu da se suprotstave, ako se na foto-montažama prikazu zajedno sa drugim osobama, pri čemu takvog okupljanja/susreta nije ni bilo. Takve spojene slike često mogu da se nađu na naslovnim stranicama žute štampe. Prema drugoj sudskoj presudi (u Nemačkoj) takve foto-montaže nisu spojive „sa načelom štampe koja je posvećena istini“, ako za te slike nije jasno istaknuto da su montaža.

Takođe je nedopušteno da potpisi ispod fotografija označavaju nešto što je van fotografije, tako da nastaje nov smisao slike. To može biti slučaj naročito kada se koriste simbolične fotografije. Primer: kampus sa studentima. Potpis ispod slike: Tržište droge–univerzitet. Fotografija bi, ukoliko se na njoj vide studenti, smela da se distri-

⁹⁴ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijima.html

buiru samo uz njihovu saglasnost. Ali ni to nije dovoljno – ta saglasnost bi morala da se odnosi na konkretan kontekst koji se stvara potpisom ispod slike. Pošto takva saglasnost kod objavljivanja arhivskih slika verovatno nikad ne postoji, objavljivanje takvih "simboličnih fotografija" bi trebalo da se izostavi.

Službene fotografije državnih organa, naročito policije i javnog tužilaštva smeju da se objave i bez saglasnosti onih na koje se odnose "za svrhu pravosuđa i javne bezbednosti". Te slike i mediji smeju da preuzimaju.

Pravo ličnosti⁹⁵

Opšte pravo ličnosti je najvažnije pravo koje mediji moraju da poštuju. Cilj ovog prava je da se pojedincu obezbedi dovoljna zaštita od izveštavanja putem medija. Ta zaštita od izveštavanja pak nije apsolutna, već se moraju poštovati prava medija iz zakonskih odredbi o slobodi izražavanja i slobodi štampe (medija). Oba prava, lica na koja se odnose i medija, moraju stalno da se porede i odmeravaju. Kao okvirno pravilo važi: što je neki slučaj značajniji za javnost, to pre zaštita prava ličnosti mora da padne u drugi plan.⁹⁶ Suština ličnosti pak ostaje uvek nepovrediva. Koliki god da je interes za informisanjem, intervencija u nju ne može da se opravda. Za novinara je presudno da bar u osnovnim crtama poznaje pojedinačne grupe slučajeva kojih je bilo u sudskoj praksi.

Svi ljudi mogu da se pozovu na opšte pravo ličnosti. Ono ne prestaje sa smrću, nego decenijama ostaje na snazi kao posthumno pravo ličnosti. Pitanje iz prakse: Zar ne postoji pravna razlika u proceni tvrdnje o živoj ili mrtvoj osobi? Ne, ako i zanemarimo da li postoji neko lice koje sme da koristi prava preminulog – dakle pre svega srodnici, bliske osobe. Ako se iznosi nešto o nekoj osobi, to mora biti tačno, kao da je ona još živa.

Pojedinac može biti pogođen, čak i ako se napada pod zajedničkim nazivom – „Jevreji“, „lekar“, „sudije“. Preduslov je pak da se kod napadnute grupe radi o preglednom krugu ljudi koji se mogu razgraničiti prema spoljnim obeležjima.

Opšte pravo ličnosti je povređeno samo ako u izveštaju može da se identifikuje osoba koja je time pogođena. Pitanje prepoznatljivosti nije veoma važno samo u izveštavanju, gde se često postavlja pitanje: Da li je dovoljna traka preko očiju? I u

⁹⁵ <https://studentius.wordpress.com/2017/04/05/licna-prava-prava-licnosti/>

⁹⁶ U Srbiji su ova pitanja uređena u Kodeksu novinara u Poglavlju VII: Poštovanje privatnosti: <http://www.uns.org.rs/kodeks-novinara-srbije.html>

U Hrvatskoj se ova tema spominje u Kodeksu časti hrvatskih novinara u stavu „Temeljna ljudska prava i slobode“: <https://www.hnd.hr/dokumenti>

U Bosni i Hercegovini načela su definisana u Kodeksu za štampu i online medije: https://www.vzs.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=218&Itemid=9

verbalnom izveštavanju, redakcije su i te kako svesne problema i trude se, na primer, da inicijalima izbegnu potpunu identifikaciju, da ne bi zašli ni blizu povrede ličnosti.

Niko ne mora da prihvati da mu se stavljaju reči u usta. Citati ili samo prenošenje sadržaja tuđih izjava zato moraju biti autentični. Kod višeznačnih formulacija se mora obratiti pažnja da li smisao može da se prenese na jedan način ili postoji mogućnost za više interpretacija. Onda se to jasno mora istaći. U suprotnom bi osobi koja je dala izjavu na nedopušten način imputirali da je nešto rekla.

Privatna sfera

Kada može da se izveštava o privatnim stvarima neke osobe? Kod ovog pitanja naročito dolazi do odmeravanja između zaštite ličnosti i slobode medija. Veliki deo izveštaja je iz aspekta prava ličnosti neproblematičan. Ako se neko kreće u takozvanoj **javnoj sferi**, dakle u onoj oblasti gde bilo ko može ili treba da sazna o njegovom ponašanju i njegovim izjavama, onda nema posebne zaštite ličnosti. Tako su izveštaji koji se tiču javnih nastupa političara, naučnika, umetnika, sportista i drugih javnih ličnosti, načelno dopušteni. Ali i onaj ko kao običan građanin želi javni nastup, ni on ne može da se buni protiv izveštavanja. I ovde naravno može biti ograničenja od pravila. Svadba, koja se svakako delom odvija u javnosti, nije javni događaj.

Kod ponašanja neke osobe koje nije direktno definisano kao javno, ali koje se odvija u okruženju koje je svima dostupno (**socijalna sfera**), izveštavanje o tome je takođe uglavnom dopušteno. Tu se interes javnosti za informisanjem visoko kotira. Onaj ko je aktivan u sferi privrede ili politike (udruženjima), taj u velikom obimu mora da se suočava sa kritikama, prema čestim odlukama sudova.

Izveštavanje o **privatnoj sferi** je, nasuprot tome, dozvoljeno samo ako osoba o kojoj se izveštava da prethodnu saglasnost ili ako u odmeravanju između privatnog interesa zaštite i javnog interesa za informisanjem prevagu odnese ovo potonje. Opšte pravo ličnosti čoveka štiti primarno prostorno u oblastima u kojima on na prepoznatljiv način želi da bude zaklonjen (npr. u svom stanu, svojoj kući). To je važno pre svega za izveštavanje u slikama. Zaštita je i tematska u tom smislu, što mediji u veoma ograničenoj meri mogu da se bave određenim aspektima privatnog života.

Načelno važi: građanin koji živi neupadljivo, koji ne zauzima ni istaknuto mesto u javnom životu, niti izaziva pažnju specifičnim ponašanjem u javnom životu, svoj privatni život generalno ne treba da iznosi na videlo javnosti. Kod takozvanih aktera savremene istorije mora da se odmerava između prava ličnosti i slobode medija, pri čemu će upravo u privatnoj sferi prevagu odneti zaštita ličnosti. Zaštita, međutim, ne važi za onog koji se već u prošlosti saglasio sa time da privatne stvari učini javnim, na primer za onog koji je svoj stan otvorio za priče tipa "Gde žive slavni" (*homestories*).

Uvek je nedozvoljeno da se izveštava o **intimnoj sferi** bez saglasnosti osobe o kojoj se izveštava. U intimnu sferu se ubraja sve ono što se odigrava u vlastita četiri zida i što spada u najintimniju srž ličnosti (na primer, beleške iz dnevnika, seksualne preferencije, itd.).

Nije dopušteno objavljivanje adrese, čak ni u slučaju kada se ne objavljuje adresa direktno, nego može da se utvrdi na osnovu više opisa detalja mesta stanovanja. Isto važi i za prenošenje nekog broja telefona. Izveštaji o seksualnom životu tiču se intimne sfere i načelno su nezakoniti, osim u slučaju da je lice kog se tiče samo objavilo informacije o svom seksualnom životu.

Sve što je vezano za sreću u ljubavi i ljubavne patnje, mediji moraju da tretiraju sa istančanim osećajem. Ako neki par ne izlazi sam u javnost ili ako i inače nije vodio javni ljubavni život, riskantno je da se izveštava o stanju u vezi. I o bolestima po pravilu sme da se izveštava isključivo uz pristanak osobe na koju se ista odnosi, jer je svačije pravo „da takve najintimnije stvari kao što je procena zdravstvenog stanja od strane lekara sačuva od uvida drugih“ (sudska odluka).

O novcu niko ne voli da priča, a mnogi ne žele da se bilo šta piše o njihovim prihodima. Sudovi su uglavnom bili saglasni sa takvim viđenjem. Sporno je, međutim, na primer, da li u nekom kritičnom izveštaju o nekom fudbaleru njegove igračke sposobnosti smeju da se dovedu u vezu sa njegovom platom. Ako se emotivni život neke osobe razotkriva detaljno i na poseban način, takav izveštaj je dopušten samo uz prethodnu saglasnost lica o kom se izveštava.

Problematici su i izveštaji o pratiocima javnih ličnosti. O životnim partnerima zvezda ne sme da se izveštava odvojeno samo na osnovu njihove veze ili čak braka sa javnom ličnošću. Tako, na primer, nije dozvoljeno da se izveštava o poslovnim poteškoćama supruge neke poznate pevačice samo iz razloga što je u vezi sa dotičnom damom. Takav suprug pak mora da prihvati da se izveštava o njegovom zajedničkom nastupu sa suprugom koja je javna ličnost.

Izveštavanje o procesima

Izveštavanje o slučajevima kriminala je posebno šakljiva tema iz ugla prava u oblasti medija. Pravna terminologija je teška za razumevanje i dovodi do nesporazuma koji često mogu da imaju i pravne posledice po medije. Tako se okrivljeni pre presude ne sme nazivati „prevarantom“, „ubicom“ itd. Takođe nisu dopuštene ni formulacije poput „Posmatrači procesa očekuju da će taj čovek biti osuđen“. Osumnjičeni se nalazi u posebnoj ličnoj situaciji. Ako još mora da čita okrivljavanja u novinama, osećaće se dvostruko opterećeno. To je razlog zbog kog se pokreću postupci protiv izveštavanja o krivičnim postupcima.

U Srbiji je karakterizacija počinioca kao „monstruma“ široko rasprostranjena. Na jednoj strani, reč je o klasičnom osuđivanju unapred. Na drugoj strani, eksponencijalno se širi upotreba ovog izraza sa ekstremno negativnom konotacijom. Ako se ova formulacija koristi za bilo koje teško ubistvo, sama gubi na snazi. Evo nekih proizvoljno izabranih primera iz dnevnih novina „Večernje novosti“, „Blic“ i „Kurir“ iz prve polovine 2020. godine ⁹⁷ Analogna tome je i rasprostranjena klasifikacija počinioca kao „zveri“.

Vrhovna smernica koju propisuje i kodeks za medije je pretpostavka nevinosti do osude. Izveštavanje mora biti lišeno predrasuda. Izveštavanje o istražnim i sudskim procesima za lica na koja se odnosi podrazumeva opasnost značajnog ugrožavanja ugleda u javnosti. Čak i ako se na kraju ispostavi da je nedužan, uglavnom nešto „ostane“. Osumnjičeni nikad ne sme da se predstavi kao kriv. Najviše što se sme reći je „navodni“ počinilac. Uvek se mora skrenuti pažnja na to da je reč o momentima sumnje koju izražava javno tužilaštvo.

Ima, međutim, i izuzetaka. U smernicama Nemačkog saveta za štampu ⁹⁸ izričito je definisano: Mediji smeju da okarakterišu neko lice kao počinioca ako je to lice priznalo delo, a pored toga postoje i dokazi za isto, ili ako je delo počinjeno pred očima javnosti.

Kad je u pitanju tok događaja, jasno ističemo da je reč o rezultatima istrage ili tvrdnjama iz optužnice. Formulacije za to su „navodno“, „optužen je...“, „stavlja mu se na teret ...“, „Istraga pretpostavlja da ...“. Čak i kada postoji priznanje, za prvo vreme ostaje „navodno“. Može se, na primer, pisati: „Osumnjičeni koji je priznao delo...“ ili „Optuženi je priznao da ...“. Ako postoje priznanje i dodatni dokazi ili je delo počinjeno pred očima javnosti, o toku događaja se može pisati kao o činjeničnom stanju.

Kad je u pitanju pravna karakterizacija, nećemo preduhitriti sud u oceni dela za

97 <https://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:840770-Monstrum-iz-Hrvatske-koji-je-88-puta-izbo-trudnu-devojk-u-osudjen-na-25-godina-zatvora>

<https://www.blic.rs/vesti/hronika/otac-monstrum-iz-vrsc-a-i-ranije-mucio-sina-lekari-u-bolnici-i-pre-kobnih-batina/sgd1ys4>

<https://www.kurir.rs/crna-hronika/3479829/monstrum-iz-mirijeva-koji-je-iskasapio-komsiju-priznao-ubio-sam-masulovica-proganjao-me-je>

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:856307-Monstrum-mi-zverski-ubio-majku-u-podrumu-je-bilo-telo-umotano-u-tepih-i-sekira-Adam-19-ozlocinu-ocuha>

<https://www.blic.rs/vesti/hronika/nastavlja-se-sudjenje-monstrumu-malcanski-berberin-u-tajnosti-doveden-u-sud-danas/13cfn9k>

<https://www.blic.rs/vesti/hronika/monstrum-joj-isprao-mozak-cerka-ne-zeli-da-teretio-oca-koji-je-primorao-na-polni-odnos/r7zsk2l>

98 <https://www.presserat.de/en.html> na engleskom jeziku

koju je nadležan. Ako A prizna da je ubio B, to može biti teško ubistvo, obično ubistvo, pod određenim okolnostima lišavanje života na zahtev ili telesna povreda sa smrtnom posledicom. Zato ne bi trebalo da pišemo: „A priznaje teško ubistvo nad B“, nego „A priznaje da je lišio B života“. Da ne bi zvučalo tako kruto, može i konkretno: „... priznaje da je upucao B“.

Koliko god je moguće ne koristimo glagol „poricati“ («ne priznavati») u izveštavanju o procesima. Formulacija „Optuženi ne priznaje delo“ je nedozvoljena osuda unapred, jer insinuiira da je optuženi zapravo počinio delo, ali ga ne priznaje.

Žrtva A je mrtva, a počinilac nije ni poznat ni uhapšen – kako nazivamo to delo? Da li smemo da pišemo „teško ubistvo izvršeno nad A“, „slučaj teškog ubistva“ itd.? Polaznu osnovu čine podaci istražnih organa. Ako se istraga vodi zbog teškog ubistva, nema prepreka da se govori o „slučaju teškog ubistva“, čak i ako se počinilac u nekom kasnijem trenutku osudi za obično ubistvo. Ako istražni organi još nisu dali ocenu, mi u najmanju ruku moramo jasno da istaknemo da još uvek nema zvanične klasifikacije. Mediji su dužni da izveštavaju o oslobađajućoj presudi, ako su čitaoci/korisnici prethodno informisali o sumnji protiv lica na koje se ista odnosi.

U izveštajima o sudskim presudama na kraju prvog pasusa treba da stoji službena oznaka. U tekućem izveštavanju o nekom procesu, službena oznaka treba da stoji na kraju.

Evo još nekoliko saveta o izveštavanju o procesima i slučajevima kriminala: po pravilu krivično delo ide u lid. Dan u nedelji se u lidu ili u presudama i slučajevima kriminala skoro uvek može preskočiti. On može uslediti kasnije u prvom pasusu. Precizna pravnička formulacija dela koje se stavlja na teret (npr. „razbojnička iznuda u pokušaju“) može, ako je potrebna, da se ubaci na kraju. Na početku na plastičan način treba prikazati samo delo. Uzrast optuženog/ubijenog ne mora da se navede baš u prvoj rečenici. Ako su važne napomene o tome, dovoljno je često npr. „mlad“ – naročito bi kod (navođenja ili citiranja) presude, u suprotnom, u jednoj rečenici bilo previše brojki. Zanimanje takođe ne mora da bude na početku („31-godišnji zidar“). Suvišan je i pridev „nadležni“ organ, javno tužilaštvo, policijska uprava, itd. Birokratski jezik je u ovoj tematskoj oblasti nažalost široko rasprostranjen – gde god je moguće, klonite ga se!

Imena počinilaca

I počinioци teških krivičnih dela uživaju zaštitu opšteg prava ličnosti. Izveštavanje sa identifikacijom u kontekstu teškog krivičnog dela je stoga izuzetak. U pojedinačnim slučajevima velike težine navodimo imena atentatora, lica koja su počinila nasumične ubilačke pohode i terorista, ako ih pravosuđe ili vlada ili slične insitucije zvanično

saopštavaju i dopuštaju da se objave. Kod odlučivanja o tome da li da se navede ime počinioaca ili ne, u obzir se moraju uzeti u jednakoj meri obim i pozadina dela, kao i pravni aspekti. Što je delo monstruoznije i epohalnije, i što je usled toga veći opravdani interes javnosti za informisanjem o celokupnoj pozadini, utoliko intenzivnije izveštavanje mora da se bavi i motivacijom, biografijom i ličnosti počinioaca. To može uključivati i navođenje imena.

Novozelandska premijerka Džasinda Ardern (Jacinda Ardern) se nakon rasistički motivisanog napada u Krajstčerču u martu 2019. sa preko 50 mrtvih zaklela da ime počinioaca (Brenton Tarrant) nikad neće izgovoriti, jer je jedan od njegovih ciljeva bio da kroz ovo nedelo postane poznat. Umesto toga poimenice treba navesti samo žrtve. Ovaj simboličan gest je na međunarodnom planu naišao na veliki odjek (slično kao „Je suis Charlie“ posle islamistički motivisanog napada na redakciju satiričnog časopisa „Šarli Abdo“ (Charlie Hebdo) u Parizu 2015. godine). Da li mediji navodeći ime počinilaca stvaraju opasnost da se ubrza njihovo junačko veličanje? Mediji ne treba nužno da se pridruže takvoj zabrani izgovaranja imena. Nije, naime, njihov zadatak da prečute imena da bi iskazali prezir prema gnusnom nedelu. Štaviše, mediji moraju da izveštavaju šta se dogodilo. Za te potrebe može da se navede i ime počinioaca da se rasvetle njegova motivacija, biografija ili radikalizacija i na taj način informiše o nedelu.

Zaštita žrtava

Prava ličnosti žrtve nekog krivičnog dela još više su zaštićena od prava ličnosti počinioaca. Samo u retkim izuzecima je dozvoljeno da se žrtva identifikuje imenom: na primer, ako je žrtva bila u neposrednoj vezi i ako delo bez učešća žrtve nije bilo moguće ili ako je reč o apsolutnom akteru savremene istorije. Identifikacija žrtve je dozvoljena i kada žrtva na to da saglasnost – na primer, tako što ugovori honorar ili ako svesno pristane da je fotografišu.

Samoubistvo

Kod izveštavanja o samoubistvima mediji treba da budu veoma suzdržani. O samoubistvima nepoznatih ne treba izveštavati, pre svega da bi se izbeglo kopiranje dela. Suzdržanost važi i u slučaju kada se izveštava o samoubistvu javne ličnosti. U takvim slučajevima ne bi trebalo da se izveštava o detaljima, dakle na koji način i kojim sredstvima je ta osoba sebi oduzela život. To važi i u slučaju kada državni organi široj javnosti prenesu sve te detalje.

Superlativi

Superlative uvek pažljivo treba upotrebljavati. Uvek se nađe i tikva koja je još veća od "najveće". U privrednoj sferi se kriju (prvo, jedino, najveće preduzeće) mnoge zamke superlativa koje mogu da donesu brojne nevolje i velike troškove. Zbog toga: ili veoma pomno proverite ili izostavite. Nemojte zaboraviti da navedete izvor kod upotrebe superlativa („prema vlastitoj izjavi“, „prema podacima ...“). Superlativi mogu da se relativizuju do beznačajnosti. „Najmanja devojčica koja je u protekle četiri nedelje rođena u beogradskoj bolnici xy“ nije superlativ. Posezanje za superlativom ili nekom drugom reči slične vrste iz još jednog razloga treba da bude retko. Ako se neka neobična poplava stilizuje do nivoa „vekovne poplave“, postavlja se pitanje šta će se pisati kod neke katastrofalne poplave za godinu dana. Reči poput katastrofe, tragedije, "od pamtiveka", "čak ni najstariji ne mogu da se sete" treba da se koriste oprezno. U suprotnom se od upotrebe habaju, pada im vrednost, pa ponestane reči kad kasnije zaista i dođe do neke katastrofe ili tragedije. Ali ako je dokazano da je neki superlativ tačan, on svoje mesto sa ciljem klasifikacije u tekstu svakako zaslužuje.

Verifikacija

Kod verifikacije je reč o proveru tzv. UGC (User Generated Content). To su tvrdnje koje (nepoznati) korisnici šire na Fejsbuku, Tviteru, Instagramu i drugim kanalima. Cilj treba da bude da se svi relevantni sadržaji imaju na umu i da se uvrste u izveštavanje. Verifikacija je sposobnost da se neka tvrdnja sagleda iz svih aspekata i da se prepozna da li su svi događaji/postupci na fotografiji/video logički povezani. Pri tome treba da se analizira i dešavanje na rubu prikazanih vizuelnih sadržaja. Moramo dakle da saznamo šta se dogodilo pre/posle odnosno vezano za prikazan događaj. Verifikacija je uglavnom timski rad, zahteva puno vremena, te ne može da se odradi usput.

Mesta mogu da se uporede pomoću Gugl mapsa (Google Maps), da se vegetacija uporedi sa navodnim trenutkom snimka (lišće na listopadnom drveću u januaru?). Senke otkrivaju doba dana (Tools: www.sonnerverlauf.de kao i www.suncalc.net www.sonnenverlauf.de). Uporediti suverene oznake sa navodima o zemljama (policijske uniforme, registarske oznake, saobraćajne znake). Obratiti pažnju na regionalne specifičnosti (arhitektura, pejzaži). Pretraživanje fotografije otpozadi: u idealnom slučaju se pokazuje da je navodno aktuelna fotografija zapravo još pre dužeg vremena stavljena na internet. Kako funkcioniše pretraživanje: u pretraživaču Hrom (Chrome) desnim klikom miša na sliku, potom odabrati opciju „tražiti sliku pomoću Gugla“. Važno: koristiti i druge pretraživače poput Jandeksa (Yandex). Oprez: ako nema starijeg rezultata, to ne znači nužno da je fotografija autentična. Internet arhiva/

Cache: Kako je neka internet-stranica izgledala u prošlosti? Da li postoji arhivirana verzija obrisano g tuita/posta? Geolokacija: Kako to mesto izgleda na Gugl mapi? Široko pretraživanje na društvenim mrežama: Ima li drugih snimaka nekog spektakularnog događaja?

Ako se na nekom javnom mestu dogodi nešto spektakularno, verovatno će na društvenim mrežama biti puno slika o tome. Ako postoji samo jedan snimak takvog događaja može se pretpostaviti da je reč o lažiranju. Ako neki korisnik objavi neku relevantnu fotografiju/video o nekom događaju, moramo da proverimo da li on/ona zaista ima veze sa temom ili je fotografija/video samo kopiran. Primer: neki korisnik na Fejsbuku uvek samo piše o svojoj svakodnevici u nekom mestu u provinciji. Odjednom kao iz vedra neba objavi fotografiju neke spektakularne eksplozije na nekom drugom kraju zemlje. Ocena: veoma neuverljivo.

Lako je falsifikovati fotografije i video-snimke – a teško je proveriti njihovu autentičnost. Ako pomoću pretraživanja istorijata objavljivanja fotografije ustanovimo da je neka navodno aktuelna fotografija objavljena pre više godina, ocena je jasna: *fake!* Ako kod nekog snimka ni pretraživanje istorijata ni drugi alati za verifikaciju ne dovedu do rezultata to obrnuto ne dokazuje nužno, da je fotografija/video autentičan. Nikad ne veruj skrinšotu iz nepoznatog izvora! Pomoću "Developer Mode" svaki detalj neke internet stranice se za nekoliko sekundi može falsifikovati.

Ukratko o osnovama žurnalizma

Nemojte izveštavati o svemu što znate, u stilu „Mesta ima dovoljno“ (na veb-stranici) ili „Ako o svemu izvestim, ne mogu da pogrešim“

- Umesto toga selektovati: odvojiti važno od nevažnog
- Komprimirajte/rezimirajte: čitačko/korisnikovo/gledačko vreme je dragoceno
- Razmislite o strukturi izveštavanja: na početku suština dešavanja, pozadina i sporedni aspekti na kraju
- U idealnom slučaju vesti i izveštaji mogu da se skraćuju otpozadi, a da se ne izgubi suština. U ekstremnom slučaju bi prvi pasus ili čak samo naslov mogli da stoje i samostalno
- Obratite pažnju na dužinu rečenice: do 15 reči lako razumljivo; 20 do 25 reči razumljivo; duže od 35 reči: preformulišite
- Pripovedajte kroz citate, pustite da akteri izveštavaju
- Pravite varijacije upravnog i neupravnog govora
- Bez komplikovanih struktura sadržaja i rečeničnih konstrukcija
- Budite štedljivi sa ubacivanjima i odnosnim rečenicama
- Izbegavajte strane reči, nepoznate skraćenice i stručne pojmove
- Uvek napišite ime i prezime, ne: gospodin X i gospođa Y
- Prevedite jezik izvora
- Bez floskula i jezika birokratije
- Oprez sa preuzetim slikama i poređenjima
- Izbegavajte ponavljanja ili parafrazirajte
- Bez pretencioznog jezičkog stila, bez poštapalica
- Lista za proveru pre objavljivanja:
 - ◆ Da li je tekst ispravan, za svakog dovoljno razumljiv i da li se lako čita?
 - ◆ Da li sam sam pisao tekst ili je reč o formulacijama iz saopštenja za medije ili drugih dokumenata?
 - ◆ Da li sam razumeo sve što sam napisao?
 - ◆ Da li je u uvodu prikazano ono što želim da ispričam o događaju?
 - ◆ Da li sam razotkrio ono što je posebno?
 - ◆ Da li sam dovoljno uredio tekst?
 - ◆ Da li bih i sam voleo da pročitam ovaj tekst ili da ga nekom pošaljem?

Ili kratko i jasno rečima Saveta za štampu:

Savet za štampu

@Savet_za_stampu

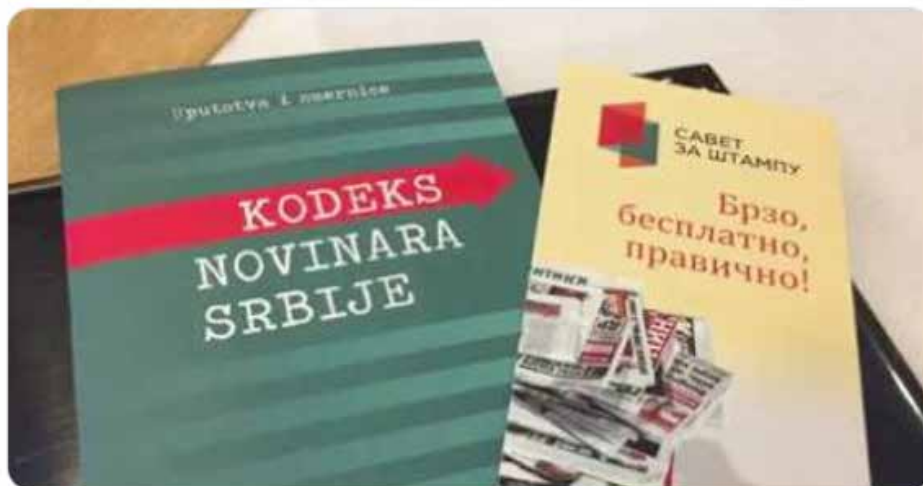

Javnosti mora da se da informacija – tačna, potpuna, blagovremena, a ne komentar, rekla-kazala, izmišljanje, navodne činjenice i izvori.

Ne propagiranje političke stranke, interesa.

Ne senzacionalizam, etiketiranje, diskriminacija.

Upravo zato, osnovan je Savet za štampu!

11:23 vorm. · 12. Sep. 2020 · Twitter Web App

Praktične vežbe

Praktične vežbe

Pogledajmo sada u svetlu teorijskog dela ove knjige konkretno izveštavanje u medijima, pre svega u Srbiji, ali i u Hrvatskoj, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Primeri koji praktično mogu da se primene u odnosu jedan prema jedan na sve četiri zemlje, nemaju za cilj da greške stavljaju na stub srama. Ni autor ovih redova ni u kom slučaju nije sopstvenik apsolutnih istina o pravilima ili stilu. O mnogim novinarskim proizvodima može stalno i iznova da se diskutuje i da se oni kroz diskusiju poboljšavaju. U ovoj oblasti nema ispravnog ili pogrešnog, crnog ili belog, nema apsolutnih izvesnosti. Samo radno iskustvo i razmena sa koleginicama i kolegama mogu da dovedu do poboljšanja novinarskog rada.

Ovde se navodi oko 120 primera u kojima se na različite načine krše principi novinarskog zanata. Pri tom je glavni fokus na kvalitetnim medijima. Žuta štampa poput Informera, Kurira, Srpskog Telegrafa ili Alo!-a samo se marginalno uzima u obzir, jer oni sebe u svom svakodnevnom novinarskom radu više nego ikad vide kao alat u političkom sučeljavanju i redovno posežu za blaćenjem svojih političkih protivnika.

Navedeni primeri slučajeva nikako ne polažu pravo na kompletnost. Oni su izabrani iz gotovo bezgranične baze manje ili više slučajno. Njihov izbor ni u kom slučaju ne treba shvatiti kao kritiku uređivačko-političke linije odgovarajućih medija. Ovde ni u kom slučaju ne treba da bude reč o klasifikaciji sadržaja ili kritičkom tumačenju u kontekstu unutrašnje politike. Naprotiv. Čak i ako ne može da pruži potpunu objektivnost, nastoji da potisne političke implikacije članaka i da se koncentriše na srž novinarskog zanata.

Postoje tekstovi samo sa kritičkim napomenama. Oni su podesni za vežbanje ili za kritičko samotestiranje. Na eventualnim radionicama učesnici bi mogli da diskutuju o tekstu i kritici. Polazeći od toga trebalo bi da preformulišu početne tekstove, kako bi ispravili navedene greške. Novi tekst bi time u svakom slučaju trebalo da bude sažetiji, usmereniji ka sadržaju, jasan u izražaju i strukturi, kao i možda varijabilniji u formi prikaza, te stoga u svakom slučaju prijemčiviji za čitaoce. Pored toga stoje tekstovi koji osim kritike nude i predloge formulacija, kako bi mogao da se poboljša izveštaj, te da se učini ugodnijim za konzumente. I ovde važi: ti predloži su ponude koje ni u kom slučaju ne mogu biti jedine ispravne. I ovde bi eventualno na seminarima za vežbu mogla da se povede debata o tim predlozima. Ako ne naiđu na odobravanje, tekstove u svetlu rezultata debate treba preformulisati. Učesnici kursa bi mogli možda i da traže slične, te i aktuelnije primere slučajeva prema postojećim uzorcima. Izbor koji je ovde predstavljen služi doduše kao podsticaj za suočavanje sa skiciranim problemima, ali mašti se ne postavljaju granice da iskoristi kako ove, tako i druge primere slučajeva.

Još jedna tehnička napomena. Članci koji su iskorišteni u ovom udžbeniku arhivirani su u trenutku njihovog objavljivanja. Moguće je da se pod navedenim linkovima danas pojave tekstovi koji su u nijansama izmenjeni: na nekom mestu je ispravljen naslov, na drugom je dodata fotografija, itd. Te kasnije dopune pak ništa ne menjaju u opisanim principijelnim napomenama o novinarskom zanatu.

Slike – fotografije – vizuelna komunikacija

Marketinški stručnjak poreklom iz Čigaka, Frederik Barnard (Frederick Barnard) osmislio je 1921. čuvenu izreku „One Look is Worth a Thousand Words” i „One Picture is Worth a Thousand Words”. Tada se radilo otkriću novog električnog tramvaja kao reklamne površine. Nemački novinar i pisac Kurt Tuholski (Kurt Tucholsky) napisao je 1926. godine esej pod naslovom «Slika govori više od hiljadu reči» (*„Ein Bild sagt mehr als tausend Worte”*).

Daleko najveću količinu svih informacija opažamo očima. Vizuelna komunikacija je sve ono za šta nisu potrebne reči. Vizuelna komunikacija adresira i osećanja. Slike bude pažnju. One čine radoznalim i mogu da izazovu emocije. Na naslovnici novina ili na internet-stranici pažnju čitaoca/korisnika prvo privuku slike. One su dakle «eye-catcher». Tek se onda primećuje tekst.

Prilozi sa slikama su stoga mnogo atraktivniji od samih tekstova. Tekstovi doduše mogu da izazovu velike emocije, ali čitalac u svom mozgu sam mora da stvori slike koje oni izazivaju. Slika bira direktan put i prebacuje čitaoca/gledaoca u središte teme.

Moć slika decenijama može da ostane u kolektivnom pamćenju ljudi: dečak u Varšavskom getu, koncentracioni logor Aušvic-Birkenau, portret Če-Gevare, prvo sletanje na Mesec, streljanje pripadnika Vijetkonga ili gola devojčica koja beži i viče u Vijetnamskom ratu, mrtvo trogodišnje dete- izbeglica Ajlan Kurdi na plaži u turskom Bodrumu ili potresni prikaz petogodišnjeg dečaka Omarana u Alepu, spašenog iz ruševina bombardovanja. Sve te fotografije su postale ikone, simbol dramatičnih događaja.

Slike uz tekstove moraju pažljivo da se biraju. Odgovarajuće slike uz tekst bude znatno više pažnje. Oko se pomera između teksta i slike tamo – vamo, dok se posmatrač trudi da poveže oba nadražaja i da ih uskladi. U istraživanjima na recipijentima je dokazano da se kod čitaoca podstiču pozitivne reakcije, ako se informacije iz teksta i slika dobro uklapaju. Ako se fotografije ne usklade sa tekstovima, to dovodi do iritiranosti i prekida čitanja.

Ako se ostvari svrsishodno povezivanje između teksta i slike, postiže se i veća sposobnost pamćenja vesti koja se prenosi. Slike nezgode cepelina Hindenburg ili takozvanog «Tank Man»-a koji je za vreme masakra u Pekingu 1989. stao pred ten-

kove na Tjenamen trgu na idealno tipičan način povezuju i jačaju sadržaje teksta. U sećanju se tekstovi stapaju sa fotografijom. Preko fotografije kasnije automatski možemo da se setimo sadržaja teksta.

Ovo uzajamno dejstvo može da se podigne i na viši nivo. Ako se fotografije snime da budu bliske stvarnosti, one kod posmatrača pokreću slične reakcije kao i posmatranje samog prikazanog predmeta. Na taj način automatski nastaje emotivna blizina, ali zavisno od nadražaja i odbojan stav. Draži koje osetimo kao neprijatne pojačavaju neku vest/poruku koju recipijent potom ocenjuje kao negativnu. Obrnuto, pozitivni nadražaji obezbeđuju i da se prateća informacija u tekstu oceni kao pretežno pozitivna.

Staro načelo „slike ne lažu“ odavno više ne važi. Danas se slike izmanipulišu da bi se ostvario željeni efekat. Digitalizacijom su obrada, retuširanje slika postali nikad lakši, te su se poput lavine proširile lažne slike. Ne možemo više ni sopstvenim očima da verujemo. Osobe se ulepšavaju, lica posvetljuju, ljudi izbacuju retuširanjem, pozadina ili ugao osvetljenja se menjaju. Sve su to neoprostivi gresi za fotografsko novinarstvo.

U mnogim medijima u Jugoistočnoj Evropi ubacivanje slika u tekstove često je zapostavljeno. Fotografije uz izveštaje se neretko smatraju dosadnom obavezom koja se pomalo nevoljno mora ispuniti. Češće pravilo nego izuzetak je i odustajanje od bilo kakvog potpisa ispod slike ili stavljanje napomene koja ništa ne govori «simboličan prikaz». Pri tom su studije pokazale da čitaoci prvo pogled usmeravaju ka slici, a odmah zatim na potpis ispod fotografije. Tek na trećem mestu pažnju korisnika budi tekst. Budući da potpis ispod fotografije ima tako velik značaj, veliki trud se mora uložiti u njegovu formulaciju.

Vrhovno načelo mora biti da svaka slika sadrži takozvani «caption» (potpis), i to bez izuzetka. Ovde se kao minimum objašnjava ko ili šta se vidi na slici. Čak i ako su na slici javne ličnosti, njihova imena se moraju navesti. Nije svaka javna ličnost poznata baš svakom čoveku. Ako se na slici vidi više osoba, nabranje može na primer da se počne napomenom «sleva» («na desno» je višak, jer se podrazumeva). Ili se fokus posmatrača usmerava na «zadnji red». Ili iz neke grupe osoba neku posebno ističe sa «treći zdesna». Kao sledeća neizostavna informacija mora da se pojasni gde i kada je slika nastala.

Potpis ispod slike ili caption premašuje sliku i kod čitaoca budi radoznalost za pripadajući tekst. U svakom slučaju mora da se izbegne nesklad između teksta i slike („rascep tekst-slika“). Na to neuklapanje slike i teksta često nailazimo kod simboličnih slika. U potpisima ispod slika ne treba da se ponavljaju važni delovi naslova ili tizera, oni treba da imaju sopstveni sadržaj. Konačno pri formulaciji potpisa ispod slike treba da se razmisli, šta bi čitalac očekivao. Tekstovi natpisa su kratki i pregnantni.

Potpis ispod slike ipak ne sme da obeća nešto što fotografija ili pripadajući tekst ne mogu da ispune.

<http://www.rtcg.me/vijesti/turizam-i-ekologija/115223/skijalista-zatvorena-fali-snijega.html>

Skijališta zatvorena, fali snijega

U ski centru "Kolašin", zbog nedostatka snijega u funkciji je samo jedan ski lift, zbog čega je i posjetilaca manje u odnosu na prošlu godinu, kaže direktor tog centra Boban Šćepanović. Većem snijegu se nadaju i u ski centrima Žabljak i Vučije, kako bi što prije otvorili skijališta.

Ski centra "Kolašin" (foto Facebook)

Kritika:

U tekstu se govori o nedostatku snega. Na fotografiji je prikazano skijalište Kolašin pod debelim snežnim pokrivačem.

<https://vijesti.ba/clanak/421171/uhapsen-muskarac-zbog-sumnje-da-je-sauce-snik-u-prikrivanju-ubistva-davida-dragicevica>

21.09.2018 / 09:39 BiH - Banja Luka

Uhapšen muškarac zbog sumnje da je saučesnik u prikrivanju ubistva Davida Dragičevića

Arhiv / Vijesti.ba

Sudija za prethodni postupak Osnovnog suda u Banjoj Luci odredio je pritvor od mjesec dana za osobu inicijala A.K. (1982.) iz Banje Luke, zbog postojanja osnovane sumnje da je počinila krivično djelo pomoć učiniocu poslije izvršenog krivičnog djela.

Kritika:

Na fotografiji u kasno leto vidi se sneg. Moglo bi na to da se kaže da je reč o fotografiji iz perioda kada je pronađen leš prethodnog marta. To je pak u svakom slučaju moralo da se objasni u potpisu ispod slike. Bez te informacije posmatrač ostaje pomalo zbunjen.

<http://www.prelistavanje.rs/vest/prikazi/bbasta-kliziste-ugrozava-most/1329498>

B.Bašta: Klizište ugrožava most

B92 - 05.03.2015. | Društvo

Bajina Bašta -- Sneg koji neprestano pada na teritoriji Bajine Bašte pokrenuo je klizišta u Jelovniku i selu Draksin, koje se otisnulo u potok. Predsednik opštine Bajina Bašta Radomir Filipović rekao je da je klizište zapušilo pregradnu deponijsku branu i prei da se obruši na most na magistralnom putu Užice-Ljubovija. Prema njegovim rečima, u ovoj opštini bez struje je trenutno 369 potrošača. "Došlo je do kvara na sve tri trafo stanice koje snabdevaju strujom meštane Zaglavka na delu ka Kadinjači i Ratišta. Ovi potrošači ...

Kritika:

Kolizija između slike i teksta: na slici nema ni traga neprestanom padanju snega koje je prouzrokovalo klizište i ugrozilo most.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=08&dd=22&nav_category=12&nav_id=1168199

Najave se obistinile: Nevreme zahvatilo skoro celu Srbiju

Veliki deo Srbije je u ponedeljak ujutru zahvatilo jako nevreme, praćeno grmljavinom, pljuskovima i olujnim vetrom.

IZVOR: B92 | PONEDELJAK, 22.08.2016. | 07:25

Препоручите 0 Поделити Tweet Podeli

Republički hidrometeorološki zavod je saopštio da od 7.10 do 9.10 treba očekivati veliku količinu padavina na području zapadne, jugozapadne Srbije, u Šumadiji, Pomoravlju i Vojvodini, kao i u Beogradu, gde pada kiša uz povremene pljuskove sa grmljavinom.

Kritika:

Vest naravno nije da su meteorolozi bili u pravu, nego samo nevreme.

Ni najbolji meteorolog ne može tako precizno da predvidi (u minutu) kada će padati kiše: 07.10h do 09.10h. Priča je objavljena u 7.25h.

Uvek te systemske slike koje ništa ne govore, te su stoga dosadne! Zar ne može da se angažuje neko od zaposlenih da fotografiše aktuelne poplave usled nevremena ili probleme u beogradskom saobraćaju?

B92 16.11.2017.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2017&mm=11&dd=16&nav_category=12&nav_id=1325947

Dočekasmo i to: Prohodni Ruzveltova, Slavija i Bulevar

Beograd -- Danas će biti normalizovan saobraćaj u Ruzveltovoj, Trgu Slavija i Bulevaru oslobođenja.

IZVOR: TANJUG | ČETVRTAK, 16.11.2017. | 06:57 → 97:22

Preporučite 0 Pogledajte Tanjug Podeli

"Ruzveltova, Trg Slavija i Bulevar oslobođenja od danas će biti prohodni za saobraćaj. Javni prevoz i automobili moći će njima da saobraćaju od ranih jutarnjih sati, što je najznačajnije za građane", rekao je gradski menadžer Goran Veslić, saopštila je Gradska uprava.

Kritika:

Posle više meseci stalnih gužvi 16.novembra 2017. godine od 4h ujutru ponovo se pušta u saobraćaj centralni trg na Slaviji zajedno sa prilazima. Umesto fotografije na kojoj je prikazan saobraćaj koji opet funkcioniše, ovde se stavlja arhivska fotografija – a uz to ne iz sopstvene produkcije.

<https://novac.jutarnji.hr/makro-mikro/hrvatske-ceste-narucile-rjesenje-za-povezivanje-korcule-i-peljesca-most-nije-opcija/7352127/>

Povezivanje Korčule i Pelješca

Hrvatske ceste naručile rješenje za povezivanje Korčule i Pelješca, most nije opcija

AUTOR: Vedran Marjanović | OBJAVLJENO: 13.5.2018. u 19:31

Još jedan most na Pelješcu nije opcija

Kritika:

Pogrešna fotografija, pošto se radi o sistemskoj slici koja ništa ne govori. Polazeći od teksta, bilo bi bolje da se stavi slika odgovarajuće luke na Pelješcu (Orebić) ili Korčuli (Polačište).

Naslov je neprivlačan. Ne kaže se o čemu se radi, nego šta nije moguće.

Tek na sredini drugog pasusa se nejasno nagoveštava kakvo je rešenje, dakle bolja povezanost trajektima između Pelješca i Korčule. Ne pominje se ono što je zaista zanimljivo, pojedinosti te veze. Čitalac bi voleo da sazna koliko često će ploviti trajekti na dan i koji intervali plovidbe su trenutno u planu.

<http://hr.n1info.com/Vijesti/a301859/Kvar-zbog-nevremena-Putnici-gurali-tramvaj-s-raskrizja.html>

Kvar zbog nevremena: Putnici gurali tramvaj s raskrižja

AUTOR: N1 Hrvatska

FAKTAŠATA

Podijeli:

0

Izvor: ilustracija, Marko Lukunic/PIXSELL

Zbog obilne kiše u nedjelju navečer bilo je problema u tramvajskom prometu u Zagrebu.

Tramvaj je stao u raskrižju Miramarske i Mihanovićeve te je blokirao promet pa su nekoliko putnika i vozač tramvaja za vrijeme najvećeg pljuska morali odgurati tramvaj s raskrižja, javlja 24sata.

Kritika:

Snežni prikaz kao fotografija za pljusak. Na slici nije prikazano kako su putnici gurali defektan tramvaj sa raskrsnice. Portal 24sata na koji se TV-stanica poziva bolje je odradio posao sa fotografijama sa samog zbivanja.

Danas 13.05.2020.

<https://www.danas.rs/dijalog/licni-stavovi/kad-predsednik-drzave-na-korupciju-kaže-pa-sta/>

Lični stavovi

Od "nulte tolerancije na korupciju" iz 2012. ostala je samo - korupcija

Kad predsednik države na korupciju kaže: „Pa šta?“

Na izborima održanim pre osam godina izabrana je Vlada koja je pobedila sa izbornim sloganom: „Nulta tolerancija na korupciju“.

14 | Piše: Jelisaveta Vasilčić | 13. maja 2020. 19:30 | Izmijenjeno: 19:31

Foto: FoNet/ Aleksandar Barda

Kritika:

Nedostaje potpis (caption) ispod slike. Ko je to? Ne može se očekivati da svako zna gospođu Jelisavetu Vasilčić. Naslov je za diskusiju.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a615286/Nemacka-jos-nije-otvorila-granice-za-drzavljanke-Srbije.html>

VESTI

01.07.2020. | 10.03. > 10.37 | 29

Nemačka i Slovenija još nisu otvorile granice za državljane Srbije

AUTOR: Beta

Podeli:

br: Tanjug / Frank Mojter/dpa via AP

Ilustracija

Za državljane Srbije i dalje važe ograničenja za ulazak u Nemačku jer vlada te zemlje još nije donela odluku o ublažavanju ograničenja putovanja u EU za državljane trećih zemalja, objavljeno je na sajtu Ambasade Nemačke u Srbiji. Kako N1 nezvanično saznaje, ni Slovenija još uvek nije usvojila preporuke za otvaranje granica za državljane Srbije.

Kritika:

U tekstu je reč o Nemačkoj, Sloveniji i Srbiji. Prikazan granični prelaz se pak nalazi u Danskoj.

Novosti 26.12.2017.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/ekonomija/aktuelno.239.html:703105-Strancima-prodajemo-filete-lososa>

Strancima prodajemo filete lososa

A. B. - D. I. K.

utorak, 26. 12. 2017. u 17:02

Kritika:

Tekst se bavi izvozom fileta lososa – na fotografiji je pak prikazan šaran.

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/najmladi-srbin-koji-je-osvojio-najvisi-vrh-juzne-amerike-kako-je-kad-se-popnes-iza/vlff3fp>

BLIC > VESTI > DRUŠTVO

Najmlađi Srbin koji je osvojio najviši vrh Južne Amerike: Kako je kad se popneš iza oblaka

👤 Ivana Kuzmanović · 19.11.2017. 16:56

Postavi PRVI komentar

👍 Like 0

Share

🐦 Tisuty

Kritika:

Svejedno je šta se vidi na fotografiji bez ikakvog potpisa ispod nje: ako se izveštava o najvišem vrhu u Južnoj Americi, to se ne može ilustrirati fotografijom na kojoj se svuda oko vide još više planine. Nakon toga se fotografija ponavlja u tekstu bez bilo kakvog obrazloženja i bez bilo kakve izmene jedan na prema jedan.

<https://www.danas.rs/drustvo/doktorka-iz-gak-kcs-ne-zelim-i-ne-smem-da-ostanem-na-poslu/>

Saša Ljuština izložena pritiscima nakon potpisa peticije doktora Ujedinjenih protiv kovida

Doktorka iz GAK KCS: Ne želim i ne smem da останem na poslu

Samo dva dana nakon što je potpisala otvoreno pismo lekara Vladi Srbije, primarijus doktor Saša Ljuština, koja već 20 godina radi u GAK Kliničkog centra Srbije, baveći se uskospecifičnom uroginekološkom hirurgijom, suočila se sa „disciplinskim merama“.

114 | Pise: Milica Radenković | 25. jula 2020. 07:58 | vreme: 07:59

Kritika:

Kako je bezosećajna ova slika! U tekstu se opisuje sudbina lekarke u Beogradu koja želi da emigrira zbog lošeg tretmana na radnom mestu. Uz priču se stavlja fotografija bez potpisa (caption) iz neke očigledno nemačke klinike. Ako je na njoj prikazana lekarka iz članka, tu se nemeće više pitanja. Kako to da se ona već vidi u nekoj klinici u inostranstvu, iako je poslednjih 20 godina radila u Beogradu i tek u budućnosti želi da se iseli u inostranstvo. O svemu tome treba da informiše odgovarajuć potpis ispod slike (caption).

<https://www.blic.rs/slobodno-vreme/misterija-beogradske-jedinice-zasto-u-glavnom-gradu-srbije-ne-postoji-tramvaj-broj-vb3mx9f>

Kritika:

Ponovo neadekvatna slika uz temu: nemački tramvaj na kom se još može pročitati „službena vožnja“. Bez potpisa ispod slike se ne zna šta fotografija treba da predstavljaja. Zar ne bi bilo bolje da se ovde objavi fotografija nekog beogradskog tramvaja, čiji je izgled čitaocima poznat sa ulica grada? Ako je reč o liniji 1 koja nedostaje, zar ne bi bilo izražajnije da tu bude slike tramvaja sa linije 2?

Bez izveštaja koji nema pozadinu

Novinari u dnevnim medijima pišu za široku javnost, a ne zna eksperte. Zbog toga svaki izveštaj ili veća priča uvek moraju da imaju pozadinu. Svaka priča mora da bude razumljiva i onom ko se do sada nikad nije bavio tom temom. Predznanja na temu ili čak specijalizovana znanja ne smeju da se pretpostavljaju. Svaki izveštaj mora samostalno da stoji i da bude razumljiv. Zbog toga pored aktuelnog toka nekog događaja u svakom slučaju mora da se doda najmanje jedan pasus sa pozadinom. Tu se objašnjavaju konteksti. U brojnim člancima čitalac pak mora sam da dokuči te kontekste.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:616144-Unesko-stiti-nase-stecke>

REPORTAŽE

Unesko štiti naše stečke

D. B. MATOVIĆ

izdavanje: 21. 07. 2016. u 19:53

Zajednički spomenici Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske posle sedam godina na listi svetske baštine. Mirjana Andrić: Najvažnije je da radimo zajedno i brinemo o spomenicima

DOBILI smo nove spomenike pod zaštitom Uneska! Stećci, jedinstveni srednjovekovni nadgrobni spomenici, posle sedam godina rada na tom projektu, upisani su na Listu svetske baštine. Odluka je doneta na 40. zasedanju Komiteta za svetsku baštinu u Istanbulu.

Kritika:

Nadugačko i naširoko se objašnjava procedura kako su nadgrobni spomenici uvršteni na UNESCO-vu listu svetske baštine. To nije ono što primarno zanima čitaoce, ovde je reč o samo-hvalospevu srpskog ministra kulture Ivana Tasovca. Važne suštinske informacije pak u potpunosti nedostaju: o kojim nadgrobnim spomenicima je reč? Ko ih je i kad stvorio i pre svega zašto imaju tako veliki istorijski značaj, kako se kaže u članku?

Ovde se ne radi, kako se tvrdi, o reportaži. Taj žanr po pravilu zahteva da novinar svoj izveštaj piše na licu mesta, dakle da napusti redakciju.

Blic 18.08.2020.

<https://www.blic.rs/vesti/svet/putin-porucio-merkelovoj-mesanje-u-beloruske-poslove-neprihvatljivo/xt1zg3z>

Putin poručio Merkelovoj: "Mešanje u beloruske poslove NEPRIHVATLJIVO"

Brzo - 18.08.2020. 13:37

Komentara: 0

Like: 0

Share

Tisoy

FOTO: PROFIMEDIA

Ruski predsednik Vladimir Putin rekao je danas nemačkoj kancelarki Angeli Merkel da su neprihvatljivi bilo kakvi pokušaji mešanja u unutrašnje poslove Belorusije, saopšteno je iz Kremija.

SVAKI takav pokušaj doveo bi do eskalacije političke krize u Belorusiji, rekao je Putin Merkelovoj u telefonskom razgovoru, navodi se u saopštenju.

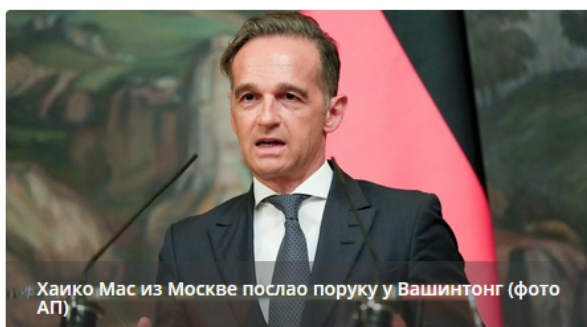
Kritika:

Nedostaje bilo kakva pozadina. Dve-tri rečenice sa jasnim objašnjenjem, šta se trenutno događa u Belorusiji.

<http://www.politika.rs/scc/clanak/460177/Nemacki-sef-diplomatije-Niko-nema-pravo-da-EU-diktira-energetsku-politiku>

Немачки шеф дипломатије: Нико нема право да ЕУ диктира енергетску политику

„Ниједна држава нема право да ЕУ диктира енергетску политику, изјавио је у Москви немачки шеф дипломатије Хаико Мас. Његов домаћин, министар Сергеј Лавров, очекује да ће гасовод Северни ток 2 бити завршен „у наредном периоду“.

Kritika:

Ovde nedostaje bilo kakva pozadina, za koju ne može da se pretpostavi da je poznata čitaocima. Šta hoće Nemačka i Rusija sa novim gasovodom i zašto SAD pokušavaju da ih spreče u tome svim sredstvima?

[http://rs.n1info.com/Izbiri-2020/a612027/Poceli-izbiri-2020.html](http://rs.n1info.com/Izbori-2020/a612027/Poceli-izbiri-2020.html)

Vest uživo pišu:

AUTOR: N1 Beograd

AUTOR: Beta

AUTOR: KoSSev

Parlamentarni izbori u Srbiji, na kojima pravo glasa ima više od 6,5 miliona građana, održavaju se danas na 8.368 biračkih mesta. Prema podacima posmatračke misije CRTA do 11 časova izlaznost na izborima je bila 14,1 odsto. Istovremeno se održavaju i pokrajinski izbori u Vojvodini i lokalni izbori. Krizni štab izdao je preporuke da je zaštitna oprema obavezna za članove biračkog odbora, dok je za birače ova preporuka neobavezujuća.

Iz RIK-a je ranije navedeno da je za sve članove biračkih odbora obezbeđena zaštitna oprema. Glasači koji dolaze na biračko mesto nisu u obavezi da imaju masku, ali bi takvo ponašanje bilo poželjno, a predsednik RIK-a Vladimir Dimitrijević rekao je da će i za njih biti obezbeđene zaštitne maske ako ih žele.

Krizni štab za borbu protiv koronavirusa doneo je preporuke o ponašanju na biračkom mestu koje podrazumevaju da članovi biračkog odbora nose zaštitne maske i rukavice, da redovno provetravaju prostorije i da vode računa o tome da između birača postoji fizička distanca od najmanje jednog metra.

Biračko mesto treba da bude očišćeno i provetreno najmanje 24 sata pre početka izbora i za vreme trajanja glasanja ne treba koristiti veštačku ventilaciju, već je poželjno da bude otvoren makar jedan prozor a da u prostoriji bude istaknut i plakat sa informacijama o načinu sprečavanja širenja koronavirusa.

Za vreme utvrđivanja identiteta birača, od njega će biti zatraženo da na kratko ukloni zaštitnu masku.

Kritika:

Gotovo svi mediji redovno iznose brojke o izlaznosti na izborima bez ikakvog poređenja sa prethodnim izborima ili ranijim glasanjima. Samo na taj način bi moglo da se proceni da li je izlaznost na izborima ovog puta veća ili manja i šta to znači za rezultat koji se očekuje.

<http://rs.n1info.com/Izbori-2020/a612069/Nepravilnosti-na-izborima-2020.html>

IZBORI 2020

21.06.2020. | 10:43 | 16:35 | 90

CRTA prijavila slučajeve "bugarskog voza", MUP demantuje

AUTOR: N1 Beograd

AUTOR: Beta

Podeti

0

Posmatračka misija CRTA je zabeležila jedan slučaj takozvanog "bugarskog voza" ispred biračkog mesta 48 u Zrenjaninu i slučaj je prijavljen policiji, saopšteno je. MUP kaže da nisu zatekli nepoznate osobe na tom biračkom mestu, a demantuje i sličan slučaj u Požarevcu.

"Naši posmatrači su uočili jedan od najvećih problema, o kojima se puno priča, to je potkup glasova. Prijavili su policiji u Zrenjaninu slučaj "bugarskog voza", utvrdili da se kontinuirano događalo da birači dolaze na jedan punkt pre i posle glasanja, gde dolazi do razmena nekakvog materijala, sada je na policiji", rekao je šef posmatračke misije CRTA Raša Nedeljkov.

Kritika:

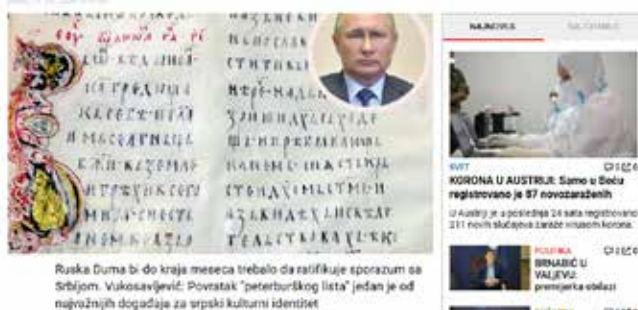
Nigde se ne objašnjava šta znači „bugarski voz“. Ne objašnjava se kako on funkcioniše ni zašto se tako zove. Ne može se pretpostaviti da je to svim čitaocima poznato.

<https://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:869917-NOVOSTI-SAZNAJU-Pu-tin-donosi-166-list-Miroslavljevog-jevandjelja-u-Srbiju>

"NOVOSTI" SAZNAJU: Putin donosi 166. list Miroslavljevog jevandjelja u Srbiju

B. Vuković: Al. Kralj

Kritika:

Kod ove priče se polazi od toga da su čitaocu već poznate sve pojedinosti oko tog jevanđelja. To ne mora da bude slučaj. Nedostaju dakle važne pozadinske informacije, da bi moglo da se razume značenje sadržaja:

- O čemu je reč kod tog Miroslavljevog jevandjelja? Rukopis (danas svetska kulturna baština) na crkvenoslovenskom jeziku sa 362 lista pergamenta iz 12. veka koje je napisano po nalogu srpskog župana Miroslava. Dugo je čuvano u manastiru Hilandar na Svetoj gori i predstavlja jedan od najstarijih ćirilčnih rukopisa. Od 1896. godine se nalazi u Narodnom muzeju u Beogradu.
- Ovde pomenuta 166. strana: Zašto je ona uopšte preneti u Kijev, a kasnije u Rusiju, kako se okvirno nagoveštava u trećem pasusu odozdo?
- Da li nedostaje samo ta jedna stranica ili osim nje i druge?
- Srpski ministar kulture Vladan Vukosavljević doduše u članku više puta pominje da to jevanđelje ima izuzetan značaj za „kulturno-istorijsku tradiciju“ Srba. U čemu se sastoji taj značaj, to ostaje otvoreno.
- Za uzvrat Rusija treba da dobije slike ruskog slikara Nikolaja Konstantinoviča Reriha. Kako su te slike došle u posed Srbije? Koja je pravna osnova za njihovu predaju Rusiji?

<https://www.vecernji.hr/vijesti/najopasnija-europska-zmija-ljutica-vise-puta-videna-u-turistickom-biseru-stigla-do-plaze-1409116>

PREPLAŠENI TU... Najopasnija europska zmija ljutica više puta videna u turističkom biseru. Stigla do plaže

Poskok je najotrovnija i najopasnija europska zmija iz porodice ljutica.

11. LIPNJA 2020. 13:08:01

21 KOMENTAR

55804 PRIKAZA

Podijeli se na SNS

Foto: Igor Kralj/POCISLL

AUTOR
Vecernji.hr

PODIJELITE
ČLANAK

64

Poskok je naša najotrovnija zmija. Zadnjih dana videna je na nekoliko lokacija u Istri zbog čega su građani zvali i vatrogasce.

ŠETNICA SV. ANTE

U šetnji naletjeli na zmiju koja je krenula za njima: 'Radnik na gradilištu ukipio se od straha'

Čitatelj iz Rapca **Glasu Istre** poslao je fotografiju poskoka kojeg je fotografirao kod zadnje nudističke plaže iza turističkog naselja Girandella. Kaže da je poskok na ovoj lokaciji **zadnjih nekoliko dana viđen više puta**.

Upravo se čita...

JAKA BEDIJ

Liječnici potvrdili: Navaljni je otrovan. Otkrivamo tko je

KAO SE ČARJEVI IGRAJU

Utrka za cjeplivom je hladni rat novog doba: Tko će pobijediti?

PROČURILA SNIMKA

Zdravec: Beroš je tajno snimao razgovor, tužit ću ga

4988 prikaza

ODLUKA SAVEZNIH MIN.

Njemačka mijenja

Kritika:

Zašto u izveštaju o otrovnom poskoku u Hrvatskoj mora da se prepíše Vikipedija kao pozadina? Postoji bezbroj izveštaja o toj vrsti zmija u samoj Hrvatskoj. Isto tako postoji mnogo stručnjaka na ovu temu.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a393259/Vucic-razgovarao-s-Erdoganom-poziv-za-otvaranje-gasovoda.html>

Vučić razgovarao s Erdoganom, poziv za otvaranje gasovoda

bet AUTOR: Beta

Podeli: 0

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić razgovarao je telefonom s predsednikom Turske Redžepom Tajipom Erdoganom a u "dugom i prijateljskom razgovoru" dvojica predsednika su se saglasila da se ekonomski i politički odnosi dve zemlje uspešno razvijaju.

Kako je saopštenio iz predsedništva Srbije, zajedničkim naporima u bilateralnim odnosima mogu da se postignu još bolji rezultati, složila su se dvojica lidera.

Erdogan je uputio poziv Vučiću da 12. juna prisustvuje velikoj manifestaciji, svečanom otvaranju gasovoda TANAP, koja će se održati u gradu Eskişehiru, što je Vučić prihvatio i ponovo će boraviti u jednodnevnoj poseti Turskoj, navodi se u saopštenju.

Vučić je zamolio predsednika Erdogana da podstakne i podrži turske investitore da ulažu u Srbiji.

Kritika:

Reč je o otvaranju gasovoda TANAP u turskom gradu Eskişehiru. Čitalac ne saznaje gde se nalazi taj grad, kuda protiče taj gasovod i zašto je baš Vučić pozvan na njegovo otvaranje. Da li Srbija možda takođe može da se priključi na taj gasovod? Nedo staje dakle bilo kakva pozadina.

<https://www.vijesti.me/vijesti/politika/462069/umro-branko-kostic>

U 81. GODINI

Umro Branko Kostić

Kostić je u drugom krugu predsjedničkih izbora u Crnoj Gori 1993. godine izgubio od Momira Bulatovića

60764 pregleda f 155 reakcija
35 komentar(a)

Kostić, Foto: Arhiva Vijesti

Vijesti online

20.08.2020. 19:25h

Kritika:

Formalno izlistavanje biografije podseća na klasične bezbojne izveštaje o biografijama političara u doba komunizma. Bolje bi bilo da je napisan portret tog čoveka. Koju ulogu je on imao u raspadu Jugoslavije, kada je poslednji put bio predsedavajući okrnjenog jugoslovenskog predsedništva? Postao je poznat u celoj Jugoslaviji sa svojim prkosnim apelom na izdržljivost da „ćemo, ako baš nemamo šta da jedemo, jesti korenje“.

Gde je bilo mesto nekadašnjem istaknutom političaru u spektru unutrašnje politike Crne Gore koja je, kao što je poznato, 2006. godine napustila zajedničku državu sa Srbijom (ostatkom od Jugoslavije) i proglasila samostalnost?

<https://www.novilist.hr/vijesti/hrvatska/sabor-skinuo-imunitet-drazenu-barisicu-i-vinku-grgicu-dvojica-saborskih-zastupnika-iscekujue-uhicenje/>

AFERA JANAF

Sabor skinuo imunitet Draženu Barišiću i Vinku Grgiću: Dvojica saborskih zastupnika iščekuju uhićenje

P. N.

18. rujan 2020 11:21

snimio Davor Kovačević

Kritika:

Slika ostaje bez potpisa i bez veze sa tekstem.

Iako je reč o aktuelnoj političkoj kriminalnoj aferi, ipak u jednom pozadinskom pasusu kratko i jasno mora da se prikaže o čemu je reč.

Predlog formulacije za taj pasus:

Preduzeće Janaf je najvažnije transportno preduzeće za naftu u Hrvatskoj, koje upravlja Jadranskim naftovodom. Prema navodima organa gonjenja, rukovodioci Janafa kao i komunalni političari su navodno primili mito u millionskim iznosima. Za uzvrat su se navodno pobrinuli za to da odabrana preduzeća na izmanipulisanim tenderima dobiju poslove za uklanjanje otpadnih voda, izgradnju postrojenja za solarnu energiju kao i rasvete. Nova korupcijska afeta dobija dodatno na težini, pošto je jedan od vlasnika Janafa pored države i hrvatski penzioni fond.

Nejasni sadržaji – tekstovi koji nisu pitki za čitaoce

Kod navedenih primera tekstova može biti malih sadržajnih odstupanja, ako ih u nekom kasnijem trenutku dopune autor ili redakcije. Dolazi i do neznatnih razlika u tekstovima kod poređenja između štampane verzije i verzije koja je objavljena na internetu. Konačno, neki izveštaji nestaju iza barijere plaćanja (ne mogu se čitati besplatno).

Blic 06.02.2017.

<https://www.blic.rs/vesti/beograd/potvrđeno-beogradski-maraton-je-suspendovan-imaju-rok-do-kraja-februara/qeg7vwm>

BLIC > VESTI > BEOGRAD

POTVRĐENO: Beogradski maraton je suspendovan, imaju rok do kraja februara

LN1 - 06.02.2017 14:21

Ostavite PRVI komentar

Like 0

Share

Tweet

Šef odeljenja Komunikacija Evropske atletike (EA), Džejms Maligen, potvrdio je za N1 da je "Running for all" sertifikat za Beogradski maraton zbog dugovanja, suspendovan do daljeg.

Kritika:

Mnoga pitanja ostaju otvorena:

Ko je „Evropska atletika“ (kasnije u trećem pasusu stoji „Evropska atletska federacija“)? Koji su „određeni problemi“ koji se pominju u drugom pasusu? Odakle potiču dugovi organizatora Beogradskog maratona? Koji je iznos tih dugova? Šta znači „izbrisali iz kalendara, Running for all“? Šta je specifičnost naziva „Running for all“? Šta predstavljaju pet zvezdica koje se pominju?

https://www.b92.net/biz/vesti/svet.php?yyyy=2017&mm=01&dd=08&nav_id=1218052

Nije imala plan B, nadamo se da njeni radnici jesu

Teranos nije imao rezervni plan, sad neće imati ni radnike, piše Kvarc.

12.01.2017. | 14.00h, A2, 2017. | 1024

[Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#) [Google+](#)

Elizabeth Holmes, nekadašnja osnivačica, pala je na titulu najveće prevaramanike.

Pročitajte još:
[Naučite nešto o ovom svijetu](#)

Kritika:

Iz naslova uopšte ne proističe o čemu je reč.

Ni tizer ne stvara neophodnu jasnu sliku: Ko je Teranos (Theranos), ko ili šta je Kvarc? Prva dva pasusa ne govore u kojoj zemlji se odigrava priča, a pre svega ni kada je to bilo (prošlo je već puno vremena i zato za čitaoce nema aktuelne veze).

„U intervjuu od pre godinu dana“: šta to danas znači i šta sadržaj razgovora znači za priču?

„Kompanija je ove godine objavila da poništava sve nalaze....“: ovaj tekst je objavljen 8. januara. Zbog toga izjava, da se dogodilo ove godine nije uverljiva. Autor se i ne trudi da tekst koji je očigledno šematski preuzet prilagodi, da bar vreme bude ispravno.

„njihovi uređaji Edison“: ne objašnjava se šta je to, to nije „uređaj“, nego nova, navodno revolucionarna metoda.

Rečenica koja baš ništa ne govori: „Rekla i da

e zadržati samo deo radnika koji su spremni da do kraja odvoze ovu vožnju“.

Besmislene su i sledeća i rečenica posle nje.

Osnovno pitanje: Šta bi čitaoce u Srbiji tu trebalo da zainteresuje? Bez konkretne povezanosti, bez aktuelnosti, bez logički razumljivih detalja?

Mozaik za Hram Svetog Save na putu ka Srbiji

U tizeru stoji „krajem nedelje“, u prvoj rečenici članka „u četvrtak“ „Montaža će početi polovinom maja, do kada će biti završeni svi pripremni radovi“ – to je fraza koja ništa ne govori i može se preskočiti. Jasno je da sve pripreme moraju da budu završene pre nego što se postave mozaici.

Nigde se ne kaže zašto se nakit isporučuje iz Rusije. Ne može se pretpostaviti da svi čitaoci znaju pozadinu.

Opet se samo po sebi podrazumeva da se ugrađuje lift kojim se ljudi i materijal prebacuju do kupole. Kako bi se inače to odradilo?

Posao zahteva „ozbiljnu logistiku“ - šta to znači? To je pak svima jasno? Da je suprotno trebalo bi o tome izveštavati.

„U narednom periodu radiće se...“: potpuno suvišno, jer se sigurno ne radi o proteklom periodu.

Šta je đakon? Da li svako to mora da zna ili ovde autor blista svojim stručnim znanjem? Kad se navede površina od 15 000 m² niko to ne može da zamisli. To mora da se „prevede“, kao npr. „veće nego dva fudbalska terena“.

Da li svaki čitalac zna, šta je „800 godina od sticanja samostalnosti SPC“?

<http://www.politika.co.rs/scc/clanak/385979/SPC-nije-odobrila-posetu-make-donske-delegacije-Prohoru-Pcinjskom>

СПЦ није одобрила посету македонске делегације Прохору Пчињском

Српска православна црква саопштила је да македонској државној делегацији није одобрила посету манастиру Прохор Пчињски из већ добро познатих разлога.

Kritika:

Umesto novinarskog objašnjenja izjave SPC kojim se ista čitaocu objasnila, ona se sa svim svojim kriptičnim formulacijama prenosi u odnosu jedan na jedan. Time vest za čitaoca u najvećoj meri nema vrednost, jer im ne objašnjava:

- zašto makedonsko rukovodstvo povodom nacionalnog praznika želi da poseti taj manastir
- šta su navodni „dobro poznati razlozi“ za zabranu posete? (progon sveštenstva SPC – episkopa Jovan – i vernika u Makedoniji, nepriznavanje makedonske pravoslavne crkve od strane Beograda)

<https://www.poslovni.hr/hrvatska/kad-se-ribic-pojavi-na-tv-u-sto-autobusa-krene-za-njemacku-336853>

“Kad se Ribić pojavi na TV-u, sto autobusa krene za Njemačku”

Autor: [Poslovni.hr](#), 26. siječanj 2018. u 10:09 7 komentara

Vilim Ribić sukobio se s Milanom Račićem zbog ekonomske krize.

Kritika:

Ko je Vilim Ribić (predsednik sindikata), a ko Milan Račić (ekonomski ekspert), a ko Ante Zvonimir Golem (funkcioner lekar)? Naslov ne govori ništa. Prilikom čitanja teksta nije jasno o kojoj je temi ovde reč: iseljavanje mladih? privredna situacija generalno? stanje u zdravstvu? Tekst je tipičan primer gde autor teksta pretpostavlja da su svi čitaoci detaljno jednako informisani kao i on – što nažalost nije tako.

<https://www.danas.rs/drustvo/vladika-grigorije-ja-nisam-za-pazne-crkve-i-pune-oronule-bolnice/>

Vladika Grigorije: Ja nisam za prazne crkve i pune oronule bolnice

Ja sam za pune crkve zdravog naroda, a ne prazne crkve i pune i oronule bolnice naroda koji se bori za život, poručio je vladika Diseldorfski i cele Nemačke Grigorije (Durić) povodom sacpštenja Srpske pravoslavne crkve (SPC) u kome je u utorak kritikovan zbog izjave beogradskom listu „Danas“ koju je danas ponovio.

19 | Piše: Beta | 08. jula 2020. 19:51 izmenjeno: 20:29

Foto: FoNet / Aleksandar Levajković

Kritika:

To mogu da razumeju samo upućeni, jer ovde nedostaje svaka pozadina priče. Na drugoj strani se u tekstu dva puta pominju same novine. Deluje kao da redakcija samu sebe hoće da uzvisi. Pre svega naslov zbunjuje čitaoca. Nije jasno šta vladika odbacuje (kritika patrijarhata), kao ni šta je rekao u pomenutom videu.

Predlog za formulaciju:

Vladika Grigorije odbacuje kritiku patrijarhata

Beograd – Posle zajedljive kritike patrijarhata srpske pravoslavne crkve episkop Grigorije koji je na čelu nemačkog ogranka ove crkve i službuje u Diseldorfu, potvrdio je svoj stav. „Ja sam za pune crkve zdravog naroda, a ne prazne crkve i pune i oronule bolnice naroda koji se bori za život“, rekao je Grigorije. Vrh crkve je oštro kritikovao vladiku i prebacio mu da se suprotstavio crkvi i narodu. Pored toga, prema kanonskom (crkvenom) pravu nije na njemu da vrhu pravoslavne crkve „očitava lekcije“.

Pozadinu spora čini odavno nerešeni konflikt na nivou crkve oko usmerenja. Grigorije slovi za predstavnika modernog krila kog nose pre svega mlađi episkopi. Ovo versko usmerenje mali značaj pridaje srpskom nacionalizmu koji pre svega zastupaju sveti Sinod (uži vrh crkve) i patrijarh Irinej. Vladika Grigorije je u ovim novinama zahtevao da se u periodu aktuelne krize sa koronom finansije crkve više usmere na medicinsko zbrinjavanje stanovništva, a manje na dovršavanje beogradskog Hrama svetog Save. Detaljnije o temi:

- Stav rukovodstva crkve sa kritikom upućenom Grigoriju:
http://www.spc.rs/sr/saopshtenje_za_javnost_43
- Video-snimak vladike Grigorija koji je objavila nemačka eparhija:
<https://eparhija-nemacka.com/obraćanje-episkopa-diseldorfa-i-nemacke-g-grigorija/>

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=07&dd=29&nav_category=12&nav_id=1712542

Donete nove mere u Beogradu - kraj žurki na splavovima

Poslednja od mera nedavno je stigla od Lučke kapetanije Beograd, nakon sastanaka, konsultacija i preporuka zdravstvenih radnika, pišu mediji.

IZVOR: B92 | SRBIA, 29.07.2020. | 19:15

Preporučite 1,1 x...
Pogledajte
Twitter
Podeli

Njom se, između ostalog, zabranjuju žurke i sve druge proslave na brodovima, čamcima i splavovima, odnosno svim vrstama plutajućih objekata, prenosi Blic.

Kritika:

To što su preduzete nove mere protiv bolesti Covid-19 toliko je uopšteno, da ne treba da bude u naslovu. Važne su samo mere.

Tizer je nelogičan: „Poslednja od mera nedavno je stigla od Lučke kapetanije Beograd“. Ako su nove mere protiv širenja virusa korona „nedavno“ donete (kada?), postavlja se pitanje zašto ranije nije o tome izveštavano.

Pored toga se kao izvor navodi „pišu mediji“. U drugom pasusu stoji „prenosi Blic“.

Molim, egzaktni izvor: da li je više medija istovetno izveštavalo ili samo novine „Blic“? Takvi sadržaji se ne mogu prosto preuzeti od drugih medija, već se mora direktno pitati Lučka kapetanija Beograd. Oni su sigurno poslali saopštenje za medije.

Njom se, između ostalog,... Koje su bile druge (ostale) zabrane?

Ceo drugi dugačak pasus je za čitaoce (pošto je čisto formalan) potpuno nezanimljiv. U njemu se očigledno prenosi saopštenje Kapetanije njihovim birokratskim jezikom. Kome se obraća Kapetanija, to nije važno do nivoa tih pojedinosti. Važni su sadržaji novih propisa.

U drugom pasusu se opisuje samo ono što se podrazumeva: svi moraju da poštuju propise.

I treći pasus je čisto formalan i nema veliku informativnu vrednost. Koji zakoni i propisi se u tom slučaju primenjuju, to za čitaoca nije važno. To on do detalja i ne mora da zna.

U pretposlednjem pasusu se doslovno ponavlja rečenica iz prvog pasusa. Mogao bar da se učini napor da se isti sadržaj sa početka izveštaja jezički preformuliše.

I poslednji pasus je višak, jer ima malo sadržaja: kazne u slučaju kršenja novih mera su u skladu sa zakonom – kako drugačije? Bilo bi zanimljivije da se sazna kolike su kazne.

Predlog za formulaciju:

Novim propisima u vezi sa koronom zabranjuju se zabave na vodi

Beograd – proslave na brodovima i žurke na splavovima na Dunavu i Savi u Beogradu biće ubuduće zabranjeni. Tako je saopštila Lučka kapetanija Beograd dana xxx. Time treba da se spreči dalje širenje bolesti Covid-19 i da se suzbije pandemija. Ko prekrši nove mere, moraće da računa sa kaznama između xxx i xxx dinara, stoji dalje u saopštenju.

Sada bi morao da sledi pasus sa izjavama vlasnika/operatora brodova/splavova na kojima se održavaju žurke, a potom pasus sa reakcijama dosadašnjih gostiju na tim žurkama.

<https://avaz.ba/vijesti/bih/191030/sest-osoba-privedeno-zbog-napada-na-dzhamiju-u-tomislavgradu-sedma-na-putu-da-se-preda>

Šest osoba privedeno zbog napada na džamiju u Tomislavgradu, sedma na putu da se preda

Jedan od počinitelja se sam prijavio policiji

Ale Kamber
15.08.2015 20:43

22:30 Posljednju informaciju vezanu za jutrošnji napad na džamiju i imovinu Bošnjaka u duvanjskom selu Omerovići u kojoj je sudjelovalo desetak nepoznatih mladića, dao nam je u glasnogovornik MUP-a K.10 Ivica Vrdoljak kazavši da je do sada privedeno 6 osoba, te da je sedma na putu da se sama preda, a sve su mjestom boravka vezane za Posušje. „Nad privedenima se provodi istraga a tokom sutrašnjeg dana biće predati kantonalnom tužilaštvu na dalje postupanje. Tokom sutrašnjeg dana će se, nadam se, imati više informacija“ kazao je Vrdoljak.

Kritika:

Nadugačko i naširoko se izveštava o begu, naporima policije i hapšenjima. Ono što je zapravo zanimljivo, naime delo, nije jasno. Šta su navodni počinioци zapravo uradili?

<https://www.blic.rs/biznis/drzava-nije-mama-mi-nismo-deca-da-sad-ocekujemo-da-drzava-nama-daje-pare/1b2lwhy>

Blic > Biznis

"Država nije mama, mi nismo deca, da sad očekujemo da država nama daje pare"

18. 08.2020. 13:41

Komentar (4) Like (1) Share Tweet

U Srbiji je juče počela isplata 60 odsto minimalne zarade, što je 18.000 po zaposlenom, za više od 235.000 firmi u kojima radi više od milion ljudi. Država je za to izdvojila 18 milijardi dinara, što je samo jedan od modela na kojima je planirana pomoć za privrednike.

Kritika:

Naslov ne nagoveštava o čemu je reč u ovom članku. Ko je to rekao tako i zašto? Rešenje sledi (isto tako nejasno) tek u poslednjoj rečenici izveštaja. Pritom u naslovu treba da stoji ono najvažnije i čitalac treba da se podstakne da čita dalje. Ovde se kod obe stavke primećuje suprotno: naslov ne govori ništa, proizvoljan je, tema nije vidljiva, tako da čitalac ne bi mogao da se zainteresuje za takav tekst.

Uopšte nije jasno, o čemu ovde treba da se izveštava. Nema nikakve sadržajne veze sa izjavama Marka Čadeža (država i dalje finansira preduzeća u periodu krize, ali ne može to beskonačno da radi) i predsednika uprave hotela Mona (nismo mala deca, možemo sami sebi da pomognemo). Zašto je izabrana ta osoba? Zar nije bilo kompetentnijih stručnjaka koji bi bolje mogli da govore o temi „državne subvencije za preduzeća“, naime generalnije, a ne samo u ime turističke branše?

<https://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Vijest%20dana&clanak=534970&datum=2016-02-27>

Vijest dana

MINISTAR ZDRAVLJA BUDIMIR ŠEGRT ODBACIO ZAHTJEVE SINDIKATA DOKTORA MEDICINE

Štrajk u KCCG 2008. (arhiva)

Ljekari zaprijetili protestima zbog plata

Predsjednik Sindikata doktora medicine KCCG Predrag Bajić saopštio je za „Dan” da se koeficijenti zarada ljekarima moraju urgentno korigovati kako se građanima ne bi slala poruka da doktori nemaju odgovarajući nivo kvalifikacije i znanja

Kritika:

Ni jedan jedini put se ne pominje konkretno visina plata. Ili bar da su x posto iznad ili ispod prosečnih plata u zemlji. Moglo je lepo da se prikaže da obrazovanje lekara traje toliko i toliko godina i da posle specijalizacije imaju dosta godina, a nisu u prilici da prežive od svojih prihoda.

Umesto toga dosadan tekst. Naslov, ministar je odbio zahteve sindikata, u tekstu se samo ponavlja. Ali u potpunosti nedostaje i ono odlučujuće, dakle stav vlade/ministra, zašto se to dogodilo. To nije spojivo sa nepristrasnim izveštavanjem.

Bezlične rečenice koje su čitaocima nerazumljive, kao na pokretnoj traci: „Ističu da su Šegrta upoznali sa nagomilanim problemima u zdravstvenom sistemu, koji se trenutno po pokazateljima nalazi na zadnjem mjestu među evropskim zemljama“ (Šta to konkretno znači, kakvi su to pokazatelji?). Ili: „Predsjednik Sindikata doktora medicine Kliničkog centra Predrag Bajić saopštio za Dan da se koeficijenti zarada ljekarima moraju urgentno korigovati kako se građanima ne bi slala poruka da nemaju odgovarajući nivo kvalifikacije i znanja da bi im povjerili svoje zdravlje“. (Šta su to, moliću, koeficijenti plata? Autor formuliše komplikovane rečenice koje bi u jednostavnoj formi mogle da prenesu mnogo više sadržaja, kao npr. predsjednik sindikata je u izjavi Danu zahtevao, da bi se plate morale povećati za najmanje xxx.) Čitaocu nije jasno kakva je veza između visine plate, kvalifikacije i znanja lekara. Autor verovatno želi da kaže: ako lekari ne zarađuju dovoljno, opasće i njihovo interesovanje da se usavršavaju u svojoj struci. Lekari koji ne poseduju ažuran nivo znanja ne bi više mogli da računaju sa poverenjem pacijenata?

Uopšte se ne objašnjava šta znači novi zakon o platama u javnoj službi koji je doneo parlament.

„Upoznali smo Šegrta sa mnogobrojnim organizacionim propustima....“. Ova birokratska rečenica je samo naduvana ljuštura bez sadržaja: problemi moraju da se na pregledan način iskažu primerima, npr. klinike su tehnički loše opremljene: u celoj Crnoj Gori ima npr. samo 10 mamografa ili 20 posto rentgenskih uređaja je defektno ili slično. „Nedostatak kadra“ – bolje: u zemlji ima još samo 100 pedijatarata, a potrebno je 200. Razlog pre svega leži u tome što se mladi lekari zbog brojnih problema u zemlji iseljavaju u inostranstvo.

Šta čitalac može da zamisli pod formulacijom „koeficijent zarade definisan nivoom kvalifikacije i odgovornosti svrstano u skalu od 2,6 do 32“??? To novinar mora da „prevede“, da bi i laici razumeli kontekst. U suprotnom taj iskaz nema vrednost. Čitalac ostaje zbunjen.

Čitava kritika oko novog zakona („nivo kvalifikacija“) stavlja čitaoca pred zagonetku. To mora da se objasni!

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:597888-Do-puna-istrage-protiv-Covica-O-steti-za-drzavu-posle-vestacenja>

Dopuna istrage protiv Čovića: O šteti za državu posle veštačenja

N. B.

prosvetitelj, 28. 03. 2016. u 21:33

Državni pravobranilac u dopuni istrage protiv bivšeg šefa Koordinacionog centra za mahinacije na KiM. Nije utvrđeno šta je izgrađeno, ni ko je odgovoran

NE mogu da se izjasnim da li je država pretrpela štetu ili ne, jer u ovom slučaju stvarnost ni građanima ni državi nije važna

Kritika:

Glavni naslov ne govori ništa. On se (ako ikako) može samo delimično naslutiti kad se pročitaju i dva podnaslova. Jasna izjava izgleda drugačije.

Vest započeti citatom je loša praksa. Izjava, naime, više skriva nego što otkriva.

Druga rečenica je predugačka, ima komplikovanu konstrukciju sa previše informacija koje su i kasnije mogle da se iznesu. Ko razume skraćenice bez objašnjenja: FK BASK i Masters?

Šta je izvor: „kaže naš sagovornik“ i „prema tvrdnjama našeg izvora“? Zašto je sudski postupak zatvoren za javnost? To bi moralo da se obrazloži.

Kakav značaj imaju tvrdnje u poslednjem delu teksta (Tužilaštvo nije dozvolilo...)? Da li time treba da se nagovesti da je u pitanju korupcija? Ili da je javno tužilaštvo primilo mito?

U polju su izneti elementi optužbe koji je trebalo da se nađu u tekstu.

U potpunosti nedostaje Čovićev stav (pa i raniji). Nepokolebljivo novinarsko (kao i pravno) načelo glasi: „Moraju da se saslušaju obe strane“.

Predlog za formulaciju:

Odložen proces protiv Čovića zbog pronevere

Beograd – Početak krivičnog postupka protiv ranijeg poverenika za Kosovo (tačna funkcija može kasnije da se navede) Nebojše Čovića se odlaže: na osnovu novog veštačenja građevinskog veštaka mora prvo da se dokaže koja je navodna šteta uopšte nastala za državu. To je rezultat saslušanja... Čoviću se stavlja na teret...

Dodatne otežavajuće okolnosti postupka slede iz optužbi za moguću korupciju: svedoku Radovanoviću je javno tužilaštvo zabranilo da iskaz o proslavi predstavnika organa gonjenja u njegovom restoranu. Javno tužilaštvo je svoju zabranu obrazložilo time što ta tema nema nikakve veze sa procesom. Nedostaje međutim odgovor na pitanje, da li su predstavnici strane optužbe time pokazali sopstvenu podložnost korupciji.

B92 20.05.2016.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=05&dd=20&nav_category=12&nav_id=1133980

MUP će snimati učesnike zakazanih skupova

Beograd -- Policijski službenici MUP snimaće i fotografisati učesnike javnih skupova, koji će u subotu 21. maja i ponedeljak 23. maja biti održani u Beogradu.

IZVORI: TANJUG | PETAK, 20.05.2016. | 19:19

Препоручите 0 Поделите Твитуј Подели

Oni će to činiti u skladu sa članom 52. Zakona o policiji Republike Srbije.

Kritika:

Ni jedan jedini nagoveštaj o čemu je reč kod demonstracija i zašto je problematično da policija snima učesnike. To što je snimanje dozvoljeno u skladu sa članom 52 Zakona o policiji, to čitaoca manje zanima.

http://www.glassrpske.com/cir/novosti/vijesti_dana/Vucic-sa-Putinom-o-va-znim-pitanjima/209923

Вучић са Путином о важним питањима

Срна фото: ЕПА
26.05.2016 16:06

Вучић са Путином о важним питањима

Kritika:

Kakav naslov! Floskula ili njih dvojica na ostalim sastancima pričaju samo viceve, moglo bi ironično da se pita.

Čitav tekst se sastoji od praznih fraza. Čini se da je preuzet u odnosu jedan na jedan iz neke zvanične izjave o sastanku. Potpis ispod slike ne objašnjava kada i gde se održao susret dvojice čelnika prikazan na slici. Čist protokolarni izveštaj koji verovatno nema neku korist za čitaoca.

<https://www.novosti.rs/vesti/beograd.74.html:615439-Ispravljena-greska-Parking-za-taksiste-kao-i-za-ostale-gradjane>

Ispravljena greška: Parking za taksiste kao i za ostale građane

K. M.

subotica, 16.07.2016. u 08:34

Gradonačelnik Siniša Mali priznao grešku u Pravilniku o taksi prevozu: Taksi vozači moći će bezbrižno da se parkiraju na aerodromu ako uklone oznake i neće više plaćati kazne

Kritika:

Naslov ne govori ništa.

U prvoj rečenici teksta se pojašnjava o čemu je reč – ali samo delimično. Zašto je taj zakonski propis do sada bio takav? Umesto detalja o sadržaju slede čiste formalnosti: kada su se taksisti pobunili protiv toga, o kom članu Pravilnika je reč? To čitaoc ne zanima.

Ostaje nejasno, zašto su taksisti kažnjavani, iako su se u do sada na parking u ispravno ponašali.

Detalji o tome kako je gradonačelnik reagovao na podnošenje peticije nemaju vrednost za čitaoca.

Da je sporni član 8 Pravilnika obrisan bez zamene, to stoji na samom kraju teksta.

Šta će se dogoditi sa taksistima protiv kojih se već vodi postupak, to je marginalni problem koji zanima taksiste, ali ne i čitaoca.

Predlog za formulaciju:

Beogradski taksisti smeju da koriste parking na aerodromu

Beograd – Beogradski taksisti su uspeli da ostvare da bez uslovljavanja smeju da koriste javni parking na aerodromu. Član u gradskom pravilniku kojim im je to do sada bilo zabranjeno, briše se bez zamene, izvestio je Dražen Veki iz preduzeća „Beotaxi“ dana xxx u Beogradu. On je prethodnog dana od Gradske direkcije za saobraćaj dobio saopštenje da je sporni član izbačen iz Pravilnika.

Do sada je tim članom bilo predviđeno da taksisti javni parking mogu da koriste samo ako skinu taksi-oznake sa krova i demontiraju taksimetar. Iako su neki taksisti tako i postupili, komunalna milicija im je naplatila paprene kazne. Konstantno je dolazilo do spora između komunalne milicije i vozača oko tumačenja člana koji je sada izbačen iz Pravilnika.

Taksisti su još prošlog maja gradonačelniku podneli žalbu protiv te prvobitne odredbe. Ovog puta su bili uspešni. Ostaje otvoreno, šta će se dogoditi sa taksistima koji već vode sudski postupak. Nejasno je da li će uprkos novoj odredbi morati da plate kaznu ili će eventualno moći i da zahtevaju naknadu štete.

<http://www.politika.rs/scc/clanak/359709/Vladu-dobijamo-5-avgusta>

Владу добијамо 5. августа?

Како „Политика“ незванично сазнаје, свим директорима републичких јавних предузећа поручено је да своје годишње одморе не планирају пре 20. августа

Да његова листа није освојила 131 мандат у Народној скупштини Александар Вучић вероватно не би на сваком јавном појављивању у протекла три месеца морао да одговара на питање – кад ће влада.

Kritika:

Naslov sa upitnikom?

Tizer zbunjuje čitaoca, jer mu se ne objašnjava kontekst koji postaje jasan tek mnogo kasnije u tekstu. Tizer treba da navede da se dalje čita, da privuče čitaoca da pročita tekst. Ovde ga štaviše odbija.

Prvi pasus bez smisla, prozaično: „verovatno ne bi morao da odgovara“...

Drugi pasus: opet proza bez činjenica: „Da nema apsolutnu većinu...“ Kakva je to ideja, iako Vučić ima jasnu većinu u parlamentu. Čemu razmišljanja u stilu „šta bi bilo kad bi bilo“ – sve je to nerealno. „Verovatno bi bilo više strpljenja“.

Dva puta „verovatno“: Verovatno se ni jedan čitalac neće zainteresovati za tako neodređen tekst.

Treći pasus: suvišno. Podrazumeva se da će budući predsednik vlade razmišljati o svojoj ekipi.

Četvrti pasus: Sad se po prvi put javlja stvarna vest – ali kao izvor: „kako se pominje

u nekim vladinim kuloarima". Šta to znači „u nekim vladinim kuloarima“?

Kao obrazloženje da bi to moglo da bude tako, navodi se rok koji je Vučić negde izneo, ali koji je daleko od 5. avgusta. Osim toga: Vučić je već pominjao mnoge rokove za formiranje vlade – a potom puštao da isteknu. Imajući u vidu to iskustvo, termin koji on navodi kao nov zaista i nije neka snažna indicija.

To se pre odnosi na izjavu da direktori javnih preduzeća ne treba da koriste godišnji odmor.

Ako želimo da objavimo tako neki izveštaj, pritom još i tako istaknuto na naslovnoj strani, onda on mora puristički da izgleda otprilike ovako.

Predlog za formulaciju:

Nova vlada verovatno 5. avgusta

Beograd – Više od tri meseca posle parlamentarnih izbora formiranje vlade je konačno na vidiku. Skupština će prema najavama zasedati 3. avgusta, kako bi donela odluku o novoj postavci ministara u vladi starog i novog predsednika vlade Aleksandra Vučića. To potvrđuje više političara iz vladajućih stranaka koji insistiraju da ostanu anonimni. Prema tim informacijama, izbor novog kabineta bi mogao da se održi 5. avgusta.

Smatra se da će nova vlada sigurno da bude formirana u prvoj polovini avgusta, između ostalog, i zbog Međunarodnog monetarnog fonda (MMF – u izvornom tekstu stoji samo skraćenica koja ne mora svima da bude poznata). Direktori MMF-a se sastaju 17. avgusta u ???, da odluče o ??? za Srbiju.

Jasnim nagoveštajem da će u najskorije vreme biti formirana vlada, smatra se i navodna napomena direktorima republičkih javnih preduzeća da ne uzimaju godišnji odmor pre 20. avgusta. (U izvornom tekstu nema objašnjenja zašto je to nagoveštaj. To čitalac mora da dokuči).

Duga potraga za sastavom vlade nije ništa neobično, ni na nacionalnom, ni na međunarodnom planu ... (sada slede primeri)

B92 17.08.2020.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=08&dd=17&nav_category=167&nav_id=1720312

Za totalnu propast krivi Srbi?

Hrvatska se nada da im sezona neće propasti, ali su od Austrije doživeli "udarac".

IZVOR: SPUTNIK | KOMENTAR, 17.08.2020. | 07:10

[Sputniknews 166](#) [Taggare](#) [Twitter](#) [Facebook](#)

Uoči skupanja na snagu austrijskih mera naglašene kontrole sopstvenih građana koji se vraćaju s odmora u Hrvatskoj, među hrvatskim turističkim radnicima i stručnjacima ne popušta optimizam u pogledu kakvog takvog uspeha ovogodišnje turističke sezone, iako svi priznaju da je odluka Austrije snažan udarac turizmu.

Kritika:

Zašto se kao izvor za turističku priču susedne Hrvatske mora iznositi ruska državna agencija Sputnik, ako su Sputnikov izvor hrvatske dnevne novine Jutarnji list? Zar nisu pomoću dva-tri klika mogle da se iskoriste direktno te dnevne novine? Naslov nije pokriven tekstem. Osim toga, upitnik ostaje zagonetan.

Sputnikov original.

<https://rs-lat.Sputniknews.com/regioni/202008161123219003-optuzuju-srbe-za-propast-sezone-upozoravali-smo-na-dolaske-u-hrvatsku-iz-trecih-zemalja/>

Originalni izveštaj Jutarnjeg lista.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/je-li-ovo-kraj-sezone-bitka-jos-nije-gotova-u-igri-nas-jos-drze-istra-kvarner-i-dvije-zupanije-15013762>

<https://www.danas.rs/politika/hoce-li-ne-davimo-beograd-imati-kandidata-za-gradonacelnika/>

Odluka zavisi od procene uspeha borte kroz institucije

Hoće li Ne da(vi)mo Beograd imati kandidata za gradonačelnika?

Lazović: Još nismo odlučili, fokusirani smo na protest 29. septembra • Tarašić: Nije u redu da opozicija zahteva da drugi izmeneju vlast

Gradska inicijativa „Ne da(vi)mo Beograd“ još nije donela odluku hoće li imati svoju listu na izborima u Beogradu, koji bi mogli da budu održani sledeće godine.

Priloga: Priča L. Vukobratović | 16. septembra 2016. 16:00

Foto: Inicijativa Ne damo Beograd

Kritika:

Ko treba da razume ovakav naslov?

Centralna izjava: Inicijativa još nije donela odluku da li će se kandidovati na izborima za gradsku skupštinu. Odluka zavisi od toga da li ciljevi bolje mogu da se ostvare van institucija ili u okviru njih.

U drugom pasusu se ta tvrdnja potvrđuje citatima Radomira Lazovića iz Inicijative. On osim toga kaže: Sada želimo da se koncentrišemo na sledeće demonstracije najavljene za 29. septembar. Ako se taj put pokaže neuspešnim da se smene odgovorni za rušenje u Savamali, šta bi nam onda doneli izbori? Tu bi onda došli samo novi političari koji će se možda ponašati isto kao i stari.

Sada slede stilski veoma loše forme kod kojih se uvek piše i postavljeno pitanje:

- upitan od čega zavisi odluka o učešću na izborima...
- na pitanje da li bi Inicijativa.....
- a na pitanje da li bi prihvatili...
- upitan da prokomentariše.....

Ne treba pisati pitanja, nego samo sadržaje odgovora. Čitalac ne želi da zna kojim pitanjima smo došli do tih odgovora. Naročito zato što mnoge odgovore možemo i preskočiti, jer ništa ne govore:

Na pitanje da li bi Inicijativa, ukoliko odluči da ne izađe na izbore, podržala kandidata opozicionih stranaka, Lazović odgovara da se još ništa ne zna o potezima opozicionih partija.

Na pitanje da li bi prihvatili podršku opozicije, on nema odgovor niti ideju šta bi moglo da se dogodi.

Dva puta se pominje da je Danas o tome već pisao:

- kako je Danas već pisao (izbori) mogli da budu održani sledeće godine
- kako je Danas već pisao, potezi proevropske opozicije umnogome zavise od odluka u Inicijativi

Tu u potpunosti liči na samohvalisanje i čitaoca uopšte ne zanima. Nasuprot tome, nigde se ne objašnjava šta je Inicijativa i šta želi. Ne može se za sve čitaoce pretpostaviti da su jednako informisani kao novinari.

Članak bi mogao bolje da izgleda ovako:

Predlog za formulaciju:

Izlazak Inicijative „Ne da(vi)mo Beograd“ na izbore i dalje otvoren

Beograd - Inicijativa „Ne da(vi)mo Beograd“ i dalje otvorena u pogledu nastupa na sledećim izborima za Skupštinu grada Beograda. Za sada je celokupna energija ove građanske inicijative usmerena ka narednim demonstracijama planiranim za 29. septembar, po rečima Radomira Lazovića, portparola Inicijative, koji situaciju objašnjava ovako: „Nama je stalo do toga da se odgovorni za nelegalnu akciju pod velom noći prilikom rušenja objekata u Savamali navedu da daju ostavke.“ Kad je u pitanju eventualno učešće u narednim opštinskim izborima u Beogradu Lazović kaže: „Šta nam znače izbori, ako ne ostvarimo svoj cilj demonstracijama? Posle političara koji su trenutno na vlasti doći će novi političari koji će se možda ponašati isto kao i stari do sada“.

Škakljiva tema za Inicijativu je njena eventualna saradnja sa proevropski orijentisanom opozicijom. Naši izvori (?) navode da bi kandidat iz Inicijative imao znatno veće šanse da bude izabran nego kandidati iz posvađane opozicije. Ostvario bi čak i bolji rezultat nego jedan jedinstveni kandidat opozicije. Da li bi Inicijativa eventualno podržala i

nekog opozicionog kandidata, to ostaje i dalje otvoreno. Danas se još ništa ne zna o izbornim taktikama opozicionih stranaka, argumentuje Lazović.

Kritičan ostaje odnos između opozicije i Inicijative. Iako opozicija u okviru institucija ima brojne mogućnosti da otkrije korupciju i zloupotrebu vlasti, ona se ipak ne aktivira. Kao primer Lazović je naveo pitanje, za šta se nenamenski troši novac iz zdravstvenog sistema.

Ovde sledi jedna rečenica sa objašnjenjem o nastanku i ciljevima građanske inicijative.

<https://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Hronika&clanak=652949&datum=2018-07-03>

Kritika:

Grad „Bumberg“ ne postoji. Zar nije mogao da se izgugla pravi naziv?

Zašto je važno što je nalazač ljudskih ostataka pokazao fotografije sa svog mobilnog telefona „posle nekoliko dana“. A ako je važno, zašto?

Kada je uopšte pronađena lobanja? Zašto je još ranije nisu otkrili drugi planinari ili lokalno stanovništvo?

Šta znači institucija „NCB Interpol Visbaden“ – i upućeni samo mogu da slute šta je sadržaj. Običan čitalac i ne zna šta je Vizbaden i gde se nalazi.

Šta znači „po nalogu VDT“? Skraćenice koje nisu u širokoj upotrebi moraju da se prevedu.

Šta znači „u ovom slučaju se postupa sa posebnom pažnjom“? Nadamo se da nadležni organi svaki slučaj nasilne smrti/ubistva ozbiljno shvataju i obrađuju sa posebnom pažnjom?

Podrazumeva se da je policija izašla na lice mesta, te to nije vredno pomena.

Poslednji pasus je suvišan i podrazumeva se.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/najmanje-dvoje-ljudi-prezivjelo-pad-pakistanskog-aviona-medju-njima-i-direktor-banke/2184969.aspx>

Najmanje dvoje ljudi preživjelo pad pakistanskog aviona, među njima i direktor banke

Index Vijesti
22.5.2020.

Foto: EPA

PUTNIČKI avion Pakistan International Airlinesa srušio se danas u Karachiju tijekom leta iz Lahorea. Radi se o avionu Airbus A320.

NAJNOVIJE NAJČITANJE VEZANO

- 2 min** Tužitelji traže da se Mladiću potvrdi doživotni zatvor, on na sudu odmahivao glavom
- 5 min** Dosad imamo 306 novih slučajeva. U Splitsko-dalmatinskoj 138, u Zagrebu 67
- 8 min** Njemačka produljila upozorenja za putovanja u preko 160 zemalja
- 11 min** **UŽIVO** Nove mjere u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Ograničene svadbe i sprovodi
- 13 min** Možemo! Snimka Beroša i Zdravec dokazuje kako HDZ vlada zemljom

PRIKAŽI SVE VIJESTI

Kritika:

Ovde nije najvažnija informacija da je dvoje ljudi preživelo, ako je 105 poginulo. I to što je jedan od dvoje preživelih direktor banke, za samu priču nema nikakav značaj. Potom sledi informacija da je avion koji se srušio Airbus A320. Posle toga sledi izvor ove izjave. A tek sada ključna informacija, da je verovatno 105 ljudi poginulo. Fotografija bez potpisa čitaoca ostavlja da nagađa.

<https://www.vecernji.hr/vijesti/u-akciji-zadarske-policije-zaplijenjen-i-ferrari-1404391>

ZAUSTAVILA GA... **Mladiću (26) zaplijenili Ferrari i poslali ga - na tehnički pregled**

Osim ferrarija, zbog tehničkih neispravnosti oduzeto je još 9 vozila i 1 motocikl

22. SVIBNJA 2020. U 15:01 15 KOMENTARA 40707 PRIKAZA Svrta mi se 340 lica

Foto: MUP

VL
AUTOR
Frane Šarić

Sinoć je na području grada Zadra policija zaustavila osobno vozilo marke **ferrari**, kojeg se upućuje na izvanredni tehnički pregled, a vlasnik i vozač je u dobi od **26 godina** - izvijestili su iz zadarske policije u petak uz informaciju o akciji usmjerenoj na vozače koji, kako se navodi, brzo voze na prometnicama grada Zadra i zadarske županije.

Upravo se čita..

KORONAVIRUS U HRV...
Veliki skok: Splitsko-dalmatinska županija čak...

NEPOZNATA VOJNA CI...
Tajni čuvar 'Vlaka slobode': Na Tuđman sam pazio iz zraka...

Kritika:

Upadljiva glavna vest iz priče se kasnije više ne pominje u tekstu. Za čitaoca ostaje tajna, šta je tačno zamerano ovom sportskom vozilu.

Osim toga, ferari se kod preciznog nabiranja vozila koja su uklonjena iz saobraćaja (koga zanima toliko detalja?) više ne pojavljuje. Čak i informacija o starosti vozila za čitaoca nije mnogo zanimljiva. Na kraju: šta hoće da se kaže sa informacijom o tome koliko godina su imali vozači. Šta nam govori okolnost da su vozači rođeni između 1987. i 2001?

Evo i originalne policijske objave u kojoj pak nema reči o ferariju.

<https://zadarska-policija.gov.hr/vijesti/pojacani-nadzor-prometa-proteklog-vikenda/10379>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/europska-komisija-tuzi-hrvatsku-zbog-opasnog-odlagalista-otpada-nikakvog-napretka-nije-bilo-iako-smo-ih-godinama-upozoravali-7109184>

BILJANE DONJE

EUROPSKA KOMISIJA TUŽI HRVATSKU ZBOG OPASNOG ODLAGALIŠTA OTPADA 'Nikakvog napretka nije bilo iako smo ih godinama upozoravali'

Pišao: Jutarnji.hr Objavljeno: 08. ožujka 2018. 10:48

Share Tweet Email

© Jutarnji.hr / CRPPIK

Kritika:

Uvod je pogrešan: nije važno što je Evropska komisija danas nešto objavila nego sadržaj te objave. Zato sadržaj mora da bude ranije u rečenici, pa tek onda dolazi izvor. Druga rečenica počinje takođe pogrešno saopštenjem za medije umesto sadržajem. Čitalac bi priželjkivao dodatnu informaciju o tome, kakve su to kuće koje se nalaze samo 50 metara od industrijskog otpada? Koliko ih je? Je li bi moglo da se razgovara sa onima koje to pogađa?

Čitav izveštaj je u stilu copy-paste. Novinarski ispravno bi bilo da se dopusti i da nadležne hrvatski institucije iznesu svoju stranu. Ili pak ekološki aktivisti, pokret zelenih? Tema vapi za ozbiljnim novinarskim istraživanjem: odakle dolazi otpad, kakav mu je tačno sastav (u potpisu ispod slike se govori o 200.000 tona, a u tekstu o 140.000 tona)? Zašto organi do sada nisu ništa preduzeli?

<http://hr.n1info.com/Vijesti/a284686/Vukovarsko-srijemska-zupanija-izgubila-vise-od-60.000-ljudi.html>

VIJESTI

03.03.2018. | 16:06 | 16:12 | 0

Vukovarsko-srijemska županija izgubila više od 60.000 ljudi

 AUTOR: Hina

 Podijeli: 0

„O demografskoj problematiki priča se već jako dugo no nema nikakve reakcije niti prijedloga za rješavanje problema“, rekao je Šterc izrazivši zabrinutost da će demografski problemi izravno utjecati na mirovinski, zdravstveni i školski sustav.

Kritika:

Fotografija se ne uklapa u tekst, jer na njoj nije hrvatski pasoš. Bezlična sistemska fotografija. Više bi odgovarala slika diskusije koja se u tekstu pominje.

U tizeru se pominje demograf Šterc, a čitaocu se ne govori ko je on. Prvi pasus je dosadan, jer u njemu stoji samo ko, kada i gde se o tome govorilo. Umesto toga, izjava sa kraja prvog pasusa je trebalo da bude napred. Ovdje je pre reč o zapisniku toka nego o izveštaju o rezultatu.

I drugi pasus je opet čisto formalan. Nikoga na početku ne zanima ko je organizovao tu konferenciju. Važni su rezultati, a ne osobe i organizacije? Bez prelaza se sad javlja

sasvim druga tema:

„Ugovoreno manje liječničkih timova“:

Ko je odlučio o navedenim brojkama i zašto? Zašto sa toliko brojki mora da se dokumentuje prosta činjenica da je medicinsko zbrinjavanje nedovoljno? Bolja bi bila ta suštinska tvrdnja, koja bi se onda potkrepila sa jednom ili dve brojke.

Šta znači: „Sa zabrinutošću je iznijela podatak da je osobno, kao ginekolog, u zadnjih pet mjeseci izgubila oko 300 pacijenata“? Da li su oni preminuli, odselili se ili nisu više dolazili jer je zdravstvena zaštita tako loša? Čitaocu ostaje nejasno.

Zašto ovde reč dobija baš Ivan Lovrinović iz stranke „Promijenimo Hrvatsku“? On se isto gađa brojkama koje niko ne može da razume i uvek govori o „primarnoj zdravstvenoj zaštiti“. Zar to svaki čitalac mora da zna? Zašto se taj stručni pojam ne objašnjava?

Šterc koji se u tizeru pominje bez imena reč dobija tek na kraju. Tu ipak sa imenom i profesijom. Ovaj stručnjak navodi 90 000 iseljenika za celu Hrvatsku (2017.). Kako se to uklapa sa 60.000 iseljenih iz Vukovarsko-srijemske županije u proteklih 20 godina? Poslednji pasus je potpuno suvišan: „U radu okruglog stola sudjelovali su i drugi stručnjaci iz različitih područja zdravstvene djelatnosti, a zaključci sa skupa bit će prinos izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti.“

RTL je ovaj tekst u Dnevnik.hr doslovno preuzeo od Hine.

<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-20-godina-vukovarsko-srijemska-zupanja-izgubila-vise-od-60-000-stanovnika---508737.html>

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=05&dd=14&nav_category=167&nav_id=1683715

Perović: Među povređenima i deca, prevršili svaku meru

Policijski i sudski organi CG prevršili su svaku meru nasilnim ponašanjem i očiglednom jednostranošću i selektivnošću u postupanju, poručio je Gojko Perović.

IZVOR: TANGUO I ČETVRTAK, 14.05.2020. I 08:27

Preporučujemo 187 Pogledajte Tweetuj Podeli

Kritika:

Naslov bi po pravilima mogao da stoji i samostalno i da uprkos tome sadrži suštinu izveštaja. Ovde se ne zna ko je Perović, šta znači da su i deca među povređenima i zašto je to (šta?) prevršilo „svaku meru“?

Iz tizera ne može više da se sazna. Sada se saznaje samo da je reč o policiji i sudovima u Crnoj Gori i da se Perović zove Gojko.

Naslov, tizer i prvi pasus izveštaja su čisti komentari, pri čemu se ne vidi jasno, o čemu je tu uopšte reč.

Predlog za formulaciju:

Angažovanje policije u Crnoj Gori protiv vernika izazvalo oštre kritike

Policijska akcija i izricanje pritvora u trajanju od 72 sati od strane pravosuđa u Crnoj

Gori protiv vernike Srpske pravoslavne crkve izazvalo je žustre kritike. „Sinoć je među povređenima bilo i dece“, izjavio je rektor Teološkog fakulteta u Cetinju, Gojko Perović, za novine „Vijesti“: „Vladina nepravda prevršila je svaku meru“, kritikovao je dalje Perović.

Prethodne večeri je u više crnogorskih gradova na hiljade vernika izašlo na ulice da protestuju protiv hapšenja osam sveštenih lica. Uhapšeni su zato što su uprkos ograničenjima usled korone držali službe božije, na kojima su učestvovali brojni vernici bez dovoljno rastojanja i često i bez maski.

(Onda bi moglo da se doda još jedno poglavlje sa pozadinom, koje bi dalo prikaz celovite slike.)

Odnos između Srpske pravoslavne crkve i Vlade Crne Gore već je više meseci loš. Vlada želi da primora crkvu novim zakonom o religijama da se registruje kod države i da dokaže da je punopravni vlasnik crkvenog poseda. Vrh crkve oko mitropolita Amfilohija optužuje Vladu, da želi da oduzme imovinu crkvi.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=05&dd=19&nav_category=12&nav_id=1685405

Dr Stevanović: Još uvek ima teških slučajeva

Današnji sastanak je redovni sastanak medicinskog kriznog štaba, kaže dr Goran Stevanović sa Klinike za infektivne i tropske bolesti.

IZVOR: B92 | UTORAK, 19.05.2020. | 09:04

Препоручите 16 Поделите Твитуј Podeli

Kakva će biti procena epidemiološke situacije uradiće epidemiolozi, ali porast broja

Kritika:

Čak iako informisani čitalac može da dokuči pozadinu: naslov i tizer ostaju nebulozni. Ko je dr Stevanović? Šta su teški slučajevi (čega)? šta radi medicinski krizni štab? Zašto je važno da je on danas održao redovni sastanak?

Prva rečenica izveštaja (Kakva će biti procena...) je kao čardak ni na nebu ni na zemlji.

Da li je to citat (čiji) ili mišljenje medija/autora?

Čitav izveštaj pretpostavlja puno poznavanja pozadine, što ne može nužno da se očekuje.

Predlog za formulaciju:

Krizni štab se konsultuje oko situacije vezane za koronu – kriza još nije prošla Beograd – Posle novih slučajeva korone poput onih u Vranju, danas se u Beogradu sastao medicinski krizni štab Srbije. Nije reč o otvaranju novih centara za lečenje kovid-a nego o njihovom postepenom zatvaranju, rekao je Goran Stevanović, koji je kao direktor Klinike za infektivne i tropske bolesti član kriznog štaba. Dok broj inficiranih ostane ispod pet posto svih testiranih, situacija se može kontrolisati.

Svakako ne može da se kaže da više nema upozorenja, pandemija još nije sasvim prošla: „Još uvek imamo teške slučajeve“, rekao je dalje Stevanović. Ovaj stručnjak nije želeo da se izjasni o tome kada će kriza proći: „Još je rano reći kada će to biti“.

<https://www.novosti.rs/vesti/sport.295.html:866813-Covic-Bili-smo-opusteni-znali-smo-da-ljudi-u-Evroligi-nece-podleci-lobiranjima-mutnim-radnjama-i-pritiscima-ispod-i-iznad-stola>

Čović: Bili smo opušteni, znali smo da ljudi u Evroligi neće podleći lobiranjima, mutnim radnjama i pritiscima ispod i iznad stola

Tanjug

ponedeljak, 25. 05. 2020. u 18:14

Imam poverenja u te ljude, bili smo potpuno opušteni, poslali smo sve što je traženo i bio sam siguran da će oni doneti pravu odluku - rekao je prvi čovek Zvezde i dodao da nije realno da se ABA igra

Kritika:

Naslov i tizer ne daju nikakav nagoveštaj o tome koja tema se ovde pominje. Tek sa prvom rečenicom postaje jasno o čemu je reč. Tom sadržaju je mesto i u naslovu i u tizeru – a ne Čovićevom komentaru na te sadržaje.

<http://www.politika.rs/scc/clanak/454856/Nedovoljno-vozila-i-u-spicevima-i-van-njih>

ПРВЕ ВЕЋЕ ГУЖВЕ У ЈАВНОМ ПРЕВОЗУ

Недовољно возила и у шпицевима и ван њих

„Било би добро да се барем у наредних месец дана на снагу врати зимски ред вожње, односно за око трећину више возила него што је сада”, сматрају саговорници укључени у престонички јавни превоз са којима смо разговарали

Kritika:

Naslov je: „Nedovoljno vozila i u špicevima i van njih”.

To valjda jasno rečeno znači: „Mali broj autobusa stvara gužve u javnom prevozu u Beogradu”.

Potom sledi tizer koji uopšte ne uvodi u temu, već je usled citata sa komplikovanom konstrukcijom („саговорници укључени у престонички јавни превоз са којима смо разговарали”) dosadan i više odvraća od čitanja.

U prvom pasusu sam autor temu dovodi do apsurd: пише о актуелном тисканју путника (posle ukidanja vanrednog stanja): „на стајалиштима и у аутобусима поново

се могу видети гужве и тискање путника – уобичајена слика пре увођења ванредног стања." Zašto dakle sada nadugačko i naširoko mora da se izveštava, ako je problem odavno prepoznato tradicionalno trajno stanje?

U drugom pasusu ponovo ta komplikovana jezička konstrukcija „саговорници укључени у престонички јавни превоз са којима смо разговарали," uz banalnu izjavu: Da, zaista je gužva. Reporteri (ovde se uvek govori o više njih, iako se pominje samo jedan autor) su to mogli da ustanove sopstvenim očima i da dokažu slikama.

U trećem pasusu sledi malo uverljivo objašnjenje za gužve: mnogi nezaposleni traže posao. Kako je to ustanovljeno? Je li se to vidi po tim ljudima? Zašto se nije razgovaralo sa nekim od navodno mnogo njih? A potom i nedostatak logike u konstataciji: nema uticaja ni što studenti i učenici zbog zatvorenih univerziteta i škola ne koriste prevoz. Zašto ne?

Onda sledi jedan aspekt: haos usled otvaranja kao prvo samo prednjih vrata. Šta time treba da se kaže? Zašto se Gradsko saobraćajno preduzeće ne pita zašto vozači moraju tako da postupaju?

U 6. pasusu se tema bez dodatnog razloga ponavlja: gužva ne samo radnim danima, nego i uveče i vikendom.

Tek na kraju članka stoji ono najvažnije: da ne mogu da se poštuju pravila o držanju razmaka usled korone, ako se ljudi nagurani voze autobusima. O tome bi bilo lepo čuti i poneko mišljenje putnika, korisnika prevoza.

Kakav je uticaj angažovanja dodatnih autobusa na 20 gradskih linija, to ostaje otvoreno.

Zašto ne može da se postavi pitanje stručnjacima iz gradske uprave: koliko autobusa danas vozi, a koliko bi moralo da ih bude? Šta kažu lekari za moguće nove korona-hotspotove usled gužve u autobusima?

<http://ba.n1info.com/Vijesti/a440209/Završena-sjednica-Doma-naroda-Parlamentarne-skupštine-BiH.html>

Završena sjednica Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH

AUTOR: FENA

Podijeli:

Delegati Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine odbacili su više od 40 tačaka dnevnog reda na današnjoj sjednici jer su delegati Kluba Srba glasali protiv uz izuzetak nekoliko tačaka kada su bili suzdržani.

Kritika:

Naslov je čisto formalan, te stoga ništa ne govori.

Suština priče je da više od 40 tema nije došlo na dnevni red, jer su srpski poslanici glasali protiv.

Nedostaje bilo kakva pozadina spektakularnog ponašanja srpskih predstavnika naroda.

Naveći deo teksta zauzima masovno iseljavanje iz BiH. Možda je ta tema trebalo da se prebaci ka napred, da bi se primerom pokazalo o kojim važnim temama se nije raspravljano zbog blokade srpskih poslanika?

<https://www.klix.ba/vijesti/bih/tuzilastvo-objavilo-detalle-akcije-fikret-abdic-uhapsen-zbog-zloupotreba-od-2016-do-danas/200618078>

SLOBODE LIŠENO 6 OSOBA

Tužilaštvo objavilo detalje akcije: Fikret Abdić uhapšen zbog zloupotreba od 2016. do danas

R. D.

18.6.2020. u 14:45

91

komentara

275

dijeljenja

Fikret Abdić

Tužilaštvo USK

Akcija mreža

Foto: USKInfo.ba

Danas se na području Velike Kladuše provodi opsežna akcija Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona kodnog naziva "Mreža", a nadležno tužilaštvo objavilo je detalje akcije.

Najnovije

Najčitanije

Preporuke

UPOZORENJE GRČKOJ
Erdogan poručio da će Turska uzeti sve što joj pripada u istočnom Sredozemlju
18.6.2020. 12:11 12

RUĐOK MIRAMORI
Odata počast za 180 tuzlanskih rudara koji su poginuli u stravičnoj nesreći prije 30 godina
18.6.2020. 12:11 12

PO NALOGU TUŽILAŠTVA USK
Policija pretresa prostorije Direkcije za ceste USK, direktor osumnjičen za zloupotrebu položaja
18.6.2020. 12:11 12

PREKO 50 KM/H
Zakon o saobraćaju se mijenja sedmi put: Za prebrzu vožnju u naseljenom mjestu kazna i

Kritika:

Naslov ne govori ništa. U prvom delu naslova o detaljima slučaja izlaže strana javnog tužilaštva. Potom sledi formulacija koja malo govori: „uhapšen zbog zloupotreba od 2016. do danas“.

U tizeru se samo može pročitati da je reč o opsežnoj akciji javnog tužilaštva pod kodnim nazivom „mreža“. To nije važno za razumevanje priče. Reč je o detaljnom aspektu, čije je mesto u najboljem slučaju pozadi, na kraju priloga.

U prvom pasusu čitalac i ne saznaje puno više. Da se u okviru akcije policije „pretresi (se) vrše na više lokacija“ sadržajno se samo po sebi podrazumeva i ne spada u suštinu priče.

I treći pasus je čisto formalan („počinili više produženih krivičnih djela zloupotrebe položaja...“) i daje malo informacija o tome šta se konkretno stavlja na teret.

Tek sledeći pasus u drugom delu donosi suštinu priče, mada u teško razumljivom administrativnom jeziku.

U celokupnom dugačkom tekstu se ni jednom ne spominju ime i funkcija Fikreta Abdića, a kamoli dve rečenice o njegovoj biografskoj pozadini. Je li to zna svaki čitalac?

Ono što u potpunosti nedostaje je stav suprotne strane. Ako ne od Abdića lično, onda od njegovog advokata?

Fotografija ništa ne govori. Ako nema fotografije same akcije, morao bi bar da se do-da Abdićev portret. Čitav članak crpi konačno svoj značaj pre svega od javne ličnosti, Abdića.

Predlog za formulaciju:

Uhapšen Fikret Abdić sa pet saradnika zbog korupcije

Velika Kladuša – Načelnik opštine Velika Kladuša, Fikret Abdić, uhapšen je zajedno sa pet saradnika pod optužbom za korupciju. Abdić i uhapšeni zaposleni u opštini su navodno izmanipulisali javne nabavke, te omogućili da poslove dobija uvek samo jedan jedini ponuđač, izvestilo je u četvrtak javno tužilaštvo u Velikoj Kladuši.

Osim toga, Abdić je navodno nezakonski unapredio više zaposlenih, te im tako omogućio da ostvare veća primanja. Konačno, neki od uhapšenih su prema navodima od 2016. iz budžeta opštine, suprotno zakonskim propisima, koristili isplate bonusa za dve gubitaške kompanije i za zaposlene u opštini, koji su takođe isplaćeni.

Hapšenju je prethodila velika akcija uz pretres na brojnim lokacijama uključujući i prostorije opštinske uprave, izvestilo je dalje javno tužilaštvo. Operacija je nosila kod-ni naziv „mreža“. Njena priprema je trajala više meseci.

Ovde bi morale da uslede još dve-tri rečenice o enigmatskoj ličnosti Fikreta Abdića, poput:

Abdić je za vreme rata u Bosni i Hercegovini osnovao takozvanu Autonomnu po-krajinu Zapadna Bosna, na čijem je čelu bio od 1993. do 1995. godine. Posle rata je u Hrvatskoj osuđen za ratne zločine na zatvorsku kaznu u trajanju od 15 godina. Nakon što je odležao dve trećine tog vremena, oslobođen je. Abdić je kao direktor kombinata „Agrokomerc“ učestvovao u jednoj od najvećih privrednih i političkih afera u bivšoj Jugoslaviji.

<http://www.tanjug.rs/full-view.aspx?izb=571284>

Šalenberg: Moramo biti svesni-ovo leto je drugačije od ranijih

Ministar inostranih poslova Austrije Aleksander Šalenberg izjavio je danas da za zvanični Beč nije bila laka odluka o stavljanju država Zapadnog Balkana, uključujući Srbiju, na listu zemalja za koje i dalje nisu otvorene granice, ali je na nju bio primoran zbog rastućeg broja novozaraženih korona virusom.

Kritika:

Naslov ne govori apsolutno ništa. Ko je Šalenberg u naslovu?

I početak izveštaja počinje političkom floskulom „nije bila laka odluka“. Tek u daljem sledu na red dolazi stvarna vest: Austrija Srbiju i ceo Zapadni Balkan ponovo proglašava epidemiološki rizičnim područjima.

Predlog za formulaciju:

Austrija Zapadnom Balkanu ponovo dodeljuje status epidemološki rizičnog područja Beč – Austrija je zbog sve većeg broja infekcija koronom Balkansko poluostrvo ponovo proglasila epidemiološki rizičnim područjem. „Registrovali smo sve veći broj inficiranih povratnika“, kako obrazlaže ministar spoljnih poslova Aleksander Šalenberg odluku Beča od srede. U Austriji živi više od pola miliona ljudi iz zemalja Balkana. Prema novom upozorenju koje se odnosi i na Srbiju, izričito se ne savetuje putovanje u šest zemalja Zapadnog Balkana. Pri povratku u Austriju predviđena je dvonedeljna samoizolacija, ako putnik ne podnese negativan nalaz testa na Kovid- 19.

Sada bi morali da slede detalji koji su kod Tanjuga na početku. „Nije nam bilo lako da donesemo takvu odluku...”

<https://beta.rs/vesti/politika-vesti-srbija/130477-pismo-srpske-opozicije-eu>

POLITIKA | 16.07.2020 20:35 > 16.07 20:35

AAA

Pismo srpske opozicije EU

Opozicija Srbije uputila je pismo zvaničnicima u Briselu u kome predlaže evropskim partnerima da uspostave nove instrumente koji će jasno ukazati na ključne probleme zbog kojih Srbija danas ima status "zarobljene države".

Kritika:

Naslov koji ništa ne govori. Suština nije u pismu, nego u sadržajima pisma. Sporedna je stvar što su u pismu izneti zahtevi.

Predlog za formulaciju:

Opozicija zahteva promenu politike EU ka Srbiji

Beograd – Opozicija je nezadovoljna dosadašnjim redovnim izveštajima Evropske komisije o stanju u Srbiji i zahteva temeljne promene briselske politike. Umesto nedovoljno informativnih „Izveštaja o napretku“ Unija bi ubuduće trebalo da podnosi odvojene izveštaje, kako stoji u pismu srpske opozicije svim važnim političkim akterima u Briselu.

U prvoj analizi EU prema želji opozicije treba da obrazloži, zašto je Srbija danas „zabrojena država“, stoji dalje u pismu. Pritom je reč o vladavini prava i demokratiji. Kao uzor mogu da posluže naporu Brisela u Severnoj Makedoniji koji su pokrenuli dijalog između vlade i opozicije. (Upućivanje na tzv. „Pribeov izveštaj“ u izvornom dokumentu kasnije može da se navede kao detalj. U svakom slučaju mora da se objasni, šta je Pribeov izveštaj).

Druga analiza bi morala da se bavi situacijom medija u Srbiji, zahteva dalje opozicija. Pritom bi jednako trebalo da se proveru netransparentna vlasnička struktura u medijima, kao i kvalitet nezavisnih nadzornih tela u sektoru medija i tehnike za cenzurisanje koje je vlada dovela do „savršenstva“.

Cilj oba istraživanja po uverenju opozicije mora da bude da se spreči dalje razaranje institucija, da se omoguće pravi slobodni izbori i da se garantuje sloboda medija. Pismo potpisuju Savez za Srbiju (SzS)... i poslato je Evropskoj komisiji, komesaru za proširenje i članovima spoljnopolitičkog odbora u Evropskom parlamentu.

<https://www.blic.rs/vesti/politika/poceli-ekspertski-razgovori-delegacija-beo-grada-i-pristine-u-briselu/6z3q2bt>

Blic » VESTI » POLITIKA

Počeli ekspertski razgovori delegacija Beograda i Prištine u Briselu

10:02 | 30.07.2020. 12:04 | [Ostavite prvi komentar](#) | [Like](#) | [Ušao](#) | [Twitter](#)

Delegacija Beograda na čelu sa direktorom Kancelarije za KIM Markom Đurićem stigla je jutros u Brisel gde učestvuje u nastanku razgovora o normalizaciji odnosa sa Prištinom na ekspertskom nivou.

Kritika:

Naslov kaže da su u Briselu počeli ekspertski razgovori. U prvom pasusu, u kom bi zapravo trebalo da stoji ono najvažnije, autor se vraća korak unazad i izveštava da je beogradska delegacija jutros stigla u Brisel. Ako su razgovori već počeli, onda je prethodni dolazak delegacije nešto što se podrazumeva.

Sasvim napred treba da stoje teme razgovora koje se kasnije pomalo nebulozno opisuju, a ne formalni tok sastanka (prvo bilateralni, pa trilateralni). Takođe, ko na prištinskoj strani vodi pregovore (Skender Hiseni), to se pojavljuje tek na kraju šestog (!) pasusa.

Četvrti pasus može da se izostavi bez zamene. On sadrži samo izjavu EU i stvari koje se podrazumevaju. Nije toliko važno što su razgovori nastavak prethodnih razgovora, da bi o toj konstataciji čak izveštavali kroz citat EU. Naprotiv – to je opšte mesto: to što eksperti teme razmatraju pojedinačno i detaljno, nikako nije vredno izveštavanja. Suprotno (mada samo teoretski zamislivo) bi pak bilo vredno izveštaja.

Predlog za formulaciju:

Eksperti iz Beograda i Prištine razmatraju sporne teme

Brisel – Uz posredovanje EU u četvrtak su u Briselu počeli razgovori eksperata iz Beograda i Prištine. Prvo su na programu bili bilateralni sastanci posrednika sa po jednom stranom. Potom su održani direktni razgovori koje su vodili predstavnici EU. Predviđeno je da ova runda razgovora traje dva dana. Na čelu srpske delegacije je direktor Kancelarije za KiM Marko Đurić. Delegaciju sa Kosova predvodi koordinator vlade Skender Hiseni.

Iako su „Večernje novosti“ pre dva dana izveštavale da će EU Đuriću predati tekst konačnog sporazuma između Srbije i KiM, nije se računalo sa brzim rezultatima. „Za nas je važniji kvalitet nego brzina. Fokusirani smo na postizanje sveobuhvatnog pravno obavezujućeg sporazuma, ali to znači i da će on biti potpisan kada se sva otvorena pitanja dogovore između Beograda i Prištine“, izjavio je portparol EU Peter Stano za Tanjug.

Sada bi morale da uslede teme (ekonomski odnosi, proterani, nestali), a potom pojedinosti (ko i čemu želi ili ne želi da razgovara) i pozadina (sastanak Vučić-Hoti).

<https://kaportal.ba/objavljen-uzrok-pada-aviona-kod-mostara-u-kojem-je-poginulo-pet-osoba/>

Vijesti Bosna i Hercegovina

Objavljen uzrok pada aviona kod Mostara u kojem je poginulo pet osoba

19. Juna 2017.

Podijeli s drugima na Facebooku

Tweetaj na Twitteru

G+

P

Nakon opsežne istrage, jutros su ministar komunikacija i prometa BiH Ismir Jusko, sekretar Ministarstva Igor Pejić i glavni istražitelj Saiko Begić govorili o mogućem padu aviona kod Mostara.

Kritika:

Umesto da se već u naslovu otkrije razlog za nesreću, čitalac se izlaže dosadi ili ostavlja da dalje iščekuje. Tek u sredini članka dolazi stvarni razlog. Tekst koji prethodi sastoji se od banalnosti: precizni službeni nazivi predstavnika organa, da je konferencija za medije održana „u toku jutra“, da je reč o „mogućem padu aviona“, kako su se poginuli zvali i koliko su imali godina. O svemu tome može da se izvesti kasnije u tekstu, jer napred mora da stoji ono najvažnije: pad aviona usled infarkta pilota.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:658776-Plan-selidbe-pa-u-Palatu-Srbija>

Plan selidbe, pa u Palatu „Srbija”

D. R. Đ.

sreda, 05. 04. 2017. u 13:01

Foto Z. Jovanović

Pripreme za preseljenje predsedništva na Novi Beograd još nisu počele. Kad stigne zahtev, znaće se obim poslova - kažu u nadležnoj upravi

Kritika:

U naslovu ste tema već dovodi do apsurga. Tizer još dodatno postavlja pitanje relevantnosti teme koja je očigledno još uvek samo teorijska:

Kad stigne zahtev, znaće se obim poslova – kažu u nadležnoj upravi

Kako komplikovana i suvišna rečenična konstrukcija koja na kraju nema ni sadržaj:

Za posao preseljenja kabineta šefa države zadužena je Uprava za zajedničke poslove republičkih organa, a na naše pitanje koje bi to prostorije u ovom objektu bile pogodnije za kancelariju predsednika Republike i koliko je vremena potrebno da se one osposobe, ova uprava nije imala odgovor.

Jednostavno, a time i razumljivije, bilo bi:

Nadležna uprava za preseljenje na upit nije mogla da odgovori, koje bi prostorije u Palati Srbije za to uopšte došle u pitanje i kada bi moglo da se ostvari takvo preseljenje. Čitaocima je verovatno prilično svejedno kako se tačno zove nadležni upravni organ sa pojedinostima njegovog komplikovanog i nerazumljivog naziva.

Sledeći pasus je čisto ponavljanje ranije već suvišno rečenog i može bez zamene da se izostavi.

Nekadašnji načelnik DB (mora se objasniti skraćenica Državna bezbednost) Andreja Savić kaže za Novosti (za koga inače?) da temi gde će biti smešten kabinet predsednika države (ko do sada još nije shvatio kako glasi tema, ni u ovom trenutku ne može da se zagreje za nju) treba pristupiti iz različitih uglova" (banalnost, da je drugačije, o tome bi trebalo izveštavati).

<https://www.vijesti.me/zabava/95413/izdata-potjernica-za-milosem-marovicem>

NAREDBA KOTORSKOG OŠNOVNOG SUDA

Izdata potjernica za Milošem Marovićem

"Centar bezbjednosti Budva je dana 31.01.2017. godine dostavio sudu obavještenje da osuđeni Marović Miloš trenutno ne boravi na području Budve, a da je provjerom u aplikaciji "granica" utvrđeno da je imenovani napustio Crnu Goru i otputovao u Beograd dana 21.12.2016. godine preko graničnog prelaza Aerodrom Podgorica"

12 pregleda 66 komentar(a)

Miloš Marović, Foto: Boris Petasović

Kritika:

Izveštaj je dosadan, preopširan i neatraktivan za čitaoca. Često se nižu teško razumljivi ili čak nerazumljivi citati suda ili članova zakona. Osim toga, tizer je doslovno isti kao i kraj članka. Pri tom tizer treba da „namami“ čitaoca da dalje čita tekst. Ovaj tizer svojom komplikovanom konstrukcijom to sigurno ne uspeva. On više odvraća. Osim toga, u tekstu nedostaju odlučujuće činjenice. Zašto je osuđen (u trećem pasusu otpozadi se to nagoveštava jezikom koji niko ne razume)?

Upućeni verovatno razumeju priču, ali površno informisan čitalac ne. A mi po pravilu za takvog pišemo.

Predlog za formulaciju:

Miloš Marović pobjegao od zatvorske kazne – sud nalaže hapšenje

Tizer: Miloš Marović je trebalo da stupi na izdržavanje kazne zatvora zbog xxx. On se ipak sklonio u inostranstvo. Sud nalaže njegovo prinudno dovođenje – ali gde se on nalazi?

Budva ili Kotor (u svakom slučaju nedostaje mesto) – Za Milošem Marovićem, koji zbog xxx mora da izdržava kaznu zatvora u trajanju od godinu dana, raspisana je međunarodna poternica. To je saopštio xxx dana xxx u xxx.

Prethodno su organi gonjenja uzaludno pokušavali da uruče Maroviću rešenje o početku izdržavanja kazne. Nije međutim pronađen na adresi u Beogradu na kojoj je kao poslednjoj prijavljen.

Organima gonjenja očigledno nije poznato gde se on trenutno nalazi. Organi bezbednosti su nadležnom sudu u Kotoru samo saopštili da je Marović napustio zemlju 21.12. Preko aerodroma Podgorica.

Prethodno je Marović pokušao da odgodi izvršenje kazne pozivajući se na svoju navodnu bolest. Veštak Krsto Nikolić, kog je sud imenovao nije prihvatio taj argument. Nije ustanovljeno ni akutno ni hronično oboljenje koje bi imalo takvu težinu da bi moglo da bude dovoljan razlog za odlaganje izdržavanja kazne, saopštio je sud u Kotoru na osnovu ovog veštačenja.

Ako se želi: ovde još pozadina o njegovim delima i eventualno veza za krivičnim delima njegovog oca.

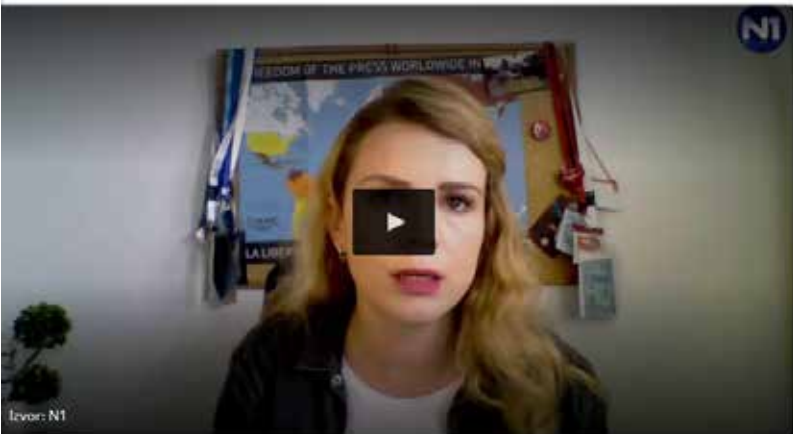
N1 07.08.2020.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a627403/Kosnet-Zakon-o-zastiti-vrednosti-OVK-slabi-demokratiju-na-Kosovu.html>

Kosnet: Zakon "o zaštiti vrednosti OVK" slabi demokratiju na Kosovu

N1 AUTOR: N1 Beograd **KosSev** AUTOR: KosSev Podeli: 0

Izvor: N1

Poslanici u kosovskoj skupštini danas razmatraju "Nacrt zakona o zaštiti vrednosti OVK" kojim se precizira da je "oružana borba naroda Kosova na čelu sa OVK, bila u cilju oslobođenja Kosova" a potom i predviđa obaveza javnih službenika i svih ostalih da te vrednosti poštuju pod pretnjom zakonskih sankcija.

Kritika:

Niko ne poznaje američkog ambasadora na Kosovu, Filipa Kosneta. Zato ovom imenu bez objašnjenja nije mesto u naslovu.

U tekstu se naslov u početku uopšte ne tematizuje. Ako, onda tek u trećem pasusu u priču ulazi ambasador, njegova izjava se daje sa izvorom „Portal Kossev“. Pritom bi bilo jednostavnije da se pomoću dva klika dođe do originalnog izvora, naime, teksta ambasadora na stranici njegove ambasade u opšte razumljivom engleskom.

<https://xk.usembassy.gov/kla/>

Suština teme ostaje nejasna:

- Novim zakonom se uvode kazne, ako se izjavama nanosi šteta ugledu i dostojanstvu OVK. Ambasador govori stoga o ograničavanju slobode izražavanja. To je nedemokratski. U tekstu N1 stoji nasuprot tome bez dodatnog objašnjenja da demokratija slabi. Kako, pita se čitalac.
- Novi zakon onemogućava rad Međunarodnog suda za Kosovo u Hagu
- Čelni političari poput Hašima Tačija i Kadrija Veseljija već su kao ranije vođe OVK optuženi u Hagu, te zato imaju svoj interes u planiranom zakonu

Predlog za formulaciju:

Zapadne zemlje kritikuju planirani zakon o OVK na Kosovu

Priština – Novi „Zakon o dostojanstvu“ organizacije albanskih pobunjenika OVK, koji u petak treba da donese Parlament Kosova, naišao je na žustru kritiku zapadnih zemalja. Planirane kazne za izjave kojima se nanosi šteta ugledu OVK, ograničavaju slobodu izražavanja, a time i demokratiju, napisao je ambasador SAD-a Filip Kosnet u petak u Prištini: „Kriminalizacija kritike koje god grupe ili kog god pojedinca je opasan korak ka autoritarizmu.“

Novi zakon koji može da se usvoji i bez većine u Parlamentu, planira se od 2018. godine. On treba da zaštiti vodeće komandante OVK u ratu 1998/99. od krivičnog gonjenja. Današnji čelni političari poput predsednika Hašima Tačija ili raniji predsednik parlamenta Kadri Veselji su optuženi za ratne zločine kao raniji komandanti OVK pred Međunarodnim sudom u Hagu za Kosovo. Novi zakon bi sprečavao rad suda, jer svedoci koji bi se u Hagu kritički izjašnjavali o OVK bi morali da računaju sa tim da će na Kosovu biti krivično gonjeni.

Poslednjih nedelja su stoga zapadne zemlje poput SAD-a i Nemačke oštro protestovale protiv novog zakona. Obe države su pojačale napore proteklih nedelja, da ponovo pokrenu već više godina prekinute pregovore između Beograda i Prištine. Predsednik Republike Aleksandar Vučić je u petak najavio da će učestvovati u nastavku razgovora pod posredovanjem EU 7. septembra.

Možda je mogao da se objavi i link ka stranici ambasade, na kojoj su oni koji su zainteresovani mogli dodatno da se informišu.

<https://www.vecernji.hr/vijesti/ovi-turisti-dobro-ce-zapamtiti-odmor-u-hrvatskoj-lopov-im-opljackao-auto-ali-to-mu-nije-bilo-dosta-1420879>

OPREZ NA CENI... **Ovi turisti dobro će zapamtiti odmor u Hrvatskoj. Lopov im opljačkao auto, ali to mu nije bilo dosta**

Plijačka se dogodila u ranim jutarnjim satima na odmoru u Vukova Gorica

31. SRPNJA 2020. U 09:42

25 KOMENTARA

57504 PRIKAZA

Sviđa mi se 547

Kritika:

Čitalac ne vidi šta je to tako posebno kod ovog slučaja. Naročito što izveštaj sam sebe dovodi do apsurdna, ako u prvoj rečenici kaže da je pljačkanje turista deo svakodnevice.

Naslov povezuje dve teme kojima nije ovde mesto kao najvažnijim. U prvom planu bi pak trebalo da stoji opisana krađa. Naslov bi dakle morao da glasi: „Turisti ponovo žrtve lopova“. Da takve krađe imaju negativan uticaj na turizam, tom je mesto na kraju takvog izveštaja kao pozadina. Da se krađa dogodila u ranim jutarnjim satima, to nema značaja za zbivanje i zato ne bi trebalo da stoji na početku. Pa i interpretaciji da se „besramni“ lopov dodatno obogatio koristeći kreditne kartice, nije mesto u naslovu. Fotografija kao slikovit prikaz malo govori, jer i ovde opet nedostaje potpis ispod slike. Da li je tu prikazano mesto krađe na auto-putu? U tom slučaju je možda mogla da se iskoristi slika sa saobraćajnim znakom koji pokazuje ka odmoru. Prazan parking na nekom mestu ni na koji način ne podržava sadržaj članka.

Kampanjsko novinarstvo

Podrazumeva se da svaki pojedinačan medij može da zastupa neko decidirano političko mišljenje. Tom mišljenju je pak onda mesto u stupcima sa komentarima. Ma kako poentirana bila neka politička pozicija, ona novine ili onlajn-portale ne oslobađa toga da kao prvo ponude informaciju koja teži objektivnosti. Kako se onda ta informacija politički interpretira, medij o tome, podrazumeva se, može da izveštava. Ono što se pak protivi načelima ozbiljnog novinarstva je nefiltrirano novinarstvo u službi kampanja. Ova vrsta stvaranja raspoloženja za neku stvar ili protiv nje ne govori u prilog verodostojnosti medija. Brzo se naime ispostavi, da se neki događaj izostavljanjem važnih detalja ili upitnim postavljanjem fokusa prikazuje samo u duhu (političkog) cilja kom se teži. Granica između posvećenog izveštavanja i prave kampanje se teško može povući. U nekim medijima u Zapadnoj Evropi u međuvremenu se zauzima stav da svaki novinar o važnim društveno-političkim i ekonomskim pitanjima mora da poseduje sopstveno mišljenje („novinarstvo sa stavom“). Na drugoj strani fundamentalni kritičari medijima upravo prebacuju, da kroz uniformno izveštavanje slede neke tajne ciljeve. Time se onda hrani prigovor „lažljiva štampa“ („Lügenpresse“).

Pošto se mediji u dubokom raskolu u politici i društvu država nastalih na prostoru bivše Jugoslavije često koriste kao pravo sredstvo za borbu, u njima redovno nailazimo na ekstremne oblike novinarstva u službi kampanja. Ono bez kritike do nebesa uzdiže jednu poziciju, te bez razlikovanja satanizuje suprotne pozicije.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/dosije/aktuelno.292.html:711133-HAG-FINANSIRALI-IZ-CRNIH-KANALA-Za-presude-Srbima-uzeli-tri-milijarde-dolara>

HAG FINANSIRALI IZ CRNIH KANALA: Za presude Srbima uzeli tri milijarde dolara

Ljiljana Begović
11.02.2018. u 09:00

KORUPCIJA izlaze na videlo: mutne finansije sudice u Haškom tribunalu

Haški sud, uz novac iz UN, finansiran i donacijama Rokfelera, Soroša, arapskih zemalja, kao i iz "crnih kanala". Tri milijarde dolara za presude Srbima. Uz ogromne zarade i – mito

NAJNOVIJE NAČITANJE

POLITIKA
NOVI IGRAČ PARTIZANA NA LEKARSKIM PREGLEDIMA: Mika čeka
NOVI košarkaš Partizana Amerikanac Erik Mika doputovao je u Beograd i danas je na lekarskim pregledima.

HRONIKA
MUSKARAC PRONAĐEN U JARKU PORED

Kritika:

Naslovna priča je primer nepoštovanja osnovnih novinarskih pravila. Ničim dokazana tvrdnja da troškovi tribunala UN za ratne zločine iznose tri milijarde US-dolara, još se instrumentalizuje izjavom „Za presude Srbima uzeli tri milijarde dolara“. Tvrdi se dakle, da međunarodni sud postoji samo iz jednog jedinog razloga, naime da osuđuje Srbe. Ne pominje se da je u Hagu suđeno i Hrvatima, Muslimanima i Albancima. Bez bilo kakvog dokaza iznose se optužbe za tešku korupciju. Nasuprot tome, više srpskih izvora poput advokata jasno navode, da u Hagu nisu primetili nikakvu korupciju. Naslov teksta u unutrašnjem delu „Haški džepovi do vrha puni prljavog novca“ još pojačava taj pogrešan i nedokazan utisak. Umesto toga, izveštava se o poznatom, da su različite države poput Kanade, Italije, Holandije, Malezije i Pakistana, kao i Saudijske Arabije dobrovoljno uplatili iznose za finansiranje Haga. U tekstu se pak na drugom mestu neistinito više puta tvrdi da su SAD sve finansirale, te stoga i presude moraju da budu po nalogu Vašingtona.

Bez bilo kakvog dokaza se vređaju sudije i javni tužioci suda: „Za haške sudije i tužioce, koji su bili uglavnom prosečni pravnici i bez ozbiljnih karijera u matičnim državama, deljenje haške pravde bila je prilika za basnoslovnu zaradu i brzo punjenje džepova“.

Argentinac Luis Moreno Okampo koji se pominje kao tipičan primer korupcije nikad nije radio kao glavni tužilac niti na bilo kojoj poziciji Haškog tribunala UN za ratne zločine. Nije tačno da je on bio prethodnik Serža Bramerca koji je 2008. godine funkciju glavnog tužioca preuzeo od Karle Del Ponte. Argentinac je od 2003. do 2012. bio glavni tužilac na Međunarodnom krivičnom sudu (International Criminal Court – ICC) koji se takođe nalazi u Hagu. Reč je međutim o drugom sudu.

Na ovaj (namerno?) pogrešan prikaz se ponovo poziva dva dana kasnije u jednom komentaru u Novostima kao opšte poznatom, te on tako postepeno postaje nova činjenica/istina, iako je jasno reč o lažnim vestima (fake news).

Blic 17.12.2015.

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/seks-predator-mora-da-leti-iz-kontrole-letenja/mefed87>

Blic > VESTI > DRUŠTVO

Seks-predator mora da leti iz Kontrole letenja!

Blagana Vukalinskić · 17.12.2015. 18:58

Ostavite PRVI komentar

Like 0

Share

Twitter

Tužilaštvo mora po službenoj dužnosti da pokrene postupak protiv Radojice Rovčanina (63) zbog seksualnog napada na saradnicu.

Kritika:

Ma koliko da takav stav bio moralno opravdan, novine ne smeju da šire takve zahteve u svojim vestima – posebno imajući u vidu da krivica tog čoveka još nije dokazana. I naslovna stranica novina od 25.12.2015. u tom kontekstu nameće pitanja: „Bruka! Sud oprao Caneta“. I: „Blic“ je više puta upozoravao na to kako će ova farsa da se završi i na kraju: „Cane vuče za nos srpsko pravosuđe“. Reč je o sudskom postupku protiv Stanka Subotića-Caneta.

<https://www.blic.rs/vesti/politika/blic-stav-gasic-je-kriv-za-helikopter/btblvm5>

Kritik:

To je čist komentar, odnosno pripisivanje krivice od strane novina. O pravu na takav stav ovde se neće diskutovati. Štaviše, ova formulacija na naslovnoj strani štampanog izdanja je upitna: „Vučić je pogrešio što je smenio Gašića zbog seksističkog vređanja novinarke, a ne zbog mnogo ozbiljnijeg, tragičnog događaja – pada helikoptera. Da je Gašić najuren kad je „Blic“ tražio, posle helikopterske nesreće u kojoj je poginulo sedam ljudi, jučerašnja farsa u Skupštini oko smene ne bi ni bila potrebna“. U istu upitnu kategoriju izveštavanja spada i naslov u Blicu od 02.12.2015: „Pevači, plaćajte porez“.

Ili naslov u izdanju Blica od 30.11.2015: „Smenjujte ovog čoveka: Prima platu, ne radi ništa“.

Blic je možda po uzorima na anglosaksonske žute štampe, odnosno nemačke novine Bild uvek vodio kampanje – od akcija za donaciju za sopstvenu fondaciju za socijalno ugrožene i dečije klinike, pa sve do akcija sakupljanja potpisa za uvođenje doživotne kazne u zakon za ubice dece. Zavisno od ličnog stava, nekom se angažovanje tog medija može učiniti „dobrom stvari“ i simpatičnim. Ali granica između empatije i novinarstva u službi kampanja nije oštra. Ostaje publicistički rizik da u očima konzumenata budete viđeni kao „najistaknutiji eksponent“ neke određene čitalačke pozicije.

Blic 23.07.2020.

<https://sport.blic.rs/fudbal/evropski-fudbal/liverpul-navijaci-slave-titulu/y17pgbf>

NAMEŠTALI ĐOKOVIĆU SKANDAL, PA FRAPIRALI PLANETU Pogledajte šta su sve LICEMERNI BRITANCI radili u Liverpulu! /VIDEO/

▲ REKLAM 23.07.2020. 12:00

Ostavite PRVI komentar

👍 1 like 2

Share

Twitter

INFO NAJNOVIJE

SPORT NAJNOVIJE

09:35 NBA zvezda izbačena iz Diznle zbog se's-maratona sa Covid-19 DOKTORKOM, a tim iz plej-ofa posle sa ŠEFOM FRIZERA!

09:14 NAOMI KAO NOVAK, GANULA I SVETI Divan gost šampionke US Open pogledajte u čijem dresu je proslavila titulu: Uverena sam da mi daje snagu!

08:48 NBA NOĆ ZALIVENA RAKIJOM GRMLJAVINU MITRA MIRIČA! Balkan provod asova o kome priča CELA AMERIKA!

Sve najnovije vi

Kritika:

To je novinarstvo u službi kampanja u svojoj esenciji! Već sam naslov krši brojna pravila ozbiljnog žurnalizma. On ne govori ništa o nekom događaju, nego je čist komentar. Kao činjenica se iznosi da su „Britanci“ Novaku Đokoviću i njegovom Adria-turniru koji se završio inficiranjem četiri tenisera uključujući i Đokovića i koji je prekinut, „podmetnuli skandal“. Kako frapirali planetu? Zar se zaista cela planeta zainteresovala za tu temu – čak i ljudi u Kini i Indiji? Onda poziv čitaocima „Pogledajte šta su sve LICEMERNI BRITANCI radili u Liverpulu!“.

Mišljenje u prilogu je sasvim u redu. Sadržaj se međutim ne može spakovati u tako pristrasnoj formi i vulgarno.

Bilo bi ispravno da se predstavi šta se dogodilo u Liverpulu na proslavi engleskog fudbalskog prvenstva, pa da se na kraju domaći (medicinski, sportu skloni) stručnjaci citiraju koji upućuju na dvostruke aršine u Engleskoj.

Jezička preterivanja

U mnogim medijima je popularno jezičko preterivanje koje zapravo premašuje okvir događaja. Tu spadaju pre svega neodmerena poređenja. Imajući u vidu katastrofe prouzrokovane cunamijem 2004. u jugoistočnoj Aziji sa 230 000 mrtvih i u Japanu 2011. sa preko 22 000 mrtvih, mediji u Srbiji su posle poplava u Vojvodini pisali o „Banatskom cunamiju“.

Nemački lekar u koncentracionom logoru u Aušvicu, Jozef Mengele, pored eksperimenata nad ljudima bio je odgovoran za smrt stotine hiljada. Ostaje neobjašnjivo, kako je, imajući to u vidu, srpski ginekolog iz Kragujevca u novinama Informer 24.12.2014. sa sve slikom mogao da bude nazvan „Doktor Mengele“, zato što je navodno vršio abortuse u 5. mesecu trudnoće.

„Skandal! Nuklearni Genocid. Hrvatska Srbe proteruje uranijumom iz Krškog“, tako je glasio naslov u srpskim novinama koje više ne izlaze „Naše novine“ dana 14.04.2015. Pozadina: hrvatska vlada je u potrazi za lokacijom za skladištenje radioaktivnog otpada iz slovenačko-hrvatske nuklearne elektrane Krško navela i jednu opštinu u kojoj živi većinsko srpsko stanovništvo.

„Bolnica kao svemirski brod“, taj naslov su novine „Blic“ dana 25.11.2014. odabrale za novu bolnicu u gradu Nišu. Žuta štampa „Informer“ komentarisala je predlog srpskog ministra finansija Lazara Krstića, koji je kratko bio na toj poziciji, da se državni budžet sanira tako što će se penzije smanjiti za 30 posto dana 14.07.2014. sa „To bi bio genocid“. Iste novine okarakterisale su 01.07.2014. useljenje renovirane istorijske zgrade Beogradske zadruge, koja potiče iz 1907. godine sa „Građani oduševljeni – Beogradski Versaj“. Ostaje zagonetka kako francuski dvorac Versaj iz 17. veka koji se smatra vrhuncem evropske dvorske arhitekture i ima više od 1800 prostorija, može da se poredi sa objektom Beogradska zadruga.

Kod obilnih kiša u maju 2014. srpski mediji su se utrkivali u opisu katastrofalnih pomena. Grad nadomak Beograda koji je naročito pogođen, Obrenovac, dospeo je 18.05.2014. na naslovnu stranu „Blica“ sa „Obrenovac – Grad kojeg nema“. „Informer“ je 17.05.2014. saopštio „Voda gora od bombi“, „Novosti“ su videle „Savu kao Amazon“ (26.05.2014.). „Politika“ je 23.05.2014. objavila naslovnicu „Sledi li posle poplava srpski Nju dil“. Nju dil je u SAD-u između 1933. i 1938. obuhvatao ekonomskih i socijalnih reformi, kojima je tadašnji predsednik SAD-a Frenklin Ruzvelt hteo da pokrene privredu posle velike krize. U Srbiji se pak čekao (često strani) novac za uklanjanje šteta posle poplave. Ovde se očigledno poredi neuporedivo. Na kraju vojnici koji su angažovani kao pomoć u poplavama navodno izjavljuju za „Novosti“ (31.05.2014.): „Bilo teže nego u ratu“.

Za novine „Kurir“ sukobi između demonstranata i policije u Belgiji sa 15 povređenih bili su „Rat u Briselu“ (05.04.2014.). „Blic“ je demonstracije u glavnom gradu Grčke na kojima je bilo nasilja takođe okarakterisao naslovom „Gorela cela Atina“ (08.12.2014.). „Kurir“ je 20.09.2017. izvestio o teškom nevremenu „Uništena mesta: Stara Pazova, Novi Sad, Zrenjanin, Sremska Mitrovica, Ruma, Šabac, Golubinci, Stari Banovci, Belegiš“.

Da je teško zimsko nevreme oborilo 21 stub dalekovoda, te da su mnogi ljudi ostali bez struje, Jutarnji list je 08.02.2015. ovako rezimirao:

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/orkanska-bura-liku-bacila-u-19.-stoljece-divlji-vjetar-srusiovisestotina-stupova-dalekovoda-nastojimo-sanirati-kvarove-474106>

NEMA STRUJE

ORKANSKA BURA LIKU BACILA U 19. STOLJEĆE Divlji vjetar srušio više stotina stupova dalekovoda: 'Nastojimo sanirati kvarove'

'Broj porušenih stupova na nisko-naponskoj mreži trenutno je nemoguće utvrditi', kažu u Elektrolici

Piše: Nina Objavljeno: 08. veljača 2015. 12:07

[Share](#) [Twitter](#) [Email](#)

Na kraju još jedno neprimereno poređenje koje prosto izmamљуje smešak. Novine „Novosti“ opisale su 07.04.2014. dečiji karneval u beogradskoj opštini Rakovica sa „Rakovica kao Rio!“. Ostaje nejasno kako novine mogu da porede širom sveta duže od 150 godina poznat karneval u Rio de Žaneiru koji prati milionska publika sa dečijom predstavom u Rakovici.

B92 preuzima od Tanjuga 26.08.2020.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=08&dd=26&nav_category=16&nav_id=1724449

Potpuni haos u Novom Sadu: Masovna tuča, izboden mladić, zapaljen autobus i na kraju sudar

Novi Sad -- Na Futoškom putu kasno sinoć izbila je masovna tuča, izboden je mladić, huligani su pokušali da zapale autobus, a tokom tuče dogodio se i udes.

IZVORI: TANJUG | SREDA, 26.08.2020. | 08:19

Преподгледати 13 | Поделити | Твитнуј | Поделити

Kritika:

Fotografija zahteva objašnjenje i površno je odabrana. Zar nema motiva iz Novog Sada – mesto na kom je bila tuča ili prosto slika grada?

Kada dođe do tuče među mladima, čija posledica bude i manja saobraćajna nezgoda, situacija se dramatiizuje sa „potpuni haos u Novom Sadu“, što ne odgovara istini. Potpuni haos možda nastaje nakon elementarnih nepogoda...

**Najsitniji detalji prikrivaju suštinu teme:
Jutarnji list 30.05.2020.**

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/mup-otkrio-detalje-o-aferi-u-cijem-je-centru-josipa-rimac-osim-za-pogodovanje-investitoru-u-vjetroelektrane-terete-je-i-za-malverzacije-s-poticajima-10356160>

13 UHIŠĆENIH

MUP OTKRIO DETALJE O AFERI U ČIJEM JE CENTRU JOSIPA RIMAC Osim za pogodovanje investitoru u vjetroelektrane, terete je i za malverzacije s poticajima

autor: Željko Petrović | Objavljeno: 05. svibnja 2020. 14:00

Share

Facebook

Twitter

LinkedIn

Print

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Close

Kratoslav Jakupčič (gornji lijevo), Tomislav Janković (dolji lijevo), Ana Mandić (gornji desno), Ivan Miković (dolji desno), Josipa Rimac (sredina)

(C) Screenshot, Screenshot, Screenshot, Screenshot, Screenshot / CRKPI

Kritika:

Tekst je jako dugačak sa puno imena i detalja, tako da čitalac teško da dobija pregled, čak i ako se potruži da tekst u ovoj odbojnoj formi pročita do kraja.

Pored toga i nadugačko i naširoko citiranje policije i njene teško razumljive službene terminologije takođe deluje nedovoljno primamljivo na čitaoca.

Ovde je zadatak novinara trebalo da bude da se činjenice svedu na poentu i da se opiše šta je suština onoga što se stavlja na teret. Prvo je morao da se objavi izveštaj u komprimiranoj formi koji sadrži centralne konstatacije o temi. Detalji su mogli da uslede kasnije. Njih bi onda iskoristio samo onaj čitalac koji želi detaljnije da se pozabavi tom temom.

Sličan je i tekst na portalu Index:

<https://www.index.hr/vijesti/clanakevo-za-sto-sve-policija-i-uskok-terete-uhicene-hdzovce-josipa-rimac-prvoosumnjicena/2186767.aspx>

Ovde je članak još manje strukturisan nego u Jutarnjem listu, tako da se čitalac suočava nepreglednim, jednolikim testom.

<https://avaz.ba/vijesti/199314/predlozene-mjere-pritvora-za-osumnjicene-u-predmetu-protiv-alena-cengica-i-drugih>

Predložene mjere pritvora za osumnjicene u predmetu protiv Alena Čengića i drugih

Saopćenje Tužilaštva KS

Prethodno
09.10.2015. 10:12

Nakon što su osumnjiceni Alen Čengić, Adnan Hadžibajrić, Mehmed Pušić, Vahid Alić, Jasmin Kulenović, Sabina Bajraktarević, Emir Smilbegović, Acis Skorupan, Senadin Didik, Kemal Elkaz, Anida Kunić i Emir Ljuga ispitani od postupajućih tužilaštva, donesena je odluka da se u odnosu na njih predloži određivanje mjere pritvora.

Naime, prema dokazima koje je prijavilo Tužilaštvo KS, postoji osnovana sumnja da su osumnjiceni Alen Čengić počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 342. stav 3. KZ F BiH, u vezi sa krivičnim djelima porezna utaja iz člana 273. stav 3. KZ F BiH, sprečavanje službene osobe u vršenju poslova sigurnosti iz člana 358. stav 2. KZ F BiH, teška krađa iz člana 287. KZ F BiH, oštećenje tuđe stvari iz člana 293. stav 1. KZ F BiH, ugrožavanje sigurnosti iz člana 183. stav 2. KZ F BiH, osumnjiceni Adnan Hadžibajrić počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ F BiH, a sve u vezi sa krivičnim djelima porezna utaja iz člana 273. stav 3. KZ F BiH, osumnjiceni Mehmed Pušić počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 342. stav 2. KZ F BiH, a sve u vezi sa

Kritika:

Kada se pročita dugačak tekst sa njegovim birokratskim pravničkim jezikom i brojnim skraćenicama i brojkama, ne postaje jasno, o kojim je navodnim krivičnim delima ovde reč. Pored toga se teško može pretpostaviti da će se neki čitalac ozbiljno baviti proučavanjem ovog strašnog teksta do kraja.

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/povredila-kodeks-profesionalne-etike-dekan-filoloskog-fakulteta-podnosi-ostavku-ali/fxmy0ef>

Blic • VESTI • DRUŠTVO

POVREDILA KODEKS PROFESIONALNE ETIKE Dekan Filološkog fakulteta podnosi ostavku, ali ide na NOVU FUNKCIJU

4 Dekan podnosi ostavku • 11.07.2020. 19:51 • Objavljeno 11.07.2020. • 1.1k • 101 • 10 • 10

Kritika:

Šta želi naslov koji treba da sadrži ono najvažnije iz priče? Da li je prava vest da dekan daje ostavku ili da gospođa ima novo radno mesto? U naslovu nije pošlo za rukom da se ova dva aspekta povežu.

Ovaj preopširan tekst je razumljiv samo za upućene. Pojediniosti, finese teme stoje na početku umesto na kraju. Šta je etički odbor? Zašto je navodno najvažnije (pošto stoji na početku), to što je odbor svoju odluku potvrdio u drugoj instanci? Zašto je dekan Ljiljana Marković „v. d. dekana“? Nejasna ostaje i izjava „Ona je ostavku potpisala, ali je nije predala organima fakulteta“? Zašto više ne može da se smeni dekan, jer stupa na novu funkciju u ministarstvu? Kako je ona odbornik Skupštine grada Beograda i zašto ona to ne sme? Zašto je dekan morala još 2016. da formira etički odbor, i kako je ona to mogla da sprečava četiri godine? Zašto ne može biti istovremeno dekan i prodekan za finansije? Centralni prigovor plagiranja knjiga pojavljuje se ni manje ni više nego tek u trećem pasusu otpozadi u ovom članku.

Pasus ispod druge fotografije (inače: obe fotografije su identične. Zar ne postoji ni jedna druga fotografija tako poznate javne ličnosti?) ne pomaže puno za razumevanje celokupnog konteksta. Zaista je reč o marginalnoj konstataciji, da je etički odbor doneo svoju odluku o dekanu 8. jula, ali je još nije uručio okrivljenoj, te da to treba da se dogodi do kraja nedelje. Zašto bi čitalac trebalo da se interesuje za taj minorni delimičan aspekt? Osim ako se ne izvesti o tome zašto odluka nije odmah uručena.

Poslednja dva pasusa su suvišna. To što niko zvanično neće da se izjasni, to može da se pomene ranije u pola rečenice. Na to ne mora da se troši ceo pasus. A da će javnost biti obaveštena, to je floskula koju vole da koriste političari i državni službenici.

Predlog za formulaciju:

Dekan Marković sprečava smenu prelaskom u ministarstvo

Beograd – Dekan filološkog fakulteta u Beogradu, Ljiljana Marković, kojoj se upućuju teške optužbe, preduhitrla je smenu prelaskom u Ministarstvo prosvete. Etički odbor univerziteta je prethodno u drugoj instanci konstatovao nepoštovanje etike kod ove profesorke i doneo odluku o njenoj smeni. Gospođa Marković je istu preduhitrla, time što je objavila svoj prelazak u Ministarstvo prosvete, gde će obavljati funkciju savetnice, prema navodima. Umesto smene zbog povrede kodeksa profesionalne etike, sama je dala ostavku, da joj se prestupi ne bi uvrstili u biografiju.

Etički odbor univerziteta je Marković stavio na teret, da je suprotno propisima Univerziteta duže od godinu dana paralelno obavljala funkciju odbornika u Skupštini grada Beograda kao poslanica SNS-a. Pored toga je protivzakonito istovremeno uz funkciju dekana obavljala i funkciju prodekana zaduženog za finansije i četiri godine odbijala da u skladu sa statutom oformi etički odbor. Dalje se ovoj naučnici stavlja na teret da je plagirala brojne knjige i naučne priloge.

Prema nepotvrđenim informacijama univerzitet će sledeće nedelje potvrditi odlazak Markovićeve i imenovati novog v.d. dekana. Potom treba da se izmeni statut fakulteta, jer nije usklađen sa Zakonom o visokom obrazovanju. Tek posle toga treba da se izabere nova ličnost za poziciju dekana.

Ovo je bolje, jer se ovde konkretnije navodi šta se stavlja na teret.

<https://nova.rs/vesti/drustvo/uspon-i-pad-dekanke-filoloskog-od-plagiranja-do-zloupotreba/>

Pored toga, uredništvu Nove polazi za rukom da zanimljivim tizerom probudi radoznalost čitaoca i da ga podstakne na dalje čitanje:

„Dekanka Filološkog fakulteta Ljiljana Marković upravo je ostavila trag u istoriji Beogradskog univerziteta, postavši prvi dekan od njegovog osnivanja kome je Etička komisija izrekla meru javne opomene. Zbog toga ona više ne može da obavlja dužnost dekana, a fakultetska tela tek treba da razmotre sumnje da je Marković plagirala dvocifren broj radova i knjiga, uključujući i prisvajanje dela prevodioca sa kojom deli isto ime i godinu rođenja.“

Slučajnost ili ne: Istovremeno se dekan Filozofskog fakulteta u glavnom gradu Hrvatske Zagrebu suspenduje zbog mobinga prema jednom od saradnika. Izveštavanje o tome slično nedovoljno primamljivo za čitaoca:

<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/senat-zagrebackog-sveucilisnog-potvr-dio-suspenziju-dekanice-filozofskog-fakulteta-foto-20200714>

Senat zagrebačkog sveučilišnog potvrdio suspenziju dekanice Filozofskog fakulteta

Priloga: Z. K. Hina
Zagreb 14.07.2020. 14:07:00 00:00

Kritika:

U tizeru stoji ono što je zapravo najmanje važno: da je sednica pre odluke o suspendovanju dekana trajala četiri sata i da je održana putem video-četa.

Prvi pasus izveštaja je čisto formalan. Jedino što zanima je da je odluka o suspendovanju doneta dvotrećinskom većinom. Koliko članova senata je bilo prisutno (70), te koliko je učestvovalo u glasanju (67), to su detalji koji su nebitni za priču. Ostaje nejasno, zašto dvotrećinska većina o kojoj se već izveštavalo opet mora da se dokazuje na dosadan način konkretnim brojkama: za suspendovanje 48 glasova, protiv 12, sedam suzdržanih?

Razlog za suspendovanje dekana koji bi zapravo trebalo da stoji sasvim na početku, javlja se ni manje ni više nego tek u trećem pasusu.

Da je jednostavno preuzeto saopštenje za medije ili odgovarajuć izveštaj Hrvatske novinske agencije Hina, to dokazuje i izveštaj TV-stanice N1 koji isto glasi.

<http://hr.n1info.com/Vijesti/a526813/Senat-potvrdio-suspenziju-dekanice-Filozofskog-fakulteta.html>

Kad je u pitanju tako važna tema iz obrazovne politike u sopstvenoj zemlji, za se od kvalitetnih medija ne može očekivati i da sami odrade istraživanje?

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=07&dd=30&nav_category=12&nav_id=1160683

Intenzitet na Bujanj potoku izuzetno pojačan

Beograd -- Intenzitet saobraćaja na naplatnoj stanici Bujanj potok izuzetno je pojačan, izjavio je danas zamenik šefa te naplatne stanice Zoran Janković.

IZVOR: TANJUG | SUBOTA, 30.07.2016. | 18:20

Kritika:

Kod revizije članka odustalo se od slike. U prvobitnoj verziji je tu stajala u potpunosti bezlično odabrana slika: pokazuje dvostruku liniju na sredini kolovoza u gro-planu. Ne bi bio veliki posao da se ode na samu naplatnu rampu, da se napravi aktuelna slika brojnih automobila!

Kakva je to formulacija u naslovu: Intenzitet na Bujanj potoku izuzetno pojačan? On- da u prvoj rečenici: intenzitet saobraćaja je izuzetno pojačan! Kakva konstrukcija! Šta želi da se kaže? Da li hoće da se kaže da nikad nije prolazilo toliko automobila kao juče. Zašto se to onda i ne napiše, nego se odabere zamršena formulacija?

Čitalac ne sagledava relevantnost teme. Zašto se izdvaja ta naplatna rampa? Je li ona najvažnija, pošto se nalazi na ulazu u glavni grad? Zanimljive bi u svakom slučaju bile i brojke sa drugih naplatnih rampi. Na toj osnovi bi se mogle izneti tvrdnje o tokovima saobraćaja.

Napumpan jezik! Sadržaj je jednostavan: možda će ovaj rekord danas ponovo biti oboren: a da se danas očekuje broj automobila koji će možda i oboriti taj rekord, ili će biti blizu rekorda.

Apel radnika na naplatnoj rampi da vozači pripreme sitan novac: ko treba da profitira od te poruke, ko je trenutno čita? Niko. Koji iznos sitnog novca to treba tačno da bude: 100 ili 1000 dinara i koliko sitno? Možda u kovanicama?

preuzimaju prilog Radio Sarajeva. Kao autor se zanimljivo navodi NN. Gotovo u identičnom obliku izveštaj se nalazi u brojnim medijima, kao na primer u dnevnim novinama Oslobođenje.

Zaposlenici Gradske uprave podnijeli krivičnu prijavu protiv Ive Komšića

<https://www.nezavisne.com/novosti/gradovi/Zaposlenici-Gradske-uprave-podnijeli-krivicnu-prijavu-protiv-Ive-Komsica/352465>

Kritika:

Prilog na portalu dnevnih novina ostaje bez fotografije. U tekstu se citira samo iz krivične prijave, pri čemu se komplikovan i birokratski jezik zakona i propisa ne prevodi na konkretan jezik svakodnevice. Ostaje nejasno zašto je gradonačelnik obustavio isplate plata. A to je zapravo centralna stavka, ili?

Novi list 17.01.2015.

<https://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Nezapamćen-interes-za-izborne-rezultate-srusio-DIP-ove-stranice/?articlesrclink=related>

Nezapamćen interes za izborne rezultate srušio DIP-ove stranice

Hina

17. siječanj 2015 09:56

Maksimalnih 280 tisuća istovremenih korisnika daleko je najveća zabilježena brojka na nekima od dosadašnjih izbora. U prvom krugu predsjedničkih izbora, 28. prosinca, taj je broj bio oko 120 tisuća, u drugom krugu lanijskih

Kritika:

Čitaocu se zavrti u glavi od toliko brojki koje nisu neophodne za suštinu priče. Potpuno nenovinarski se preuzima interpretacija zbivanja od izborne komisije (izbornog poverenstva) koje isto pogađa. Ona pad svoje internet-stranice predstavlja kao neku vrstu elementarne nepogode. Trebalo je da pitanja umesto toga glase: za koliko korisnika je internet-stranica bila pripremljena i zašto to nije bilo dovoljno?

<https://www.danas.rs/drustvo/novo-ime-za-stari-univerzitet/>

Posle najave da će Megatrend promeniti naziv u Džon Nezbit

Novo ime za stari univerzitet

Visokoškolske ustanove imaju pravo da promene ime i tu nije ništa sporno. Za privatne ustanove potrebna je odluka saveta univerziteta, a kod državnih saglasnost osnivača – izjavila je za Danas Vera Vujčić, potpredsednica Komisije za akreditaciju (KAPK), komentarišući najavu rukovodstva Megatrend univerziteta da će ta ustanova promeniti ime u Univerzitet „Džon Nezbit“.

Kritika:

Pored nedostatka slika: oba naslova govore jedno te isto. Početak tizera je dosadan, zato što se podrazumeva: „Visokoškolske ustanove imaju pravo da promene ime i tu nije ništa sporno“. Čitalac se dakle već kod uvoda u tekst pita, „Šta je ovde ono posebno, što pravda izveštaj?“ Druga rečenica tizera opisuje pojedinosti u proceduri izmene naziva koje čitaoca zanimaju (ako ga uopšte zanimaju) tek kao poslednje.

Prvi pasus članka je zbunjujuć, jer je pretrpan sa puno pojedinosti koje zapravo malo govore o suštini teme. Ovde je reč o čistim formalnostima.

Zašto se samo ponavlja rečeno, a ne postavi pitanje zašto je ta promena imena postala neophodna. Ovde se tvrdi da je to „tehnička stvar“. To međutim nije tačno, kako čitalac zna. Ogroman skandal vezano za naučnu reputaciju dosadašnjeg vlasnika privatnog univerziteta i sumnjive diplome i doktorati konačno su doveli do toga da bude neophodno da se krene iz početka, a promenom imena trebalo je da se obeleži taj nov početak.

Čitaoci ne saznaju zašto je izabrano baš to novo ime. Ne saznaju kako se piše naučnik Džon Nezbit bez transkripcije, a pre svega, zašto je upravo on izabran da fakultet nosi njegovo ime. U tekstu se u poslednjem pasusu (!) objašnjava da je taj čovek „futurolog“ (?) i dugogodišnji poznanik vlasnika ovog privatnog univerziteta.

<https://www.danas.rs/ekonomija/zbog-univerzala-unkovic-mora-da-plati-se-dam-miliona-dinara-labus-26/>

Ekonomija

Narodna banka izrekla milionske kazne pojedinim članovima Upravnog i Nadzornog odbora ugašene banke

Zbog Univerzala Unković mora da plati sedam miliona dinara, Labus 2,6

Ostali rukovodioci ove propale banke kažnjeni su sa po manje od milion dinara *
Centralna banka kazne izrekla još u februaru, sa obrazloženjem da su članovi Upravnog odbora bili dužni da se staraju o uspešnosti poslovanja banke

Kritika:

Naslov je razumljiv samo za upućene. Ko je Univerzal (banka)? Ko su Unković i Labus? Zašto su kažnjeni? Naslov jasno treba da kaže o čemu je reč u tekstu, ali i da bude tako formulisan, da i neko neupućen može da shvati temu. Na primer „Zbog ogromnih dugova Univerzal banke izrečene kazne u milionskim iznosima“.

Ako je Narodna banka „još u februaru“ izrekla kazne, zašto Danas mora da ističe svoj posao na istraživanju: „saznaje Danas“? Zašto nije mogao da se zatraži stav Narodne banke ili lica kojima je izrečena kazna? Čitalac na početku članka mora sam da dokuči kontekst. Nema informacija o toku dodele kredita. Zašto su ti krediti dodeljeni: politički pritisak, prijateljstva, korupcija?

U tekstu se navodi previše imena koja nisu važna za razumevanje zbivanja. Bolje „Osim pomenutih, novčane kazne su izrečene i za još deset menadžera“.

Zašto nisu kažnjena dva člana iz kruga korumpiranih rukovodilaca banke? Obrazloženje da je Dželetović proveo samo kratko vreme na funkciji (ipak dve godine od aprila 2013.) nije razumljivo. Ako je za relativno kratko vreme počinio puno stvari od krivično-pravnog značaja, onda je i on kriv?

Presudna informacija se nalazi u poslednjoj rečenici (!): Od novca poreskih obveznika se pokriva šteta od 100 miliona evra. Zašto? Je li to bila državna banka? Zašto su u upravnim telima sedeli tako istaknuti političari? Ovde se čisto šematski izveštava bez objašnjavajućih pozadina i bez razrade suštine priče koja treba da se prebaci na početak.

<http://hr.n1info.com/Vijesti/a279910/Voda-u-Splitu-vec-treci-dan-nije-za-pice.html>

Voda u Splitu već treći dan nije za piće

AUTOR: Hina/dpa

FAKTOGRAFI

Podijeli:

Izvor: Pixabay.com

Kritika:

Najvažnija vest nedostaje: Zašto je došlo do tog onečišćenja? Zašto se toliko detaljno mora govoriti o mernoj jedinici NTU, a niko ne zna šta je to tačno? Zašto ni jedan potrošač koji reaguje na probleme ne dobija reč? To je tipičan primer kako se vest zauzima sa pogrešne strane – naime iz ugla vodovoda, umesto iz perspektive potrošača koji ovde naravno hoće da pročitaju i svoj stav.

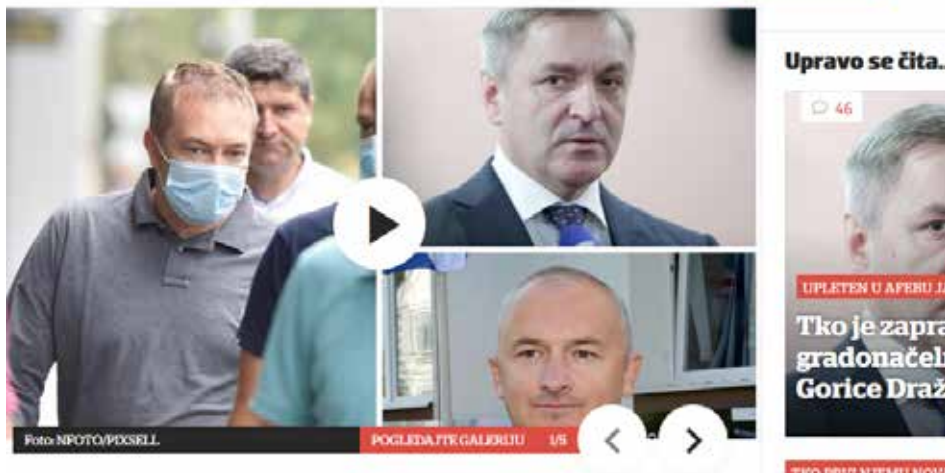
<https://www.vecernji.hr/vijesti/detalji-afere-janaf-kako-su-primali-mito-i-namjestali-milijunske-poslove-1432100>

PRISLUŠKIVALI...

Detalji afere Janaf: Kako su primali mito i namještali milijunske poslove

Direktora Janafa Dragana Kovačevića sumnjiči se da je primio 1,9 milijuna kuna mita, a pod istragom su i dva saborska zastupnika, HDZ-ov Dražen Barišić i SDP-ov Vinko Grčić

17. RUJNA 2020. U 20:53 | 44 KOMENTARA | 19545 PRIKAZA | Svidi mi se 547 xs

Kritika:

U prvom delu besкраjno dugog članka se pokušava novinarski da se ispriča kriminalna priča. Pritom se koristi previše detalja, a delom i suvoparne formulacije državnih organa. U drugom delu potom sledi takođe veoma dug stav organa krivičnog gonjenja (USKOK-a), najvećim delom kroz citate. Ta ekstremna dužina i udvostručavanje teksta će odvratiti mnoge čitaoce. Čitljivije bi bilo da se optužbe i ono što se stavlja na teret što konkretnije prikaže, uključujući i reakcije navodnih počinilaca. U linku bi moglo da se uputi na objavu USKOK-a. Nju bi pročitao samo onaj kog ovaj slučaj (bez obzira iz kog razloga) naročito zanima.

Jednostrano izveštavanje – osude unapred – stub srama

Ozbiljni novinari moraju da se čuvaju toga da u svojim tekstovima jednostrano zastupaju interese aktera ili da ih čak propagiraju. To se odnosi kako na promovisanje ideja, budućih planova ili aktivnosti aktera u temi, tako i na procesno izveštavanje.

U tu rubriku spadaju i izveštaji i fotografije koje imaju za cilj da izazovu prezir i potcenjivanje osoba ili grupa. Kao u srednjem veku, ovde se ljudi javno stavljaju na stub srama. Pritom je nevažno da li se to radi u okviru sučeljavanja na planu unutrašnje politike ili iz pukog voajerizma. Za te potrebe se odomaćio pojam „medijski linč“.

https://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2020&mm=08&dd=12&nav_id=1718319

Decenijski projekti se privode kraju: Uskoro i puštanje "istorijske" Gold gondole

Čajetina – Gotovo svi infrastrukturni projekti koje je opština Čajetina najavljivala u protekloj deceniji polako se privode kraju kako je i planirano.

IZVOR: BINA | SREBNA, 12.08.2020. | 12:09 – 14:47

Preporučujemo: 456 | Dopunite | Twitter | Podeti

Kritika:

Da li postoji razlog zašto je PR-objava opštine Čajetina nekritički preuzeta metodom „copy-paste“? To nije novinarski tekst, već čista promocija.

Puštanje gondole u pogon posle pet godina planiranja i gradnje se karakteriše kao „istorijsko“, pri čemu je istorijsko ipak pod navodnicima. Ovde u potpunosti nedostaje novinarska klasifikacija. U tom obliku je tekst dosadan, jer je proizvoljan i mogli bi da ga formulišu i brojni drugi gradovi u zemlji na sličan način.

Nekritično preuzimanje floskula koje ništa ne govore, poput „Postrojenje će biti dar narodu koji ga je u najvećoj meri i finansirao“ naročito je neprijatno, jer je sadržaj veoma upitan. Kako postrojenje za tretman otpadnih voda koje je finansirano iz poreskih prihoda može istovremeno da bude i poklon narodu?

<https://www.tportal.hr/biznis/clanak/pogledajte-u-kakvog-ce-se-ljepotana-pretvoriti-oronuli-viroviticki-dvorac-foto-20180903>

PONOS VIROVITICE

Pogledajte u kakvog će se Ljepotana pretvoriti oronuli virovitički dvorac

autor: Luka Filipović

Zadnja izmjena: 03.09.2018. 06:43

Svi su Likovnici na Fotografije / Autor: Grad Virovitice

Kritika:

Naslov se suprotstavlja svim novinarskim kriterijumima i obećava čisto marketinški tekst.

Tizer se bez uvoda ili objašnjenja bavi čisto finansijskim brojkama.

Kad je u pitanju termin otvaranja, puno toga ostaje nejasno:

- velika fontana je završena pre nekoliko dana
- park treba da bude gotov u novembru
- otvaranje celog kompleksa je predviđeno za kraj sledeće godine

Čitalac se naravno pita, zašto je to tako. Zašto park ne može da otvori svoja vrata, ako je gotov, nego mora da čeka kraj radova u dvorcu. Ili je ipak drugačije? To ostaje nejasno.

Bez prelaza ili objašnjenja potom se govori o uticaju novog dvorca na turizam. Koje

su to stalne postavke u dvorcu koje treba da budu „glavni magnet za turiste“? To sve zvuči kao PR-jezik direktorke turističke zajednice. Šta je to: „postoji interes privatnih investitora, kao i raznih ugostiteljskih i drugih sadržaja“. Pre svega, „drugih sadržaja“? To je beživotno prazna čaura reči.

Šta znači: „projekt naziva '5 do 12 za Dvorac'“? Iznose se doduše pohvale, da je reč o najvećem, najlepšem, itd. Ostaje neotkriveno šta to zapravo obuhvata.

Ono što u potpunosti nedostaje, je istorijat dvorca. A pre svega slike unutrašnjosti. Tako kako je tekst strukturisan, reč je o napumpanoj PR-priči turističke organizacije koju su novinari preuzeli jedan na jedan na portal. Profesionalno neozbiljno! Mali detalj PR-jezika „most imat će klupe za odmor i druženje“ – odlično! Može li se na njima možda i stajati ili ležati? Malo je možda preterano da se na taj način opisuju funkcije klupa?

<https://www.klix.ba/vijesti/bih/potvrđena-optužnica-protiv-doktorice-nikoline-balaban-zbog-sumnje-u-nesavjesno-liječenje/200817093>

U BIHAĆU

Potvrđena optužnica protiv doktorice Nikoline Balaban zbog sumnje u nesavjesno liječenje

S.H.
17.08.2020 u 10:38

24 komentara 267 dijeljenja

Kantonalsko tužilaštvo USK

Nikolina Balaban

Optužnica Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona koja je podignuta protiv Balaban Nikoline (1972. godište) iz Bosanskog Novog zbog produženog

Najnovije Najčitanije Preporuke

TRIO JE PREMINULO

U Federaciji BiH 194 novozaraženih koronavirusom

11 min

POMOĆ PRIVREDI

Sarajevska općina Novi Grad usvojila rebalans budžeta koji sada iznosi preko 53 miliona KM

1 min

MLADI "NA PRVOM MJESTU"

Stranka Nenada Stevandica se pohvalila uhvjebljavanjem aktiviste u državnu firmu

11 min

PREMINULO SEŠT OSOBA

U BiH 564 novozaraženih koronavirusom

Kritika:

Ovde se čuje samo strana optužnice. Izveštaj je tako formulisan, kao da je ono što se stavlja na teret već dokazano, što nije tačno, jer proces tek treba da se održi.

Fotografijom se optužena javno stavlja na stub srama.

Iako se naširoko citira iz optužnice, čitaocu ne postaje jasno, šta se tačno lekarki stavlja na teret. Formulacija javnog tužilaštva „postupajući na neprikladan način pri analizi primljenog materijala“ i „pogriješila u biološkom potencijalu pregledanih – prisutnih promjena za 5 (pet) pacijenata“ ne služi razjašnjenju slučaja.

Novinarska bi obaveza bila da se pita i okrivljena, odnosno njen advokat, da se izjasne o onom šta joj se stavlja na teret. Pritom bi situaciju razjasnila napomena da se okrivljena smatra nevinom dok se ne dokaže krivica.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:709443-Po-drzava-OVK-sada-juri-Nobela>

Podržava OVK, sada juri Nobela

R. Dr.
Subotica, 01. 02. 2018. u 11:01

Foto: Tanjug

Kritika:

Ova priča stoji na naslovnoj strani novina čak i narednog dana. To nije naslov koji je u skladu sa pravilima, nego čisto mišljenje i komentar:

Kurir 07.12.2014.

Informer 28.10.2014.

<http://www.politika.rs/sr/clanak/462287/Vise-od-milijardu-ljudi-primice-vakcinu-Sputnjik-5>

Više od milijardu ljudi primiće vakcinu „Sputnjik V“

Kritika:

Ovde se tvrdnja prikazuje kao činjenica. Nema pozadine o tome šta se na međunarodnom planu kritikuje kod nove vakcine. Izveštava se kao da su klinički testovi za nov lek završeni još u junu/julu, što nije bio slučaj.

Pa i podatak „više od milijardu ljudi“ je morao da se proverí. Na jednoj strani, poimence navedene zemlje uglavnom imaju mali broj stanovnika. Na drugoj strani se tvrdi da preko 30 zemalja koje su zainteresovane za rusku vakcinu čine „više od polovine Zemljine populacije“. To bi pak bilo znatno više od jedne milijarde ljudi?

U teorijskom delu ove knjige smo već viđali primere za stavljanje na stub srama. Evo još nekoliko naslovnih strana, u kojima se krše najvažnija novinarska pravila:

https://www.kurir.rs/data/images/2020/08/23/22/2307763_01-nova_ff.jpg?ver=1598215099

OTKRIVAMO Deo dosadašnjih ministara ostaje u vladi, ali preuzima druge resore

KURIR
NAJUTICAJNIJE DNEVNE NOVINE BALKANA
Pravništvo
18. avgust 2020.
OPREZ!
www.kurir.rs

UKOR
MINISTAR ŠARČEVIĆ:
DAKE KOJI ODBIJU
NOŠENJE MASKI ČEKAJU
DRAKONSKE KAZNE

CRNA NEDELJA
MAJKA monstrum
DVE GODINE TERALA
ČERKU (13) NA ORGIJE
SA STARCIMA ZA 1.000
DINARA I DRVA ZA OGREV
Policija uhapsila ženu iz Aleksinca zbog sumnje da je podvodila svoje maloletno dete. Iza rešetaka i četvorica muškaraca koja su se izživljavala nad devojčicom

TRAGEDIJA NA JEZERU OČAGA UTOPILA SE BRAĆA OD SEDAM I PET GODINA
UŽASNO
• Majka: Slikala sam mrtve sinove. Nisam imala nijednu njihovu sliku dok su bili živi

INTERVJU NATAŠA VUČKOVIĆ
Lutovac nije sposoban da sačuva jedinstvo DS
PROPALO IM LETOVANJE
Opelješeni
Radnica agencije prevarila petočlanu porodicu za 1.600 €

LANE JOVANOVIĆ
Zvezdo, jača si!
Ne padaj na provokacije

LOŠA VEST
Siniša pozitivan na koronu

https://www.kurir.rs/data/images/2020/08/26/22/2309663_01-bgd_ff-s.jpg

NOVI SKANDAL TRESE SRBIJU

Producent MANIJAK

**DAO OTKAZ ŠMINKERKI
JER JE ODBILA DA GA
ORALNO ZADOVOLJI!**

POSLOVNO-POLITIČKE VEZE

TAJNA ISPLATA

**Šolak preplatio
zgradu Dragana
Đilasa da bi mu
upumpao milione
za kampanju?**

ZVANIČNI PODACI SZO

**Laž je da se od gripa
više umire, korona
odnela 800.000 života**

ROKOTELJI BORILI
JEDAN OD ČETIRI
MILIONA DANA

**I vrtići
nude
onlajn
nastavu**

Na kraju poglavlja će biti bačen pogled na još jednu naročito degutantnu varijantu izveštavanja blaćenjem. Pri tom je reč o prikazu žena kao javno predstavljenih seksualnih objekata sa ciljem da se razori njihov lični integritet.

Negativan primer koji je i na međunarodnom plan uzburkao duhove, bila je naslovnica žute štampe „**Informer**“ od 17./18. januara 2015, nakon što je Kolinda Grabar-Kitarović izabrana kao prva predsednica susedne Hrvatske. Kasnije se saznalo da se zlo-upotrebila porno-glumica sličnog izgleda, kako bi se hrvatska predsednica uvredila:

18+ SVETSKA EKSKLUZIVA
NEZAVISNE DNEVNE NOVINE **POKLON**
INFORMER
 Beograd - Moskva, 11. i 18. januar 2015. Broj 508 / 20 strana / 91.50 SRB / 10.50 EUR / Polovinskih 20 SRB / Crtica 12 SRB

HOT!
 Hrvatski obavestajci nam dostavili snimke

Kolinda Grabar-Kitarović, tvrdje hrvatski obavestajci, 2013. tajno snimljena u briselskom apartmanu • Tada je kao pomoćnica generalnog sekretara NATO bila u strasnoj vezi sa srpskim diplomatom • Ovi snimci su nam u četvrtak stigli iz Zagreba • Iz HDZ tvrde da ovo nije Kolinda, a ona nema komentar

KOLINDA U SEKS-AKCIJI

Ljudi, da li je ovo hrvatska predsednica?!

NASTAVLJA SE ISTRAGA VIP PROSTITUCIJE

Dizale sebi cenu preko naslovnica

• Tajkuni, sportisti i političari poludeli za Milom Oro i Bojanom Vujanović posle naslovnica CKM i „Plejboja“ • Cena im porasla na 250€ po satu

DEJAN JOVANOVIĆ, ŽRTVA "ŠVAJCARCA"

POZAJMIO 70.000€ OD 2007. VRATIO 40.000€ DUŽAN JOŠ 80.000€

Strana 6 i 7

Strana 6 i 8

Drugi degutantant primer izašao je iz produkcije novina „**Kurir**“ **22. jula 2016.** Srpska glumica Danica Maksimović se fizički branila od fotografinje žute štampe koja je htela da je slika na nudističkoj plaži, na Adi Bojani. Novine su naopako protumačile priču i od nje iskonstruisale skandal glumice: „Glumica tukla novinarku Kurira“. Očigledno je „za kaznu“ gospođa Maksimović ipak objavljena gola na naslovnici. Na naslovnoj strani se ona pojavljuje još sa „zvezdicama“ na telu, u unutrašnjem delu se ne koristi ni to za prikrivanje. Pritom je upitno da li se priča tako odigrala kako novine izveštavaju (što pak nikako ne bi bilo opravdanje za slike). Jer, na jednoj strani, list tvrdi da je glumica uništila mobilni telefon fotoreporterke, a na drugoj strani se izveštava o pretnji obezbeđenja da će se uništiti automobil i (foto-) oprema Kurirove izveštačice.

Pritom se tadašnji vlasnik novina, Aleksandar Rodić, nekada i sam uzrujavao oko toga što su mediji koje država kontroliše u toku neke kampanje protiv njega objavili adresu na kojoj stanuje.

Mišljenja–komentari

U mnogim slučajevima su naslovi članaka formulisani kao mišljenje, a ne kao što objektivnija vest.

Novosti 12.02.2018.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:711247-Uz-ovakvu-vojsku-svima-miran-san>

Uz ovakvu vojsku svima miran san

Goran Ćirović

ponedeljak, 12. 02. 2018. u 20:39

Pripadnici vojske na osmatračkim mestima / Foto G. Šljivić

Repoteri „Novosti” sa pripadnicima VS u kopненоj zoni bezbednosti prema severnom delu Kosmeta. "Pod lupom" administrativna linija od oko 40 kilometara

Kritika:

Reportaža naravno implicira i autorovo subjektivno viđenje. Podrazumeva se da kao novinar možete imati izuzetno pozitivno mišljenje o vojsci svoje domovine. Takav stav međutim ne bi trebalo da se zloupotrebljava za čistu PR-priču.

Danas 31.07.2018.

<https://www.danas.rs/beograd/umesto-za-sirotinju-vlast-novac-rasipa-na-jarbole/>

Neubedljivo obrazloženje gradske vlasti o poskupljenju jarbola sa 360 na 406 miliona dinara

Umesto za sirotinju, vlast novac rasipa na jarbole

Glavni: To nije urbanezizam, to je populizam

Nevešta obrazloženja gradske vlasti o razlozima za poskupljenje izgradnje jarbola sa 360 na 406 miliona dinara, samo su uverila širu javnost da se radi o projektu sa svrhom „izvlačenja novca“ iz budžeta građana i čistom populizmu, ocenjuju sagovornici Danasa.

#14 | Mile A. Popović | 31. jula 2018. 09:00

Foto: Beoinfo

Kritika:

To nije naslov nego čist komentar. Kao i drugi naslov „Neubedljivo obrazloženje gradske vlasti o poskupljenju jarbola sa 360 na 406 miliona dinara“

Tome je mesto u komentaru ili se pušta da kritičari to kažu.

Ispravno je naslov morao da glasi:

„Projekat zastava znatno skuplji“

Onda u tekstu tačna brojka. Potom obrazloženje gradske uprave, a tek onda izjave kritičara. Ne obrnutim redosledom.

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:707512-Na-Kosmetu-postoji-buducnost-za-Srbe>

Na Kosmetu postoji budućnost za Srbe

D. R. Đ.

ponedeljak, 22. 01. 2018. u 09:01

Srbi iz svih delova Kosmeta došli da razgovaraju sa predsednikom Srbije / Foto Tanjug

Poseta srpskog šefa države južnoj pokrajini veliko je ohrabrenje za naš narod i najava ekonomskog boljitka. Selaković: Sve što je obećano građanima, biće i učinjeno

Kritika:

Naslov stoji u bezvazdušnom prostoru. Ko to kaže, ko ima to mišljenje? Novine? Predsednik? Generalni sekretar predsedništva (tačno!)? Onda je tome mesto u naslovu, koji u tom obliku navodi da prenosi činjenice, koje pak nisu pokrivene tekstem.

NAJNOVIJE

REPUBLIKA S
SVETINJA I
FOTIJE: Ru

EPISKOP zvc
služio svetu
Svetog Aleks

<https://www.danas.rs/naslovna/naslovna-strana-za-11-jul-2018/>

Danas

●● SREDA, 11. jul 2018, broj 7590, godina XXII, cena 40 din, 30 den, 1 KM, 0,7 EUR (CG), 0,7 EUR (SLO), 5 kuna, 1,2 EUR (GR)

www.danas.rs

Tehnički uslovi za nabavku sistema nadzora u najvišem zakonodavnom domu za samo jednog dobavljača

Skupština nabavlja kamere mimo zakona

Strana 4

Obećanje Aleksandra Vučića praktično trajalo samo jedno leto

Odobrene duple funkcije za poslanike vladajuće liste

■ Za protekle dve godine, koliko traje aktuelni saziv srpskog parlamenta, na dnevni red Administrativnog odbora stiglo je oko 50 zahteva i svi su redom odobreni ■ **Tatjana Macura:** Ova vlast pravi mnogo grešaka, a oni koji u tome saučestvuju traže način da svoje delovanje naplate

Beograd - Kada je pre četiri godine Aleksandar Vučić, tada premijer Srbije, pokrenuo inicijativu da se politički funkcioneri odreknu duplih funkcija, Glavni odbor Srpske napredne stranke odmah je zapretio svojim funkcionerima da ako se ne odreknu duplih funkcija i ne skinu „sa grbače narodu“, biće isključeni iz stranke. Tada je i čestovno naprednišaka - Vladimir Đukanović, Zoran Rabić, Jana Lubičić i Dejan Đurđević poturilo sa ostavkama, kako bi dali drugima primer. Na, kompletna i gromoglasno najavljivana akcija odricanja od duplih funkcija završena je sa te četiri ostavke, iako do danas gotovo i da nema funkcionera SNS koji imaju samo jednu funkciju.

Foto: J. Jovanović - SNS/VideoBlic

Kritika:

Apodiktički naslov „Skupština nabavlja kamere mimo zakona“ krši novinarska pravila. Ko vrši tu ocenu? Redakcija? Kritičari? Opozicija? Naročito što u unutrašnjem delu iznad samog članka kod tog naslova stoji debeli upitnik.

Naslov na prvoj stranici bi dakle mogao da glasi: „Kritika za nove kamere za Skupštinu“ ili „Prigovor: Skupština mimo zakona nabavlja kamere“ ili slično.

Odnos prema izvorima

Još u teorijskom delu ove knjige ukazano je na centralni značaj izvora za novinarski zanat. Mediji bi trebalo da se potrudе da obelodane svoje izvore (kod važnih događaja najmanje dva). Time novine ili portal korisnicima podnose dokaz objektivnosti. Pri tom su u prvom planu verodostojnost, relevantnost i transparentnost izvora. Zato načelno treba odbijati omiljene formulacije u državama nastalim na prostoru bivše Jugoslavije, poput „iz bezbednosnih krugova“ ili iz anonimnih izvora. Naravno da je moguće da neki izvori žele da daju izjavu samo uz uslov da ostanu anonimni. To prikrivanje izvora bi ipak trebalo da ostane izuzetak, a ne da bude pravilo. Pored toga ostaje zamerka, što se mediji često oslanjaju na izvore koji su kod neke određene teme upitni. Načelno bi mediji trebalo da pokušaju da stvore svoje izvore. Pritom od koristi može da bude dobar stari telefon – naročito imajući u vidu da se sa susednim zemljama dobro može sporazumevati na zajedničkom osnovnom jeziku. Vrhovna maksima za kvalitetni medij bi trebalo da bude: što više vlastitih izvora, što manje tuđih izbora, samo onoliko koliko je neophodno. Načelno ne treba koristiti tuđe izvore, zato što je to za novinare komforno i besplatno. Tuđe izvore u svakom slučaju treba verifikovati.

Beta 17.08.2020.

<https://beta.rs/vesti/covid-19/132131-afp-najmanje-770-429-zrtava-korona-virusa-u-svetu-vise-od-21-7-miliona-zarazenih>

COVID-19 | 17.08.2020 15:00 > 17.08 15:00

AAA

AFP: Najmanje 770.429 žrtava korona virusa u svetu, više od 21,7 miliona zaraženih

Kritika:

Zašto se mora oslanjati na AFP, ako ta agencija kao izvor navodi Univerzitet Džon Hopkins? Tu sve moguće brojke i sami možemo dobiti i sačiniti njihov pregled prema sopstvenim prioritetima. Tako bi mogli uzajamno da se porede podaci država Jugoistočne Evrope:

<https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

<http://www.politika.rs/scc/clanak/460379/U-Zrenjeninu-160-radnika-gradi-naj-veci-recni-tanker-na-svetu>

У Зрењенину 160 радника гради највећи речни танкер на свету

У бродоградилишту „Шипјард Бегеј” (Shipyard Begej), у Зрењанину гради се највећи речни танкер.

Kritika:

Ako je brodogradnja senzacija, zašto se kao izvor koristi Tanjug, dok agenciji kao izvor ove informacije služi portal Zrenjanina (<https://www.zrenjanindanas.rs/u-zrenjinu-se-gradi-najveci-tanker-na-svetu/>)? Zar ne bi bilo jednostavno da i sami iskoristimo taj izvor i da pored toga zatražimo dodatne informacije pomoću nekoliko telefonskih poziva?

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/jeziva-scena-ispred-kovid-ambulante-u-pan-cevu-covek-preminuo-ispred-samog-ulaza-telo-satima-prekriveno-čaršavom-stajalo-na-suncu>

JEZIVA SCENA ISPRED KOVID AMBULANTE U
PANČEVU Čovek preminuo ispred samog ulaza, telo
satima prekriveno čaršavom stajalo na suncu

Kritika:

U naslovu za izveštaj o činjenicama nema mesta emotivnim ocenama poput „jeziva scena“.

Vest se zasniva isključivo na tuđim izvorima (Pančevački portal 013 i Telegraf) koji su bez provere preuzeti jedan na jedan. Šta bi bilo, čisto teorijski – da je celo dešavanje samo fingirano?

U celom članku se fokus stavlja samo na iščuđavanje: „I dalje sam u šoku. Neljudski je“, „sramota je ako smo još uvek ljudi“. Pri tom uopšte ne postaje jasno šta se tačno dogodilo. Događaji se prepričavaju od rekla-kazala. Zašto je u tekstu neophodno da se izveštava o dešavanjima u minut, ostaje nejasno.

Novinarski bi bilo da se svi akteri direktno pitaju: starački dom, iz kog je muškarac došao, bliske osobe pokojnika, kovid-ambulantu, vozači saniteta koji su muškarca doveli u ambulantu. U prvom planu mora biti rekonstrukcija događaja, a onda mogu doći glasovi čuđenja.

Ni na jedno odlučujuće pitanje se ne daje odgovor:

Kakve tegobe je imao muškarac, zašto je bio u tom staračkom domu, zašto vozači saniteta koji su ga doveli u kovid-ambulantu, nisu ništa preduzeli? Ko je gurao invalidska kolica? Zašto je toliko dugo trebalo da on kao očigledan hitan slučaj dođe na red? Zašto mrtvac tako dugo ostaje u javnom prostoru?

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=05&dd=11&nav_category=78&nav_id=1682942

Merkelova u 90 sekundi: Obraćanje naciji u jednom dahu VIDEO

U najkraćem obraćanju, u jednom dahu i bez uobičajene smirenosti, Angela Merkel je rekla da će građani morati da poštuju mere socijalnog distanciranja.

IZVOR: TANJUG | PONEDELUK, 11.05.2020. | 17:42

Препоручите 48 Поделите Твитнуј Podeli

Ona je dodala da će morati i da nose zaštitu preko usta i nosa i posle ublažavanja restriktivnih mera, preneo je Gardijan.

Kritika:

Kako su ovde adekvatan izvor britanske novine Gardijan? Takvi prilozi kancelarke se praktično istovremeno dobro dokumentuju i objavljuju preko različitih kanala (saopštenja za medije, videa).

Blic 16.07.2020.

<https://www.blic.rs/vesti/svet/danas-se-srba-boje-samo-se-onje-i-kukavice-mesic-iskoristio-srbiju-da-zestoko/j2kwx40>

"DANAS SE SRBA BOJE SAMO SE*ONJE I KUKAVICE" Mesić iskoristio Srbiju da ŽESTOKO ISPROZIVA DESNICA u Hrvatskoj

Jutarnji list - 16.07.2020. 13:15

Ostavi komentar

Like 0

Share

Twitter

Kritika:

Naslov obećava („Mesić žestoko (is)proziva desničare u Hrvatskoj), ono što tekst ne održava. Pored toga je pogrešno, kada se tekst pročita. Tu se ne radi o Srbiji („iskoristio Srbiju“) nego o srpskoj manjini u Hrvatskoj.

Tekst je proizvoljan, jer povezuje teme (uloga srpske manjine i formiranje vlade u Hrvatskoj), a da pritom ne kaže kako se one uklapaju. Ne postaje jasno, zašto je Mesićeva izjava danas relevantna.

Bar čitaocima u Srbiji tada verovatno nije bilo jasno ko je Boris Milošević i zašto valja znati da je taj čovek dobio mesto u hrvatskom Saboru.

O izvoru:

Kao izvor izveštaja navedene su novine Jutarnji list. One su to pak bolje odradile, jer na početku članka izveštavaju da je Mesić dao intervju na televiziji N1.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/danas-se-samo-seronje-boje-srba-a-otkrit-cu-vam-i-zasto-je-tudman-jednom-udario-sakom-o-stol-15008416>

Za hrvatsku publiku je to naravno posle parlamentarnih izbora važna tema, ali za čitaoce iz Srbije?

Osim toga: Zašto se Blic nije potrudio da potraži originalan izveštaj N1 i da ga obradi? <http://rs.n1info.com/Region/a620200/Mesic-Srba-se-danas-boje-samo-se-onje-i-kukavice.html>

Trebalo je da Blic uzme originalan izveštaj i da ga za srpsko tržište u potpunosti iz početka ispiše, da bi razradio ono što je važno za Srbe u Srbiji. Nije baš sjajno obavljen zadatak, kad se prosto preuzme Jutarnji list.

<https://www.blic.rs/biznis/vecina-nemaca-zeli-da-nastavi-da-radi-od-kuce/xdxh602>

Kritika:

Ovde čitalac ne može da shvati značaj teme. Na koji način se ovaj izveštaj odnosi na domaće čitaoce? Da li rezultati te studije imaju značaj za Srbiju? U kojoj meri je ovde rasprostranjen home-ofis i da li nemačka studija može da se iskoristi/prenese na Srbiju? Bez veze sa Srbijom ovaj izveštaj stoji u bezvazдушnom prostoru i nema značaj. Deluje proizvoljno. Isto bi moglo da se pita, da li je situacija slična i u drugim zemljama? Ako se čitaocu ne pojasni, kako bi ta studija mogla i na njega da se odnosi, ona za njega nema vrednost.

Izvor ovog izveštaja (Seebiz) mora da se objasni, jer je on verovatno malo kome poznat. Moralo bi bar da stoji „ekonomski portal Seebiz“. Još bolje: kakav je to portal, za koji Blic očigledno smatra da je verodostojan?

Sama studija nije aktuelna. Anketa je sprovedena 30. marta, dakle pre četiri meseca, što se ne pominje u Blicovom izveštaju. Evo saopštenja za medije Univerziteta Konstanc.

<https://www.uni-konstanz.de/universitaet/aktuelles-und-medien/aktuelle-meldungen/aktuelles/was-das-arbeiten-im-home-office-mit-uns-macht/>

To je bilo na početku pandemije korone, kada još nije bilo mnogo iskustava sa radom od kuće. Da li je danas nakon tog iskustva isto? Ukratko: upitno je da li su rezultati studije i danas validni?

Ruski državni mediji u srpskim novinama/na srpskim portalima

Proteklih godina je preuzimanje slika i tekstova iz ruskih državnih medija poput agencije Sputnjik ili moskovske televizije za inostranstvo RT (ranije Russia Today) postalo normalno. Korišćenje ruskog materijala od strane srpskih medija po sebi nije za zamerku. Prilično se koristi i Dojče vele. Za kritiku je neprovereno preuzimanje takvih članaka iz ruskog pera, pri čemu se po pravilu mišljenja „prodaju“ kao činjenice.⁹⁹ Materijal se besplatno stavlja na raspolaganje na domaćem jeziku. Većinu sadržaja podržava država Srbija. Istaknuti srpski novinari i političari su traženi sagovornici Sputnjika.¹⁰⁰ Postoji odavno uigrana interakcija između mnogih srpskih medija i Sputnjika: Sputnjik citira srpske medije i stručnjake. Srpski mediji odmah zauzvrat citiraju Sputnjik. Sputnjik nastupa kao ekskluzivni izvor za rusku spoljnu politiku i proklamuje da mu je cilj jačanje rusko-srpskog prijateljstva. Ova agencija želi da dokaže da je Rusija najbliži i najpouzdaniji saveznik Srbije (npr. na Kosovu, u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj). Zapadne zemlje – pre svega SAD – se prikazuju kao dekadentne, koje će kao takve pre ili kasnije propasti. Bacimo pogled na nekoliko proizvoljno izabranih primera da bismo pojasnili način funkcionisanja ruskih informacija preko srpskih državnih medija.

99 Detaljnija analiza u: Thomas Brey, Russische Medienmacht und Revisionismus in Serbien, u: Südosteuropa Mitteilungen 4/2018, S. 26-41

100 <https://rs-lat.sputnjiknews.com/>

<https://rs.Sputnjiknews.com/rusija/201901111118460581-jugoslavija-jedna-od-zrtava-americkog-mesanja-/>

Kritika:

Pitanje krivice, udela u krivici i žrtava u jugoslovenskim ratovima (1991-1999.) do danas je ostalo bez odgovora. Još uvek nekadašnji ratni suparnici ostaju u svojim ideološkim rovovima. Zašto portparolka ruskog Ministarstva spoljnih poslova sa tako velike distance ka istorijskim događajima tako jasno mora da pripisuje krivicu, potpuno je jasno: izjava u pozadini treba da objasni da se dnevna politika SAD-a na Balkanskom poluostrvu i dalje rukovodi principima koji su suprotni interesima tamoshnjih naroda.

Na kako plodno tlo padaju takve izjave, to se vidi po rasprostranjenom korišćenju ovog Sputnjikovog izveštaja u medijima Jugoistočne Evrope: Tanjug i B92,¹⁰¹ RTS,¹⁰²

¹⁰¹ https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2019&mm=01&dd=11&nav_category=78&nav_id=1491837

¹⁰² <https://www.rts.rs/page/stories/ci/story/2/svet/3384183/zaharova-i-srj-bila-zrtva-mesanja-sad-u-unutrasnja-pitanja.html>

RTV, ¹⁰³ Novosti, ¹⁰⁴ Dnevni avaz, ¹⁰⁵ Kurir, ¹⁰⁶ Informer, ¹⁰⁷ Vesti, ¹⁰⁸ Srbin.info, ¹⁰⁹ Glas Srpske ¹¹⁰ ... Inače: U taj izveštaj smešten je i Sputnjikov radio-intervju na temu „Hoće li NATO ponovo bombardovati Srbe?“. Ovo provokativno pitanje lišeno je bilo kakve realne osnove.

-
- 103 http://www.rtv.rs/sr_lat/politika/zaharova-srj-bila-zrtva-mesanja-sad-u-unutrasnja-pitanja_982420.html
- 104 <https://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:770915-Zaharova-SRJ-medju-zrtvama-mesanja-SAD-u-unutrasnja-pitanja>
- 105 <https://avaz.ba/globus/svijet/448368/zaharova-jugoslavija-je-bila-zrtva-mijesanja-sad-u-unutrasnja-pitanja>
- 106 <https://www.kurir.rs/planeta/3187663/zaharova-objasnila-i-srj-je-bila-zrtva-mesanja-sad-u-unutrasnja-pitanja-video>
- 107 <https://informer.rs/vesti/politika/415807/zaharova-brutalno-potkacila-vasington-jugoslavija-bila-zrtva-americkog-mesanja-unutrasnja-pitanja-zemlje>
- 108 <https://www.vesti.rs/Svet/Zaharova-I-SRJ-bila-zrtva-mesanja-SAD-u-unutrasnja-pitanja.html>
- 109 <https://srbin.info/svet/zaharova-jugoslavija-jedna-od-zrtava-americkog-mesanja-u-unutrasnja-pitanja/?lang=lat>
- 110 <https://www.glassrpske.com/cir/novosti/region/Zaharova-Jugoslavija-jedna-od-zrtava-americkog-mijesanja-u-unutrasnja-pitanja/276765>

<https://rs.Sputnjiknews.com/analize/202007211123052649-nemacka-naoruzava-kosovo-topovima-i-raketnim-sistemima-uz-specijalni-mig-angele-merkel/>

Preuzeli npr. Novosti,¹¹¹ B92¹¹² i Vesti¹¹³

-
- 111 <https://www.novosti.rs/vesti/drustvo/903919/nemacka-naoruzava-pristinu-tenkovi-leopard-2-topovi-raketni-sistemi-idu-put-kim-specijalni-mig-angele-merkel>
- 112 https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=07&dd=22&nav_category=640&nav_id=1709605
- 113 <https://www.vesti-online.com/merkelova-dala-zeleno-svetlo-nemci-naoruzavaju-kosovo/>

<https://rs-lat.Sputnjiknews.com/ekonomija/202007251123078035-dolar-bi-mogao-da-nestane-americkoj-ekonomiji-preti-kolaps-upozorenje-bivseg-funkcionera-mmf/>

Preuzeo npr. Alo! ¹¹⁴

¹¹⁴ <https://www.alo.rs/vesti/svet/dolaru-preti-nestanak-americka-valuta-privreda-ko-laps/328986/vest>

Novosti 11.08.2020.

preuzimaju Sputnik sa izjavom „Deca više ne smeju da se igraju napolju“

<https://www.novosti.rs/planeta/svet/908609/eksplozija-nasilja-americi-deca-smeju-igraju-napolju-bila-ubijena-video>

EKSPLOZIJA NASILJA U AMERICI: Deca ne smeju da se igraju napolju da ne bi bila ubijena (VIDEO)

Novosti online

utorak, 11. 08. 2020. u 09:23

Foto Tanjug AP

NAJNOVIJE

NAJČITANJE

REPUBLIKA SRPSKA

0 0 0

"RAMPA" IZ BANJALUKE! Velika akcija granične policije BiH

SLUŽBENICI Uprave za indirektno oporezivanje, Regionalnog centra Banjaluka, u dve odvojene akcije na području opštine

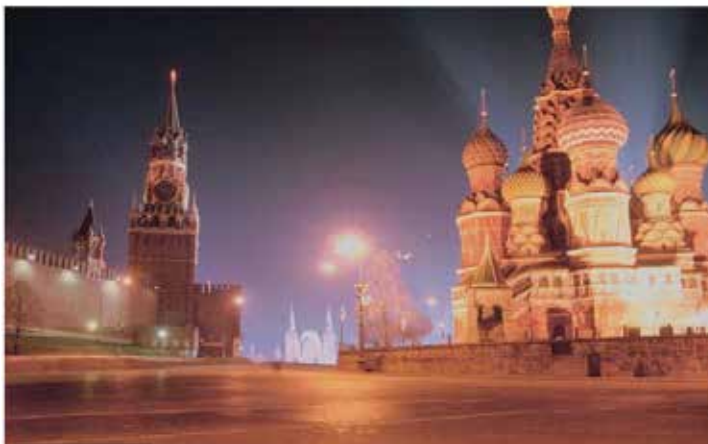
https://www.b92.net/biz/vesti/svet.php?yyyy=2016&mm=07&dd=31&nav_id=1160872

Invazija mašina: Ovako se asfaltira u Moskvi VIDEO

Veliki broj kamiona, valjaka i mašina za asfaltiranje tokom rekonstrukcije Tverske ulice u Moskvi deluje kao da se u prestonici Rusije desila invazija mašina.

IZVOR: SPUTNIK / MOSKVA, 31.07.2016. | 14:39

Препоручите Поделите Twitter Podeti

Sa videom u time-laps modusu:

Ostaje nejasno zašto srpski mediji danima drže ovaj čisto propagandni izveštaj Sputnjika na svojim stranicama sa vestima. Znak za to kako Sputnjik uspeva da ostavi dubok trag na srpskoj medijskoj sceni. Pored toga treba pomenuti i upitan patetičan jezik: „Ubrzani snimak velikog broja mašina koji se kreću centralnom moskovskom ulicom deluje zaista kao fantastično organizovani projekat kojem, čini se, nedostaje samo neka simfonija Čajkovskog.“

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=07&dd=18&nav_category=78&nav_id=1708293

Strani mediji o ruskom oružju: Globalna pretnja, koju svet mora ćutke da posmatra

Egipatsko izdanje Sasapost piše da će pojavom ruskih protivvazdušnih raketnih sistema S-500 Pormetej nastupiti nova era dominacije Rusije na tržištu naoružanja

IZVOR: SPUTNIK | SUBOTA, 18.07.2020. | 13:11

[Preporučujemo](#) [Pročitajte](#) [Twitter](#) [Podeli](#)

Kritika:

Ovde se Sputnjikov propagandni članak preuzima u odnosu jedan na jedan.

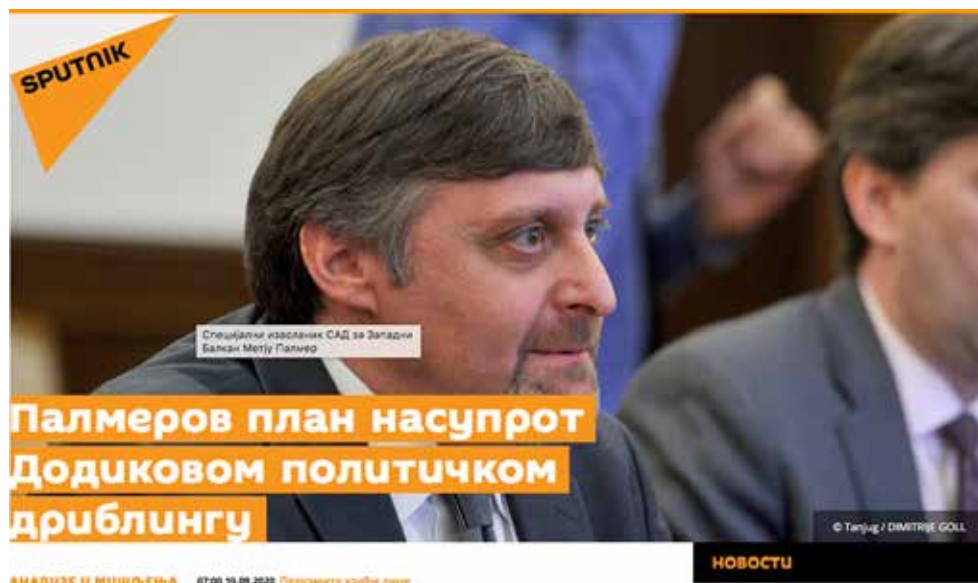
<https://rs.Sputnjiknews.com/rusija/202007181123022971-strani-mediji-o-oru-zju-koje-uliva-strah-pojavom-s-500-nastupice-nova-era-dominacije-rusije-/>

Naslov ne pruža ono što obećava:

- ne radi se o stranim medijima (plural), već jedino o egipatskom portalu Sasapost koji je čitaocu nepoznat.
- tu se postavlja pitanje relevantnosti teme. Sputnjiku je naravno stalo do toga da „dokaže“ navodnu premoć ruske oružane tehnike u odnosu na SAD. Zašto srpski portal na to mora da se nadovezuje, a da ni u nagoveštaju obrazloži ili prikaže zašto je ta tema sada važna za srpskog čitaoca?

<https://rs.sputniknews.com/analyze/202009101123365786-palmerov-plan-na-suprot-dodikovom-politickom-driblingu/>

Preuzeto npr. od strane B92.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=09&dd=10&nav_category=12&nav_id=1731018

Ne, ništa nije slučajno

Beograd -- Nije slučajno što se poseta specijalnog izaslanika Stejt departmenta za jugoistočnu Evropu Metjua Palmera dogodila u sredu, piše Sputnjik.

IZVOR: SPUTNIK | ČETVRTAK, 10.09.2020. | 07:49

Препоручите 1

Поделите

Твитуј

Подели

Kritika:

Tehnika izveštavanja je uvek ista: često reč imaju manje istaknuti analitičari iz zemalja koji podržavaju ciljeve Rusije u Jugoistočnoj Evropi.

https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2020&mm=09&dd=14&nav_category=78&nav_id=1732780

Otkrivena infekcija u Americi za koju nema leka: "Jede mozak" VIDEO

Dvoje ljudi je umrlo, jedan od njih je tinejdžer, od infekcije koja se pojavila u Americi, a izaziva je parazitska ameba "koja jede mozak".

IZVOR: SPUTNIK | PONEDELJAK, 14.09.2020. | 11:26

Препоручите 105 Поделите Твитуј Podeli

Kritika:

Zapravo je nezamislivo da se o informaciji takve težine izveštava pomoću izvora Sputnjik. Posebno imajući u vidu da se ruska državna agencija poziva samo na malu regionalnu stranicu sa vestima News4Jax (<https://www.news4jax.com/>). Priča koja bi očigledno bila tako važna trebalo bi da ima više od jednog jedinog izvora.

<https://www.novosti.rs/planeta/svet/918866/prvi-put-istoriji-putin-rusija-pose-duje-oruzje-koje-nema-pandan-svetu>

PRVI PUT U ISTORIJI: Putin - Rusija poseduje oružje koje nema pandan u svetu

Novosti online
subota, 19. 09. 2020 u 14:45

Kritika:

Preuzima se Sputnjikov izveštaj jedan na jedan, pri čemu se ruska agencija ne navodi kao izvor.

<https://rs.Sputnjiknews.com/rusija/202009191123423506-prvi-put-u-svojoj-istoriji-rusija-poseduje-oruzje-koje-nema-pandan-u-svetu/>

Tvrdnje o kojima se izveštava se prikazuju kao činjenice. Ne trudi se da se one provere. Dugotrajna analiza Sputnjikovog izveštavanja na srpskom jeziku otkriva sledeće namere:

- objašnjenja ruske spoljne politike, da bi se ostvarilo razumevanje i saglasnost
- na primer kod tema Ukrajina/Krim, energetska politika, rat u Siriji
- da se dokumentuje „dokaz“ da je ruska oružana tehnika nadmoćna u odnosu na zapadnu kao na primer u slučaju nosača helikoptera koji Francuska zbog sankcija nije isporučila „Mistral“, različitih raketa i vatrenog oružja
- dokaz nadmoći ruskog državnog, društvenog i privrednog sistema

Uticaj na zemlje bivše Jugoslavije kroz:

- sejanje konflikta i okretanje jednih protiv drugih, odnosno jačanja suprotnosti npr. između Srba i Hrvata, Albanaca i Srba, Crnogoraca i Srba
- sprečavanje približavanja država nastalih na prostoru bivše Jugoslavije evro-atlantskim strukturama, kao nedavno Crne Gore (članica NATO-a od 2017.) i Makedonije (od marta 2020. članica NATO-a)
- „dokaz“ za to da je za države na prostoru bivše Jugoslavije korisnija uska ekonomska saradnja sa Rusijom (npr. u oblasti snabdevanja energijom) nego saradnja sa „Zapadom“.

Rezime

Preuzimanje ruskih informacija kao izvora od državnih medija nije za kritiku. Zamerke se upućuju tome, što se nekritičkim preuzimanjem takvih ponuda ostvaruju (propagandni) ciljevi Rusije. Osnovna novinarska pravila bi zahtevala da se te informacije provere, odnosno uporede sa drugim izvorima i tako verifikuju, a ne da se prikazuju kao opšte poznate činjenice.

Registar korišćenih medijskih izveštaja po kategorijama

- A Fotografije
- B Nema izveštaja bez pozadine
- C Nejasni tekstovi – nečitljivi tekstovi
- D Novinarstvo u službi kampanja
- E Jezička preterivanja
- F Najsitniji detalji prikrivaju suštinu teme
- G Jednostrano izveštavanje – osude unapred – stub srama
- H Mišljenja – komentari - mišljenja
- I Odnos prema izvorima
- K Ruski državni mediji u srpskim novinama / na srpskim portalima

RT Crne Gore 07.01.2016: Skijališta zatvorena	A
Vijesti.ba 21.09.2018: Uhapšen muškarac	A
B92 05.03.2015: Klizište ugrožava most	A
B92 22.08.2016: Nevreme zahvatio celu Srbiju	A
B92 via Tanjug 16.11.2017: Prohodni Ruzveltova	A
Jutarnji list 13.04.2018: Hrvatske ceste naručile	A
TV N1 13.05.2018: Kvar zbog nevremena	A
Danas 13.05.2020: Kad predsednik države	A
TV N1 via Beta 01.07.2020: Nemačka i Slovenija	A
Novosti 26.12.2017: Strancima prodajemo	A
Blic 19.11.2017: Najmlađi Srbin osvojio vrh	A
Danas 25.07.2020: Doktorka iz GAK KCS	A
Blic 02.08.2020: Misterija Beogradske „Jedinice“	A
Novosti 21.07.2016: Unesco štiti naše stećke	B
Blic 18.08.2020: Putin poručio Merkelovoj	B
Politika 11.08.2020: Nemački šef diplomatije	B
TV N1 21.06.2020: Parlamentarni izbori u Srbiji	B
TV N1 21.06.2020: CRTA prijavila	B
Novosti 12.06.2020: Putin donosi 166. List	B

Večernji list 11.06.2020: Najopasnija europska zmija	B
TV N1 03.06.2018: Vučić razgovarao sa Erdoganom	B
Vijesti 20.08.2020: Umro Branko Kostić	B
Novi list 18.09.2020	B
Blic 06.02.2017: Beogradski maraton je suspendovan	C
B92 08.01.2017: Nije imala plan B	C
Novosti 25.04.2017: Mozaik za Hram	C
Politika 31.07.2017: SPC nije odobrila	C
Poslovnih.hr 26.01.2018: „Kad se Ribić pojavi ...“	C
Danas 08.07.2020: Vladika Grigorije	C
B92 29.07.2020: Kraj žurki na splavovima	C
Dnevni avaz 15.08.2015: Šest osoba privedeno	C
Blic 08.08.2020: Država nije mama	C
Dan 27.02.2016: Ljekari zaprijetili	C
Novosti 28.03.2016: Dopuna istrage protiv Čovića	C
B92 20.05.2016: MUP će snimati	C
Glas Srpske 26.05.2016: Vučić sa Putinom	C
Novosti 16.07.2016: Parking za taksiste	C
Politika 22.07.2016: Vladu dobijamo 5. avgusta?	C
B92 17.08.2020: Za totalnu propast krivi Srbi?	C
Danas 16.09.2016: Hoće li Ne da(vi)mo Beograd	C
Dan 03.07.2018: Njemački turista pronašao	C
Index.hr 22.05.2020: Najmanje dvoje ljudi preživjelo	C
Večernji list 22.05.2020: Mladiću zaplijenili Ferrari	C
Jutarnji list 08.03.2018: Europska komisija tuži Hrvatsku	C
TV N1 03.03.2018: Vukovarsko-srijemska županija	C
B92 14.05.2020: Među povređenima i deca	C
B92 19.05.2020: Još uvek ima teških slučajeva	C
Novosti 25.05.2020: Bili smo opušteni	C
Politika 26.05.2020: Nedovoljno vozila	C
TV N1 11.06.2020: Završena sjednica	C
Klix.ba 18.06.2020: Tužilaštvo objavilo detalje akcije	C
Tanjug 01.07.2020: Moramo biti svesni	C
Beta 16.07.2020: Pismo srpske opozicije	C
Blic 30.07.2020: Počeli ekspertski razgovori	C
Kaportal.ba 19.06.2017: Objavljen uzrok pada aviona	C
Novosti 05.04.2017: Plan selidbe	C

Vijesti 01.02.2017: Izdata potjernica	C
TV N1 07.08.2020: Zakon „o zaštiti...”	C
Večernji list 31.07.2020: Turisti dobro će zapamtiti	C
Novosti 11.02.2018: Hag finansirali iz crnih kanala	D
Blic 17.12.2015: Seks-predator mora da leti	D
Blic 06.02.2016: Gašić je kriv	D
Blic 23.07.2020: Nameštali Đokovicu skandal	D
Informer 24.12.2014: Doktor Mengele	E
Nase novine 14.04.2015: Nuklearni genocid	E
Blic 25.11.2014: Bolnica kao svemirski brod	E
Informer 14.07.2014: To bi bio genocid	E
Informer 01.07.2014: Beogradski Versaj	E
Blic 18.05.2014: Obrenovac – Grad kojeg nema	E
Informer 17.05.2014: Voda gora od bombi	E
Novosti 26.05.2014: Sava kao Amazon	E
Politika 23.05.2014: Sledi nju dil?	E
Novosti 31.05.2014: Teže nego u ratu	E
Kurir 05.04.2014: Rat u Briselu	E
Blic 08.12.2014: Gorela cela Atina	E
Kurir 20.09.2017: Uništena mesta	E
Jutarnji list 08.02.2015: Orkanska bura	E
B92 via Tanjug 26.08.2020: Potpuni kaos	E
Jutarnji list 30.05.2020: MUP otkrio	F
Index.hr 30.05.2020: Evo za što sve policija	F
Dnevni avaz 09.10.2015: Predložene mjere pritvora	F
Blic 11.07.2020: Povredila Kodeks	F
Tportal.hr 14.07.2020: Senat potvrdio	F
B92 30.07.2016: Intenzitet na Bujanj potoku	F
Nezavisne novine 08.02.2016: Zaposlenici Gradske uprave	F
Novi list via Hina 17.01.2015: Nezapamćen interes	F
Danas 21.04.2015: Novo ime za stari univerzitet	F
Danas 14.05.2015: Zbog Univerzala	F
N1 Hrvatska 10.02.2018: Voda u Splitu	F
Večernji list 17.09.2020: Detalji afere Janaf	F

B92 12.08.2020: Decenijski projekti	G
Tportal.hr 03.09.2018: Virovitički dvorac	G
Klix.ba 17.08.2020: Potvrđena optuznica	G
Novosti 01.02.2018: Juri Nobela	G
Kurir 07.12.2014: Pljačkasi Srbije (pogrešan format)	G
Informer 28.10.2014: Lažove odlazi (pogrešan format)	G
Politika 11.09.2020: Više od milijardu ljudi	G
Kurir 24.08.2020: Majka monstrum	G
Kurir 27.08.2020: Producent manijak	G
Informer 17./18.01.2015: Kolinda u seks-akciji	G
Kurir 22.07.2016: Glumica tukla (pogrešan format)	G
Novosti 12.02.2018: Zu ovakvu vojsku svima miran san	H
Danas 31.07.2018: Umesto za sirotinju	H
Novosti 22.01.2018: Na Kosmetu postoji budućnost	H
Danas 11.07.2018: Skupština nabavlja kamere	H
Beta 17.08.2020: Najmanje 770.429 žrtava	I
Politika 14.08.2020: U Zrenjaninu 160 radnika gradi	I
Blic 23.07.2020: Jeziva scena	I
B92 via Tanjug 11.05.2020: Merkelova u 90 sekundi	I
Blic 16.07.2020: Danas se Srba boje	I
Blic 03.08.2020: Većina Nemaca	I
Sputnjik 11.01.2019: Jugoslavija jedna od žrtava	K
Sputnjik 22.07.2020: Nemačka naoružava KiM	K
Sputnjik 25.07.2020: Američkoj ekonomiji preti kolaps	K
Novosti 11.08.2020: Deca ne smeju da se igraju napolju	K
B 92 31.07.2016: Ovako se asfaltira u Moskvi	K
B 92 18.07.2020: Strani mediji o ruskom oružju	K
Sputnjik 10.09.2020: Ništa nije slučajno	K
B 92 14.09.2020: Otkrivena infekcija u Americi	K
Novosti 19.09.2020: Rusija poseduje oružje	K

Zahvalnost

Ove knjige ne bi bilo bez razumevanja moje supruge Kriste (Christa). Ona je omogućila da u korist projektnog rada zanemarim druge porodične zadatke. Zahvalnost upućujem Šarloti Zajc (Charlotte Zajc) u Beču za pomoć u izradi grafika i digitalnom dizajnu. Veliku zahvalnost dugujem i svom ranijem dugogodišnjem poslodavcu, nemačkoj novinskoj agenciji dpa. Ova agencija je dopustila da teorijski deo izradim u velikoj meri na osnovu njenog internog redakcijskog pravilnika. Glavnom uredniku dpa od srca zahvaljujem na predgovoru. Na kraju valja se zahvaliti i Fondaciji Fridrih Nauman koja je verovala u ovaj novi metodski pristup u projektu. Ona je finansirala nastanak knjige i organizovala njen prevod i štampu, odnosno njeno objavljivanje u digitalnom obliku.

O autoru

Dr Tomas Braj (Dr. Thomas Brey M.A.) (1953.) studirao je istočnoevropsku istoriju i komunikacije u Bohumu, Majncu i Minsteru. 1979. doktorat na Univerzitetu Bohum sa radom o jugoslovenskom samoupravnom socijalizmu i njegovoj recepciji u Nemačkoj, koji je ocenjen sa „summa cum laude“. Od 1980. urednik nemačke novinske agencije dpa u Esenu i Hamburgu. Od 1983. dopisnik dpa za balkanske zemlje sa sedištem u Beogradu. 1993. prvo dopisnik u dpa-kancelariji u Beču, a potom i direktor iste sa pregledom zbivanja na Balkanu. 2004. direktor kancelarije dpa u Beogradu (bivša Jugoslavija, Albanija). Od 2012. rukovodilac regionalne kancelarije za sve kancelarije dpa u Jugoistočnoj Evropi. Krajem 2018. penzionisanje.

Od 2012. predavačka delatnost na nemačkim univerzitetima poput Dizburga i Regensburga u predmetu političke nauke. 2019. predavač na visokoj strukovnoj školi Vilhelmshafen u oblasti žurnalizma. Redovna predavanja o problemima Jugoistočne Evrope na univerzitetima u Minhenu, Tibingenu i Bonu.

Na desetine publikacija u naučnim časopisima na balkanske teme. Brojne recenzije aktuelnih knjiga o problemima u Jugoistočnoj Evropi.

Kontakt: thomas@brey-thomas.de

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
070.41(035)
070.431.2(035)

БРЕЈ, Томас, 1953-

Kvalitetno novinarstvo u Jugoistočnoj Evropi : udžbenik i priručnik za uvežbavanje novinarskih tehnika rada sa predgovorom glavnog i odgovornog urednika nemačke novinske agencije DPA / Thomas Brey ; [ilustrator Rajnhard Vicorek] ; [prevodilac Ana Dragutinović]. - Beograd : Fondacija Fridrih Nauman za slobodu Zapadni Balkan : Friedrich Naumann Stiftung für die Freiheit Westbalkan, 2020 (Beograd : Manuarta). - 227 str. : ilustr. ; 24 cm

Autorova slika. - Tiraž 200. - Str. 7-8: Uvodna reč glavnog urednika nemačke novinske agencije dpa / Sven Gezman. - Str. 9-10: Predgovor / Mihael Roick. - O autoru: str. 227. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Registar.

ISBN 978-86-81950-00-5

а) Новинарство -- Приручници б) Новинске агенције -- Приручници

COBISS.SR-ID 27445001

